Національний університет біоресурсів
і природокористування України

КОНКУРЕНТНОСПРОМОЖНІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

ІІ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

11 квітня 2019 року
з нагоди святкування 5-ти річчя
кафедри глобальної економіки
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

м. Київ

Міністерство освіти і науки України
Інститут модернізації змісту освіти
Міністерство аграрної політики та продовольства України
Національний університеттт біоресурсів і природокористування України
Державне агенство рибного господарства України
Посольство Франції в Україні
Бюджетна установа «Методично-технологічний центр з аквакультури»
Міжнародний інноваційний центр
Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія)
Національний інститут економічних досліджень (Грузія)
Французька асоціація «Дружба без кордонів» (Франція)

«КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ»

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

ІІ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

11 квітня 2019 року

з нагоди святкування 5-ти річчя
кафедри глобальної економіки
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

КИЇВ

УДК 339.137.2: 63:339.9(477+4)
ББК 65.5
М 58

Рекомендовано засіданням Науково-дослідного інституту економіки і менеджменту Національного університету біоресурсів і природокористування України (Витяг з протоколу № 15 від 3 квітня 2019 р.)

Конкурентоспроможність аграрного сектору в умовах функціонування Зони вільної торгівлі з Європейським Союзом: збірник тез ІІ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. К.: НУБіП України, 2019. 230 с.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами ІІ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції від 11 квітня 2019 року «Конкурентоспроможність аграрного сектору в умовах функціонування Зони вільної торгівлі з Європейським Союзом», яка відбулась на кафедрі глобальної економіки економічного факультету.

Оргкомітет Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції:

Кваша С. М., проректор з навчальної і виховної роботи, голова оргкомітету;

Гечбаія Б. Н., доктор економіки, асоційований професор Батумського державного університету імені Шота Руставелі, директор департаменту управління бізнесу, член-кореспондент Академії Наук Бізнесу Грузії, співголова оргкомітету (за згодою);

Діброва А. Д., декан економічного факультету, професор кафедри глобальної економіки;

Вдовенко Н. М., доктор економічних наук, завідувач кафедри глобальної економіки;

Андре Торр, директор по дослідженням департаменту SAD-APT, AgroParisTech, м. Париж, (за згодою);

Коженьовські Л. Ф., президент Європейської Асоціації наук з Безпеки, Польща (за згодою).

Секретарі:

Гераймович В. Л., кандидат економічних наук, доцент кафедри глобальної економіки;

Медвідь Г. С., лаборант кафедри глобальної економіки.

Члени оргкомітету:

Богач Л. В., кандидат економічних наук, старший викладач кафедри глобальної економіки;

Кірейцева О. В., кандидат економічних наук, доцент кафедри глобальної економіки;

Коробова Н. М., доцент кафедри глобальної економіки, кандидат економічних наук;

Михальчишина Л. Г., кандидат економічних наук, старший викладач кафедри глобальної економіки;

Наконечна К. В., кандидат економічних наук, доцент кафедри глобальної економіки;

Павленко М. М., асистент кафедри глобальної економіки.

За зміст наукових праць та достовірність наведених фактологічних і статистичних матеріалів відповідальність несуть автори

ISBN 978-617-7630-27-1

© Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2019
© Кафедра глобальної економіки, 2019

ЗМІСТ

Кваша С. М., Трокоз Ю. В.
Звіт про глобальну конкурентоспроможність – інструмент державно-приватного співробітництва 10

Тсіклашвілі Н. Г., Парфенюк М. А., Махиборода К. В.
Організаційно-економічні та інформаційно-маркетингові передумови механізму державного регулювання розвитку ринку продукції аквакультури 12

Granzan Alexis, Kyiretseva O. V.
La régulation des marchés fonciers en Europe 15

Бабунашвілі Т. М., Павленко І. І., Дмитришин Р. А.
Державна політика регіонального розвитку рибного господарства та аквакультури України в нових умовах функціонування національної економіки 17

Гечбаия Б. Н., Павленко М. М., Дмитришин Р. А.
Парадигмальні складові сучасних тенденцій розвитку ринку зерна при формуванні ринкової рівноваги 20

Курмаєв П. Ю., Вдовенко Н. М., Сіненок І. О.
Механізми регулювання рибальства та аквакультури 22

Гуменюк І. Л.
Рівень економічної свободи України 26

Шарило Ю. Є., Деренько О. О.
Сучасна політика ціноутворення на продукцію рибного господарства та аквакультури 28

Heraimovych V. L.
New priorities of the European Union for 2014–2020: strategic directions for Ukraine's agricultural sphere development 30

Богач Л. В.
Механізм регулювання земельних відносин в аграрному секторі України 32

Волонтир Л. О.
Формування конкурентоспроможності аграрного підприємства 34

Герасимів З. М.
Сучасна аграрна політика 36

Гудзенко Н. М.
Особливості управління орендними земельними відносинами в аграрному сектор 38

Гурська І. С.
Функціонування економічного механізму ринку молока і молочних продуктів в сучасних умовах господарювання 41

Замора О. І.
Формування організаційно-економічного механізму розвитку сільського зеленого туризму 43

Зелінська О. В.
Формування стратегічної конкурентоспроможності підприємств: інформаційний аспект 45

Качуровський С. В.
Переваги застосування blockchain в логістиці 47

Киш Л. М.
Роль логістичних процесів у розвитку аграрного сектору України 49

Коркушко О. Н.
Проблеми аграрного сектору економіки: шляхи та способи розв'язання 50

Македон Г. М.
Світовий ринок меду: перспективи українських експортерів 53

Михальчишина Л. Г.
Оподаткування підприємств аграрного сектору: стан та перспективи 55

Наконечна К. В.
Експортний потенціал регіонів україни в умовах європейської інтеграції 58

Потапова Н. А.
Ефективність логістики як фактор забезпечення конкурентоспроможності підприємств 60

Томашевська О. А.
Сучасний стан та особливості зовнішньоторговельної діяльності України 62

Томчук О. Ф., Кафлевська С. Г.
Аналіз виробництва продукції бджільництва та перспективи розвитку галузі 65

Ушкаленко І. М.
Державне регулювання економічних відносин у виробничій діяльності сільськогосподарського підприємства 67

Федуняк І. О.
Структура виробництва валової продукції сільського господарства 69

Фіщук Н. Ю.
Інвестиції в галузь апк вінницької області 71

Ярема Л. В.
Формування стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади 73

Аль-Хатіб Вісам Ахмад Мохаммад
Залежність Українського ринку хімічних засобів захисту рослин від імпортної продукції з огляду на збільшення внутрішнього попиту та пропозиції 75

Бурко К. В.
Облікові аспекти регулювання земельних відносин 78

Потапов О. С.
Сутність і класифікація економічних механізмів 80

Жилін О. В.
Політика управління земельними ресурсами 83

Селіверст В. О.
Перспективи вирощування сорго, в умовах функціонування зони вільної торгівлі між Україною та ЄС 85

Чміль А. С.
Сучасний стан галузі бджільництва України 87

Ярославський А. О.
Сутність організаційно-економічного механізму управління економічною безпекою зернопереробних підприємств 89

Акульонок О. І.
Стан розвитку галузі бджільництва в Україні 91

Андрійчук О. Г.
Експорт в м'ясній галузі України 94

Байдачний О. В.
Державна підтримка галузі кролівництва в Україні 95

Белікова В. О.
Оцінка негативного впливу браконьєрського вилову промислових та рідкісних видів риб у водосховищах України 97

Бірченко В. В.
Аналіз продукції птахівництва в Україні 99

Блинська І. В.
Підвищення конкурентоспроможності у рибному господарстві за рахунок розширення видової структури полікультурі риб 100

Іванчук Я. О.
Експорт агропродовольчої продукції України в умовах функціонування зони вільної торгівлі з ЄС 103

Вознюк Р. Р.
Формування заходів впливу на економічну ефективність та господарську діяльність суб'єкта аквакультури потужністю 900 тонн коропових риб у зоні Північного Степу 105

Гавриленко С. В.
Регулювання земельних відносин у сільському господарстві 107

Юхименко А. С.
Україна – лідер з виготовлення соняшникової олії 109

Гальчук Н. В.
Тенденції та проблеми розвитку ринку молочної продукції в Україні 110

Гапон О. Ю.
Економіко-промисловий рівень виробництва товарного меду в Україні 112

Гаркуша В. П.
Розвиток ринку молока та молокопродукції в Україні 113

Гирич Є. А.
Інвестиційна діяльність в Україні 115

Голишкіна Д. Д.
Організація управління конярством в Україні 117

Грабік О. В.
Якість продукції тваринництва в Україні: інтеграція до Європейського простору 119

Горовець К. С.
Розвиток ринку органічної продукції в Україні в нових умовах продовольчих викликів 121

Дере'вянко О. С.
Стан та перспективи українського ринку зерна 123

Дехтярчук О. О.
Конкурентоздатність галузі тваринництва України в умовах євроінтеграції 125

Дубович І. О.
Експортний потенціал регіонів України у зовнішній торгівлі пташиним м'ясом до країн ЄС 126

Задорожній М. В.
Економічні підходи до проектування повносистемного осетрового господарства потужністю 50 тонн російського осетра 128

Захарчук М. Ю.
Перспективи нарощування експорту курятини в країни Європейського Союз 130

Захарчук А. М.
Економічна доцільність експорту екологічно-чистої аграрної продукції в країни ЄС 132

Кентеш В. В.
Державне регулювання ринку органічної сільськогосподарської продукції в Україні 134

Корсун Ю. В.

Економіко-технологічні наслідки впливу промисового рибльства на сировинні ресурси київського водосховища 136

Костко О. В.
Реалії та перспективи формування ринку землі в Україні 138

Костирко К. В.
Трудовий потенціал України 141

Лактіонов А. А.
Торговельно-економічне співробітництво франції та України в умовах функціонування зони вільної торгівлі з Європейським Союзом 143

Левадній В. Г.
Вплив на економічну ефективність виробництва використання гумату натрію в годівлі цьоголітків стерляді 146

Левенець Я. Ю.
Перспективи розвитку ринку цукрових буряків в регіонах України 148

Лисіков Є. П.
Шляхи підвищення конкурентоспроможності вітчизняного конярства 150

Листопад В. В.
Світовий ринок зерна: попит і пропозиція 152

Лужанський М. В.
Децентралізація в Україні та досвід Данії 154

Ляшкова Ю. О.
Децентралізація і перспективи економічного росту в Україні 156

Мазур Б. Д.
Стан розвитку галузі конярства в Україні 158

Марченко Ю. П.
Впровадження інновацій в сільському господарстві України 159

Матвійчук М. П.
Органічне виробництво - пріорітетний напрямок аграрного сектору 162

Медведко Л. К.
Напрямки досягнення рентабельності повносистеного проектного господарства потужністю 120 тонн форелі в сучасних умовах розвитку галузі рибного господарства 164

Мельник А. Є.
Кооперативи як основа добробуту сільськогосподарських громад 166

Меркулова І. Р.
Птахівництво України: стан, проблеми і перспективи розвитку 168

Михайловський М. С.

Особливості обліку розрахунків податку з доходів фізичних осіб 170

Мурга М. І.
Конкурентоспроможність агропродовольчих товарів України 171

Оліфіренко А. І.
Перспективи розвитку льонарства в регіонах України 174

Омельченко Н. В.
Аналіз ринку свинини за живою вагою 176
Омельчук Ю. В.
Управління конкурентоспроможністю підприємств АПК на ринках країн ЄС 177

Онисько Є. М.
Стратегічні пріоритети розвитку агропродовольчого ринку України 180

Островська Г. В.
Ринок яловичини в Україні та світі, його перспективи 182

Павленко Л. В.
Сучасний стан ринку м'яса та м'ясних продуктів в Україні 184

Павлюк К. В.
Пріоритетні позиції ринку м'яса в Україні 186

Пилипенко Н. Є.
Облік і контроль кредиторсько-дебіторської заборгованості на сільськогосподарських підприємствах 188

Пилипченко М. В.
Підвищення рівня конкурентоспроможності рибного господарства України в зоні вільної торгівлі ЄС 190

Рибка Є. О.
Стан виробництва яловичини та перспектива розвитку м'ясного скотарства України 191

Рудик К. В.
Економічна сутність фінансових результатів діяльності для сільськогосподарських підприємств України 193

Семко А. О.
Розвиток ринку молока та молокопродукції в Україні 195

Сич І. В.
Якість зерна як необхідна умова ефективності галузі 197

Степанська В. П
Індекс людського розвитку як відображення конкурентоспроможності України 199

Ступерська Н. М.
Особливості організації обліку реалізації сільськогосподарської продукції 201

Тарасова А. О.
Порядок складання фінансової звітності за національними стандартами та аудит взаємозв'язку і достовірності її показників 202

Тіхончик О. С
Порядок складання фінансової звітності за національними стандартами та аудит взаємозв'язку і достовірності її показників 203

Трутенко К. В.
Перспективи розвитку цукрової галузі в регіонах України 205

Уракова М. А.
Формування та функціонування ринку кави в Україні 207

Фетісова І. Ю
Державна регіональна політика 208

Фурман А. В.
Конкурентоспроможність аграрного сектору України в умовах глобальних викликів 210

Черненко А.О.
Облік і аналіз амортизації (зносу) основних засобів 212

Чорноброва І. В.
Місце України у світовій торгівлі медом 213

Чорнуха В. Ю.
Державне регулювання продукції тваринництва в Україні 215

Чумак М. В.
Аналіз ринку молока в Україні 216

Швець Є. Г.
Економічні проблеми розвитку скотарства в Україні 218

Шевчук О. В.
Розвиток свинарства в Україні 220

Шикерук К. С.
Молочне скотарство - стратегічна галузь тваринництва України 222

Щур Н. Р.
Державна підтримка галузі тваринництва 223

Якуніна В. О.
Інтегроване управління водними ресурсами 226

Слєпченко П. П.
Стратегічне планування розвитку територіальних громад 228

Пруська О. О.
Ринок молочної продукції в регіонах україні: проблеми та шляхи вдосконалення 230

Судик С. В.
Ринок зерна в регіонах України: його сучасний стан та розвиток..... 232

Федів І. В.
Перспективи розвитку ринку пшениці в Україні 234

Лук'янко К. І.
Аналіз сучасного стану ринку продукції птахівництва в Україні 236

Залізко А.О.
Аналіз експорту м'яса курятини в Україні: стан та тенденції розвитку ринку ……..238

Чебан І. В.
Сталий розвиток аграрного сектору – основа формування конкурентоспроможного виробництва біологічних видів палива в Україні ……..239

УДК 339.9:330.362-027.263

Кваша С. М.
д.е.н., професор
Трокоз Ю. В.
аспірант кафедри глобальної економіки
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ЗВІТ ПРО ГЛОБАЛЬНУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ − ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Звіт про глобальну конкурентоспроможність, публікується Всесвітнім економічним форумом (ВЕФ) з 1979 року та покликаний служити нейтральним та об'єктивним інструментом для урядів країн, приватного сектору і громадянського суспільства для можливості ефективного державно-приватного співробітництва в цілях підвищення майбутнього процвітання.

В рамках Звіту ВЕФ розраховується Індекс глобальної конкурентоспроможності (GCI) за розробленою методологією професора Ксав'є Сала-і-Мартіна. [3] Щорічне оновлення індексу дозволяє країнам відстежувати свій прогрес і переглянути свої програми, коригуючи їх у разі потреби. Деякі країни використовували індекс для побудови всієї системи конкурентоспроможності та систематизували свої інституції з метою підвищення конкурентоспроможності. [2]

Можливість порівняння економік за цілою низкою показників допомагає оцінити прогалини і пріоритетні області та будувати спільні державно-приватні плани для їх вирішення. Індекс складається із 113 змінних та 12 складових, об'єднаних у три групи (субіндекси): базові вимоги, підсилювачі ефективності, фактори розвитку та інноваційного потенціалу. Три субіндекси дають різні значення при розрахунку загального індексу, в залежності від етапу розвитку кожної економіки, використовуючи як індикатор ВВП на душу населення, так і частку експорту сировинних товарів. При цьому слід розуміти, що вагове значення різниться для кожного субіндекса на кожному етапі розвитку. Так наприклад, субіндекс «Базові вимоги» є найбільш важливими для країн в ресурсно-орієнтованому етапі. Субіндекс «Підсилювачі ефективності» включає в себе ті критичні складові від яких залежить економічне зростання країни на етапі встановлення ефективної економіки. Субіндекс інноваційного потенціалу охоплює ті складові, які є критичними для країн на інноваційно-орієнтованому етапі розвитку.

Дві третини показників індексу − це результати опитування керівників бізнесу, третина − статистичні показники. Опитуванням керує ВЕФ і проводиться на національному рівні мережею інститутів-партнерів. Для розрахунку індексу 2016 року використовувалися дані переважно за 2015 рік, опитування бізнесу проводилося у кінці 2015 року − на початку 2016 року.

Згідно опублікованого ВЕФ Індексом глобальної конкурентоспроможності 2016–2017, Україна посіла 85-е місце серед 138 країн світу, втративши за рік шість позицій (у попередньому рейтингу займала 79-у позицію).

До десятки ж найбільш конкурентоспроможних країн, вже традиційно, увійшли: Швейцарія, Сінгапур, США, Нідерланди, Німеччина, Швеція, Великобританія, Японія, Гонконг та Фінляндія. Відповідно до економічної теорії про

етапи розвитку, GCI передбачає, що на першому етапі розвитку економіки, зростання залежить від базових факторів і країни конкурують на основі цих факторів виробництва - перш за все некваліфікованої робочої сили і природних ресурсів. До десятки ж найбільш конкурентоспроможних країн, вже традиційно, увійшли: Швейцарія, Сінгапур, США, Нідерланди, Німеччина, Швеція, Великобританія, Японія, Гонконг та Фінляндія.

Відповідно до економічної теорії про етапи розвитку, GCI передбачає, що на першому етапі розвитку економіки, зростання залежить від базових факторів і країни конкурують на основі цих факторів виробництва − перш за все некваліфікованої робочої сили і природних ресурсів. Підтримка конкурентоспроможності на цьому етапі розвитку залежить в першу чергу від добре функціонуючих державних і приватних інституцій (1-а складова), добре розвиненої інфраструктури (2-а складова), стабільного макроекономічного середовища (3-я складова) та від стану здоров'я працівників, що мають, хоча б, базову освіту (4-а складова). Як тільки країна стає все більш конкурентоспроможною, спостерігається ріст продуктивності разом із заробітною платнею. Далі країни переходять до етапу підвищення ефективності розвитку, коли вони повинні почати розробляти більш ефективні виробничі процеси і підвищувати якість продукції, так як заробітна плата зросла, а ціни підвищувати не доцільно. На цьому етапі, конкурентоспроможність більшою мірою залежить від якості вищої освіти і професійної підготовки (5-а складова), ефективності ринку товарів та послуг (6-а складова), добре функціонуючого ринку праці (7-а складова), розвиненого фінансового ринку (8-а складова), можливостей використання переваг існуючих технологій (9-а складова), а також від обсягів внутрішнього й зовнішнього ринків (10-а складова). Нарешті, коли країни переходять до інноваційного етапу розвитку економіки, заробітна плата зростає настільки, що вони здатні витримати високий рівень заробітних плат і відповідний рівень життя лише за умови конкурентоспроможності їх бізнесу з використанням найсучасніших виробничих процесів (бізнес-моделей) − рівень розвитку (11-та складова) і шляхом розробки новітніх технологій − інновації (12-а складова). До сильних позицій України в рейтингу GCI можна віднести наступні: якість залізничної інфраструктури, кількість мобільних телефонів, баланс державного бюджету (бюджетний дефіцит), кількість дітей, що отримують вищу освіту, якість математичної освіти, доступ до інтернету в школах, кількість наукових працівників та інженерів. До слабких вітчизняних позицій в рейтингу GCI належать: інфляція, захист міноритарних акціонерів, антимонопольна політика, захист прав, робота митниці, якість доріг, платоспроможність банків, регулювання фондового ринка, податковий ефект для інвестицій, вплив правил інвестування на іноземного інвестора. [2]

Наразі, у відповідності до рівня ВВП на душу населення та частки експорту сировинних товарів, згідно методології ВЕФ, Україна відноситься до групи країн з перехідною економікою, тобто знаходиться між ресурсо-орієнтованою економікою, та ефективно-орієнтованою економікою. Покращити вітчизняні позиції щодо конкурентоспроможності національної економіки та забезпечити якісний перехід не тільки до ефективно-орієнтованої економіки, а і до інноваційно-орієнтовної економіки може забезпечити кропітка робота над всіма факторами та інституціями, визначеними в GCI.

Адже, Четверта Промислова Революція набуває все більшого значення для підтримки появи нових секторів економічної діяльності шляхом підвищення конкурентоспроможності реформ, які сприяють інноваціям. [1] Звіт, в свою чергу, є

нагадуванням про критичну важливість конку-рентоспроможності в вирішенні міжнародних макроекономічних проблем і закладенні основи для майбутнього процвітання.

Список використаних джерел:

1. Четвертая промышленная революция: перевод с английского / Клаус Шваб. − Москва: Издательство «Э», 2017. − 208 с.: ил. − (Top Business Awards).

2. The Global Competitiveness Report 2016–2017 [Електронний ресурс]. − Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2016–17.pdf

3. Xavier Sala-i-Martin (2004). The making of the Competitiveness Index, (with Elsa V. Artadi), [Електронний ресурс]. − Режим доступу: http://www.salaimartin. com/wef-competitiveness/80-competitiveness/585-the-making-of-competitiveness-index-2003–2004.html__

УДК:339.564.631:147:63-027.3(4)

Тсіклашвілі Натела Георгіївна
д.е.н, професор, проректор з наукової роботи
Батумський державний університет імені Шота Руставелі, Грузія
Тсиклашвили Натела
д.э.н, профессор, проректор по научной работе
Батумский государственный университет имени Шота Руставели, Грузия
Natela Tsiklashvili
Doctor of Economics, Professor, Batumi Shota Rustaveli State University, Deputy Rector of Batumi Shota Rustaveli State University, Georgia
Парфенюк М. А.
студент економічного факультету, прикладна економіка
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Парфенюк Н. А.
студент экономического факультета, прикладная экономика
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины
Parfenyuk Nikita
Student of the Faculty of Economics, Applied Economics
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Махиборода К. В.
кафедра глобальної економіки
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна
Махиборода К. В.
кафедра глобальной экономики
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины
г. Киев, Украина
Makhyboroda Kateryna
Department of Global Economics
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

m. Kyiv, Ukraine

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-МАРКЕТИНГОВІ ПЕРЕДУМОВИ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРОДУКЦІЇ АКВАКУЛЬТУРИ

Маркетинг як теоретична концепція дозволяє суб'єктам господарювання у галузі рибного господарства та аквакультури краще адаптуватися до умов інформаційної економіки, оскільки маркетингова діяльність за своєю суттю виступає організаційною формою сучасного товарного виробництва з відповідним змістом і має важливе значення для виробництва аквакультури. Обґрунтовано, що така діяльність допоможе об'єднати зусилля рибогосподарських виробників, підприємств переробної промисловості й торгівлі не тільки на стадії реалізації продукції, а й на стадії визначення характеру і масштабів її виробництва, шляхів рентабельного використання виробничих потужностей підприємств, визначення взаємовигідних умов просування продукції з урахуванням максимального задоволення потреб кінцевих споживачів. Незважаючи на наявність здобутків вчених-аграрників, все ще не існує чіткого розуміння механізму, завдяки якому товаровиробники можуть вижити в умовах, коли держава поступово відходить від таких функцій, як заготівля та збут продукції. Тут найбільш ефективним буде створення самими товаровиробниками засобів, які сприяли б організації маркетингової діяльності в галузі, що суттєво підвищить рівень вітчизняного виробництва продукції аквакультури. Саме тому актуальність введення в науковий обіг поняття «аквакультурний маркетинг» є беззаперечною. Вчені Деренько О. О., Вдовенко Н. М., Рибальченко К. О. вважають, що аквакультурний маркетинг – це діяльність спрямована на створення попиту та досягнення цілей рибогосподарського підприємства через максимальне задоволення потреб споживачів і пропозиції високоякісної, безпечної, екологічно чистої, біологічно повноцінної продукції аквакультури за доступною ціною [2].

Доведено, що аквакультурний маркетинг має істотні особливості у порівнянні із загальним його поняттям. Це визначається особливостями риби як товару, а також залежністю результатів від природно-кліматичних умов, різноманітністю організаційно-правових форм господарювання і їх діалектикою, неспівпаданням робочого періоду та періоду виробництва, сезонністю виробництва, зовнішньоекономічними зв'язками, участю державних органів у розвитку галузі. Найважливішими з них є: продукція аквакультури є товаром першої необхідності, отже, необхідно постійно, своєчасно, в необхідному обсязі і асортименті, з урахуванням віку, статті, національних традицій, стану здоров'я споживачів задовольняти їх потреби й інтереси. Товар, як правило, швидко псується, тому потрібні оперативність постачання, доцільна упаковка, сервісне і естетичне обслуговування, доступність споживачеві за ціною; неспівпадання робочого періоду і періоду виробництва товару, які традиційно вимірюються за кварталами, півріччям і роками. Наприклад, певну продукцію (личинки) отримують один-два рази в рік, а робочий період триває цілий рік. У зв'язку з цим фахівці з маркетингу повинні вміти прогнозувати діалектику попиту споживачів, добре знати тенденцію його задоволення, ринкову кон'юнктуру, адже від цього залежить ефективність роботи рибогосподарського підприємства. Сезонність впливає на форми та методи аквакультурного маркетингу та робить їх відмінними від форм і методів промислового маркетингу; організаційно-правові форми господарювання визначають

конкуренцію, якою керує лише попит споживачів і його задоволення. Становище ускладнюється тим, що надходить багато продуктів харчування із-за кордону, тому вітчизняне маркетингове забезпечення повинне успішно конкурувати із зарубіжними фірмами; висока адаптивність, самоорганізація і самоуправління системи аквакультурного маркетингу порівняно з іншими видами маркетингу. Це пояснюється особливостями попиту споживачів, конкуренцією на ринку через специфічність та ідентичність товарів, необхідністю швидкого пристосування системи маркетингу до державних та інших директивних рішень, різноманіттям конкурентних організаційно-правових форм; низький науковий рівень маркетингової діяльності в аквакультурі порівняно із іншими галузями. Донині не сформувалася наука про маркетинг в аквакультурі, а отже, відсутні науково обґрунтовані рекомендації щодо його здійснення в умовах динамічного ринкового середовища, а виробництво продукції аквакультури (матеріал для розведення риби: личинки, цьоголітки, однорічки, ремонтний молодняк, плідники та товарна риба) взаємопов'язане і визначає обсяг, асортимент, якість продукції аквакультури та надає маркетингу певну специфіку у процесі його організації та проведення.

Маркетинг в аквакультурі виявляється в різноманітних формах. Працівник підприємства, враховуючи його незначні розміри як за обсягами, так і за чисельністю, є одночасно менеджером, бухгалтером, економістом, оптовиком, заготівельником, перевізником, постачальником своєї продукції. Для досягнення високої рентабельності просування риби на ринку він повинен узгоджувати дії з маркетинговими підходами.

Маркетингова діяльність дозволяє визначити, для кого, що, як і скільки виробляти, тобто відповісти на головні питання економіки. Специфіка рибогосподарського виробництва пред'являє вимоги до маркетингу в аквакультурі, який також повинен: враховувати чинники глобального середовища або макросередовища, ґрунтуватись на стратегічному маркетингу, володіти виключно широкою обліково-аналітичною інформацією, враховувати велику конкуренцію на ринках, а пріоритет надавати первинній інформації, досліджувати потенційні можливості. Даний принцип організації маркетингу особливо важливий внаслідок практичної відсутності державної підтримки.

Нині ці суб'єкти господарювання можуть розраховувати лише на власні резерви. Обсяги виробництва продукції визначаються платоспроможним попитом на рибні товари на внутрішньому і зовнішньому ринках, що значно посилює роль маркетингових досліджень у рибному господарстві.

Специфіка аквакультурного виробництва, зокрема залежність економічних результатів праці від природно-кліматичних умов і сировинної бази, обмеженість сировинних ресурсів і, як наслідок, асортименту рибних продуктів, рухливість об'єктів вирощування, сезонність робіт, сировини, що швидко псується, високої кореляції між якістю кінцевого продукту, термінами і умовами зберігання, транспортування та реалізації рибної продукції обумовлюють специфіку маркетингу споживчого ринку продукції аквакультури. Це виражено в своєрідному прояві чотирьох складових комплексу формування та функціонування аквакультурного маркетингу.

Список використаних джерел:

1. Андрющенко А. І. Ставове рибництва: [підручник]. К.: НАУ, 2008. 637 с.

2. Вдовенко Н.М. Державне регулювання розвитку аквакультури в Україні: [монографія]. К.: Вітас ЛТД, 2013. 464 с.

3. Вдовенко Н. М. Аквакультурне виробництво: від наукових експериментів до промислових масштабів. Інвестиції, практика та досвід. 2011. № 20. С. 7–11.

4. Вдовенко Н. М. Основні питання маркетингової політики рибогосподарського підприємства. Зб. наук. праць Луганського національного аграрного університету. 2009. № 100. С. 270–276.

5. Богерук А. К. Биотехнологии в аквакультуре: теория и практика. М.: Росинформагротех, 2006. 232 с.

УДК 331.101.262

PhD Granzan Alexis
PhD Kyiretseva O. V.
Université nationale des sciences de la vie et de l'environnement de l'Ukraine
Kiev
Ukraine

LA RÉGULATION DES MARCHÉS FONCIERS EN EUROPE

En Europe de l'ouest, au cours du XIXe siècle, l'acteur de référence de l'unité de production agricole a été le propriétaire foncier, qui mettait en valeur ses terres personnellement, ou en recourant à des salariés ou à d'autres types de main d'œuvre, ou en louant ses terres, ses domainesen métayage ou en fermage. Puis, progressivement, notamment au cours du vingtième siècle, l'exploitation familiale, où les moyens de production (avec ou sans les terres) appartiennent à la famille qui fournit l'essentiel de la main d'œuvre de l'exploitation agricole, devient la référence des politiques agricoles. Si au départ, les politiques foncières ont favorisé le faire-valoir direct, elles ont progressivement favorisé le fermage.

Au Danemark, après une famine terrible, le gouvernement danois a établi une politique des structures basée sur des exploitations d'un seul tenant en propriété, qui ne pouvait pas être divisées et qui ne pouvait pas être regroupées sans autorisation de l'Etat. Cette politique des structures a permis de conserver des exploitations familiales et d'avoir une certaine homogénéité entre les exploitations danoises jusqu'au tout début des années 1990. La fin de cette politique des structures a, avec la libéralisation des marchés fonciers, conduit à une concentration des terres avec un accroissement rapide des inégalités entre exploitations (cf tableau ci-dessous). Toujours en Allemagne, depuis 1925, pour soutenir les exploitations familiales, pour éviter leur démembrement, tout nouvelle location doit être autorisée par le Land.

En France, jusqu'à la seconde guerre mondiale, l'exploitation familiale en faire-valoir direct a été favorisée. Les fermiers, locataires des terres, ne bénéficiaient d'aucune garantie ni en termes de loyer ni en termes de durée ; ils n'avaient pas droit à indemnisation en cas d'amélioration du fonds, ce qui ne les encourageait nullement à investir.

Peu avant la seconde guerre mondiale, le salaire différé (pour prendre en compte, dans les partages familiaux, le travail non rémunéré du jeune resté sur l'exploitation et reprenant l'exploitation familiale) et l'attribution préférentielle (pour autoriser le partage inégal des terres entre cohéritiers) ont été établis en vue de renforcer le capital des enfants qui reprenaient l'exploitation agricole. Afin d'encourager les fermiers à investir pour

augmenter la production agricole, c'est en 1943 que la durée minimale du bail de 9 ans et que le droit à indemnisation pour amélioration du fonds sont introduits. En 1946, au sortir de la seconde guerre mondiale, le statut du fermage est établi pour protéger les fermiers vis-à-vis des propriétaires.

Aujourd'hui, le statut du fermage spécifie : - la durée minimale des baux de 9 ans, le droit au renouvellement du bail sauf au cas où le propriétaire reprend pour exploitation personnelle, le droit de transfert du bail entre parents et enfants, l'indemnisation du bailleur au preneur pour amélioration du fonds, le droit de préemption du fermier en cas de vente des terres ou des bâtiments, le niveau du loyer (encadré par des arrêtés départementaux) et l'indexation annuelle des loyers sur la base de l'évolution des revenus agricoles et du coût de la vie et dans certains cas spécifiques de l'évolution du prix des produits. Les grandes exploitations se sont agrandies préférentiellement par location, en France et dans la plupart des pays européens, le fermage étant un mode d'accès au droit d'usage des terres moins onéreux que l'achat de terres. Si le statut du fermage, à sa création, a voulu protéger le fermier par rapport au propriétaire, aujourd'hui, ce statut dans bien des situations favorise le fermier.

Aujourd'hui, le fermier loue à un nombre de plus en plus important de propriétaires, qui n'ont pas la faculté de reprendre personnellement leur bien pour exploitation personnelle et qui sont donc tenus génération après génération de rester bailleur du fermier ; ils ont toujours la faculté de vendre leurs terres louées. Dans bien des cas, le fermier organise la transmission de son exploitation, donc la transmission des baux, en percevant un pas-de-porte (un droit d'entrée). La possibilité de reprise des biens à l'issue du bail par le bailleur pour louer à des exploitations prioritaires pourrait permettre d'orienter différemment les terres agricoles.

Le marché immobilier agricole est régulé depuis 1962 par les Safer (sociétés d'aménagement foncier et d'établissement rural). Celles-ci ont une mission de service public, sans but lucratif, sous la double tutelle des ministères de l'Agriculture et des Finances. Elles ont pour mission de favoriser l'installation d'agriculteurs, de préserver l'environnement, de concourir au développement des zones rurales et de contribuer à la transparence du marché foncier rural immobilier et du marché des parts sociales de sociétés agricoles. Pour mener à bien leur mission, elles doivent être informées de tous les projets de vente de biens immobiliers agricoles, et de toutes les cessions de parts de sociétés détenant des biens agricoles.

Elles achètent 80 000 hectares dont plus de 80% à l'amiable. Elles disposent d'un droit de préemption (elles peuvent se substituer au candidat à l'acquisition) pour faire mieux que le marché (exemple : installer au lieu d'agrandir un exploitant). Toutes leurs attributions (reventes ou locations) sont effectuées après appel à candidatures, examen des projets agricoles, et approbation des deux Commissaires du Gouvernement (agricole et finances). Les attributions ne se font pas aux enchères. L'examen des candidatures se fait au niveau d'un département au sein d'un comité technique départemental.

Ce comité réunit les syndicats agricoles représentatifs, les élus professionnels de la Chambre d'agriculture (départementale), les représentants des maires, et des représentants des associations environnementales. Ce comité donne un avis sur les attributions de terres sur la base des projets des candidats. Le conseil d'administration de la Safer décide des attributions qui sont soumises à l'approbation des Commissaires du Gouvernement. Ces derniers détiennent un droit de veto. En cas de refus de leur part, la Safer doit procéder à un nouveau choix. Enfin sur le troisième marché, celui des parts sociales des exploitations sociétaires agricoles ou de portage d'immobilier agricole, la loi d'avenir agricole de 2014, a

donné un droit de préemption aux Safer lors de la cession totale des parts de sociétés. Cette même loi, pour que les Safer puissent assurer leur mission de transparence du marché foncier, exigent que les cédants de parts sociales informent la Safer de tous les projets de cession de parts sociales qu'elle soit partielle ou totale. Cela a permis depuis 2016 d'apporter quelques informations sur le marché des parts sociales, sans toutefois pouvoir agir sur ce marché spécifique.

A l'échelle européenne, la régulation foncière a d'abord été conçue pour contrôler le marché foncier immobilier, voire la propriété en fixant un plafond de surface à ne pas dépasser (100 hectares en Roumaine par exemple), et le marché des locations. La régulation foncière ne portait pas sur le transfert des parts sociales.

La France a commencé en 2014 à contrôler les cessions totales de parts de société ; mais la mesure relève plus d'un effet d'annonce politique que d'une volonté politique tant il est aisé de contourner le dispositif (il suffit que le cédant garde une seule action pour que l'opération échappe au contrôle de la Safer).

L'évolution du statut des unités de production agricole en Europe, avec l'essor des formes sociétaires, distinctes des associations d'exploitants individuels, repose la question du renouvellement des outils de régulation. Elle pose également la question des aides de la politique agricole commune qui d'après le traité de fonctionnement de l'Union Européenne vise à soutenir le revenu des travailleurs agricoles, et non le taux de rentabilité des parts sociales détenues par des investisseurs dans des exploitations agricoles. En 2017, le Parlement européen s'est saisi du dossier de la concentration des terres en Europe en votant un avis sur la question : "On the State of Play of Farmland Concentration in the EU: How to Facilitate the Access to Land for Farmers."

УДК: 631.1:005.591.6

Теймураз Малхазович Бабунашвілі
д.е.н., професор,Президент Наукової Академії Бізнесу Грузії
Грузія
Теймураз Малхазович Бабунашвили
д.э.н, профессор, Президент Научной Академии Бизнеса Грузии
Грузия
Teimuraz Babunashvili
Dr. of Economics, Professor, President of Business Academy Sciences of Georgia
Georgia
Павленко І. І.
студент економічного факультету, прикладна економіка
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Павленко И. И.
студент экономического факультета, прикладная экономика
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины
Ivan Pavlenko
Student of the Faculty of Economics, Applied Economics
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Дмитришин Р. А.
слухач Малої Академії наук України

Дмитришин Р. А.
слушатель Малой Академии наук Украины
Roman Dmytryshyn
a student of the Junior Academy of Sciences of Ukraine

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА АКВАКУЛЬТУРИ УКРАЇНИ В НОВИХ УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

В сучасних умовах разом з вирішенням найважливішого завдання щодо відновлення і стабілізація сфери економіки рибного господарства актуальною постає проблема удосконалення державної політики регіонального розвитку галузі. Формування перспектив розвитку рибного господарства припускає поглиблене дослідження ключових проблем державного регулювання галузі і обґрунтування напрямів її розвитку в регіональному аспекті.

Рибне господарство нині має стратегічне значення для забезпечення продовольчої безпеки країни, зміцнення її позицій на міжнародному рівні, збереження просторової і національної цілісності країни. Стан рибного господарства залишається складним, істотно скоротилися обсяги виробництва риби, посилилася імпортозалежність в рибі та рибній продукції. Водночас Україна має значний потенціал рибогосподарського фонду прісноводних внутрішніх водойм, що складає понад 1 млн. га. При цьому, загальний нагульний ставковий фонд становить понад 120 тис. га, водосховища дніпровського каскаду – 797 тис. га, лиманні господарства на водосховищах Дніпра – 5,9 тис. га, водойми-охолоджувачі енергетичних установок – 13,5 тис. га та інші водні об’єкти України – 86,6 тис. га. Спостерігається розбалансованість економічного регулювання рибного господарства.

Регіональний розвиток рибного господарство України нині сформований у межах цілісного виробничо-господарського комплексу, який об’єднує видобуток риби та інших водних живих ресурсів, доставку, збереження, переробку та збут риби та рибної продукції, вирощування риби, відновлення та охорону рибних запасів, суднобудування, судноремонт, машинобудування, засоби лову, науково–дослідницькі, проектно-конструкторські та технологічні розробки, підготовку та підвищення кваліфікації кадрів.

Нові умови функціонування національної економіки внесли істотні зміни у взаємозв’язок між органами управління і підприємствами, між окремими підприємствами. Вказане призвело до зниження рівня керованості галуззю. Відновлення ефективного регулювання рибного господарства на державному і регіональному рівнях можливе на основі комплексу заходів. Важливим кроком є посилення взаємодії між суб’єктами господарювання галузі шляхом об’єднання їх економічних інтересів, створення інтегрованих структур із замкнутим циклом «вилов − переробка – реалізація» з метою виробництва продукції з доданою вартістю.

Для того, щоб унаочнити попередньо проведені нами дослідження, маємо можливість навести декілька порівнянь щодо обсягу продукції рибного господарства та аквакультури у фактичних цінах загалом і за регіонами, середньої ціни добування водних біоресурсів, витрат на виробництво продукції рибництва Якщо розрахувати середню вартість одиниці продукції рибного господарства у фактичних цінах за тими регіонами, в яких добування водних біоресурсів здійснюється лише у внутрішніх водоймах, то видно великий розмах варіації цього показника за регіонами: від 9−10

тис. грн за тонну у Дніпропетровській, Київській, Полтавській областях до 36−40 тис грн за одну тонну у Волинській, Івано-Франківській, Львівській, Закарпатській, Чернівецькій областях Отже, в ряді регіонів спостерігається економне за собівартістю добування прісноводної риби, у тому числі за рахунок добування певних її видів.

Стратегічною метою розвитку регіонального рибного господарства України в перспективі є збереження і відтворення водних біоресурсів, їх ефективне і раціональне освоєння у всіх доступних для України районах промислу для задоволення платоспроможного попиту внутрішнього ринку на рибні товари на основі пріоритетного використання вітчизняного виробництва і отримання максимальної вигоди від зовнішньоекономічної діяльності.

Наявні сьогодні конкурентні переваги рибного господарства України можна використовувати слабо через відсутність ефективного державного регулювання у сфері захисту українського товаровиробника на внутрішньому і зовнішньому ринках. Слабкі сторони блокують можливості економічного зростання галузі, зміцнення конкурентних позицій вітчизняних підприємств на внутрішніх і світових ринках.

Таким чином, для успішної реалізації поставлених завдань та ефективного функціонування і формування напрямків регіонального розвитку рибного господарства в Україні слід провадити регуляторні заходи за наступними блоками державної політики у галузі:

а) підтримка розвитку сфери рибальства, яка б мала ґрунтуватися на принципах сталості навколишнього середовища, ефективності використання ресурсів, інновацій, конкурентоспроможності та науковості, боротьби з ННЛ-рибальством;

б) сприяння розвитку галузі аквакультури;

в) урегулювання питання взаємоузгодженого розвитку сфери реалізації та переробки риби;

г) удосконалення механізму дії «Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки галузі тваринництва» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 № 107 (з урахуванням редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30.01.2019 № 110); д) зниження ставки ввізного мита на корми для риб, які нині становлять 33 % від загальної вартості.

Список використаних джерел:

1. Вдовенко Н. М. Державне регулювання розвитку аквакультури в Україні: [монографія]. К.: Вітас ЛТД, 2013. 464 с.

2. Вдовенко Н. М. Рибне господарство України в умовах глобалізації економіки: [монографія]. К.: Компринт, 2016. 476 с.

3. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року. Офіційний вісник України. 2016. № 24. С. 68.

УДК: 639.1:005.561.6

Гечбаия Бадрі Нодарович
доктор економіки, професор, член-кореспондент Академії Наук Бізнесу Грузії,
директор департаменту управління бізнесу,
Батумський державний університет імені Шота Руставелі
Грузія
Гечбаия Бадри Нодарович
доктор экономических наук, профессор,
член-корреспондент Академии Наук Бизнеса Грузии,
директор департамента управления бизнеса,
Батумский государственный университет
имени Шота Руставели
Gechbaia Badri
Doctor of Economics, Professor
Correspondent Member of the Academy of
Sciences of Georgia Business Head of the Department of Business Administration
Batumi Shota Rustaveli State University
Georgia
Павленко М. М.
асистент кафедри глобальної економіки
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Україна
Павленко М. Н.
ассистент кафедры глобальной экономики
Национального университета биоресурсов и природопользования Украины
Maryna Pavlenko
assistant Department of Global Economic
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

ПАРАДИГМАЛЬНІ СКЛАДОВІ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ РИНКУ ЗЕРНА ПРИ ФОРМУВАННІ РИНКОВОЇ РІВНОВАГИ

На ринку зерна в Україні постійно виникають проблеми через нестабільність виробництва, внаслідок чого сільськогосподарські товаровиробники втрачають значну частину виручки від його реалізації. Водночас товаровиробники не володіють стратегічними орієнтирами щодо перспектив розвитку зернового господарства країни, тому підприємства планують підприємницьку діяльність на основі цінової ситуації на ринку, що склалася в попередньому маркетинговому році. Як наслідок, закладаються підвалини для ще більшої нестабільності виробництва і виникнення нових проблем у продовольчому забезпеченні. Тобто, проблеми стратегії розвитку аграрного сектора економіки та його зернового господарства, стабільності виробництва відповідно до визначеної стратегії є актуальними і потребують системного дослідження. Нині ринкова рівновага в передових країнах світу забезпечується розвитком вертикально інтегрованих структур з відсутньою конкуренцією між їх суб'єктами. Визначення пріоритетних напрямів розвитку галузей аграрного сектору й концентрація державою обмежених ресурсів на них через

міжгалузеву та міжрегіональну взаємодію сприяє ефективному розвитку інших галузей, які з ними вертикально інтегровані. Нестабільність виробництва зерна за роками є основним чинником проблем ефективності виробництва зерна сільськогосподарськими товаровиробниками внаслідок неконтрольованого коливання цін на ринку продовольства. Незважаючи на те, що ситуація на світовому ринку зерна може швидко змінюватися, коли той чи інший фактор починає домінувати, поточна ситуація на ринку є досить вигідною для активізації експорту зернових, при чому не тільки для трейдерів, які можуть отримати значні прибутки, але й для виробників сільськогосподарської продукції.

Наша країна стоїть перед дилемою відновлення аграрного потенціалу та необхідності мати чітку стратегію щодо відновлення товарних сільськогосподарських підприємств, їх стабільного розвитку й обов'язкового виходу на зарубіжні ринки збуту з урахуванням природно-кліматичного та соціально-економічного потенціалів. За прогнозами ФАО, включно до 2050 р. понад 2/3 населення планети будуть мати в розрахунку на 1 жителя менше 0,1 га ріллі. І тільки в незначній кількості країн, включаючи Україну, на жителя припадатиме більше 0,6 га ріллі (3,5 % населення володітиме 22 % всієї ріллі). У країнах світу з ростом доходів більшою мірою збільшується попит на продукцію тваринництва, ніж рослинництва.

Орієнтир України щодо збільшення експорту продукції тваринництва вирішує також проблеми багатофункціональності – зайнятості населення в сільській місцевості. Визначення місця й ролі зернових у світовій економічній системі, а також перспектив роз витку неможливо без аналізу проблем розвитку світового ринку, а також тенденцій його розвитку. Характеризуючи в цілому світове виробництво зерна, можна відзначити такі тенденції: постійно зростаючий попит на зерно; стабілізацію валового виробництва; зниження посівних площ; збільшення врожайності зернових культур. П'ятьма найбільшими експортерами зерна є Австралія, Аргентина, ЄС, Канада й Сполучені Штати Америки; провідне місце в експорті пшениці займають такі країни, як США, Бразилія, Україна, Аргентина та інші; лідерами з експорту кукурудзи є такі країн, як ЄС, США, Росія, Канада, Австралія, Україна, Аргентини, Казахстан, та інші; основними експортерами рису є В'єтнам, Індія, Пакистан, Сполучені Штати Америки й Таїланд. Сумарні експортні пропозиції зерна з боку основної п'ятірки експортерів становлять понад 84 % усього обсягу світової торгівлі. Україна входить до десятки найбільших виробників зернових у світі. Однак, незважаючи на стабільне зростання виробництва зерна, в Україні залишається потенціал для нарощування урожайності зернових. Для порівняння, середня урожайність в США становить близько 82 ц/га, а це є у два рази більше від показника в Україні. Китай та Бразилія теж мають більші показники урожайності зернових ніж в Україні відповідно 52 і 56 ц/га.

Законом України «Про зерно та ринок зерна в Україні» було введено інструмент регулювання – обов'язкове страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень, з метою зменшення ризиків сільгоспвиробників, щодо втрат. Разом з тим, Законом України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» запроваджено спеціальний механізм реалізації цього інструменту лише за рахунок бюджетних коштів.

Підвищення ефективності державного регулювання ринку зерна сприятиме визначення критеріїв оцінки продовольчої безпеки держави і закріплення їх в законодавчому полі; здійснення вчасних інтервенційних операцій на основі ринкових

цін; застосування механізму бюджетних дотацій і запровадження обмежень експорту зерна в період об'єктивної неможливості регулювання ринку інтервенційним механізмом і використання в критичних ринкових ситуаціях альтернативних методів регулювання.

Наші дослідження дають всі підстави зробити висновки, що зерновий ринок, який є складною системою економічних взаємин і інтересів учасників ринку. Ринок зерна є відкритою системою економічних відносин, яка виникає та складається під час самого процесу виробництва, обігу і розподілу зернової продукції, для котрої характерними є свобода учасників ринку під час вибору покупців, продавців, ринкове ціноутворення, підприємницька свобода формування та використання джерел ресурсів.Таким чином, зерновий ринок відіграє важливу роль в житті суспільства, що обумовлюється його властивостями, пов'язаними із забезпечення потреб населення в їжі. Розвиток категорії зерновий ринок пройшло багато етапів, відповідно до яких змінювалося його трактування і розуміння. На сьогодні, домінуючим є трактування зернового ринку з точки зору системного підходу, як це складна економічна система, що забезпечує найбільш ефективний обіг зерна завдяки взаємодії покупців і продавців на ринку зерна в умовах формування ринкової рівноваги.

Список використаних джерел:

1. Андрійчук В. Г., Зубець М. В., Юрчишин В. В. Сучасна аграрна політика: проблемні аспекти. К.: Аграрна наука, 2005. 140 с.
2. Кваша С. М. Методологічний базис прийняття суспільних рішень в аграрній політиці. Економіка АПК. 2013. № 8. С. 12–21.
3. Кваша С. М. Механізм державної підтримки сільськогосподарського виробництва та шляхи його удосконалення: [монографія]. К.: ННЦ ІАЕ, 2009. 200 с.
4. Скрипник А. В., Зінчук Т. Ю. Тенденції світового ринку пшениці та ризики розвитку експортного потенціалу України. Економіка АПК. 2011. Вип. № 9. С. 139.
5. Голомша Н. Є. Конкурентоспроможність зернових на аграрному ринку. Економіка АПК. 2009. № 12. С. 83–87.

УДК: 631.1:005.592.3

Курмаєв П. Ю.
професор кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Курмаев П. Ю.
профессор кафедры финансов, учета и экономической безопасности, Уманский государственный педагогический университет имени Павла Тычины, г. Умань
Kurmaiev Petro
Professor of the Department of Finance, Accounting and Economic Security,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman
Вдовенко Н. М.
д.е.н., професор, завідувач кафедри глобальної економіки,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Вдовенко Н. М.

д.э.н., профессор, заведующая кафедрой глобальной экономики, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины
Vdovenko Nataliia
Doctor of Economics, professor, Head of the Department of Global Economics, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Сіненок І. О.
аспірант кафедри глобальної економіки
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Синенок И. А.
аспирант кафедры глобальной экономики
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины
Sinenok Igor
Postgraduate of the department of Global Economics
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ РИБАЛЬСТВА ТА АКВАКУЛЬТУРИ

Провідну роль у світовому виробництві має саме виробництво риби і морепродуктів. Виробництво як риби за останні п'ять років тому перевищило 158 млн тонн, а вартість міжнародної торгівлі продукцією з рибного господарства становить майже 129 млрд. дол. США [1]. Сучасні дослідники у сфері регулювання галузі рибного господарства, і в тому числі рибальства та аквакультури, С. Тревертс, Ф. Ейш, М. Бельмар, М. Сміт, А. Гутормсмен, А. Лєм, С. Вануччі та К. Лієн, стверджують, «…частка риби виробленої в аквакультурі, що потрапляє на світовий ринок, має тенденцію до постійного збільшення. Водночас багато риби та морепродуктів, що виробляються та продаються на ринках країн з низьким рівнем доходу, походять з рибальства» [2; 3; 6; 8]. З часом стало зрозуміло, що ці дві складові рибного господарства відіграли важливу взаємодоповнюючу роль з огляду на попит на рибу та похідні з неї продукти [5, С. 280–283; 9, С. 99–108]. Як стверджує вчений С. Бене, слід ураховувати, що рибогосподарська діяльність переважно зосереджена на збільшенні вартості продукції, що виробляється, шляхом збільшення постачання до міст та на експорт на міжнародні ринки [10]. На думку С. Бене об'єднання судновласників спрямовують використання рибальських активів на максимізацію економічних показників, що може принести вигоду в частині збереження ресурсів та для торгівлі, але зменшує кількість риби, доступної на місцевих ринках [10, С. 325–358]. Проблеми формування дієвого організаційно-економічного механізму державного регулювання в галузі рибного господарства відображено у працях вітчизняних вчених: В. Байдали, Р. Дмитришина, П. Курмаєва, Ю. Шарило [9; 11].

Аналіз зазначених джерел свідчить про те, що низка питань, пов'язаних із формуванням механізму регулювання рибальства та аквакультури України залишаються невирішеними: у науковій літературі присутнє широке різноманіття точок зору відносно конкретного змісту інформаційної бази такого дослідження. Реалізація організаційно-економічного механізму регулювання рибальства та аквакультури здійснюється на підставі використання принципів державного регулювання економіки у цілому. Реалізація механізму має на меті визначення, аналіз і розроблення напрямків, умов та методів регулювання рибальства та аквакультури України. Напрямок регулювання повною мірою залежить від сфери правового впливу на виробничі процеси і містить у собі окремо регулювання рибальства, регулювання аквакультури, податкове, бюджетне і кредитне регулювання, а також проведення

гнучкої амортизаційної політики. Різноманітність методів регулювання обумовлена широким спектром факторів, які впливають на динаміку та організацію виробничих і технологічних процесів, на формування показників валової доданої вартості в галузі, прибутку до оподаткування, заробітної плати.

Аналіз ситуації в Україні дає загальну картину недостатнього регулювання у контексті підтвердження законності походження риби та інших живих водних ресурсів, що надходять до рибопереробних підприємств або потрапляють до торгівельної мережі для реалізації. Основні законодавчі умови та технічні процедури щодо вилучення та вивантаження водних біоресурсів, отриманих при здійсненні промислу у природних водоймах України, передбачено такими основними актами Законодавства України: Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів від 08.07.2011 № 3677–VI [4]; Закон України про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них»; Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення спеціального використання водних біоресурсів у внутрішніх рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах), внутрішніх морських водах, територіальному морі, виключній (морській) економічній зоні та на континентальному шельфі України» від 25.11.2015 № 992; Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку видачі підтвердження законності вилучення водних біоресурсів із середовища їх існування та перероблення продуктів вилову» від 04.07.2012 № 596. Але жодним з вищезазначених нормативно-правових актів України не передбачено механізму підтвердження легальності погодження окремих партій вилучених риб та інших видів водних біоресурсів. Таким чином, до комерційного обігу можуть потрапляти та бути легалізованими шляхом численних комерційних операцій та внаслідок переробки водні біоресурси, набуті незаконним шляхом, тобто виловлені браконьєрами або приховані при здійсненні дозволених видів промислу. Не існує системи моніторингу комерційних операцій з водними біоресурсами, вилученими з природних водойм, за якої надходження на ринок сировини понад обсяг легального вилучення стає відомим для державних контролюючих органів. Це є головною проблемою для визначення критичних пунктів та шляхів легалізації незаконно отриманої продукції, для своєчасного застосування ефективних запобіжних заходів. Таким чином, завдання змінити ситуацію із забезпеченням простежуваності походження водних біоресурсів, видобутих у водних об'єктах України, постало з огляду на зобов'язання, взяті за Угодою про Асоціацію з Європейським Союзом, у відповідності до змісту Глави 18 «Політика у галузі рибальства та морська політика». Зокрема, Статтею 408 Угоди передбачено впровадження в Україні найкращих практик управління рибальством для забезпечення збереження рибних запасів, шляхом, що забезпечує сталий стан таких запасів та ґрунтується на екосистемному підході. Стаття 410 Угоди вимагає налагодити контроль риболовної діяльності шляхом впровадження необхідного обладнання для спостережень, організувати відповідне збирання даних про вилов та вивантаження уловів, удосконалити ефективність діяльності ринків, в тому числі через впровадження механізму простежуваності. Проблему врегулювання організаційних механізмів забезпечення законності використання природних водних біоресурсів України висвітлено у Єдиній комплексній стратегії та плані дій розвитку сільського господарства та сільських територій України на 2015–2020 роки Мінагрополітики України, яка до пріоритетних заходів з реформування та розвитку національного рибного господарства відносить перегляд та напрацювання законодавчої бази, що сприятиме, зокрема, контролю за

рибальством, посиленню боротьби з незаконним промислом, торгівлею рибою і рибною продукцією, а також наближенню українського законодавства в галузі рибного господарства до законодавства Європейського Союзу.

Тому важливо передбачити створити реєстр суб'єктів господарської діяльності, що є Першими продавцями водних біоресурсів, вилучених та вивантажених в Україні. Має бути створений реєстр суб'єктів господарчої діяльності (Перших покупців), що придбають нерозділені партії (лоти) вивантажених водних біоресурсів у перших продавців та в подальшому забезпечують роздільну реалізацію цих водних біоресурсів, беручи на себе відповідальність регулярно звітувати про обсяги реалізації до державних компететних органів та забезпечувати супроводження реалізовуваної сировини відповідними сертифікатами з ідентифікаційними даними, для простежуваності до місць перероблення або кінцевої реалізації. Отже, доцільною, на нашу думку, є пропозиція щодо спрямування результатів дослідження на впровадження передового досвіду ЄС у питаннях розроблення та практичного впровадження системи сертифікації уловів водних біоресурсів. Законодавчі умови за даним напрямом містяться в регламентних документах ЄС № 1005/2008 (ЕС) від 29.09.2008 та № 1224/2009 (ЕС) від 20.11.2009, які імплементовано в національному законодавстві в усі, без виключення, країни ЄС.

Список використаних джерел:

1. HLPE, 2014. Sustainable fisheries and aquaculture for food security and nutrition. A report by the High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition of the Committee on World Food Security. Food and Agriculture Organization, Rome, Italy.
2. Zhao, L.G., Sun, J.W., Yang, Y., Ma, X., Wang, Y.Y., Xiang, Y.B., 2015. Fish consumption and all-cause mortality: a meta-analysis of cohort studies. Eur. J. Clin. Nutr. 1–7.
3. Tveteres, S., Asche, F., Bellemare, M.F., Smith, M.D., Guttormsen, A.G., Lem, A., Lien, K., Vannuccini, S., 2012. Fish is food. – the FAO's fish price index. PLoS ONE 7, e36731.
4. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 08.07.2011 № 3677–VI. Офіційний вісник України. 2011. № 59. С. 120.
5. Вдовенко Н. М. Державне регулювання розвитку аквакультури в Україні: [монографія]. К.: Кондор-Видавництво, 2013. 464 с.
6. Asche, F., Bellemare, M.F., Roheim, C., Smith, M.D., Tveteras, S., 2015. Fair enough? Food security and the international trade of seafood. World Dev. 67, P. 151–160.
7. Vdovenko N., Baidala V., Burlaka N., Diuk A. Management mechanism of agrarian economic system: composition, functioning and factors of development in Ukraine. Problems and Perspectives in Management, 2018. Vol. 16. Issue 2. P. 179–189.
8. Lim, S., Vos, T., Flaxman, A., Danaei, G., Shibuya, K., Adair-Rohani, H., Amann, M., 2012. A comparative risk assessment of burden of disease and injury attributable to 67 risk factors and risk factor clusters in 21 regions, 1990–2010. 2010. Lancet 380, P. 2224–2260.
9. Вдовенко Н. М., Шарило Ю. Є., Курмаєв П. Ю., Дмитришин Р. А. Забезпечення конкурентних переваг рибного господарства з використанням прогресивної виробничо-технологічної бази. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. № 16. 2018. С. 99–108.
10. Bènè, C., Hersoug, B., Allison, E.H., 2010. Not by rent alone: analysing the pro-poor functions of small-scale fisheries in developing countries. Dev. Policy Rev. 28, P. 325–358.
11. Формування та функціонування Спільної рибної політики Європейського Союзу та шляхи її реалізації в Україні: [колективна монографія]. К.: Видавничий дім Кондор, 2018. 472 с.

УДК 331.101.262

Гуменюк І. Л.
к.е.н. заступник директора з наукової,
інноваційної та міжнародної діяльності
Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж

РІВЕНЬ ЕКОНОМІЧНОЇ СВОБОДИ УКРАЇНИ

Під економічною свободою розуміють фундаментальне право кожної людини управляти її власною працею та майном. В економічно вільних суспільствах, особи вільні у виборі роботи, виробництві товарів, витратах та інвестиціях будь-яким шляхом, яким забажають. Всі ці свободи підтримуються і захищаються державою.

Американським дослідницьким центром The Heritage Foundation у співпраці з The Wall Street Journal опубліковано щорічний рейтинг країн світу за рівнем економічної свободи – Індекс економічної свободи 2018 (Index of Economic Freedom 2018). Індекс економічної свободи є інструментом для поглибленого аналізу економік у всьому світі та розраховується на підставі 12 показників (раніше цих показників було 10), згрупованих в чотири широкі категорії, або стовпи економічної свободи:верховенство права (захист прав власності, ефективність судової системи, урядова сумлінність); обмеження уряду (податковий тягар, державні витрати, фіскальне здоров'я); регуляторна ефективність (свобода бізнесу, свобода ринку праці, монетарна свобода); відкритість ринків (свобода торгівлі, свобода інвестицій, фінансова свобода).

Кожний із показників оцінюється за шкалою від 0 до 100 балів і чим вищий бал, тим вищий ступінь свободи в країні за даним критерієм. Загальна оцінка Індексу тієї чи іншої країни визначається шляхом виведення середнього арифметичного за 12-ма економічними свободами, з рівною вагою кожної з них.

Таким чином, теоретично в «абсолютно вільної економіки» у підсумку може вийти 100 балів, а там, де свободи немає в принципі, відповідно – нуль. Усі країни світу в цьому індексі розділені на 5 умовних груп – «з вільною економікою», «з переважно вільною економікою», «з помірно вільною економікою», «переважно невільною економікою» та «з невільною економікою». Повний рейтинг дає загальну картину економічних свобод серед країн і територій світу.

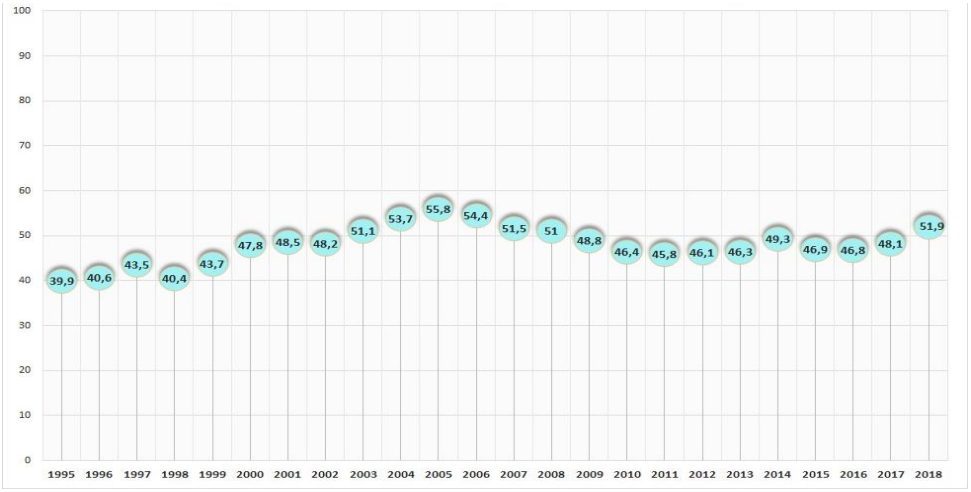

Рис.1. Індекс економічної свободи України у 1995-2018 рр.

До першої групи країн із вільною економікою увійшли країни, що набрали більше 80 балів: Гонконг, Сінгапур, Нова Зеландія, Швейцарія, Австралія та Ірландія. Останні позиції рейтингу зайняли Нігер, Судан, Чад, Центральноафриканська Республіка, Ангола, Еквадор, Суринам, Східний Тимор, Того, Туркменістан, Мозамбік, Джибуті, Алжир, Болівія, Зімбабве, Екваторіальна Ґвінея, Еритрея, Конго, Куба, Венесуела та Північна Корея, як країни де економічні свободи пригнічуються або відсутні взагалі. Відповідно до цьогорічного дослідження Україна набрала 51,9 бали зі 100 можливих і посіла у рейтингу 150-ту місце із 180 країн світу. Таким чином ми вчергове опинилися в групі країн з переважно невільною економікою.

Україна оцінена останньою серед 44 країн Європи, а її бал нижчий середніх регіонального та світового показників.

Слід відмітити, що протягом всієї історії існування цього рейтингу (починаючи з 1995 року) значення Індексу України жодного разу не перевищувало 56 балів із 100 можливих. Водночас, за минулий рік Індекс економічної свободи України виріс на 3,8 пункти, що відбулося завдяки позитивним змінам у 8 з 12 показників. Три показники України оцінені гірше, ніж минулого року – право власності, урядова сумлінність та свобода торгівлі. Показник фінансової свободи залишився на торішньому рівні.

Дослідниками відмічаються істотні позитивні зміни в оцінці монетарної свободи та свободи інвестування. Натомість, наголошується на необхідності боротьби з корупцією, розвитку ринків капіталу, приватизації державних підприємств і вдосконаленні законодавчої бази і верховенства права.

Проаналізувавши значення індексів свободи, було встановлено такі особливості вітчизняної економічної системи, що мають вплив на стан економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності: для фінансових установ, інвестиційних компаній України та інших господарських структур, притаманні високий рівень загроз нормальній діяльності, зважаючи на показник інвестиційної свободи, що свідчить про ймовірність порушення стану їх економічної безпеки у короткостроковій перспективі. Значення індексу фінансової свободи свідчить про те, що рівень фінансових загроз і ризиків, зважаючи на відсутність свободи дій суб'єктів господарювання у фінансовій площині, є високим, що актуалізує необхідність забезпечення фінансової і фінансово-інвестиційної безпеки вітчизняних суб'єктів господарської діяльності.

Отже, індекси економічної свободи країни є ефективними сучасними інструментами для оцінювання стану зовнішнього середовища функціонування фінансових установ і решти видів суб'єктів господарської діяльності, та його впливу на систему їх економічної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Колеснікова-Стейнруд О. В., Дудка Л. Д. Рівень індексу економічної свободи в Україні і аналіз його складових. Вісник східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. — № 15 (169). — 2011. — 302 с., С. 225–239, С. 233

2. Рейтинг країн за індексом економічної свободи Heritage Foundation [Електронний ресурс]. Режим доступу:http://www.heritage.org/index/explore.aspx?view=byregion-country-year.

УДК 351.82.639.21/.31

Шарило Ю. Є.
директор, Бюджетна установа «Методично-технологічний центр з аквакультури»
Шарило Ю. Е.
директор, Бюджетное учреждение «Методически-технологический центр по аквакультуре»
Sharilo Yriy
Director, Budgetary institution «Methodological and Technological Centre of Aquaculture»
Деренько О. О.
аспірант, ННЦ «Інститут аграрної економіки»
Деренько Е. О.
аспирант, ННЦ «Институт аграрной экономики»
Derenko Elena
Postgraduate, NSC «Institute of agrarian economy»

СУЧАСНА ПОЛІТИКА ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ПРОДУКЦІЮ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА АКВАКУЛЬТУРИ

Як зазначено у Стратегічних принципах сталого розвитку аквакультури ЄС (Brussels, 29.4.2013 COM(2013) 229 final), а також численних оглядах ОЕСР щодо перспектив розвитку аквакультури у світі у цілому та Європі зокрема (напр.OECD-FAO Agricultural Outlook 2017-2026, OECD Publishing, Paris, 2017), країни ЄС у коротко- та середньостроковій перспективі не будуть лідерами за обсягами у виробництві продукції аквакультури, адже «пальма першості» з цього питання вже давно залишається за країнами Азії. Перспективи розвитку аквакультури ЄС європейські стратеги вбачають в урізноманітненні об'єктів аквакультури, підвищенні стандартів сталості у процесі виробництва (тобто, всебічному врахуванні економічних, екологічних та соціальних чинників), підвищенні стандартів безпечності продуктів харчування, створенні та експорті новітніх технологій виробництва та переробки, створенні нових продуктів споживання з нетрадиційної та традиційної сировини, максимальному використанні у даний час другорядних (нецільових) об'єктів у виробництві продукції, утилізації відходів виробництва з метою зокрема мінімізації залежності від рибного борошна тощо.

Враховуючи нагальність вирішення питань, що постають перед аквакультурою країн ЄС, і у першу чергу перед аквакультурою основних виробників продукції в ЄС, зокрема перед Іспанією, де традиційно рибальство та аквакультура серед іншого відігравали та відіграють провідну роль як сфера зайнятості приморських районів, Уряд Іспанії у рамках реалізації положень багаторічного Національного плану, створення якого було передбачено низкою регламентів ЄС, проводить самостійно та у кооперації з міжнародними організаціями низку заходів, спрямованих на розвиток аквакультури, підвищення її конкурентоспроможності. В останній декаді листопада 2017 року у Мадриді (Іспанія) проведено регіональну конференцію «Нові можливості у сфері ціноутворення харчової продукції». Конференцію було організовано міжнародною організацією EUROFISH за підтримки Генеральної комісії рибальства у Середземноморському басейні (ГКРС), Міністерства сільського господарства, продовольства та довкілля Королівства Іспанія та ФАО. На конференції було розглянуто наступні теми: інновації у секторі морепродуктів; використання рибних

відходів для збільшення прибутку; розкриття потенціалу продукції аквакультури; розширення ринку риби та морепродуктів; споживання та вплив на споживачів.

Загалом конференцію було присвячено розгляду способів, видів та напрямів підвищення ефективності виробництва продукції харчових продуктів з риби та морепродуктів, інноваціям в сфері переробки та реалізації рибної продукції та морепродуктів, новим підходам до збільшення додаткової вартості готового продукту, маркетинговим дослідженням рибної продукції, збільшенню частки дружнього до довкілля (екологічного) виробництва тощо. В конференції взяли участь делегації країн Європейського Союзу, Ісландії, Норвегії, Ірландії, Російської Федерації, Молдови, Сербії, Чорногорії, Македонії, Боснії і Герцеговини, Албанії, Грузії, Туреччини, України.

Проблема оптимізації виробництва рибної продукції є нагальною у всіх країнах Європи. Організація вилову водних біоресурсів або виробництва продукції аквакультури з мінімальним впливом на довкілля, здійснення переробки сировини з урахуванням вимог до якості та безпечності харчової продукції, формування ціни, доставка та реалізація споживачеві риби та рибної продукції за доступними цінами є неодмінними складовими сучасного відповідального та сталого рибогосподарського та аквакультурного бізнесу. Створення доданої вартості продукції рибальства та аквакультури є ключовою позицією економічної складової діяльності рибної галузі. Збільшення доданої вартості рибопродукції сприяє: підвищенню рентабельності виробництва рибогосподарського комплексу; забезпеченню розвитку галузі в цілому; зростанню прошарку середнього класу в суспільстві; отриманню населенням більш якісної рибної продукції.

Таким чином, для отримання максимального економічного результату необхідно здійснювати всі операції з виробничого ланцюга з найменшими втратами та забезпеченням ефективності капіталовкладень, що є особливо актуальним для виробництва продукції аквакультури в умовах сучасних трансформаційних процесів.

Список використаних джерел:

1. Vdovenko N. M., Korobova N. M. Methods of state regulation of agricultural sector in terms of the orientation of the economy to safety and quality standards. Wspolraca Europejska. 2015. № 3 (3). Vol. 3. C. 68–80.
2. Вдовенко Н. М. Рибне господарство України в умовах глобалізації економіки: [монографія]. К.: Компринт, 2016. 476 с.
3. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року. Офіційний вісник України. 2016. № 24. С. 68.
4. Вдовенко Н. М., Богач Л. В. Зміни у глобальних тенденціях формування біологічних активів та сільськогосподарської продукції. Науковий Вісник Полісся. 2016. № 4 (8). С. 162–167.
5. Kozlovskyi S., Mazur H., Vdovenko N., Shepel T., Kozlovskyi V. Modeling and Forecasting the Level of State Stimulation of Agricultural Production in Ukraine Based on the Theory of Fuzzy Logic. Montenegrin journal of economics, 2018. Vol. 14. Number 3. P. 37–53. DOI: 10.14254/1800-5845/2018.14-3.3

УДК:338.432(4+447)

Heraimovych V. L.
Ph.D., Associate Professor of the Department of Global Economics
National University of Life
and Environmental Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine

NEW PRIORITIES OF THE EUROPEAN UNION FOR 2014–2020: STRATEGIC DIRECTIONS FOR UKRAINE'S AGRICULTURAL SPHERE DEVELOPMENT

For the period 2014-2020, the goals and objectives of the CAP were identified basing on discussion held with the participation of representatives of European environmental organizations and farmers, consumer and animal rights protection organizations, transnational companies and the European Commission among others. The decision-making process was different from previous reforms, for the first time the European Parliament was only a co-author of the reforms. The main goals of the modern stage of the CAP: viable food production; sustainable management of natural resources and climate; actions for balanced development of the territories.

The peculiarity of the current stage of CAP is to focus on the provision of public and private benefits as a result of its implementation. Farmers should be rewarded for services they provide to the broad public, such as landscapes, biodiversity of agricultural land, even if they do not have market value. Thus, the goals of the new policy have two levels. The first level is the provision of environmental public benefits. The second level, a regional one, should complement first international level, given the wide variety of agriculture, production potential, environmental as well as socio-economical conditions and needs in the EU. Both levels are framed by clearly defined budget constraints, in order to ensure equal conditions at European level aimed at achieving common goals. EU countries are jointly responsible for balancing potential benefits and costs for both producers and national authorities. In order to achieve the set goals, measures have been taken to adapt the methods of CAP.

Thus, increasing the competitiveness of agriculture is achieved through the introduction of changes in the market mechanisms interference tools, in particular the abolition of 312 production restrictions. All existing restrictions on production volumes for sugar, dairy products and wine will be eliminated, which will allow farmers to amend production in response to world demand growth. Dairy quotas will expire in 2015, quotas for sugar - in 2017, and in the wine industry - in 2018. Regulatory measures should also enhance agriculture competitiveness: an enhanced legal framework extends the possibility for collective bargains (in some sectors) and supply contracts (for all sectors), and introduces a temporary exemptions from certain rules of competition during the periods of market imbalance. Another tool that strengthens competitiveness at a farm level is young farmers support. This tool was introduced because the EU countries faced with the aging of the rural population (only 14% of EU farmers are aged under 40 years). From 2015, all young farmers entering the sector areable to receive an additional subsidy.

These tools are designed to help the agricultural sector adapt to the new trends and technologies, thus becoming more effective. The new CAP also offers tools that enhance the EU's ability to manage crises. The crisis fund, which counts 400 million euros per year in 2011 prices, was created. Its financial resources are planned to be spent in the event of a

crisis, the source of fund filling - deductions from direct payments. Unused amounts are planned to be reimbursed to farmers in subsequent budget years. Other risk management tools are also offered: insurance for crops, animals and plants, as well as mutual funds and an income stabilization tool. Agriculture have to improve environmental efficiency through more sustainable production techniques. In order to receive full financing under the CAP the farmers have to comply with the mandatory basic ecological requirements and obligations, which will allow to achieve this goal. Also, from 2015, a new direct payment policy tool is introduced: 30% of national direct payments go to farmers for meeting the three mandatory agricultural practices: keeping sustained pastures, environmental focus areas and diversification of crops. Based on these methods, rural territories development will play a key role in achieving the environmental goals of the CAP and in combating climate change. Also, at least 30% of the budget of each rural development program should be reserved for measures beneficial to the environment. These include agro-climatic events, organic agriculture, etc. All these activities make a significant contribution to the improvement of the environment, because they are adapted to the local needs. The entire set of complementary policy tools is accompanied by appropriate training and other maintenance from the Advisory Institutions.

So-called environmentalization and organic production are among the key positions in the new program period of 2014-2020. Stimulation of environmentalization of agriculture within the framework of the CAP is provided through "green payments" - compensations for the maintenance of pastures, conservation of environmental areas (up to 7%), conservation of biodiversity and natural landscapes. To help farms to solve problems related to the quality of soil and water, climate change, about 30% of the budget of the rural territories development program should be allocated for agro-ecological measures, support for organic agriculture and projects related to innovations or environmental investments in this area. Subsidies for these purposes are set proportionally to the area of arable land without fixing the upper limit of payments to farmers. CAP strategy till 2020 supports organic producers. Today, largescale agribusinesses account for 51% of the gross domestic product of agribusiness in the EU, the remaining 49% are farms. Thus, the strategy is to keep the equal opportunity for small and medium-sized farmers and cooperatives to enter domestic and local markets along with largescale agrarian companies, to protect their income from market and natural factors. In the new program period 2014-2020 compared to the previous period (2007-2013), the share of CAP in the EU budget drops from 39% in 2013 to 33% in 2020.

Priority also remains to be given to local resources used for ecosystem conservation and climate change risk prevention. Financing of preferential sales of organic products and the development of partner relations between processing enterprises, protection of rights of agricultural non-governmental organizations is increasing. In addition, the amount of direct compensation to farmers is changed depending on the recipient country: for old members these payments are reduced by 5% (from 282 euros/hectare to 269 euros/hectare), and for new members of the EU they increase by 60%. In the context of the European integration of Ukraine, the growing factor for increasing the competitiveness of the economy is the production of environmentally friendly (organic) products. Production of organic products is officially defined in Ukraine as a priority of the state support. The Strategy for Ukraine’s Agriculture Development "3 + 5" developed by the Ministry of Agrarian Policy and Food suggests the following directions of the reform: stimulation of organic production, expansion of markets for agricultural products, development of rural territories, irrigation of land and food safety.

In particular, the Ministry and the State Geocadaster are developing a mechanism to stimulate the production of organic products through the special land auctions. They assume that the market operatorswill be offered land plots at preferential rental ratesto place organic production. Preferences will only come to force from the moment of actual implementation of the investment project - the beginning of the certification process, whichmeans confirmed fixed intentions. In case the stated auction conditions are not observedby the auction winner the rental rates applied will be returned to the market level - the average in the corresponding area. Today, foreign partners are interested to cooperate with Ukraine by way of purchasing organic raw commodities, rather than the ready to eat food product, which shifts the emphasis of this cooperation towards the raw commodities market share. This is primarily due to the lack of effective legislation, and hence the mechanism for regulating the organic products market and the corresponding control system. Such conditions create a favorable environment for the consumer rights abuse and the development of unfair competition among producers. That is why, according to specialists, the Rada of Ukraine should adopt the draft Law "About Basic Principles and Requirements for Organic Production, Circulation and Marking of Organic Products" and regulatory bills for its implementation.

УДК: 332.2\.4:63(477)

Богач Л. В. *к.е.н.,*
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Організація ефективних земельних відносин - це ключове пріоритетне завдання стратегії розвитку аграрного сектору економіки України. У контексті цього особливої уваги потребує раціональна побудова системи оренди земель сільськогосподарського призначення. Недосконаліть економічного механізму регулювання орендних земельних відносин на державному і регіональному рівнях, відсутність цілеспрямованості їх реформування загострили багато проблем, пов’язаних з погіршенням стану ґрунтів. Тому одним із пріоритетних напрямів розвитку земельних відносин у нинішніх умовах є удосконалення орендних відносин, які є на сьогодні важливою частиною економічного механізму, що формує результативність діяльності сільськогосподарських підприємств.

Природу орендного механізму господарювання його оціночні показники, властивості, форми, а також суть земельних відносин висвітлюються у наукових працях вітчизняних вчених, а саме: С. М. Кваша, В. П. Галушко, М. М. Федоров, О. М. Шпичак, А. М. Третяк, П. Т. Саблук, О. Ю. Єрмаков, В. Я. Месель-Веселяк та інші. Проведені ними наукові дослідження дали підґрунтя для реформування і розвитку земельних відносин в Україні. Однак оцінюючи надбання цих вчених, акцентуємо увагу на те, що низка питань щодо формування та регулювання земельних відносин у сільському господарстві внаслідок нестабільності ринкового

середовища в країні потребує подальшого поглибленого вивчення і вирішення. Основою економічного регулювання земельних відносин є кадастрова оцінка сільськогосподарських угідь. Важливу роль у механізмі економічного регулювання земельних відносин виконала і продовжує виконувати нормативна грошова оцінка земель сільськогосподарського призначення. Це пояснюється тим, що земля є не лише головним засобом виробництва у сільському господарстві, а й важливою складовою виробничого капіталу, тобто активом, що використовується в процесі сільськогосподарського виробництва. Вперше в Україні грошову оцінку запроваджено у липні 1995 р. Законом України «Про плату за землю». Відповідно до Закону України «Про оцінку земель» нормативна грошова оцінка «являє собою капіталізований рентний дохід із земельної ділянки, визначений за встановленими і затвердженими нормативами». В основу розрахунку оцінки покладено принцип капіталізації рентного доходу, який створюється при виробництві зернових культур (за період ротації сівозміни вони вирощуються практично на всіх полях) на різних агрогрупах ґрунтів [2].

Згідно Порядку грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів, розробленим у відповідності з постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.1995 р. №213 «Про Методику грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів» (Загальні положення, п.1.3), «грошова оцінка земель здійснюється з метою створення умов для економічного регулювання земельних відносин при передачі земель у власність, у спадщину, під заставу, при даруванні, купівлі-продажу земельної ділянки та права оренди, визначенні ставок земельного податку, ціноутворенні, обліку сукупної вартості основних засобів виробництва, визначенні розмірів внеску до статутних фондів колективних сільськогосподарських підприємств, спільних підприємств, акціонерних товариств, об'єднань, кооперативів» [3].

Важливу роль грошова оцінка зіграла при роздержавленні і приватизації земель, передачі їх в оренду, визначенні ставок земельного податку, паюванні земель переданих у колективну власність колективним сільськогосподарським підприємствам і організаціям. Механізмом економічного регулювання земельних відносин у сільському господарстві, як уже зазначалось, є оренда, як особлива форма реалізації земельної власності та господарського використання земель.

В Україні законодавчо визначений розмір орендної плати, який обчислюється у відсотках від нормативної грошової оцінки. Нижня межа орендної плати за землю регулюється указами Президента України. У 2016 р. проти 2015 р. він підвищився на 27%. Це досить непогана динаміка. Однак у абсолютному відношенні вартість оренди є надто низькою порівняно з розміром доданої вартості, що генерує та, чи інша земельна ділянка. Подальший розвиток земельних відносин у системі економічного регулювання потребує дієвого механізму його удосконалення. Таким чином, зважаючи на вищевикладене, можна зробити висновок, що особливу роль у економічному регулюванні відносин власності на землю відіграє грошова оцінка землі. Саме тому, в найближчій перспективі вона повинна відображати реальну ринкову вартість сільськогосподарських земель.

Отже, сьогодні одним із ключових завдань є належне використання економічних регуляторів щодо відносин власності в сільському господарстві, яке сприяє широкомасштабному розвитку діяльності сільськогосподарських товаровиробників, які репрезентують різні форми власності на землю. Необхідно

створити такі умови, за яких споживачі могли б купувати найкращий товар, а виробники - отримувати найвищий прибуток.

Список використаних джерел:

1. Держгеокадастр URL: http://land.gov.ua
2. Єрмаков О. Ю., Величко О. В., Богач Л. В., Нагорний В. В Економічний потенціал сільськогосподарських підприємств: теорія і практика: Монографія. За ред. професора О. Ю. Єрмакова. - К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2017. - 476 с.
3. Єрмаков О. Ю., Богач Л. В. Розвиток орендних земельних відносин сільськогосподарських підприємств: [Монографія] О. Ю. Єрмаков, Л. В. Богач. - К., 2013 - 225 с.
4. Про оренду землі : Закон України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.rada.gov.ua

УДК:631.115:339,137.2

Волонтир Л. О.
к.т.н., доцент
Вінницький національний аграрний університет
м.Вінниця
Україна

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Поняття конкурентоспроможності підприємства містить у собі великий комплекс соціально-економічних та організаційно-управлінських характеристик, які визначають стан суб’єкта господарювання на галузевому ринку. Цей комплекс також містить характеристики товару, які визначаються специфікою сільськогосподарського виробництва, а також фактори, що формують у цілому організаційно-економічні умови виробництва і збуту аграрної продукції.

Так, на думку М. Портера розуміння базових факторів конкуренції забезпечує фундамент для формування стратегічного плану дій. Воно дає можливість визначити сильні і слабкі сторони продукції, визначити позицію товару на ринку, а так само зрозуміти, які стратегічні напрями дадуть максимальний позитивний результат [2].

Головною задачею агропромислового комплексу є досягнення стійкого росту виробництва сільськогосподарської продукції, надійне забезпечення країни продуктами харчування і сировиною, об'єднання зусиль усіх галузей для отримання високих кінцевих результатів агрогосопдарювання.

Вирішення продовольчої проблеми та підвищення добробуту населення України значною мірою залежить від розвитку сільського господарства, а також зростання його ефективності.

Актуальність дослідження проблеми конкуренції та конкуретоспроможності підприємств в аграрному секторі буде незмінною, поки на ринку товарів і послуг будуть фігурувати різні сільськогосподарські підприємства, що борються за увагу споживача до свого товару.

Конкурентоспроможність можність розглядається в двох аспектах:

1) конкурентоспроможність продукції, яка характеризує ступінь його відповідності на певний момент вимогам (соціально-економічним, екологічним, технічним та ін.) цільових груп споживачів або обраного ринку;

2) конкурентоспроможність підприємства – це формування та використання виробничого потенціалу, його окремих складових: технологій, ресурсів, менеджменту та ін., що знаходить вираження в таких результуючих показниках, які характеризують інвестиційність, продуктивність, якість, рентабельність виробництва продукції.

У процесі формування системи управління конкурентоспроможністю конкурентні переваги сільськогосподарської продукції можна охарактеризувати рівнем переваги таких факторів:

- Природно-ресурсних факторів: природно-географічна зона, екологічна якість аграрних біогеоценозів; тип грунтів вміст гумусу; аграро ландшафтні особливості та ін.
- Ресурсів виробництва: якість та вартість сировини; трудовий потенціал; фінансове забезпечення, основні засоби виробництва та ін.
- Інноваційно-технологічних систем виробництва: сортова баз; системи захисту рослин; маркетингові та логістичні технології; економічні технології управління та ін.
- Організаційних чинників: управлінські маркетингові структури; моніторингові системи аналізу ринкових ситуації; інформаційна, нормативна та статистична база; контроль якості та екологічної безпеки продукції; маркетинг, у тому числі екологічний та соціальний маркетинг; виробнича, ринкова інфраструктура управління знаннями.
- Економічних чинників: система оподаткування; механізми фінансування та кредитування; інвестиційно-інноваційна діяльність; економічна (матеріальна) відповідальність; ціноутворення з урахуванням соціальних та екологічних параметрів виробництва; системи страхування продукції; механізми стимулювання ефективного використання ресурсів підприємства та ін.

Функції контролінгу дають можливість ефективно реалізовувати процесійний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства та застосовувати один із методів оцінки конкурентоспроможності, який заснований на теорії ефективної конкуренції. Цей метод лежить в основі створення і запровадження системи контролінгу на підприємстві, як допоміжного фактора посилення конкурентоспроможності фірми.

Згідно з цією теорією найбільш конкурентоспроможними є ті підприємства, де найкращим чином організована робота всіх підрозділів та служб. На ефективність діяльності кожної служби впливає багато факторів – ресурсів фірми. Оцінка ефективності роботи кожного підрозділу передбачає оцінку ефективності використання цих ресурсів. В основі методу лежить оцінка чотирьох групових показників або критеріїв конкурентоспроможності, а саме: управління виробничим процесом, управління обіговими коштами, управління збутом та просуванням товару на ринку [1].

Крім вищезгаданого методу, виділяють ще три основні методи визначення конкурентоспроможності фірми, які використовують служби контролінгу на підприємстві:

1) метод оцінки конкурентоспроможності підприємства, який пов'язує її рівень з показниками якості (конкурентноздатності) продукції, що випускається;
2) метод, заснований на теорії конкурентної переваги;
3) метод бенчмаркінгу.

Система контролінгу може використовувати також методи економічного та стратегічного аналізу (опитування, вартісний аналіз, факторний аналіз, АВС - аналіз, портфельний аналіз, аналіз точки беззбитковості) або такі методи, які працівники відділу контролінгу розробили самі, враховуючи специфіку виробництва, організацію процесів на підприємстві, особливості галузі та ринкового середовища.

Отже, проблема конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах сільськогосподарського господарювання має складний багатоелементний характер. Від того, наскільки успішно вирішуються стратегічні завдання підвищення конкурентоспроможності вітчизняної аграрної продукції, залежить рівень соціально-економічного розвитку країни. Запропоновані принципи розвитку механізму стратегічного управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств є методологічною основою побудови проектів підприємства щодо реалізації стратегічних напрямків збільшення виробництва аграрної продукції, покращення її загальної та екологічної якості.

Список використаних джерел:

1. Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможності підприємств: монографія. за загальною редакцією професора О.Г. Янкового. - Одеса, Атлант, 2017. 514 с.
2. Портер М. Конкуренция : Пер. с англ. М. Портер. М. Издательский дом «Вильямс», 2008. 495 с.
3. Павлова В. А., Губарев Р. В. Система управління конкурентоспроможністю підприємства. Європейський вектор економічного розвитку. 2014. № 2. С. 168-176.
4. Малюга Л. Управління факторами конкурентоспроможності підприємств. Інноваційна економіка. 2012. № 11. С. 88–91.

УДК: 338.43 «321»

Герасимів З. М.
к. геогр. н., доцент
Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Бережанський агротехнічний інститут»
м. Бережани, Тернопільська обл.
Україна

СУЧАСНА АГРАРНА ПОЛІТИКА

Аграрний сектор є важливою стратегічною галуззю, яка забезпечує продовольчу безпеку, формує експортний потенціал, визначає місце України у світовій економіці. Посилення процесів глобалізації та інтеграції, зростання

продовольчих потреб визначають подальший пріоритетний розвиток вітчизняного агропромислового комплексу.

Україна володіє потужним ресурсним потенціалом та має великі перспективи для розвитку сільського господарства, від якого залежить забезпечення населення якісними та доступними продуктами харчування, створення сировинної бази для легкої та харчової галузей промисловості, формування основ розвитку сільських територій. Однак, незважаючи на значні переваги для виробництва продукції, українські аграрії часто відстають від європейських за показниками якості, врожайності, продуктивності, ефективності.

Подальший розвиток аграрного сектору, що є одним з найбільш важливих в економіці України, потребує якісних перетворень, спроможних забезпечити підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва на внутрішньому та зовнішньому ринках та продовольчу безпеку держави. Виконання цього завдання пов'язане із визначенням стратегічних напрямів державної підтримки та забезпечення ефективного функціонування ринкових механізмів, інтеграції аграрного сектору економіки країни в світову економічну систему [1].

Розвиток сільського господарства залежить від державної підтримки виробників, залучення вітчизняних та іноземних інвестицій, забезпечення належних умов кредитування та страхування.

Серед проблем розвитку аграрного сектору можна виділити наступні:

- недосконаліть законодавства в аграрній сфері;
- недостатнє фінансово-кредитне забезпечення;
- низький рівень запровадження інноваційних технологій;
- диспаритет цін на продукцію сільського господарства і промисловості;
- низька заробітна плата працівників сільського господарства;
- недостатнє залучення інвестицій;
- недосконаліть регулювання земельних відносин.

Недосконаліть нормативно-правових актів, що стосуються аграрної сфери, неналежне їх виконання перешкоджають розвитку агропромислового комплексу, не забезпечують створення необхідного захисту для виробників сільськогосподарської продукції. Недостатній рівень дотаційної підтримки сільського господарства з боку держави не сприяє забезпеченню необхідних умов розвитку, призводить до зниження конкурентоспроможності виробленої продукції на внутрішньому та зовнішніх ринках.

Сільськогосподарські підприємства, які сьогодні використовують найновіші досягнення науки і техніки, застосовують прогресивні технології виробництва та переробки продукції, мають переваги у створення конкурентоспроможної продукції, збереженні та розширенні ринків збуту. Реалізація інноваційних проектів дасть змогу знизити собівартість, підвищити ефективність, забезпечити виробництво продукції в достатній кількості та належної якості, однак не всі виробники мають можливість їх запроваджувати.

Несприятлива макроекономічна ситуація в Україні, яка спричинила зниження інвестиційної активності, потребує негайного формування ефективної фінансово-кредитної політики держави, вектори впливу якої мають бути спрямовані на зростання фінансового потенціалу всіх суб'єктів господарювання для впровадження капітальних інвестицій у модернізацію економіки, у тому числі зруйнованої подіями на сході країни [2].

Державна аграрна політика повинна бути стабільною, передбачуваною, забезпечувати вирішення стратегічних цілей і завдань, гарантувати продовольчу безпеку, сприяти сталому розвитку, забезпечувати захист та підтримку виробників та споживачів. Основними напрями регулювання в аграрній сфері повинні бути: фінансово-кредитне забезпечення, регулювання ціноутворення, податкове та митно-тарифне регулювання, страхування, інформаційне забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Концепція державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 р. URL: http://www.minagro.gov.ua/node/16822 (дата звернення 16.03.2019).
2. Майорова Т. В. Концепція формування державної фінансово-кредитної політики в інвестиційній сфері. Економічний часопис-XXI. 2015. № 12. С. 70-73.

УДК:332.28:631.11

Гудзенко Н. М.
к.е.н, доцент
Вінницький національний аграрний університет
м. Вінниця
Україна

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ОРЕНДНИМИ ЗЕМЕЛЬНИМИ ВІДНОСИНАМИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Земельні ресурси виступають територіальною базою для розміщення виробничих потужностей, ведення господарства, є основним засобом виробництва в сільському господарстві. Сукупність усіх земель України, незалежно від їх цільового призначення, господарського використання та форми власності, становлять єдиний земельний фонд держави [1]. Для розуміння орендних відносин та їх характеристики як управління важливо уточнити, що такі відносини не слід прирівнювати до оренди, тобто категорії «оренда» й «орендні відносини» схожі, але не тотожні.

Оренда бере початок із зародження приватної власності, а орендні відносини є наслідком її втілення на практиці. Це особливий вид економічних відносин, в основу якого закладена умова збереження права власності за фактичним власником майна (орендодавцем). Тимчасовий користувач майна (орендар) реалізовує право власності частково, оскільки може користуватися об’єктом оренди, але не має права розпорядження ним. Якщо є об’єкт оренди, то неминуче виникають відносини щодо його використання. Можна припустити, що відносини з приводу оренди (орендні відносини) є ширшим поняттям ніж «оренда», адже вони характеризують не просто оренду як спосіб використання майна, а відображають характерні властивості системи господарсько-договірних відносин, які супроводжують реалізацію майнових прав між фізичними і/чи юридичними особами.

Що стосується поняття «земельна ділянка», то у науці земельного права щодо тлумачення відповідного поняття існують різні думки. Відповідно до ч. 1 ст. 79 ЗК України земельна ділянка – це частина земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами. Таким чином,

законодавець пов’язує це поняття з такими істотними ознаками, як: 1) частина земної поверхні; 2) установлені межі; 3) певне місце розташування; 4) визначені щодо неї права [1].

Важливою ознакою земельної ділянки як об’єкта права власності є її позначення за місцем розташування та розміром площі в складі однієї з численних категорій земельного фонду нашої країни, оскільки без такого відособлення неможливе встановлення права власності на цю ділянку. Зазначене відособлення здійснюється шляхом установлення меж земельної ділянки відповідно до затвердженого проекту її відведення в порядку землеустрою. Межі земельної ділянки фіксуються в планах відведення і виносяться в натуру з їх позначенням на місцевості. Після цього визначається розмір її площі. Важливу роль у відособленні земельної ділянки відіграє юридична ознака, тобто законодавче закріплення прав на неї [3].

Економічний обіг земельних ділянок передбачає дві складові: ринковий обіг земельних ділянок, що передбачає відчуження земельних ділянок у власність та ринок оренди земельних ділянок. Діючий мораторій на ринковий обіг земельних ділянок актуалізує питання розвитку ринку права оренди землі. На сьогодні майже 75% сільськогосподарських земель перебувають у приватній власності, – це більше половини території України! З них майже 85% найціннішої землі – ріллі. Тому доречно сьогодні відмовитися від безплатної передачі землі (передусім сільськогосподарського призначення) та надавити її виключно в оренду та постійне користування. Відмова від безоплатної передачі державних земель у приватну власність істотно знизить корупційні ризики у цій сфері і зменшить зацікавленість у отриманні державних земель у комунальну власність.

Частиною 2 ст.117 ЗКУ встановлено досить великий перелік земель, що не можуть передаватися у комунальну власність [1]. Також є перелік земель, які перебувають у комунальній власності, але право розпоряджатися ними обмежене (ст. 83 ЗКУ). Аналогічно є (встановлений ст. 92 ЗКУ) вичерпний перелік суб’єктів, яким землі комунальної власності можуть передаватися в постійне користування. Існують також обмеження на передачу земель (зокрема комунальних) в оренду (платне строкове володіння і користування земельною ділянкою), визначені ч. 3 ст. 93 ЗКУ. Тобто, визначено ряд обмежень на використання земель комунальної власності, встановлених Земельним кодексом України, які покликані забезпечити їх раціональне використання. Але ці обмеження не вберегли береги водойм, парки і сквери в межах населених пунктів від розбазарювання.

У процесі земельних відносин відбувається обіг земельних ділянок, тобто перехід від однієї особи до іншої права розпорядження або права володіння ними. Обіг земель сільськогосподарського призначення на сучасному етапі здійснюється з певними обмеженнями. Так, законодавством встановлені тимчасові, до набрання чинності законом про обіг земель сільськогосподарського призначення, але не раніше 1 січня 2016 р., обмеження для відчуження земель, наданих для ведення товарного сільськогосподарського виробництва та наданих для ведення особистого селянського господарства.

Зокрема, встановлено заборону на їх відчуження шляхом укладання договорів купівлі-продажу та дарування. Тобто, такі земельні ділянки були виведені з ринкового обігу. Тому обіг земельних ділянок можна поділити на ринковий, що передбачає відчуження земельних ділянок у власність, та ринок оренди земельних ділянок [2, 3].

Поки уряд та парламентарі розробляють модель українського ринку земель, цей ринок уже діє. За результатами моніторингу земельних відносин в Україні [4] з українськими землями, у тому числі аграрними здійснюються трансакції: купівля-продаж, оренда, іпотека, спадкування, міна-дарування. Наявність трансакцій щодо ділянок – це і є ознака ринку земель. «Моніторинг земельних відносин» вказує на те, що за два роки (2016-2017 рр.) в Україні було здійснено 3,6 млн. трансакцій щодо землі, тобто 15-20% ділянок змінили власника або користувача. Переважна частина операцій (89,5 %) стосується аграрних земель. Статистичні дані вказують на те, що майже 95 % усіх здійснених трансакцій, тобто понад 3 млн., стосуються передавання землі у спадок або здавання в оренду. Орендні операції є домінуючими і становлять 76,1 %. На спадщину припадає 18,3 %, на купівлю-продаж – 3,1 %, на міну-дарування – 1,6 %, емфітевзис – 0,8%, на іпотеку – 0,05 %.

Обмеження на ринку, навіть такого масштабу як мораторій, не означають відсутності самого ринку. Вони означають лише його деформацію та дискримінацію значної частини учасників Зниження показників ефективності використання земельних ресурсів і погіршення їх якісних характеристик свідчать про необхідність дослідження сучасного стану земельних відносин та їх інформаційного забезпечення, що дасть можливість знайти шлях до оптимального використання орендованих земельних ресурсів. Визнання земельних ресурсів та відносин з приводу їх оренди зумовлює необхідність їх оцінки. При визначенні сфер застосування окремих видів оцінки земельних ресурсів та їх особливостей на сучасному етапі можливим є використання лише експертної оцінки земель с.-г. призначення.

Список використаних джерел:

1. Земельний кодекс України: Закон України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/page
2. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності: Закон України від 17.11.2009 р. № 1559
3. Про державний земельний кадастр: Закон України від 07.07.2011 р.
4. http://land.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/monitoring.pdf

УДК: 338,433:637.1 «321»

Гурська І. С.
к.е.н., доцент
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»
м. Бережани
Україна

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РИНКУ МОЛОКА І МОЛОЧНИХ ПРОДУКТІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Ринок молока і молочних продуктів на продовольчому ринку країни традиційно посідає одне з провідних місць. Незважаючи на сприятливі умови для розвитку даного сегменту ринку в Україні, обсяги виробництва та споживання молока та молочної продукції з розрахунку на одну особу не відповідають раціональним нормам і є значно нижчими порівняно з іншими країнами світу. Тому вдосконалення економічного механізму функціонування ринку молока і молочних продуктів вимагає комплексного та поглибленого науково-обґрунтованого підходу. Як відомо, ринковий механізм можна визначити як механізм пристосування (адаптації) пропозиції до існуючого попиту. Йдеться про процес, у ході якого вирішуються три основних питання будь-якої економіки: що, як і для кого виробляти [1]:

- по першому пункту - «що виробляти» - вирішальне значення має вибір споживача. «Виробничий бюлетень», за допомогою якого споживач «голосує» за виробництво того чи іншого товару, – ніщо інше, як гроші. Причому, на відміну від політичного життя, «вибори» відбуваються кожного дня і кожної години – при прийнятті рішення: купити чи не купити. Потрапляючи на рахунки успішно діючих підприємств, грошові кошти потім перетворюються в конкретні прибутки, заробітну платню працюючих, оклади службовців, дивіденди акціонерів, тобто повертаються до споживачів. У результаті й утворюється замкнений економічний цикл;
- другий пункт – «як виробляти» – вирішується конкуренцією різних виробників. В умовах конкуренції підприємці можуть вистояти та максимізувати свої прибутки, тільки якщо вони утримують витрати виробництва на максимально низькому рівні;
- третій пункт - «для кого виробляти» – визначається грою пропозиції та попиту. З одного боку, загальна величина і рівень доходів різних споживачів визначають обсяг і структуру наявного попиту. А з іншого попит не може не враховувати реальні можливості. Регулювання ринку молока і молочних продуктів є пріоритетним завданням в діях уряду, оскільки стан його виробництва забезпечує продовольчу безпеку країни. Для ефективної діяльності сільськогосподарських підприємств застосовують такі механізми державного регулювання: виробничі квоти (одно-, або багаторівневі); обмеження щодо нецільового використання земель сільськогосподарського призначення; державні закупки сільськогосподарської продукції (закупівельна інтервенція); інтервенційні закупки об’єднань виробників з метою підвищення ціни виробника; прямі цінові субсидії виробникам; заходи регулювання зовнішньої торгівлі.

На сучасному етапі основною умовою для розвитку ринку молока і молочних продуктів має бути державне регулювання бюджетної, фінансово-кредитної підтримки та формування реалізаційної ціни, що сприятиме впровадженні

інноваційно-інвестиційних технологій у виробництво продукції високої якості та має стати одним із найголовніших напрямів виходу з фінансової кризи. Ефективне функціонування економічного механізму залежить від злагодженої системи функціонування сільськогосподарських підприємств, фермерських господарств, господарств населення, переробних підприємств та інших суб'єктів ринкової інфраструктури, а також відпрацювання стратегічних напрямів і методів діяльності, спрямованих на налагодження обмінних процесів, тобто процесів виробництва, купівлі та реалізації продукції [2]. Збільшення реалізації молока і молочних продуктів на ринку вимагає чіткої побудови економічного механізму взаємовідносин між виробниками сировини та переробними підприємствами (рис. 1).

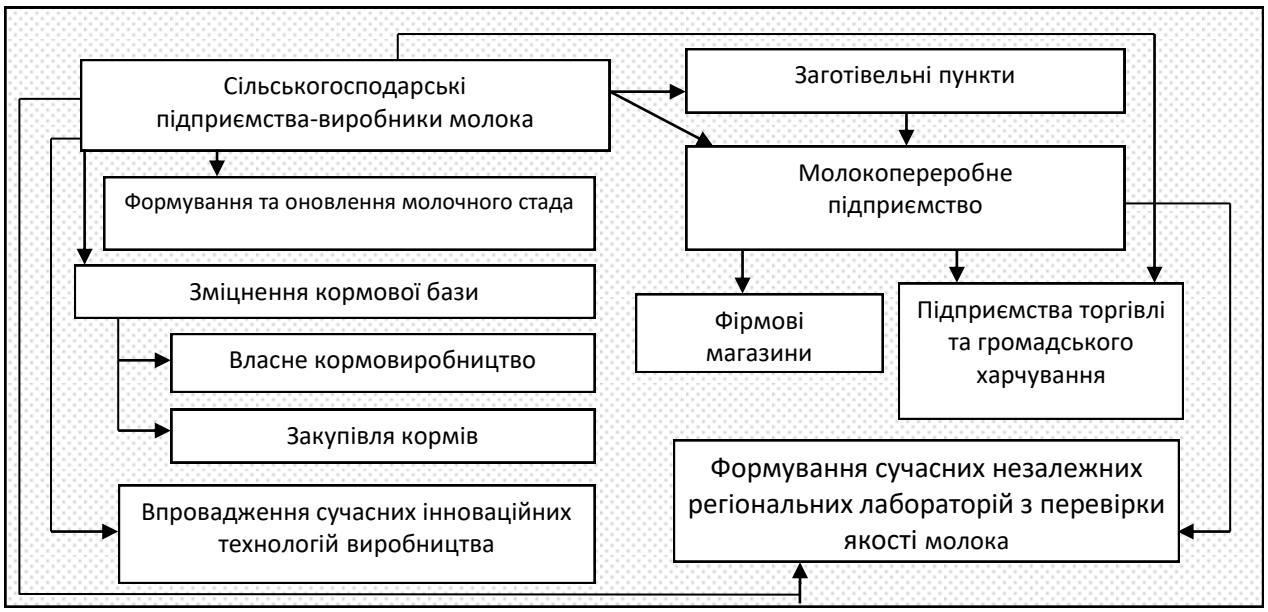

Рис. 1. Економічний механізм взаємовідносини у молокопродуктовому ланцюгу.

Для забезпечення ефективного функціонування механізму ринку молока і молочних продуктів раціонально поєднувати державні та недержавні важелі управління та здійснювати такі заходи: встановити закупівельну ціну, яка б забезпечувала відшкодування витрат сільськогосподарських виробників за реалізовану ними продукцію; удосконалити цінову, фінансово-кредитну та податкову системи, які б відповідали інтересам виробників і споживачів цієї продукції; відкоригувати належний рівень конкурентоспроможності ринку сільськогосподарської продукції; на період виходу з кризи надавати дотації підприємствам з вищими показниками ефективності; регулювати попит населення на молочну продукцію, насамперед шляхом підвищення його купівельної спроможності; стежити за підвищенням показників якості молока та молочних продуктів з метою зміцнення вітчизняних позицій на ринку продовольства.

Список використаних джерел:

1. Ільчук М. М., Гурська І. С. Ефективне функціонування аграрних підприємств на ринку молока: монографія. Бережани: ПП «Яна», 2012. 253 с.

2. Ільчук М. М., Коновал І. А., Кирилюк О. Ф., Гурська І. С. Формування попиту і пропозиції на ринках основних видів тваринницької продукції: монографія. Київ: ЗАТ «Нічлава», 2012. 363 с.

УДК:338.482:379(1-22)

Замора О. І.
к.е.н., доцент
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»
м. Бережани
Україна

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ

Розвиток і підтримка підприємницької діяльності в сфері сільського зеленого туризму є дієвим засобом диверсифікації сільської економіки, впровадження у сільський простір дедалі більшої кількості функцій несільськогосподарського призначення, що забезпечує рух економіки до функціонування в ринкових умовах, підвищення рівня зайнятості і якості життя сільського населення. Це формує об'єктивну необхідність формування ефективних механізмів стимулювання та підтримки підприємництва в сфері сільського зеленого туризму.

Основні недоліки економічного механізму підтримки суб'єктів сільського зеленого туризму полягають у тому: що він не набув необхідного розвитку; не спроможний зацікавити суб'єкти сільського зеленого туризму у проведенні заходів щодо розвитку туристичних регіонів та збереження наявного природно-ресурсного потенціалу; не кореспондує з іншими економічними показниками та підйомами господарської діяльності в сфері сільського зеленого туризму; недостатньо оперативно й ефективно реагує на динаміку економічних, соціальних та екологічних процесів у державі. Такий механізм не здатний спонукати прогресивні структурні зрушення підтримки суб'єктів сільського зеленого туризму.

Через відсутність нині моделі якісного, ефективного механізму стимулювання і підтримки суб'єктів сільського зеленого туризму завдаються збитки туристичним об'єктам в регіоні, особливо це стосується категорії природних туристичних ресурсів. Актуальним лишається дослідження та удосконалення економічно обґрунтованого, соціально необхідного та екологічно доцільного і дієвого механізму стимулювання і підтримки суб'єктів сільського зеленого туризму, який би був адекватний завданню гармонізації та інтеграції економічної, екологічної й соціальної стратегії реформування суспільства, міжнародній ідеї сталого, збалансованого з можливостями природно-ресурсного потенціалу регіонів розвитку світової спільноти.

Організаційно-економічний механізм стимулювання і підтримки суб'єктів сільського зеленого туризму – це взаємопов'язана сукупність функцій, принципів, методів та форм стимулювання і підтримки ефективного розвитку сільського зеленого туризму в регіоні, які забезпечують досягнення і підтримку оптимально необхідного рівня використання природно-ресурсного потенціалу[3].

Метою організаційно-економічного механізму стимулювання і підтримки підприємництва у сфері сільського зеленого туризму є узгоджена збалансованість економічних, екологічних та соціальних аспектів регіонального розвитку сільського зеленого туризму.

Важливою особливістю економічних відносин у туристичній сфері є суперечливість економічних інтересів її суб'єктів. Ефективне функціонування сільського зеленого туризму вимагає погодження інтересів, досягнення компромісів

та гармонізацію усіх процесів, пов'язаних з господарюванням у сільському зеленому туризмі.

Розвиток сільського зеленого туризму, а отже інтенсивніше використання природно-ресурсного потенціалу в регіоні супроводжується виникненням багатьох проблем (економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних та інших), число та складність яких має явну тенденцію до зростання. Це означає, що організаційно-економічний механізм повинен бути механізмом вирішення цих проблем, адже нерегульований механізм за наявності зовнішніх ефектів призводить до ряду помилок. У цьому полягає друга функція організаційно-економічного механізму[2].

Економічна складова механізму спрямована на максимізацію ефекту від використання природно-ресурсного потенціалу регіону. Для того, щоб економічна складова механізму запрацювала, він повинен впливати на поведінку як сільського населення туристичної території так і на власників садиб та туристів як споживачів продукції, послуг як свідомих громадян.

Економічні інструменти, як економічні регулятори соціально-економічних та еколого-економічних процесів розвитку сільського зеленого туризму в регіоні, дають можливість вибору і впливають безпосередньо на затрати і вигоди цих процесів, тому виділення економічної складової є обов'язковим у структурі організаційно-економічного механізму стимулювання і підтримки суб'єктів сільського зеленого туризму на рівні регіону.

Організаційно-економічний механізм стимулювання і підтримки суб'єктів сільського зеленого туризму повинен базуватися на основних сформованих принципах збалансованого розвитку туристичних регіонів та екологобезпечної політики туристичної діяльності. Важливою є адаптація чинних у нашій країні стандартів, норм та правил використання природно-ресурсного потенціалу до європейських. Варто наголосити на тому, що кожен регіон вирізняється своїми специфічними властивостями й умовами розвитку сільського зеленого туризму.

На регіональному рівні робота механізму повинна сприяти ефективному використанню природно-ресурсного потенціалу, подоланню наявної негативної соціально-екологічної, економічної ситуації в регіоні, а також забезпечувати досягнення цілей, завдань та напрямків туристичного розвитку територій [1].

З метою формування засад стимулювання розвитку суб'єктів сільського зеленого туризму на рівні регіону визначено принципи формування ефективного організаційно-економічного механізму підтримки суб'єктів сільського зеленого туризму. Ключовим аспектом виділено засади сталого регіонального розвитку сільського зеленого туризму, в основу якої покладено організаційні й економічні методи екологізації освітньої і просвітницької діяльності суб'єктів сільського зеленого туризму та запровадження інноваційних методів ведення діяльності на селі.

Схема функціонування організаційно-економічного механізму підтримки і стимулювання суб'єктів сільського зеленого туризму на рівні регіону передбачає комплексне поєднання усіх його складових, іншими словами, удосконалення зазначеного механізму буде дієвим за умови цілісності його структури.

Ефективність функціонування досліджуваного механізму в регіоні головним чином буде залежати від єдності його цільової функції в цілому і для кожного його елемента зокрема; спільністю критеріїв ефективного розвитку сільського зеленого туризму як базисної основи усіх елементів механізму; налагодження функціональних взаємозв'язків між об'єктами та суб'єктами сільського зеленого туризму.

Список використаних джерел:

1. Биркович В. І. Сільський зелений туризм - пріоритет розвитку туристичної галузі України. Стратегічні пріоритети. Науково-аналітичний щоквартальний збірник. 2011. №1(6). С. 138-143.
2. Горіна Г. О. Концепція формування та управління розвитком ринку туристичних послуг в умовах просторової поляризації. Інвестиції: практика та досвід. 2017. №2. С. 16-21.
3. Іванова В. Г. «Сільський туризм» як категорія науки адміністративного права та законодавства України. Право і суспільство. 2010. №3. С. 119-125.

УДК:339.137.2:631.11(085)

Зелінська О. В.
к.т.н., доцент
Вінницький національний аграрний університет
м.Вінниця
Україна

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ІНФОРМАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Держава повинна за допомогою законодавчих актів України забезпечити свободу конкуренції між підприємцями, захищати споживачів від проявів несумлінної конкуренції та монополізму, створювати умови для розвитку конкурентних відносин. Це є необхідною, але недостатньою умовою для того, щоб потенціал підприємства був конкурентоспроможним, а тим більше досягнув найвищого свого рівня, на якому перемога у конкурентній боротьбі забезпечується не стільки виконанням виробничої програми, скільки посиленням і покращенням управлінської функції в різних сферах діяльності підприємства (виробництва, маркетингу, фінансів тощо).

Постійний пошук нових ефективних методів та інструментів управління підприємствами з метою попередження кризових ситуацій в умовах динамічної високо конкурентної зовнішньої середовища обумовили виникнення та еволюцію такого інструмента управління як контролінг.

Контролінг це система яка забезпечує діяльності підприємства у двох аспектах: короткостроковому - оптимізації прибутку, та в довгостроковому - збереження та підтримка гармонійних відносин і взаємозв’язків підприємства із зовнішнім середовищем: природою, соціальною та господарською сферами.

Слід зазначити, що до останнього часу в українській практиці частіше використовувався термін «управлінський облік», але наразі у вітчизняній термінології поступово з’являється термін «контролінг».

Націлювання системи управління підприємством на досягнення поставлених цілей є

основним завданням контролінгу, що забезпечується виконанням наступних функцій:

1) сервісна (надання необхідної інформації для управління);

2) функція прийняття рішень (керуюча функція);

3) внутрішній контроль на підприємстві.

Сервісна функція - це інформаційне обслуговування контролінгу, яке забезпечується за допомогою систем планування, нормування, обліку і контролю. Всі ці системи орієнтовані на досягнення мети, кінцевого результату діяльності підприємства. Інформація повинна містити задані показники (планові, нормативні) і фактичні, у тому числі відомості про відхилення, виявлених в ході обліку.

Керуюча функція контролінгу використовує данні аналізу відхилень, величини покриття та загальні результати діяльності підприємства. Ця інформація необхідна для прийняття тактичних (оперативних) і стратегічних рішень.

Функція внутрішнього контролю зводиться до контролю економічної роботи як організації в цілому, так і її структурних підрозділів.

Зміст контролінгу не вичерпується на сьогодні тільки цими функціями. Контролінг - це концепція, спрямована на ліквідацію вузьких місць і орієнтована на майбутнє відповідно до поставлених цілей і завдань для одержання певних результатів.

При реалізації сервісної (інформаційної) функції найважливішим елементом системи контролінгу є система інформаційних потоків на підприємстві. Сам процес управління часто розглядають як процес перетворення інформації.

Чим більш мінлива економічна середа, чим складніше внутрішній устрій самого

підприємства, тим більше інформації потрібно для ефективного управління. Тому одну з основних завдань контролінгу - інформаційна підтримка прийняття управлінських рішень - вирішити можна тільки за умови чіткого і злагодженого функціонування системи інформаційних потоків на підприємстві.

Інформація - це сукупність відомостей, що зменшують ступінь невизначеності. Тому необхідно приділяти особливу увагу відповідності інформації, яку постачає система контролінгу, таким вимогам:

- достовірність;
- повнота;
- релевантність (істотність);
- корисність (ефект від використання інформації повинен перевищувати витрати на її отримання);
- зрозумілість;
- своєчасність;
- регулярність.

Володіючи інформацією керівництво підприємства може здійснювати моніторинг всієї фінансово-господарської діяльності, порівнювати фактичні результати з плановими, робити висновки про сильні та слабкі сторони підприємства, їх зміни, а також про тенденції розвитку зовнішнього середовища.

На основі зібраної інформації служба контролінгу здійснює:

- контроль цілей та прогнозів;
- контроль розриву між цільовими та прогнозними значеннями;
- контроль обмежень, які заважають досягненню поставлених цілей;
- контроль планів;
- бюджетний контроль;
- контроль внутрішнього та зовнішнього середовища, тощо.

Проаналізувавши результати діяльності підприємства розробляються рекомендації для прийняття управлінських рішень, тому дуже важливо виконувати вимоги до інформації зазначені вище.

Управління конкурентоспроможністю вимагає комплексного вирішення численних проблем, зумовлених як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. Ця обставина вимагає формування нових підходів до управління, які своєчасно інформують керівництво підприємства про необхідність вжиття певних заходів, дозволять прояснити економічні проблеми підприємства, забезпечать інформаційну підтримку управління бізнес-процесами, а відповідно, допоможуть підвищити конкурентоспроможність підприємства. Таким чином, зростають вимоги до інформаційної підтримки менеджменту – вона повинна не тільки забезпечувати керівництво інформацією про стан справ на підприємстві, але й прогнозувати, що відбудеться при тих чи інших змінах внутрішньої та зовнішньої ситуації. У сучасних умовах господарювання необхідне введення комплексної методології і заснованого на ній інструментарію, які допомогли б модернізувати організаційну й інформаційну структуру підприємства, а отже, вирішувати базові проблеми його розвитку.

Створення служби контролінгу на великих і середніх підприємствах – необхідна і обов'язкова умова підвищення їх конкурентоспроможності, тому потребує впровадження її в систему управління на всіх етапах організації і функціонування підприємницької діяльності.

Список використаних джерел:

1. Управління фінансовою санацією підприємства: Навчальний посібник. За ред. М. О. Данилюка, В. І. Савича. К.: Центр навчальної літератури. 2006. 320 с.
2. Загороднюк О. Сутність і значення контролінгу в системі управління підприємством. Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В Докучаєва. Сер.: Економічні науки. 2013. № 6. С. 121-127.
3. Кожухівська Р. Використання міжнародного досвіду впровадження інновацій у сферу готельного бізнесу. Науковий журнал «Вісник Донецького національного університету». Сер. В: Економіка і право. 2015. Вип. 1. С. 160-164.
4. Потапова Н. А. Модель контролінгу логістичної системи АПК. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". 2012. № 749: Логістика. С. 457-463.

УДК:005.932

Качуровський С. В.

к.е.н.

Вінницький національний аграрний університет

м. Вінниця

Україна

ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ BLOCKCHAIN В ЛОГІСТИЦІ

На сьогодні сфери застосування інформаційних технологій надзвичайно тісно пов'язані із використанням їх в логістичній діяльності, зокрема в ланцюгах постачання та в транспортній логістиці. Дослідження впливу сучасних інформаційних технологій на транспортну логістику залишається питанням актуальним для розгляду.

Проблема пошуку автомобільного транспорту та вантажів для обох сторін залишається актуальною, не дивлячись на розвиток ІТ. Цим і користуються

посередники. Наявність ланцюга зайвих людей підвищує вартість перевезення. Крім того, через відсутність у власника можливості контролювати вантаж в дорозі на ринку надзвичайно сильно процвітають незаконні види перевезення вантажу та різного роду контрабандні схеми [1]. Процес доставки ускладнений взаємодією між логістами та експедиторами. Ситуацію ускладнюють митні питання та обліково-фінансова звітність, що супроводжує процес поставки вантажів, пов'язана з дозвільною документацією і декларуванням вантажів [2]. Ці проблеми може вирішити впровадження блокчейн-технології, який може змінити робочий процес транспортування вантажів.

Основні переваги технології блокчейн в логістиці: дозволяє здешевити логістику; виключає можливість підробки даних. заведений раз документ, наприклад, розписка або сертифікат відповідності, залишається в системі в первісному вигляді назавжди; усуває непотрібних посередників; запобігає неправильну маркування незаконних товарів та інших спроб шахрайства;дозволяє на порядок скоротити час на документообіг, швидко знаходити ті важелі перевезення, де була допущена помилка, і скоротити витрати бізнесу через втрати.

Одним з лідерів за обсягом державного фінансування в Україні є транспортна галузь. Великі вкладення надходять в проекти з аналізу даних, системи підтримки прийняття рішень і розпізнавання зображень і відео, так як вони допомагають оптимізувати логістичні проблеми і витрати. В останні роки транспортна логістика стала одним з найбільш значущих і розвитку секторів економіки. Вимоги, що пред'являються клієнтами до рішень по автоматизації логістичних процесів, сильно змінюються. Основними трендами є функціональність і високий рівень надійності [3]. Необхідно підказувати клієнтам і партнерам кроки для подальшої оптимізації, показувати чіткий і зрозумілий результат, а також вписуватися в існуючу IT-інфраструктуру і відповідати світовим трендам. Уже мало просто відповідати ринку, необхідно бути на крок попереду очікувань клієнта, а таких результатів можна досягти тільки завдяки взаємодії сучасних інформаційних технологій з досвідом отриманим в попередні роки. Це дозволить зменшити кількість недоліків в процесі ланцюга постачання та оптимізувати кількість витрат.

Список використаних джерел:

1. Качуровський С.В. Сучасні тренди e-commerce в логістиці. Вісник НУ «Львівська політехніка». Логістика. № 892. 2018. С. 100-104.
2. Качуровський С.В. Сучасні елементи розвитку логістичного управління ланцюгами постачання. Причорноморські економічні студії. Випуск 35. Частина 1. 2018. С. 70-74.
3. Потапова Н.А. Смарт-логістика: концептуальні засади та практика реалізації. Вісник НУ «Львівська політехніка». Логістика. № 892. 2018. С. 179-188.
4. Волонтир Л.О. Інформаційна логістика бізнес-структур малих підприємств. Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 34(1). С.198-202.

УДК:005.932:631.11(477)

Киш Л. М.
к.е.н., доцент,
Вінницький національний аграрний університет
М. Вінниця
Україна

РОЛЬ ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ У РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Аграрний сектор України відіграє провідну роль в її розвитку та фоормує близько 14% ВВП [1]. Особливе значення він набув в процесі розвитку євроінтеграції, оскільки в експортному потенціалі країни частка агропромислового комплексу становить близько 25 % і виводить його на лідерські позиції [2].

Однією з особливостей поставок сільськогосподарської продукції є наявність живих організмів на початкових стадіях виробництва та притаманний великій кількості товарів з незначний термін зберігання. Дані обставини вимагають особливої уваги до розвитку та налагодження транспортної логістики АПК. Тобто необхідно враховувати строки постачання, щоб продукція надходила належної якості у визначене місце та терміни. Що дозволить зберігати результативність діяльності для всіх учасників логістичного процесу. Як уже відмічалось, в зв'язку з посиленням євроінтеграційних процесів, необхідно звернути увагу на перевезення сировини та товарів як внутрішніми так і зовнішніми транспортними магістралями.

Тому одним з головних елементів підвищення ефективності арарного виробництва є транспорт. З його допомогою можливо пов'язати різні регіони країни, прискорити терміни виконання ринкових операцій, що є досить важливим саме для сільськогосподарської продукції. Все це відкриває нові перспективи для росту економічного потенціалу. Одним з найвживаніших видів транспоту, що застосовується в аграрному секторі для розподілу продукції є автомобільний. Це зумовлено тим, що даний вид транспорту є найбільш ефективним при використанні на невеликі відстані.

У вітчизняному аграрному секторі автомобільний транспорт є найпоширенішим та має розгалужену мережу. Він включає в себе широкий діапазон, фізично зручний, дуже гнучкий і зазвичай найбільш операційно придатний і легко доступний засіб руху товарів. Залізничний транспорт використовується для перевезення вантажів на відстані понад 300 кілометрів. При цьому, коли продукція експортується, зазвичай використовується водний транспорт [3].

Значні витрати коштів та часу на транспортування продукції, зумовлені поганим станом доріг, значною віддаленістю сільськогосподарських товаровиробників від транспортних вузлів та сполучень. Що змушує здійснювати транспортування невеликими партіями та веде до зниження прибутковості. Крім того, щоб продукція аграрного сектору мала товарний вигляд та для стимуляції збільшення обсягів її виробництва, необхідно щоб вона пройшла цілий ряд операцій: збір урожаю, зберігання, переробка і т.д. Транспортні витрати на даних етапах є досить значними і змінюються відповідно від виду транспорту.

На якість логістичних тарнспортних послуг в сільському господарстві впливає цілий ряд проблем та обмежень. По-перше, вплив сезонності, що зумовлене

заблокованістю доріг, чергами на пунктах прийому та видачі продукції. По-друге, використання непристосованих до транспортування аграрної продукції доріг та під'їздів. По-третє, застосування спеціального обладнання для перевезення сільськогосподарської продукції і т.д.

Все вищезазначене впливає на якість надання логістичних послуг і, відповідно, на їх вартість і прибутковість та конкурентоспроможність. До танспортної логістики аграрного сектору ставлять цілий ряд специфічних вимог. По-перше, до якості та безпеки сільськогосподарської продукції існує ряд специфічних умов для зберігання та транспортування. По-друге, перевезення даної продукції, особливо тваринництва, вимагає спеціалізованої логістичної інфраструктури.

На даний момент логістичне обслуговування повинно гарантувати вчасне постачання, об'єднання та зосередження спеціалізованих промислових ситем та підтримка якості продукції. Тому результативність логістики і її технологій є одним з незаперечних компонентів успіху незалежно від масштабів підприємства.

Список використаних джерел:

1. Агропромисловий комплекс формує 14% ВВП України. [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://agropolit.com/news/5128-agropromisloviy-kompleks-formuye-14-vvp-ukrayini

2. Гук О.А. Розвиток АПК регіонів України в умовах євроінтеграції. проблеми та перспективи розвитку. О. А. Гук, М. С. Василишин, Н. С. Сидоренко. Інноваційна економіка. - 2013. - № 7. - С. 107-109. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek

3.Киш Л.М. Транспортна логістика в агарному секторі: реалії та перспективи розвитку. Економіка, Фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики». Всеукраїнський науково-виробничий журнал. Видавничий центр ВНАУ, 2018, №8.(36). -с.55-67

УДК:631.1:338.432

Коркушко О. Н.
к.е.н., доцент
Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж
м.Кам'янець-Подільський
Україна

ПРОБЛЕМИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ: ШЛЯХИ ТА СПОСОБИ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Аграрний сектор економіки України протягом останніх п'яти років підтримує тенденцію до зростання. Частка у валовій доданій вартості країни становить 13 %, при використанні основних засобів вартістю понад 100 млрд. грн. Галузь є однією з основних бюджетоутворюючих сфер економіки та займає друге місце у товарній структурі експорту (близько 40 %). Однак у даному секторі економіки є ще ряд невирішених питань, які б наблизили нашу державу до стандартів ЄС. Активний взаєморозвиток держави та бізнесу є необхідністю для значного прориву української

аграрної продукції на зовнішніх ринках. Головними завданнями для уряду мають стати: удосконалення законодавства в аграрному секторі, для легшої адаптації європейський принципів управління сільськогосподарськими підприємствами, введення обов'язкових міжнародних стандартів та їх дотримання у виготовленні с/г продукції [1].

Кабінет Міністрів України розпочав запровадження низки рішень, покликаних здійснити якісні зміни у аграрному секторі. Європейський вектор розвитку сприятиме формуванню успішної аграрної політики, що приведе до зміцнення позицій вітчизняного виробника сільськогосподарської продукції в середині країни та на міжнародній арені. Одним із рішень Уряду України є запровадження Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2021 р. Метою Програми є створення організаційно-економічних умов для ефективного, соціально спрямованого розвитку аграрного сектору економіки, стабільного забезпечення промисловості сільськогосподарською сировиною, а населення – високоякісною та безпечною вітчизняною сільськогосподарською продукцією, збільшення обсягів виробництва продукції з високою доданою вартістю, посилення присутності України на світовому ринку сільськогосподарської продукції та продовольства.

Пропонуються такі способи та шляхи досягнення мети. Першочерговим кроком є структурна трансформація та підтримка малих і середніх сільськогосподарських виробників, а саме: підтримка малих сільськогосподарських виробників шляхом стимулювання розвитку новостворених та сімейних фермерських господарств шляхом удосконалення правової бази, запровадження пільгової системи оподаткування та реалізації заходів для поліпшення економічно-організаційних та соціальних умов їх діяльності; стимулювання диверсифікації сільської економіки через державно-приватне партнерство та проекти локального розвитку; надання пріоритетних умов доступу до системи державної підтримки, пільгового кредитування, міжнародних програм підтримки тощо; підтримка сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та кооперативних об'єднань, що передбачає: підтримку діяльності і стимулювання створення та функціонування об'єднань виробників сільськогосподарської продукції, в тому числі шляхом відшкодування частини понесених витрат, а також оплати праці найманих працівників; удосконалення правових засад функціонування та системи оподаткування кооперативів з урахуванням практики та законодавства розвинених країн.

Наступним кроком є фінансова підтримка виробників сільськогосподарської продукції, а саме: удосконалення системи державної підтримки аграрного сектору шляхом забезпечення стабільності та прогнозованості системи державної підтримки аграрного сектору через запровадження середньострокового бюджетного планування у розмірі не менше 1 відсотка від вартості обсягу виробництва валової продукції сільського господарства; надання переваги державній підтримці у здійсненні заходів, спрямованих на розвиток пріоритетних галузей агропромислового комплексу, у першу чергу тваринництва, а також стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва та соціальної сфери села тощо; удосконалення системи кредитного забезпечення та розвиток системи страхування аграрних ризиків, що передбачає: наближення відсоткових ставок за користування кредитами до середньоєвропейського рівня шляхом надання державної підтримки суб'єктів господарювання агропромислового комплексу через механізм здешевлення відсоткових ставок за користування кредитами; розробку механізмів пільгового

кредитування для модернізації підприємств харчової та переробної промисловості з метою реалізації національної екологічної політики та впровадження міжнародних стандартів на вироблену продукцію; здешевлення кредитів, створення системи гарантування кредитування малих і середніх виробників тощо;

Наступним кроком є підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських виробників шляхом стимулювання виробництва та інфраструктури зберігання, переробки, збуту сільськогосподарської продукції; стимулювання розвитку племінних (генетичних) ресурсів шляхом забезпечення сільськогосподарських виробників племінними (генетичними) ресурсами вищої племінної цінності та формування їх експортного потенціалу; удосконалення та забезпечення ведення Єдиного державного реєстру тварин; підвищення енергоефективності та енергозбереження шляхом модернізації виробництва та впровадження новітніх технологій.

Модернізація та інвестиції в об'єкти виробництва та інфраструктури, переробки сільськогосподарської продукції та продовольства дозволять виробляти більше продукції з високою доданою вартістю, що створить додаткову експортну спроможність країни. Подальшим кроком має бути підтримка розвитку пріоритетних галузей рослинництва і тваринництва, адже саме підтримка скотарства, свинарства, вівчарства та козівництва, а також кролівництва, індиківництва й вирощування та відгодівля водоплавної птиці сприятиме розвитку малого та середнього бізнесу на селі, адже ці галузі тваринництва швидко оборотні (крім скотарства) та не потребують значних капітальних інвестицій у переробку.

Надання державної підтримки сприятиме створенню нових або розширенню існуючих виробничих потужностей та робочих місць у сільській місцевості. Збільшення поголів'я сільськогосподарських тварин сприятиме відновленню родючості ґрунтів шляхом забезпечення виробництва гною, що сприятиме поступовому процесу відтворювання природного біобалансу [2].

Крім того, особлива увага має бути приділена підтримці лісової та рибної галузей економіки, захисту споживачів та безпечності харчових продуктів. Таким чином, сучасний стан аграрного сектору економіки нашої держави має ряд позитивних сторін, однак є й ряд невирішених питань. Ресурсний потенціал має значні можливості для подальшого активного розвитку галузі, однак державою мають бути реалізовані вище перелічені заходи для створення сприятливих умов існування всіх галузей АПК. Це сприятиме перевазі товарів вітчизняних виробників над продукцією іноземних компаній, дозволить вийти на світовий ринок й значно збільшити прибуток, та, відповідно, надходження коштів до бюджету.

Список використаних джерел:

1. Аграрний сектор економіки України: сучасний стан та перспективи розвитку. Вголос.zt. URL: https:www.vgolos.zt.ua/ahrarnyy-sektor-ekonomiky-ukrayiny-suchasnyy-stan-ta-perspektyvy-rozvytku/ (дата звернення: 10.03.2019).

2. Міністерство аграрної політики та продовольства України: підтримка аграріїв. URL: http://minagro.gov.ua/uk/support_apk (дата звернення: 10.03.2019).

УДК:339.5:639.15(477+100)

Македон Г. М.
к.е.н
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин
Україна

СВІТОВИЙ РИНОК МЕДУ: ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКИХ ЕКСПОРТЕРІВ

У системі світового ринку особлива роль належить кон'юнктурі аграрного ринку, що з одного боку є стратегічно важливим в досягненні продовольчої безпеки країни, а з другого - характеризується нерівномірністю розвитку сільськогосподарського виробництва й незбалансованістю попиту та пропозиції на агропродовольчу продукцію в різних країнах та регіонах світу. Свою специфіку має і ринок меду.

На початку 2005 р. у всіх категоріях господарств України нараховувалося близько 3379 млн бджолиних колоній, тоді як у 2017 р. було наявно 2487 млн, що свідчить про значне зменшення кількості колоній - на 25,2 %. Якщо розглядати в розрізі категорій господарств, то зменшення спостерігалось як у сільськогосподарських підприємствах (на 74 %), так і в особистих селянських господарствах (на 24,4 %) [3]. За досліджуваний період зменшився обсяг виробленого меду на 17 %. Найбільше зменшення спостерігалося в сільськогосподарських підприємствах, тоді як у фермерських господарствах, не дивлячись на значне зменшення кількості бджолиних колоній (на 47 %), спостерігалось збільшення обсягу виробництва меду на 6 %. Слід відмітити позитивну тенденцію значного підвищення продуктивності бджолиних колоній. Для прикладу, в 1990 р. середній збір меду з однієї бджолиної колонії становив 14,5 кг меду, у 2000 р. - 17,3, у 2005 р. - 21,2, то у 2017 р. цей показник становив 23,8 кг. Найбільше продуктивність за останні 10 років зросла у фермерських господарствах - 100 %, сільськогосподарські підприємства - 43,3 і в особистих господарствах - 10 % [3]. Така відмінність у зростанні продуктивності пов'язана із значними капітальними витратами на розвиток бджолиних господарств. Потрібно відмітити що середня продуктивність бджолиних колоній у світі становить 12-15 кг меду. Зростання медової продуктивності вітчизняних пасік відбувається майже за повної відсутності державної підтримки та регіональних органів влади. Основними факторами успіху вітчизняних пасічників є сприятливі природно-кліматичні умови та власні зусилля господарів пасік. Світовий ринок меду належить до найбільш глобалізованих продовольчих ринків у світі, у зв'язку із чим на цьому ринку є високий рівень конкуренції [2]. Для інтеграції до цього ринку й адаптації до умов його функціонування та здійснення ефективної зовнішньо-економічної діяльності необхідне інформаційне забезпечення суб'єктів щодо конкурентів, обсягу, потреб ринку та його кон'юнктури. Основними факторами високого рівня конкуренції є незадоволений світовий попит на цей продукт і зростання ціни.

До числа топ-п'яти країн – найбільших виробників меду у світі за період 2005-2017 рр. належать Китай, Туреччина, США, Україна й Аргентина. У середньому за цей період виробництво меду становило 1,6 млн т

Аналізуючи зміни обсягу меду (табл. 1), бачимо, що Україна має позитивну стабільну тенденцію до його збільшення. За період з 2005 р. до 2017 р. його обсяг збільшився в 9,5 разів, тоді як загальна вартість збільшилася в 16 разів. Експорт українського меду за останні роки стрімко зростає, не зважаючи на те, що безмитна квота на експорт меду до ЄС до 2017 р. становила 5 тис. т.

Решту меду експортують, сплачуючи мито в обсязі 17,3 %. Потрібно відмітити, що обсяг експорту меду з України за 2017 р. становив 54,5 тис. т, що на 33 % більше, ніж у 2016 р. Основними покупцями українського меду за період дослідження були Німеччина, Польща, Сполучені Штати Америки й Туреччини.

Досліджуючи структуру експорту меду до основних торгових партнерів, потрібно відмітити, що за останні 10 років значно змінилася структура експорту.

Таблиця 1

Динаміка обсягу та вартості експорту українського меду

Країна імпортер		2005 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Збільшення
Німеччина	тис.т.	0,4	9,7	11.5	11.8	у 30 разів
	тис.дол/т	530	24730	30887	27671	у 52 рази
США	тис.т.	0,3	2,6	7,8	7,6	у 26 разів
	тис.дол/т	408	6974	21640	19397	у 48 разів
Польща	тис.т.	2,3	4.5	7,0	5,6	у 2,4 рази
	тис.дол/т	3008	10192	16038	13120	у 4,4 рази
Туреччина	тис.т.	0,1	1,0	1,4	1,7	у 96 разів
	тис.дол/т	272	958	1478	3155	у 12 разів
Інші	тис.т.	0,8	3,8	8,7	9,2	у 11 разів
	тис.дол/т	934	10117	23158	20640	у 22 рази
Усього	тис.т.	3,8	21,7	36,3	36,0	у 9,5 разів
	тис.дол/т	5152	52972	93198	83982	у 16 разів

Джерело: [1; 3]

Основний акцент постачання солодкого продукту залишатиметься на ринку ЄС. Україна має тут низку переваг: безмитну квоту, географічну близькість розташування й відповідно відносно невисокі логістичні витрати на доставку продукції, хороше співвідношення ціни та якості на українську продукцію. На позаквотовий обсяг українського меду мито становитиме 17,3 % [5, с. 2].

Необхідно відмітити, що на світовому ринку відбувається падіння цін на мед, у тому числі на український мед. З проведених розрахунків випливає, що конкурентоспроможність вітчизняного меду на зовнішньому ринку є слабкою та поступово знижується.

Конкурентоспроможність українського меду формується за рахунок таких факторів, як: збільшення обсягу внутрішнього виробництва меду та зменшення купівельної спроможності українських споживачів. Ці дві економічних передумови

формують експортну ціну українського меду, яка є найнижчою серед основних гравців на ринку експортного меду.

Список використаних джерел:

1. Trade statistics for international business development. URL: http://www.trademap.org/index.aspx. 30. Official site the World Bank. URL: https://wits.worldbank.org.
2. Данкевич В. Є. Митне регулювання експорту та імпорту сільськогосподарської продукції в умовах асоціації з ЄС. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 4. С. 57-60
3. Державна служба статистики України. Зовнішньоекономічна діяльність. URL: http://www.ukrstat.gov.ua
4. Самчук Г. П. Стан та тенденції розвитку вітчизняного та світового ринків меду. Молодий вчений. 2016. № 12.1(40). С. 958-961.
5. Яценко О. М. Отримання конкурентної переваги за рахунок створення глобальних продуктів (на прикладі меду натурального). Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 15. Ч. 2. С. 170-180

УДК: 336.221:631.11

Михальчишина Л. Г.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Податкове регулювання є одним з ключових інструментів забезпечення впливу держави на економічні процеси в країні. Від обґрунтованості податкової політики, раціональності формування податкового механізму, його спрямованості на стимулювання підприємницької активності та формування сприятливого інвестиційного клімату значною мірою залежать темпи економічного росту економіки в цілому та окремих її галузей. Варто відзначити, що з одного боку, система оподаткування в Україні створює значне податкове навантаження на підприємців. З іншого боку, значна кількість податкових пільг зумовлює необґрунтований перерозподіл ВВП, створює неоднакові економічні умови для господарювання. Це обумовлює формування значного тіньового сектора економіки, масове ухилення від оподаткування. Тому податкова система України потребує подальшого реформування [1, с. 56-57].

Розробка державного регулювання аграрного сектора економіки через систему оподаткування у всі часи була актуальною. Аграрний сектор є особливою сферою виробництва, для якої необхідно використовувати комплекс заходів щодо управління та державного регулювання, а тому є необхідність застосовувати специфічні

податкові механізми. Державне регулювання аграрної галузі через оподаткування дозволяє сільськогосподарським підприємствам отримати за допомогою податкових пільг, податкових преференцій можливість здійснювати свою діяльність у більш сприятливих умовах. В систему податкового стимулювання аграрного сектору входить запровадження з 1999 р. по 2015 р. фіксованого сільськогосподарського податку (з 2016 р. єдиного податку для платників 4 групи), спеціальний режим в оподаткуванні діяльності сільськогосподарських підприємств, що діяв до 2017 р., та компенсаційних заходів аграрникам (представникам малого бізнесу, що працюють на спрощеній системі оподаткування.

З 2018 р. коло платників єдиного податку IV групи розширилося через включення до нього фізичних осіб-підприємців, які провадять діяльність виключно у межах фермерського господарства, зареєстрованого відповідно до Закону України «Про фермерське господарство», та за умови виконання сукупності вимог, встановлених пп. 4 п. 291.4 ст. 291 ПКУ. У зв'язку з розширенням кола платників цього податку до ПКУ було внесено зміни, якими встановлено час, з якого фізичні особи-підприємці вважаються платниками IV групи, порядок дій цих суб'єктів у разі невиконання умов (критеріїв) до платника єдиного податку IV групи, а також врегульовано порядок самостійного переходу на сплату єдиного податку та інші питання. Особливо слід звернути увагу на доповнення п. 298.8 ст. 298 ПКУ пп. 298.8.8, згідно з яким повторне включення до IV групи платників єдиного податку може відбутися не раніше ніж через 2 календарні роки після його переходу на застосування ставки єдиного податку, визначеної для платників іншої групи, або анулювання його попередньої реєстрації платником єдиного податку IV групи.

Відповідно до Податкового кодексу України об'єктом оподаткування сільськогосподарських підприємств, які входять до IV групи єдиного податку є площа сільськогосподарських угідь (ріллі, пасовищ, сіножатей та багаторічних насаджень) та/або земель водного фонду (внутрішніх водойм, ставків, озер, водосховищ), що перебувають у власності сільськогосподарського товаровиробника або надані йому в користування, у т. ч. на умовах оренди. Базою оподаткування податком для платників IV групи - сільськогосподарських товаровиробників – є нормативна грошова оцінка одного гектара сільськогосподарських угідь (ріллі, пасовищ, сіножатей та багаторічних насаджень). При цьому враховують коефіцієнт індексації, який визначається на 1 січня базового податкового року (відповідно до порядку, встановленого п. 2921.2 ПКУ).

З 01.01.2017 р. сільськогосподарські товаровиробники сплачують ПДВ на загальних засадах. Це призвело до зростання сум податкових зобов'язань з ПДВ, та негативно вплинуло на зменшення розміру обігових коштів підприємств. Проте тенденції розвитку аграрного сектору свідчать про те, що трансформаційні зміни в оподаткуванні не призвели до катастрофічних наслідків. Рослинницька галузь загалом зберегла результативність і дохідність, однак її успіхи нівелюються через сировинний характер діяльності та низьку додану вартість продукції. Водночас галузь тваринництва стабільно перебуває у кризовому стані. Отже, ситуація в аграрному секторі вказує на недостатню ефективність оподаткування як засобу державного регулювання [2].

До числа проблемних питань у сфері оподаткування в аграрному секторі економіки можна віднести наступні:

- справедливість використання грошової оцінки землі як бази для оподаткування прямим податком (єдиний податок 4-ої групи) як для рослинницької

так і для тваринницької діяльності – враховуючи, що у рослинництві земля є основним засобом виробництва, а у тваринництві доходи все менше залежать від площ наявних земельних угідь;

- доцільність застосування однакового податкового інструментарію до агрохолдингів, які обробляють десятки, а іноді й сотні тисяч гектарів сільгоспугідь, й до малих та середніх господарств, у яких набагато вищий рівень виробничих витрат в розрахунку на гектар, а часто й набагато більші соціальні внески внаслідок більш збалансованої структури виробництва;

- спрямованість стимулюючого податкового механізму, який не стимулює до створення більшої кількості робочих місць та збільшення доданої вартості в агровиробництві, а навпаки, провокує перетворення вітчизняного агробізнесу в сировинний придаток [3, с. 28].

Подальший розвиток податкової політики щодо сфери агропромислового виробництва має забезпечувати оптимальне виконання фіскальних (забезпечення належної ресурсної бази бюджетів місцевого самоврядування сільських територій) та регулюючих (вирівнювання умов господарювання для різних категорій товаровиробників) завдань, що стоять перед системою оподаткування в аграрному секторі економіки.

Запровадження означеного підходу до формування податкових механізмів у галузі сільського господарства дасть можливість реалізувати податковий потенціал товаровиробників галузі сільського господарства та забезпечити регулюючий вплив оподаткування на економічні процеси [1,с.59]. Оподаткування сільськогосподарських товаровиробників має виконувати не лише фіскальну, але й регулюючу функції, виступати засобом державної підтримки та стимулювання виробництва, забезпечувати конкурентоспроможність національного сільського господарства і впровадження інновацій у виробництво.

Список використаних джерел:

1. Подаков Є.С. Податкове регулювання розвитку аграрного бізнесу України. Наука й економіка. 2015. №3 (39). С. 56-59.
2. Навальнєв О. Оподаткування агробізнесу: останні новели. [Електронний ресурс]. URL: http://yur-gazeta.com/publications/practice/mitne-pravo/opodatkuvannya-agrobiznesu-ostanni-noveli.html
3. Тулуш Л.Д. Податкова реформа у сільському господарстві: ризики та перспективи. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. 2016. Вип. 88 (2). С. 20-33.

УДК: 339.564(4+447)

Наконечна К. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Виняткові природні багатства і вигідне географічне розташування створюють прекрасну основу для розбудови потужного сільськогосподарського сектору в Україні. На сучасному етапі розвитку економіки України особливо актуальним постає питання трансформації зовнішньої торгівлі, що пов'язано передусім з інтеграцією до ЄС. Український аграрний сектор із потенціалом виробництва, що значно перевищує потреби внутрішнього ринку, є ланкою, що, з одного боку, може стати локомотивом розвитку національної економіки та її ефективної інтеграції в світовий економічний простір, а з іншого – зростання доходів задіяного в аграрній економіці сільського населення, що становить понад третину всього населення країни, може дати мультиплікативний ефект у розвитку інших галузей національної економіки. Можливості, які відкриває угода про асоціацію: доступ до одного з найбільших у світі ринків - понад 150 млн споживачів; спрощені процедури походження на митниці та зменшення їх вартості; гармонізація санітарних та фітосанітарних заходів, технічних регламентів; сприяння виходу української продукції на ринки третіх країн завдяки визнанню української продукції на ринку ЄС; доступ до ринку держзакупівель ЄС; можливість надавати послуги європейським споживачам, відкривати філії в ЄС.

Україна як один із найбільших постачальників сільськогосподарської продукції, зокрема, зернових культур, свого часу отримала назву «житниці Європи», адже завжди була потужним постачальником хліба на ринки світу. І у наш час продукція сільського господарства є однією з основних статей експорту України. Зокрема, наші пшениця, кукурудза, ячмінь та рапс користуються попитом у понад 170 країнах світу. Зернові культури являють собою найбільш значимий клас сільськогосподарської продукції. [1]

Загалом, у 2017 році експорт зерна приніс Україні 5,4 мільярда доларів США, це сьома частина усіх надходжень від зовнішньої торгівлі. При цьому, частка пшениці сягає 59% від усього об’єму зернових. За останні роки Україна значно збільшила обсяг експорту зерна на світовий ринок. Згідно з даними Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН (FAO) за результатами 2017/18 маркетингового року Україна впевнено тримається на 6 сходинці у рейтингу експортерів зернових. У таблиці 1 наведено динаміку експорту зерна за останні 8 років.

Таблиця 1

Обсяги експорту зернових з України, млн тонн

Сезон	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018
Пшениця	4,3	5,4	7,2	9,8	11,3	17,4	17,5	17,2
Ячмінь	2,8	5,5	2,1	2,5	4,5	4,4	5,4	4,3
Кукурудза	5,0	15,2	12,7	20,0	19,7	16,6	21,2	18,0
Всього	12,2	23,1	21,9	31,96	34,6	38,4	44,9	40,6

Формування ефективного механізму розвитку і реалізації експортного потенціалу України в умовах ЗВТ потребує вирішення органами державного управління перспективних завдань, а саме: забезпечення макроекономічної стабільності та умов для розвитку підприємництва; залучення іноземних інвестицій в Україну; забезпечення функціонування механізмів кредитування і страхування експорту за участю держави; надання державних гарантійних зобов'язань щодо експортних кредитів; погодження заходів, що приймаються у сфері зовнішньоекономічної діяльності, з цілями і задачами Програми реалізації експортного потенціалу України; широке залучення українських ділових кіл до проведення спеціальних заходів щодо стимулювання експорту; створення системи зовнішньоторговельної інформації та інформаційно-консультаційних служб, які включали б їх регіональні і закордонні представництва; організація оперативної роботи державних органів щодо активного просування української експортної продукції на зовнішні ринки та захист вітчизняних експортерів за кордоном.

Список використаних джерел:

1. Lysenko V., Koval V., Nakonechna K., Kalian D. (2017). "Modern information technologies in the control systems for complex biotechnical objects of agricultural appointment", Information and Telecommunication Sciences, Vol.2, pp. 38-43.
2. Lysenko V., Reshetyk V., Nakonechnaya K.. Energy effective control systems with complex biotechnical objects. Machinery and energetics. Kyiv, Ukraine, 2018. Vol. 9, #3, 271, pp. 25-33.
3. Наконеча К. В. Проведення національної регіональної політики в напрямі конвергенції регіонів в Україні. Вісник аграрної науки. ВЦ НУБіП України. № 247. 2016. ст. 237-244.
4. Наконеча К. В. Особливості національної структури економіки та проведення національної структурної політики в Україні. 2016. Науковий вісник НУБіП України. № 246. ст. 325-333.

УДК:005.932:339.137.2

Потапова Н. А.
к.е.н., доцент
Вінницький національний аграрний університет
м. Вінниця
Україна

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛОГІСТИКИ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Конкуренція є рушійної силою розвитку бізнесу та суспільства в цілому. Основними категоріями (або похідними від них) в теорії конкуренції є: конкуренція, конкурентна перевага, конкурентоспроможність та забезпечення конкурентоспроможності. Однією із класичних підходів методологічного обґрунтування конкуренції є теорія цінностей. Конкуренція - це процес управління власними конкурентними перевагами для отримання перемоги в боротьбі за задоволення своїх потреб з конкурентами у рамках чинного законодавства. Конкурентна перевага розглядається як ексклюзивна цінність, якою володіє підприємство та завдяки якій має перевагу перед конкурентами. Фактори конкурентної переваги поділяють на: матеріальні або віртуальні; базисні або другорядні; зі спрямуванням на підвищення якості, або на ресурсозбереження; стратегічні або тактичні; технічні, економічні, організаційні, психологічні, природно-кліматичні й т.п. Конкурентоспроможність є властивістю об'єкта, що проявляється на рівні реального або потенційного задоволення ним потреби на даному ринку порівняно з аналогічними об'єктами. Її рівень визначає здатність об'єкта знаходитись в конкурентному середовищі. Система забезпечення конкурентоспроможності базується на законах економіки, наукових підходах, принципах і методах управління з метою отримання досягнень конкурентоспроможності даного об'єкта. Кінцева мета системи забезпечення конкурентоспроможності країни є досягненням високого рівня добробуту населення. Фактори проведення (природні, матеріальні, трудові, фінансові ресурси) є коштом знаходження й реалізації конкурентних переваг, а стратегічний маркетинг і інноваційний менеджмент інструментом досягнення мети [1].

В умовах зростання конкуренції актуальності набувають підходи до організації, планування та управління розподілом товарно-матеріальних ресурсів, які дають змогу ефективно адаптуватись до потреб споживачів. Успішність просування ресурсних потоків на ринках забезпечується ефективним управлінням товарними потоками. Логістика має інтеграційну функцію, що забезпечує поєднання усіх компонентів товаропровідної мережі ж від виробника до кінцевого споживача.

Позиціонування логістичної підсистеми в цілісній системі забезпечення конкурентоспроможності підприємства обумовлено об’єктивною необхідністю її розвитку на засадах логістичних принципів і підходів. Значимість логістики зростає у відповідності до появи нових інноваційних виробництв та розширення масштабів існуючих в концепції оптимізації витрат та організації внутрішніх (експортних) ланцюгів поставок. Запровадження логістичних концепцій та інструментів відбувається як на окремих ділянках виробництва, так і в цілому по всій

організаційній структурі [2]. Слід відмітити, основні серед них, такі як: ощадливе виробництво, електронна логістика, смарт-логістика.

Ощадливе виробництво - логістична концепція побудови виробництва на направлена на досягнення стратегічної мети та підвищення конкурентоспроможності підприємства [3]. За рахунок впровадження концепції ощадливого виробництва (Lean production) прагнуть отримати зниження виробничих витрат, через усунення непродуктивних ланок накопичення витрат всередині виробництва (скорочення буферних витрат). На перше місце висувають вимогу до забезпечення високого рівня якості обслуговування клієнтів, що в свою чергу вимагає побудови ефективної підсистеми управління взаємодії з клієнтами (та іншими контрагентами) та формування підлаштованої бізнес-процесінгової моделі по управлінню запасами, складами, витратами, сервісними послугами. Ключовими елементами є дотримання стандартів та орієнтирів якості. Вартість продукту в такій системі формується з урахуванням витрат по всьому ланцюгу постачання за виключенням найбільш збиткових ділянок. В системі використовують контролінг та адміністрування процесів обслуговування, тим самим скорочують часові затримки.

Запровадження сучасних концепцій інформаційної логістики [4] обумовлює використання е-логістики [5] та смарт-логістики [6], які на сьогодні поєднують процеси отримання електронних даних з системою обліку та управління підприємством.

Основним завданням е-логістики є можливість створити віртуальний ланцюг із продажів, зберігання та транспортування, коли взаємодія з клієнтом відбувається через мережу Інтернет. підсистемою електронної логістики є електронна комерція та логістика онлайн-торговлі. Логістику онлайн-торгівлі можна визначити як оптимальне управління товаропросуванням матеріальних та супутніх потоків від постачальника до кінцевого споживача через Інтернет-простір. Закономірно відбувається процес переходу із матеріального простору у віртуальний, в наслідок чого виникають структурні зміни у складі витрат та переформатування видів діяльності. При цьому процедура купівлі-продажу переміщена у віртуальний простір через віртуальні контракти або смарт-контракти (технологія блок-чейн – створення записів в електронній обліковій книзі, що складаються із ланцюга інформаційних блоків і формуються за рахунок ідентифікації кожного учасника цього ланцюга). Електронна торгівля має можливості для швидкого розширення товарного асортименту, що в більшості не потребує понесення початкових витрат по утриманню запасів. Ця особливість в значній мірі сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств на засадах електронної торгівлі порівняно зі звичайним рітейлом. Вагомим фактором залишається можливість працювати на віддалених місцях, що забезпечує гнучкість роботи з кадрами та обліковими реєстрами.

Смарт-логістика – це логістика, функціонування якої будується на смарт-підході в управлінні оптимальними ресурсними потоками з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Смарт-підхід поєднує операційні процеси з новітніми технологіями в автоматизації. В логістичний ланцюг впроваджуються схеми процессного управління в розрізі проектів та центрів відповідальності, а забезпечення їх оперативними (точними) даними покладено на сучасні технічні смарт-засоби. Основними перевагами смарт-логістики є: систематизація ресурсних потоків; чітка ієрархія відповідальності; швидка адаптацію в зовнішньому середовищі; висока технологічна мобільність; високий рівень контролю витрат; електронна комерціалізація бізнесу[6].

Таким чином, ефективна логістика підприємства є складовою підсистеми забезпечення конкурентоспроможності підприємства, що сприяє оптимізації витрат та налагодженню ефективних ланцюгів постачання та цінностей.

Список використаних джерел:

1. Фатхутдинов Р. А. Стратегия и конкурентоспособность. 2005. №1. С. 92-94.
2. Грузіна І. А., Гордієнко К. Д. Логістика як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства. URL: http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/18050/1/ конф_тези_Грузіна%2C Гордієнко.pdf.
3. Маловичко А. С. Конкурентоспроможність електронної логістики підприємств. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2015. Вип. 4. С. 38-42.
4. Волонтир Л. О. Інформаційна логістика бізнес-структур малих підприємств. Причорноморські економічні студії. 2018. Випуск 34. С. 198-202.
5. Качуровський С.В. Сучасні тренди e-commerce в логістиці. Вісник НУ «Львівська політехніка». Логістика. № 892. 2018. С. 100-104.
6. Потапова Н. А. Смарт-логістика: концептуальні засади та практика реалізації. Вісник Національного університету "Львівська політехніка" "Логістика". 2018. № 892. С. 179-189.

УДК:339.5(477)

Томашевська О. А.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Міжнародна торгівля товарами та послугами має вагоме значення для будь-якої країни світу, а окремі держави отримують левову частку доходів завдяки експорту до інших країн [1]. У цілому структура українського експорту характеризується переважанням сировинної продукції, питома вага якої сягає 70 %. Основними видами такої продукції є чорні метали (частка у загальному експорті - 21%), зернові культури (15%) та олії рослинні – 10 %. Щодо товарів з високою питомою вагою у доданій вартості, як, наприклад, товарної групи «машини і обладнання», то їх частка у експорті незначна – 9,8% у 2018 р. (табл. 1).

Обсяги експорту аграрної продукції з України мають тенденцію до зростання. Так, у період з 2010 по 2018 рр. вони збільшились майже у 2 рази - до 18,9 млрд долл. США у 2018 р. Частка аграрної продукції у загальному експорті склала 39,3 %, що 20 в.п більше, ніж у 2010 р. Як свідчать показники вартісної структури експорту агропродовольчої продукції, у 2018 р. частка продукції рослинного походження склала 53 %, з яких 38,7 % припадало на зернові культури. Питома вага продуктів тваринного походження залишається найнижчою - 6,4 % (табл. 2). Більше 40 % загального обсягу зовнішньої торгівлі України припадає на Європейський Союз.

Основу вітчизняного агропродовольчого експорту до Євросоюзу традиційно складають зернові та олійні культури, жири та олія, залишки і відходи, налічуючи в підсумку 4/5 його вартості. Визначальними продуктами українського аграрного експорту до Євросоюзу у 2018 році залишалися зернові культури.

Їх продаж приніс виручку в 2,2 млрд дол. США, переважно за рахунок поставок до країн Європи 11,9 млн т кукурудзи та близько 1,5 млн т пшениці. Крім того, торік помітно збільшилися обсяги поставок з України до ЄС свіжих та сушених бобових овочів (близько 300 тис. т), м'яса птиці (105 тис. т) і яєць (понад 6 тис. т). За результатами проведеного науковцями Інституту аграрної економіки аналізу, намітилася позитивна тенденція поступового збільшення кількості вітчизняних підприємств, що мають право експортувати свою продукцію, зокрема тваринницьку, до країн – членів ЄС. Торік їх число перевищило 300 агроформувань, причому це були постачальники як харчових продуктів, так і іншої супутньої продукції тваринного походження [2]. Однією з найважливіших проблем зовнішньоторговельних відносин України та ЄС є асиметрія у постачаннях товарів. З боку України експортуються низькомаржинальні товари переважно як сировина та напівфабрикати, країни-члени ЄС імпортують в країну високомаржинальні товари кінцевого вжитку. Таким чином, низка експортоорієнтованих галузей вітчизняної економіки не має можливості розвиватись, що призводить до консервування експортних можливостей та зменшення експортного потенціалу держави [6].

Таблиця 1

Структура зовнішньої торгівлі України у 2018 р.

Експорт		***Імпорт***	
Продукція	Питома вага, %	Продукція	Питома вага , %
Агарна продукція	39, 3	Мінеральні продукти	24,8
Недорогоцінні метали	24,6	Машини, обладнання	20,9
Машини та обладнання	9,8	Продукція хімічної промисловості	12,3
Мінеральні продукти	9,2	Аграрна продукція	8,8
Продукція хімічної промисловості	4,0	Транспортні засоби	8,0
Деревина і вироби з неї	3,2	Недорогоцінні метали	6,3
Текстильні матеріали	1,8	Полімерні матеріали	6,3
Інше	8,1	Інше	12,7

Складено за: [4]

Тому одним із перспективних шляхів співпраці з ЕС має стати посилення орієнтації на експорт не тільки сировини, а й продукції з високою доданою вартістю, виробленої харчовою та переробною промисловістю [5].

Таблиця 2

Вартісна структура експорту агропродовольчої продукції з України у 2018 році

Продукція	**Вартість, млрд. долл. США**	**Питома вага, %**
Продукція рослинного походження	9,9	53,2
у т.ч.:		
зернові культури	7,2	38,7
насіння та плоди олійних культур	2,0	10,7
інші	0,7	3,8
Жири та олії	4,5	24,3
Готові харчові продукти	3,0	16,1
Продукти тваринного походження	1,2	6,4
Разом	18,6	100,0

Розраховано за:[3].

Таким чином, зважаючи на те, що зовнішньоекономічне співробітництво є підґрунтям ефективного економічного розвитку країни, активізація партнерських відносин у цій сфері і наділі є актуальною.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс].- Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/
2. Український клуб аграрного бізнесу [Електронний ресурс] - Режим доступу http://ucab.ua/ua/doing_agribusiness
3. Прогноз урожаю олійних культур на 2018/19 МР [Електронний ресурс]. - Режим доступу : https://www.agrochart.com/uk/usda/section/39/rastitelnye-masla/

УДК:639.16-027.3(477)

Томчук О. Ф.*к.е.н.,*
доцент,
Кафлевська С. Г.
к.е.н., доцент
Вінницький кооперативний інститут
м. Вінниця
Україна

АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ БДЖІЛЬНИЦТВА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ

Асортимент продукції що виробляється сільським господарством України є досить широким та має певний попит на внутрішньому та зовнішніх ринках. Серед цього переліку товарів окремим блоком виступає продукція бджільництва.

В процесі дослідження було виявлено, що господарства населення переважають по кількості бджолосімей порівняно із сільськогосподарськими підприємствами, зокрема у 2017 році їх налічувалось 2598,6 тис. проти 43,6 тис., що перевищувало майже у 60 раз.

За наявності статистичних даних щодо виробництва меду в Україні склалась наступна ситуація (рис. 1).

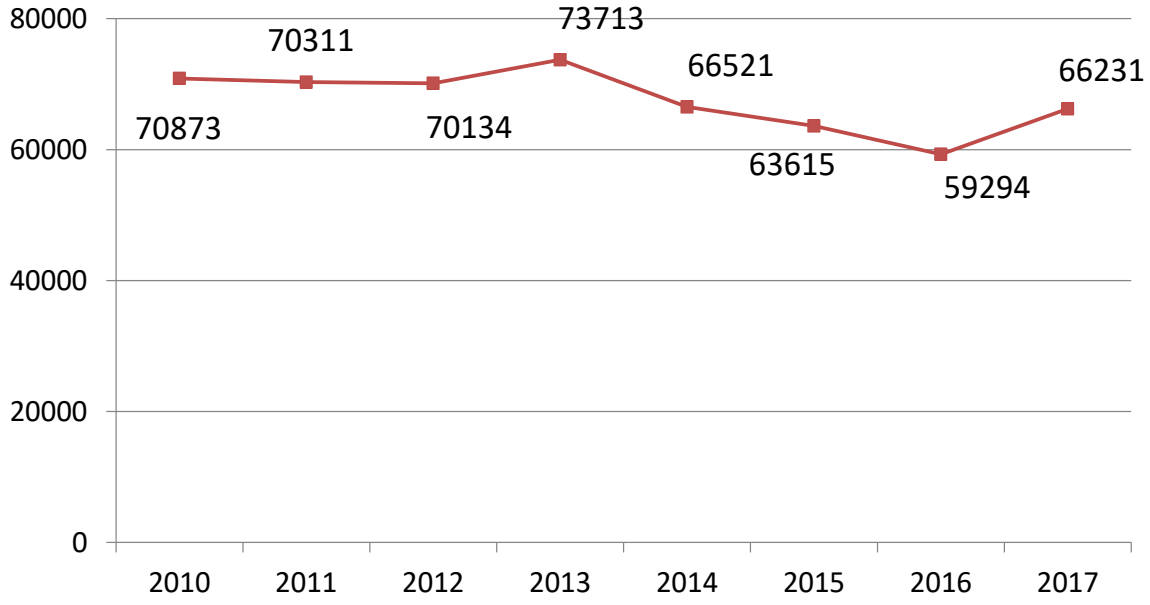

Рис. 1. Динаміка обсягів виробництва меду в Україні
Джерело: розроблено авторами за даними [1]

Протягом 2010-2012 років виробництво меду знаходиться на одному рівні, у 2013 році спостерігається його різке зростання майже до 74 тис. тонн, потім відбувається спад виробництва і у 2017 р. знову збільшується і сягає 66 тис. тонн. Відносно 2013 р. це значно менше, але порівняно із 2016 р. спостерігається збільшення майже на 7 тис. тонн.

Слід відзначити, що забезпечується такий обсяг виробництва завдяки приватному сектору бджільництва. Д.Б. Жученко звертає свою увагу на фактори, які є домінантними при формуванні ефективного бджільництва, а саме: ринкові, ресурсні та інституціональні. На основі виявлених чинників передбачається підвищення ефективності виробництва, оптимальне співвідношення з іншими галузями АПК, підвищення ефективності маркетингу продукції бджільництва [2].

Виходячи з наведених даних виникає питання реалізації таких обсягів виробництва меду, поруч з яким постає проблема якості українського меду. Протягом останніх років міжнародною громадськістю пред'являються підвищені вимоги до продуктів харчування щодо їх натуральності та чистоти.

Основні положення щодо вимог, яким повинен відповідати мед для вільного пересування в межах внутрішнього ринку ЄС, встановлені Директивою Ради 2001/110/ЄС відносно меду [3].

До істотних відмінностей між національними та міжнародними вимогами до показників якості меду належить те, що вміст відновлювальних цукрів, таких, як фруктоза та глюкоза, за національним стандартом повинен бути вищим на 10–20 %, ніж це вимагається на міжнародному рівні; а вміст сахарози у нашому стандарті менший на 1,5–12 % від нормативів, визначених у стандартах ЄС та СОТ, показник електропровідності меду за національними вимогами має великі розбіжності від 0,2 до 1,5 мС/см, тоді як за міжнародними вимогами не більше ніж 0,8 мС/см.

Важливою характеристикою якості меду вважають гідроксиметилфурфурол (ГМФ). До речі, національними стандартами не визначено такого різновиду меду, як пекарський. Вважаємо, що з метою оцінки макросередовища та забезпечення конкурентоспроможності галузі бджільництва в умовах посилення економічних інтеграційних зв'язків держави доцільно провести SWOT - аналіз: який детально розкриває сильні та слабкі позиції, можливості та загрози галузі бджільництва.

До сильних сторін пропонуємо відносити: високу якість бджолопродукції; гарний ресурсний потенціал; низький рівень собівартості; високий рівень лояльності до споживачів продукції; високий рівень диференціації бджоло продукції; зменшення кваліфікованого та компетентного кадрового потенціалу; можливість виробляти екологічно чисту продукцію.

Слабі сторони включають в себе: неорганізований та маломісткий внутрішній ринок бджолопродукції; невідповідність стандартам якості, безпеки та технічним вимогам продукції; недостатня кількість лабораторій; неефективна маркетингова політика; низька ділова активність; недостатній рівень фінансових ресурсів; нестійке фінансово-економічне становище; низький рівень рентабельності; несучасний реманент та обладнання; неефективна організаційна структура.

Ці дві сторони характеризують мікросередовище. Макросередовище складається з можливостей та загроз. До факторів успіху, які характеризують можливості потрібно включити: провідний виробник меду на міжнародному ринку за валовим обсягом виробництва; лідируюча позиція за рівнем споживання меду на душу населення; зростання грошових доходів та заощаджень населення; незадоволений попит на міжнародному ринку на бджоло продукцію; наявність земель екологічної мережі; вигідне геополітичне положення України.

Загрозу для галузі бджільництва становлять: високий тиск політичних сил на економіку; мінливість і недостатність нормативно-правової бази; високий рівень інфляції; низький рівень витрат на наукові дослідження; низька якість інформаційних ресурсів; нерозвиненість бджолоіндустрії; неефективна цінова політика; неефективна

система мотивації та стимуляції праці; погіршення до монографічної ситуації в державі.

Таким чином, аналіз зовнішнього середовища свідчить про деструктивний вплив факторів макросередовища, які зумовлюватимуть обмежену місткість вітчизняного ринку бджолопродукції та неможливість за даних умов мати експортоорієнтовану спрямованість галузі.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. URL: http://zb_sg2017_ pdf (дата звернення: 16.03.2019).
2. Жученко Д. Б. Передумови ефективного функціонування галузі бджільництва. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. 2013. Вип. 83. С. 275 -282.
3. Директива Ради 2001/110 ЄС від 20 грудня 2001. Official Journal of the European Communities від 12.1.2002, L 10/47-52. URL: http://www.swap-rural.org.ua/files/ua/food_safety/council_directive_2001_110.pdf (дата звернення: 18.03.2019).

УДК:351.823:631.11

Ушкаленко І. М.
к.е.н., доцент
Вінницький національний аграрний університет
м. Вінниця
Україна

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН У ВИРОБНИЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринку сільське господарство піддається негативному впливу різних факторів нестабільності: природних, економічних, соціальних. Тому невипадково в розвинутих країнах Заходу державне регулювання сільськогосподарського виробництва, підтримки доходів аграрних товаровиробників, їх захист займають чільне місце в соціально-економічній політиці цих держав. Вільна конкуренція в чистому вигляді на ринку сільськогосподарських продуктів давно тут перестала існувати.

Держава через різні важелі почала впливати на процес саморегуляції попиту і пропозицій в інтересах сільських товаровиробників і суспільства в цілому. Стало очевидно, що ринок як основний регулятор виробництва сам стає суб'єктом регулювання з орієнтацією на досягнення соціального прогресу. Досвід розвинутих країн переконує, що існуюче протиріччя між державним регулюванням економіки і ринковим саморегулюванням не має антагоністичного характеру.

Державне регулювання економіки - це складне і багатоаспектне явище. Воно включає економічні, правові й адміністративні регулятори, що забезпечують активне функціонування економіки і соціальний захист населення. Державному регулюванню сільськогосподарського виробництва також притаманні такі регулятори і напрями їх дій. У процесі державного регулювання сільськогосподарського виробництва

здійснюється економічна підтримка доходів аграрних товаровиробників з тим, щоб вони за нормального господарювання мали необхідний рівень доходності в умовах несприятливої ринкової кон'юнктури, а також були матеріально зацікавленими вести сільськогосподарське виробництво в такому обсязі й асортименті продукції та її якості, які вигідні споживачам і забезпечують соціальну стабільність суспільства.

Сучасний більш дійовий механізм регулювання і підтримки доходів сільськогосподарських товаровиробників став формуватися з прийняттям Закону України «Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру» (від 17.06.1999 р.) були визначені правові економічні та організаційні засади державної політики щодо виробництва, експорту, імпорту і роздрібної торгівлі цукром. Важливе значення для підтримки доходів сільськогосподарських товаровиробників має Указ Президента України «Про заходи щодо підтримки цін і доходів сільськогосподарських товаровиробників» (11.06.1998 р.). Згідно з цим Указом передбачено спрямування сум податку на додану вартість, що раніше сплачувалася до бюджету переробними підприємствами за реалізоване молоко і молочну продукцію, м'ясо та м'ясопродукти, на виплату дотацій сільськогосподарським товаровиробникам. Завдяки дотаціям покривається частина витрат виробника, що дає змогу запобігти їх банкрутству або зберегти галузь, яка є збитковою, не допустити підвищення ринкових цін.

Методика визначення суми податку на додану вартість, на яку аграрне підприємство звільняється від її сплати державі, полягає в наступному. Кошти, що залишаються аграрним підприємствам від несплати ПДВ, повинні бути використані ними на придбання матеріально-технічних ресурсів виробничого призначення. В разі нецільового використання їх вони стягуються до державного бюджету.

Велику роль для регулювання розвитку сільськогосподарського виробництва і підтримки його доходів у найближчій перспективі відіграло прийняття Закону України «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 рр.» (від 18.01.2001 р.).

Ним визначені шляхи забезпечення пріоритетного розвитку сільського господарства на цей період і головне - законодавчо закріплюються уже введені і нами розглянуті економічні важелі державного регулювання та підтримки доходів сільськогосподарського виробництва.

Основними напрямами виробничо-господарської діяльності є: інтенсифікація сільського господарства, вдосконалення територіального розміщення виробництв, розвиток зв'язків між підприємствами, що здійснюють виготовлення сільськогосподарської сировини, та переробними підприємствами, реалізація державних програм розвитку вітчизняного сільськогосподарського виробництва.

Узагальнення досвіду державного регулювання та підтримки сільськогосподарського виробництва, аналіз його результатів дають підстави для висновку, що їх ефективність може бути досягнута, коли, по-перше, ресурси, пільги, дотації, субвенції тощо виділятимуться під наперед обґрунтовані державні програми розвитку сільського господарства і підтримки сільських товаровиробників; по-друге, коли забезпечується безумовне дотримання аграрними підприємствами обов'язкових вимог, що передбачаються даними програмами; по-третє, коли наперед точно визначається частка держави і частка господарств у витратах при реалізації відповідних програм.

Список використаних джерел:

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку). М.В. Присяжнюк, М.В. Зубець, П.Т. Саблук [та ін.]; за ред. М.В. Присяжнюка, М.В. Зубця, П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Федорова. - К.: ННЦ ІАЕ, 2011. - С. 82-85.
2. Гайворонський В.М.Аграрне право України. Навчальний посібник. В.М.Гайворонський, В.П.Жушман .-Харків: Право, 2003.- 237 с.

УДК:338.43

Федуняк І. О.
к.е.н., доцент
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»
м. Бережани
Україна

СТРУКТУРА ВИРОБНИЦТВА ВАЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Аграрний сектор економіки забезпечує продовольчу безпеку країни, є важливою складовою наповнення бюджету держави, а також займає другу позицію за часткою експорту серед усіх секторів економіки. Україна має величезний потенціал для розвитку сільського господарства. Це відбувається, головним чином, через сприятливі природні умови для сільського господарства: родючий ґрунт і сприятливий клімат на більшій частині території країни.

Сільське господарство України є досить перспективною галуззю, окрім того, воно є основною рушійною силою для розвитку економіки країни та забезпечення добробуту населення.

Сільське господарство впливає на розвиток інших галузей, які переробляють або споживають його продукцію та забезпечують аграріїв необхідними засобами виробництва. Подальший розвиток галузі, що є однією з найважливіших в економіці, потребує якісних перетворень, спроможних забезпечити підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва та продовольчу безпеку держави [1].

Основним показником, який характеризує сільськогосподарську галузь є виробництво валової продукції, яке на кінець 2017 р. становило 249157,0 млн грн [2].

Виробництво валової продукції сільського господарства здійснюється як в сільськогосподарських підприємствах так і в господарствах населення (рис.1).

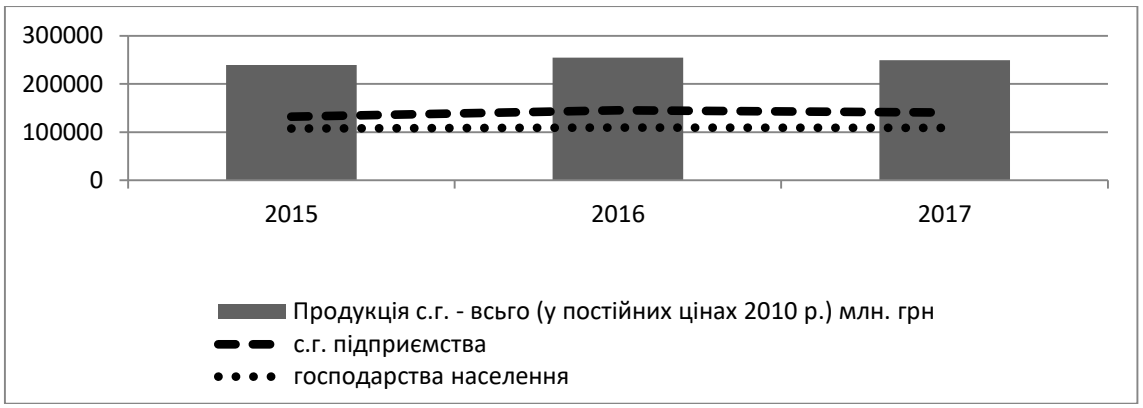

Рис. 1. Виробництво валової продукції с.г., млн грн

Негативна ситуація у діяльності сільськогосподарських підприємств змусила господарства населення збільшувати обсяги виробництва сільськогосподарської продукції, як для власного споживання, так і на реалізацію з метою отримання додаткових прибутків. Це призвело до зростання виробництва валової продукції господарствами населення майже до рівня сільськогосподарських підприємств.
Традиційно більшість української агропродукції – товари рослинництва (рис. 2).

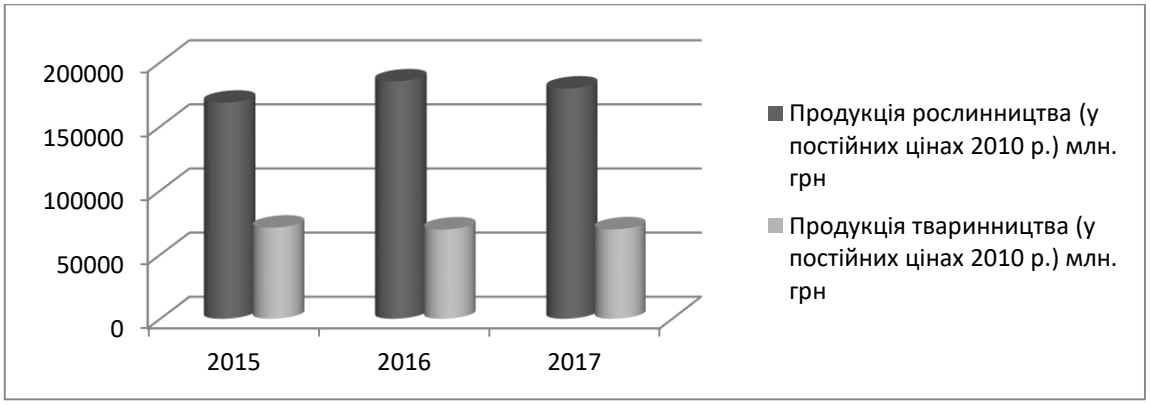

Рис. 2. Виробництво валової продукції с.г. за видами діяльності, млн грн.

Якщо дослідити галузеве співвідношення рослинництва та тваринництва в складі валової продукції сільського господарства України, то необхідно відмітити, що виробництво продукції рослинництва майже в 3 рази перевищує виробництво продукції тваринництва. Забезпеченість продуктами харчування дає можливість захистити життєдіяльність людини відповідно до рекомендованих норм. Відношення наукових норм до існуючого рівня споживання продуктів на одну особу є першорядним показником продовольчої безпеки [3, с. 75]. Для забезпечення безперебійного постачання населення продуктами харчування необхідно забезпечити найповнішу переробку сільськогосподарської сировини з використанням маловідходних і безвідходних технологій, які зберігають сировину, матеріали та енергетичні ресурси.

В умовах глобалізації ринків і загострення конкуренції все більше уваги необхідно приділяти питанням якості й безпечності агропродовольчої продукції. Успішне вирішення цього питання пов'язане із формуванням національної системи технічного регулювання в сфері продовольства, яке повинне відповідати вимогам, що

висуваються до нього міжнародними та європейськими стандартами. В умовах ринкового середовища попит стає основним індикатором, що визначає необхідну кількість продукції для ринку. Тобто, на всіх етапах просування продукції від виробника до споживача, необхідний конкретний власник, який забезпечуватиме післязбиральну доробку, а в разі потреби, також зберігання та реалізацію товарної продукції. Це дасть змогу позбутися дрібних посередників, які закуповують продукцію за низькими цінами. Без залучення значних коштів вітчизняних і зарубіжних інвесторів нарощувати виробництво сільськогосподарської продукції буде важко, тому потрібні реформи, які б стимулювали надходження інвестицій в аграрний сектор.

Список використаних джерел:

1. Нелеп В.М. Тенденції розвитку сільського господарства в Україні та світі. Економіка АПК. 2015. № 7. С. 100–105.
2. Сільське господарство України за 2017 р: стат. Збірник. Державна служба статистики України.URL:http: www.ukrstat.gov.ua.
3. Саблук П. Т. Організаційно-економічна модернізація аграрної сфери: наукова доповідь. К. : ННЦ ІАЕ. 2011. 342 с.

УДК: 631.164.23:338.432(477.44.)

Фіщук Н. Ю.
к.с.-г.н., доцент
Вінницький національний аграрний університет
м. Вінниця
Україна

ІНВЕСТИЦІЇ В ГАЛУЗЬ АПК ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Розвиток аграрної економіки України на сучасному етапі формування ринкових відносин набуває дедалі більшого значення. АПК є однією із найважливіших сфер діяльності для української економіки. Інвестиційна привабливість аграрного сектора країни за останній період значно зросла. Інвестиції в цю галузь народногосподарського комплексу, її реформування і розвиток дозволять Україні не лише забезпечувати продовольчий достаток своєї країни, але й істотно розширити свою присутність на світовому ринку. Саме тому дослідження проблем інвестування було і залишається одним із найбільш актуальних завдань економічної науки. У сучасних умовах України інвестиції мають стати найважливішим засобом і гарантом продовження соціально-економічних перетворень. Проблемами залучення коштів і створення інституційного підґрунтя для відтворення виробничого потенціалу аграрного сектору економіки займались багато дослідників: П. Гайдуцький, М. Вітков, Е. Черняк та інші. Проте багато аспектів, пов’язаних із аналізом інвестиційної діяльності в аграрному секторі, залишається ще поза увагою. Як справедливо зауважує в своїй публікації А. Гайдуцький, сільське господарство вирізняється своєю специфікою та підвищеними ризиками, а відтак не може обійтись без державної підтримки. В умовах трансформаційної економіки вихід з кризового

стану та подальший розвиток галузей АПК потребує поліпшення інвестиційної привабливості [1, с. 101]. Важливою умовою успішного розвитку кожного підприємства є його висока інвестиційна активність, переконаний М.С. Вітков, а інвестиційна діяльність підприємств АПК – невід'ємний і об'єктивний фактор їх виживання в умовах ринкової економіки. Без постійного, зваженого, цілеспрямованого оновлення виробничої сфери, впровадження нових видів продукції, створення доданої вартості, забезпечення замкнутого циклу виробництва підприємства втрачають свої конкурентні переваги [4, с. 54].

Аграрний сектор посідає вагоме місце в економіці Вінницької області. Та й у структурі промислового виробництва області також переважає харчова промисловість (64,3%). Аграрний сектор Вінницької області відзначається потужним експортним потенціалом. В загальній структурі експорту області за 10 місяців 2017 р. продукція агропромислового комплексу складала 80 %, а зовнішньоторговельний оборот продукції АПК за цей період становив 621 млн. дол. США. Вінницька область одна із небагатьох по Україні, яка має позитивне зовнішньоторговельне сальдо. Крім того, Вінниччина чи не єдина область України, де кількість сільського населення більша, ніж міського. І тому здобутки та проблеми аграрної галузі України в нашій області вимальовуються особливо чітко.

Метою публікації є вивчення реального стану інвестиційної діяльності аграрного сектору у Вінницької області, а також вивчення основних проблем, пов'язаних із залученням інвестицій та шляхів поліпшення ситуації в майбутньому. За інформацією Головного управління статистики у Вінницькій області за останні 5 років обсяг капітальних інвестицій в аграрний бізнес зріс майже у 3,5 рази. за перше півріччя 2017 р. капітальні інвестиції в сільське господарство склали 1,8 млрд. грн., що на 59,3% більше за аналогічний період минулого року.

В області реалізується 86 інвестиційних проектів загальною вартістю понад 14,8 млрд. грн., які направлені на розвиток аграрного виробництва, інфраструктури зберігання сільськогосподарської продукції, модернізації виробничих потужностей підприємств харчової та переробної промисловості. Не залишається поза увагою і галузь тваринництва. Наприклад, у 2017 р. в галузі тваринництва завершено реконструкції трьох МТФ на 706 гол./місць, тваринницького приміщення для відгодівлі ВРХ на 125 гол./місць та двох свиноферм загальною потужністю 2240 гол./місць. 2018 р. уже також відзначився певними здобутками в інвестиційній сфері. В цьому році також найбільше інвестиційних проектів реалізували у харчовій та переробній промисловості (16 проектів на загальну суму 2 млрд. 250 млн. гривень, що забезпечило створення 1055 нових робочих місць). За цей період здано в експлуатацію два елеватори загальною потужністю 100 тис. т, фруктосховище на 4,5 тис. т та овочесховище на 1,5 тис. т.;реконструйовано зерносклад на 3 тис. т; збудовано зрошувальну систему на площі 140 га у Ямпільському районі; овочесховище на 2,5 тис. т на Тиврівщині та ще одну бригаду по вирощуванню курчат бройлерів птахофабрики «Вінницький бройлер» у Тульчинському районі [2].

В цілому, станом на 18 жовтня 2018 р. інвестиції у галузь АПК області зросли на 14 %, а їх вартість складає 2,6 млрд. гривень. Цінним є те, що 1,3 млрд. гривень були спрямовані на галузь тваринництва. Лідерами інвестиційної активності в області є Тиврівський, Ямпільський, Хмільницький райони та місто Вінниця. Найнижчою інвестиційною активністю відрізняються Жмеринський, Козятинський, Теплицький та Шаргородський райони, хоча мають для інвестиційної діяльності потенційні можливості [3]. Переконуємось, що інвестиційній діяльності у Вінницькій області

приділяється значна увага, реалізація інвестиційних проектів знаходиться під постійним контролем. Та ще більше інвестиційних планів на майбутнє, про що свідчить Стратегія розвитку Вінницької області. Позитивна динаміка інвестиційної діяльності вселяє надію на її успішну реалізацію.

Список використаних джерел:

1. Гайдуцький А.П.Світовий досвід у поліпшенні інвестиційної привабливості аграрного сектору України. *Економіка АПК*. 2017. № 7 С. 101.
2. http://www.vin.gov.ua
3. https://vezha.vn.ua/
4. Вітков М.С. Розвиток інвестиційної політики в сільському господарстві України. *Економіка АПК*. 2010. №3.
5. Черняк Е. Сучасний стан інвестиційної діяльності. *Економіка. Фінанси. Право.* 2006. №3. С. 14-15.

УДК:332.1.:005.412

Ярема Л. В.
к.е.н., доцент
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»
м. Бережани
Україна

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Світовий досвід свідчить, що політика, яка на стадії вироблення спирається на широку громадську підтримку, має більше шансів на успішне втілення, ніж політика, яка викликає значну громадську опозицію чи просто невідома громаді. Більшість рішень органів влади стосуються населення. Якщо люди знають про ці рішення та вважають, що вони також брали участь в їхній розробці, вони скоріше за все дотримуватимуться такого закону чи такої політики. Територіальна громада має відігравати дуже важливу роль у підготовці управлінських рішень та контролю за ними [2].

Коли громадяни беруть участь у вирішенні проблеми і процесі ухвалення рішення, то вони стають співучасниками вирішення проблеми, що існує в їхній громаді. У такому разі набагато менш імовірно, що ці громадяни виступлять проти прийнятого рішення. Та й самі рішення, прийняті місцевою владою, скоріш за все, будуть більш ефективними. Все це надзвичайно важливо для успішної розробки і реалізації стратегічного плану розвитку об'єднаної територіальної громади

При формуванні стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади необхідно враховувати зовнішні та внутрішні умови, наявність ресурсів і можливостей та ризики, які мають бути обов'язково передбачено. Стратегія розвитку повинна бути спрямована, в першу чергу, на підвищення конкурентоспроможності та сприятливого інвестиційного клімату. Таким чином стратегія виступає не тільки як інструмент обґрунтування, вироблення і реалізації цілей і задач виробничого,

науково-технічного, економічного, організаційного і соціального характеру, не тільки як фактор, що регулює діяльність територіальної громади доти, поки намічені цілі і задачі не будуть досягнуті, але одночасно і як засіб зв'язку громади з ринковим середовищем.

Наслідком такого підходу до формування стратегії власне є документ стратегії розвитку, який для органу місцевого самоврядування, а також партнерів підприємців та громади – стає свого роду путівником у прийнятті рішень. Тому стратегію розвитку об'єднаної територіальної громади необхідно розуміти як довготерміновий план, який окреслює загальний напрям дій місцевої влади та її партнерів (сектор підприємництва, громадські організації, мешканці), а також представляє способи та знаряддя його втілення. Вироблені припущення стратегії розвитку обґрунтовують рішення методичного, фінансового та організаційного характеру, які приймаються владою.

Стратегія є найважливішим документом органу місцевого самоврядування, який дозволяє вирізнити свої дії на фоні буденності. Стратегія розвитку об'єднаної територіальної громади повинна характеризуватися кількома суттєвими рисами:

– зосереджується на тих напрямах розвитку громади, які становлять для неї найбільший шанс в майбутньому;

– характеризується точним, логічним записом, який випливає зі стратегічних напрямів розвитку в системі: стратегічних цілей, операційних цілей, завдань для реалізації;

– окреслює конкурентні переваги громади у відношенні до ближнього і дальнього оточення – творить стратегію динамічного розвитку;

– є результатом праці представників всіх груп громади, починаючи з місцевої влади, організації і установ ради та завершуючи мешканцями. Це дозволяє отримати пропозиції цілей та завдань від усіх зацікавлених сторін, а також сприйняття представниками місцевої спільноти рішень та завдань, які приймаються в рамках стратегії.

Стратегія залучення громадян до процесу планування визначається, насамперед, характером цілі, особливостями аудиторії, з якою доведеться взаємодіяти, використовуючи потрібні ресурси, за допомогою визначених форм і методів роботи. Можна визначити наступні етапи розробки стратегії залучення громадян до процесу стратегічного планування:

- визначення проблеми;
- визначення зацікавлених сторін;
- визначення рівня залучення громадян та вибір методів залучення;
- складання плану дій [3].

Відповідно до даних етапів спочатку потрібно визначити мету залучення громадян до територіального управління та сформулювати проблему, яку необхідно вирішити у такий спосіб. Слід також вивчити причини та еволюцію проблеми. Від того, в який спосіб обрано питання, від кого виходить ініціатива (від органів влади, від окремої громадської організації або від більшості членів територіальної громади), як воно сформульовано, які є можливі шляхи вирішення – від усіх цих факторів залежить успіх процесу залучення громадян.

Стратегічне управління зачіпає широке коло управлінських рішень щодо проблем, орієнтованих на майбутнє, які пов'язані із загальною метою діяльності та знаходяться під впливом неконтрольованих зовнішніх факторів. Предметом стратегічного планування і управління є:

- проблеми, безпосередньо пов’язані з місією органів самоврядування. Місія орієнтована в майбутнє і, здебільшого, спрямована на підвищення ефективності діяльності даних органів шляхом забезпечення взаємозв’язку цілей, ресурсів і результатів;
- проблеми і рішення, пов’язані з яким-небудь елементом територіальної системи управління, якщо цей елемент потрібний для досягнення мети, але зараз відсутній або є в недостатньому обсязі;
- проблеми, пов’язані з неконтрольованими зовнішніми факторами[1].

При створенні стратегії, залучення громадян до процесу планування передбачає визначення кола зацікавлених сторін – тих, хто виграє і хто програє внаслідок реалізації того або іншого рішення, на кого безпосередньо вплине рішення щодо зменшення обсягів надання громадянам певної комунальної послуги або про ухвалення нових вимог і правил зонування при забудові території громади тощо. А також тих осіб або сторін, кого б хотіли залучити до проекту тому, що їх думка буде корисною. Залучення усіх цих категорій громадян до процесу сприятиме успіху справи.

Список використаних джерел:

1. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Колтун В. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Управління розвитком об’єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посіб. К. 2017. 129 с.
2. Ільків Н., Карий О., Кушнаренко О. Рада та громада або як залучати громадян до місцевого самоврядування. Посібник для працівників органів місцевого самоврядування. Київ: Академпрес. 2003. 132 с.
3. Карий О. Участь громадян у місцевому самоврядуванні. Львів. ЗУРНЦ. 2002. 45с.

УДК 338.246.87.001

Аль-Хатіб Вісам Ахмад Мохаммад
аспірант кафедри глобальної економіки
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна

ЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ХІМІЧНИХ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ РОСЛИН ВІД ІМПОРТНОЇ ПРОДУКЦІЇ З ОГЛЯДУ НА ЗБІЛЬШЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО ПОПИТУ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Ринок пестицидів останніми роками суттєво зріс з огляду на збільшення внутрішнього попиту та пропозиції як від іноземних компаній-виробників, так і вітчизняних. Захист рослин від шкідників і хвороб є невід’ємною складовою сучасного аграрного виробництва попри досить широке поширення у багатьох країнах світу впродовж останніх десятиліть органічного сільського господарства. Для цього використовують різні види пестицидів. Загальноприйнятим є визначення: пестициди – токсичні речовини, їх сполуки або суміші речовин хімічного чи

біологічного походження, призначені для знищення, регуляції та припинення розвитку шкідливих організмів, внаслідок діяльності яких вражаються рослини, тварини, люди і завдається шкода матеріальним цінностям, а також гризунів, бур'янів, деревної, чагарникової рослинності тощо.

Витрати на пестициди залишаються однією із суттєвих статей собівартості виробництва продукції рослинництва, що впливає на його прибутковість як за рахунок збереження продукції та її якості, так і через підвищення урожайності. На ринку сьогодні представлені як оригінальні препарати відомих світових компаній-виробників пестицидів, так і їх дешевші аналоги – генерики. Точні достовірні дані про їх співвідношення на ринку доволі складно знайти, оскільки жодний статистичний облік цього аспекту не враховує. За даними інформагентства "Інфоіндустрія", у цьогорічній структурі імпорту 62% препаратів складають генерики, решта – оригінальна продукція мультинаціональних компаній. Варто зазначити, що генерики хоч і повільно, але впевнено завойовують прихильність вітчизняних аграріїв. Незважаючи на підвищення популярності генериків, українські фермери все частіше використовують оригінальні ЗЗР від мультинаціональних компаній. У структурі ємності ринку засобів захисту рослин і регуляторів росту, за експертними оцінками, в 2017 р. найбільшу частку займали гербіциди (49%), фунгіциди (27%), інсектициди (10%), інші пестициди (8%) та регулятори росту рослин (6%). Тобто понад дві третини ринку займають саме гербіциди і фунгіциди як найбільш поширені засоби захисту рослин (рис. 1).

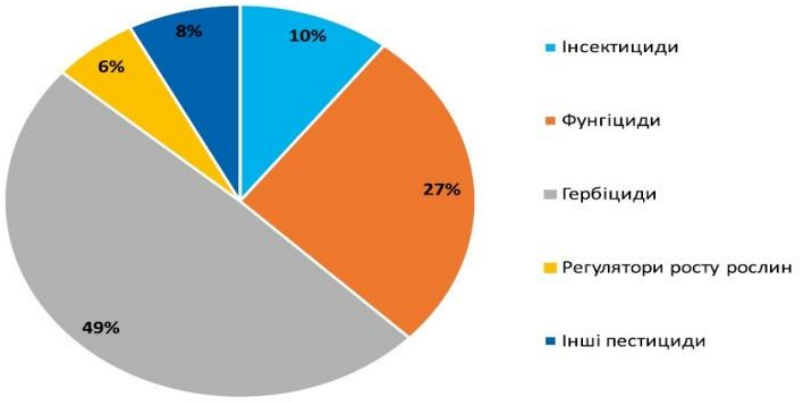

Рис. 1. Орієнтовна експертна оцінка ємності ринку засобів захисту рослин і регуляторів росту України в 2017 р.

Вказана вище структура ринку засобів захисту рослин і регуляторів росту та вагове співвідношення окремих його складових з року в рік залишається майже без суттєвих змін, хоча певний все ж таки вплив справляють погодні умови й інші чинники. Останніми роками динамічне зростання ринку пестицидів значною мірою забезпечує конкурентоспроможний розвиток вітчизняної галузі рослинництва попри окремі негативні екологічні аспекти, безпосередньо пов'язані з цим. З урахуванням світових тенденцій та екологічних вимог вітчизняному агробізнесу варто більш зважено підходити до використання засобів захисту рослин, що потребує пошуку оптимального рішення у разі намагання дотримання балансу між забезпеченням високої конкурентоспроможності виробництва, ефективності ведення сільського господарства і його безпечності та якості продукції. За даними аналізу інформації митної статистики, у вартісному вимірі імпорт пестицидів (інсектициди,

родентициди, фунгіциди, гербіциди тощо) значно перевищує їх експорт. Фактично внутрішній попит на пестициди для вітчизняних аграріїв тривалий час забезпечується за рахунок їх імпорту.

Якщо порівнювати дані митної статистики за 2017 і 2018 рр., то імпорт пестицидів загалом зріс, відповідно із 652,3 млн дол. США до 955,4 млн дол. США, або в 1,5 разу. У середньорічному вираженні він збільшився на 3,9% впродовж вказаного періоду. Водночас, експорт пестицидів залишається на доволі низькому рівні і в цілому за весь 2018 р. становив лише 10,7 млн дол. США. Найбільш вдалим для експорту пестицидів виявився 2016 р., коли його обсяг підвищився до 20,1 млн дол. США, а найменшим вказаний показник був у 2015-му – 8,8 млн дол. США. Іншою чітко вираженою тенденцією останніх років на ринку пестицидів є підвищення середньозваженої ціни їх імпорту та аналогічне зниження її для експорту. Насамперед це можна певною мірою пояснити збільшенням частки імпорту пестицидів у сегменті оригінальних препаратів із високою вартістю від провідних світових транснаціональних компаній – їх виробників, зокрема тих із них, які надходять на ринок під окремі маржинальні сільськогосподарські культури. За результатами експертної аналітичної оцінки інформації митної статистики встановлено, що у 2018 р. близько 60% усієї вартості імпорту пестицидів на дійшло від Франції (25,6% до підсумку) на суму 244,6 млн дол. США, Німеччини (18,4%) на 175,6 млн дол. США і Китаю (17,0%) на 162,8 млн дол. США, тоді як решта припадала на інші країни світу. Підсумовуючи, варто відзначити, що ринок пестицидів останніми роками демонстрував суттєве зростання з огляду на збільшення внутрішнього попиту та пропозиції як від іноземних компаній-виробників, так і вітчизняних.

Певний вплив на вказану динаміку справляли також зміни в структурі аграрного виробництва, зокрема збільшення в усіх категоріях господарств посівних площ під окремими маржинальними зерновими й олійними культурами (кукурудза, соя, соняшник, ріпак), які потребують відповідного інтегрованого захисту від шкідників та хвороб. У найближчі роки, за експертними оцінками, використання пестицидів буде зростати, попри екологічні проблеми і виклики, які породжуються ними. Навіть з урахуванням прискореного розвитку органічного землеробства повністю відмовитися від використання пестицидів поки не можливо. Таким чином, пропонуємо на державному рівні варто розробити стратегію екологічно безпечного розвитку сільськогосподарського виробництва, де передбачити шляхи зменшення негативного впливу використання пестицидів та напрями зниження їх за рахунок переходу на органічне сільське господарство і впровадження інших методів захисту рослин від шкідників та хвороб зокрема, біологічних, механічних із використанням технологій роботизації.

Список використаних джерел:

1. Zalizko V., Vdovenko N., Heraimovych V. The Common Agricultural Policy of the European Union and the ways of its implementation in Ukraine. The Common Agricultural Policy of the European Union – the present and the future. Non-EU Member States point of view: [collective monograph]. Warszawa. 2018. 137 p.

УДК: 657:332. 2\.4

Бурко К. В.
асистент
Вінницький національний аграрний університет
м. Вінниця
Україна

ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

В аграрній сфері земля виступає головним економічним ресурсом суспільства та основним засобом виробництва. Земельні відносини в країні формуються під впливом ряду факторів: суспільний розвиток, природно-кліматичні умови, форма власності, потреби використання земель, охорона, поліпшення та інші.

Сутність земельних відносин складають елементи права власності на землю: володіння, користування і розпорядження земельними ділянками.

Подальший розвиток та вдосконалення земельних відносин в Україні визначено за такими основними напрямками: дерегуляція обороту прав на земельні ділянки, стале землекористування, консолідація землеволодіння та землекористування, запровадження повноцінного ринку земель сільськогосподарського призначення, вдосконалення і розвиток системи кадастру та реєстрації речових прав на нерухоме майно та забезпечення і захист прав на земельні ділянки [1].

Ефективне управління земельними відносинами створює передумови для розвитку підприємництва на селі та нарощування виробництва продукції сільського господарства, соціально-економічного розвитку сільських територій, надходження коштів до місцевих та державного бюджетів від використання сільськогосподарських земель за умов збереження й відновлення природних властивостей довкілля [2, с. 508].

Земельна проблема знаходиться в центрів уваги науковців та практиків. Питання власності на землю та земельні відносини в Україні є актуальними та досліджуються в різних аспектах. Досить широким є спектр досліджень провідних економісті з питань обліку та аналізу використання земельних ресурсів. Пріоритетними напрямками досліджень для вчених-обліковців стали питання удосконалення понятійного апарату, економічної сутності та класифікації земельних ресурсів, системи рахунків та порядку відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з земельними ресурсами, форм первинних документів, регістрів обліку та звітності.

Наукові дослідження в сфері бухгалтерського обліку процесів землекористування були активізованими подальшою ринковою трансформацією вітчизняної економіки. Разом з тим, залишаються невирішеними значна частина проблем, пов’язаних із завершенням земельної реформи та переведенням земельних відносин у сільському господарстві на ринкову основу. Існує потреба у розширенні теоретичних напрацювань та практичних рекомендацій щодо обліку в умовах розвитку інноваційних методів землеробства.

На думку М.В. Правдюк, проблема обліку земельних відносин завжди актуальна через необхідність встановлення факторів і мотивів, що зумовлюють посилення ролі держави в управлінні земельними відносинами у сільському

господарстві. В останні роки це питання тяжіє до концептуальної, глобальної постановки, вирішення якого сприятиме процесу євроінтеграції України та стандартизації її облікової системи [3, с. 100].

Т.Г. Китайчук та Ю.М. Мудрик впевнені, що без удосконалення бухгалтерського обліку земельних ділянок, без пошуку найбільш раціональних та ефективних методів обліку і контролю не можуть бути успішно вирішені і завдання земельної реформи [4, с. 138].

Вагоме місце дослідженню щодо розвитку бухгалтерського обліку земельних ресурсів та економічних відносин, пов'язаних з ними відводиться у працях В. М Жука. Зокрема, автором запропоновано Концепцію розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки, головним напрямком якої є формування методології обліку сільськогосподарських земель [5].

Н. М. Малюга вважає, що саме через послаблення уваги до бухгалтерського обліку, недостатнє розуміння сутності категорії «методологія» представниками державних органів влади, які регулюють бухгалтерський облік в Україні, неможливо забезпечити його відповідність соціально-економічним і економіко-правовим відносинам [6, с. 191].

О. В. Ільчак увагу приділяє обліку земельних ділянок, які використовуються для сучасного високотехнологічного землеробства. Зокрема, автор пропонує облік земельних ділянок, задіяних у органічному виробництві, вести окремо від тих, які обробляються звичайним способом, що дозволить контролювати їх оборот у сівозміні, найменування і обсяги внесених добрив, висіву насіння, використання засобів захисту рослин, тобто забезпечить інформацією, необхідною для підтвердження відповідності органічної продукції. Також це дозволить контролювати зміни родючості та інших якісних характеристик ґрунтів, порівняно зі звичайними ділянками, що дасть підстави для їх вартісної переоцінки в обліку. Окрім того, зосереджується увага на необхідність в інноваційному землеробстві розрізняти власне земельні ділянки, капітальні витрати на поліпшення земель та права на користування земельними ділянками [7, с. 226].

На думку Н. Л. Правдюк та А. Л. Правдюк наявність нових вимог до якості інформації бухгалтерського обліку земельних ресурсів зумовлює потребу розробки стандарту управлінського обліку земельних ресурсів, який би узагальнив нові нормативи інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами на всіх рівнях [8, с. 32].

Подальшого дослідження потребують питання: обліку та особливостей оцінювання права постійного користування земельною ділянкою; виявлення недоліків щодо обліку оренди земельних ділянок та встановлення шляхів їх вирішення; організації бухгалтерського обліку якості землі в сільськогосподарських підприємствах; відображенні особливостей документального оформлення операцій із купівлі-продажу земельних ділянок та методики їх бухгалтерського відображення; обліку витрат на поліпшення земель; організації управлінського обліку в сфері земельних відносин у відповідності з вимогами сучасного управління виробництвом та інші.

Список використаних джерел:

1. Реформа сільського господарства. Національна рада реформ. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://reforms.in.ua/uareforms/reforma

2. Шарий Г.І. Інституційне забезпечення розвитку земельних відносин в аграрному секторі України. [Моногр.]Полтава. 2016. 604 с.

3. Правдюк М. В. Обліково-інформаційне забезпечення розвитку земельних відносин у аграрному секторі Вінницької області. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2017. № 8. С. 99-118.

4. Китайчук Т.Г, Мудрик Ю.М. Особливості обліку землі та земельних відносин. Зб. наук. праць Таврійськ. держ. агротехнолог. ун-ту (економічні науки). 2013. № 2. С. 137-143.

5. Жук В. М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки : монографія .К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки» УААН, 2009. 648 с.

6. Малюга Н. М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку: [монографія] . Житомир: ЖДТУ, 2005. 548 с.

7. Ільчак О. В. Облікові аспекти земельних відносин в умовах інтеграційних процесів. . Бізнес Інформ. 2014. № 8. С. 223-228. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_ 2014_8_41

8. Правдюк Н.Л., Правдюк А.Л. Посилення нормативів якості облікової інформації та її ролі в управлінні земельними ресурсами. Економіка АПК. 2018. № 10. С. 26 - 39.

УДК: 33.01

Потапов О. С
Вінницький національний аграрний університет
м. Вінниця
Україна

СУТНІСТЬ І КЛАСИФІКАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ МЕХАНІЗМІВ

Економічний механізм є базовою категорію в економічних дослідженнях, багатоаспектність якого окреслюється як в дослідженнях на макрорівні, так і відносно специфічних процесів різної специфіки. В загальному змісті термін механізм враховує наявність взаємозалежних елементів, які приводять об’єкт до руху. Існує два основних підходи для оцінки та розгляду механізмів: оцінка механізмів з позицію впливу на економічний об’єкт; з позиції внутрішньої побудови як взаємодії визначених складових.

У світовій науці існує два основні напрями дослідження економічних механізмів [1]: інформаційний та функціональний. Інформаційний підхід сформований на основі теорії економічних механізмів, яка надала теоретичні і прямі практичні результати застосування. Схожі підходи до ринкової діяльності розвиваються прихильниками інституціональної концепції. У її рамках стоїть питання про організацію ринків на засадах упорядкованих ринкових процедур і повноти обміну інформацією між господарюючими суб'єктами. По інституціональній концепції не прогнозованість ринків обумовлена асиметричною інформацією в рамках існування спеціальних суспільних інститутів, що забезпечують максимізацію корисності всіх учасників економічних відносин. Функціональний підхід побудований на вивченні основ формування економічних механізмів. В його основу покладено поняття взаємозалежності явищ в господарській діяльності, що визначено їхньою класифікацією. Механізм як інструмент впливу характеризує процес керування яким-небудь об’єктом. Його основ новою є структура, яка включає: об’єкт

(елемент, який змінює свою поведінку в заданому напряму під впливом керування); центр (центральний керуючий елемент, що здійснює вплив); суб'єкти механізму (елементи, які проводять визначену діяльність в заданій предметній області). Механізм як інструмент взаємодії суб'єктів розглядають як сукупність принципів та послідовність виконання певних дій між різними суб'єктами [2]. Основний внесок в теорію економічних механізмів був зроблений нобелівськими лауреатами Л. Гурвіцом, Р. Майерсоном та Е. Маскіном. В основу теорії покладено принципи оптимального управління економічними системами, які функціонують у конкретних умовах та середовищі (ринкова та планова економіки) [3]. Концепція механізмів запропонована Л. Гурвіцом [4], сутність якої полягає в розгляді механізмів на засадах формальних моделей з різним ступенем агрегування інформації. Л. Гурвіцом механізм визначено як взаємодію між суб'єктами і центром, що складається із трьох стадій: кожен суб'єкт особисто посилає центру повідомлення; центр, отримавши повідомлення від усіх суб'єктів визначає очікуваний результат; центр повідомляє визначений результат. В основі теорії покладено сумісність стимулів та раціональний вибір економічних суб'єктів.

Р. Майерсон розглядає економічний механізм в площині теорії ігор з доказовими прикладами на основі оптимальних аукціонів, згідно яких існує три основні складові: принцип виявлення, еквівалентність доходів, структура оптимальних аукціонів [5]. Роль та значимість інформаційної насиченості в функціонуванні економічних механізмів висвітлюється в роботах Е. Маскіна. Основним результатом є оцінка функціонування економічного об'єкту в умовах асиметричної (не повної) інформації. Для побудови ефективного управлінського рішення необхідно враховувати повноту інформації [6]. Основним поняттям досліджень економічного механізму на засадах інформаційного підходу є визначення інституціонального механізму. За Л. Гурвіцом [4] інтеграція стандартної економічної теорії з інституціональною економікою можлива за допомогою розвитку концепції економічного механізму. По-першому напряму, інститути представляють собою правила гри, а їх функціонування відповідає ігровим моделям. По другому підходу, інститути визначають як стани рівноваги, сформовані із сукупності стратегій взаємодій індивідів. Інтеграція інститутів з економічними механізмами має вирішувати проблему інституціонального проектування дизайну реформ. Інституціональний аналіз повинен враховувати інформаційну асиметрію, способи отримання інформації, її вартість, стимули та стратегію взаємодії. В інституціональних механізмах виділяють: інституціональне середовище, інституціональну матрицю, інституціональний контур, інституціональне проектування і інституціональну модель [7].

Теорія економічних механізмів надає підгрунття для побудови справедливої системи розподілу доданої вартості між роботодавцями и найманими працівниками. Додана вартість – це частина вартості продукту, створеного підприємством (організацією). Валова додана вартість визначається сумою доданої вартості по усім видам економічної діяльності і є складовою валового внутрішнього продукту. Основними елементами валової доданої вартості є витрати на заробітну плату найманих працівників та прибуток. Нерівномірності в розподілі доходів впливають на зростання бідності, а разом з цим знижують конкурентоспроможність держави. В такому випадку виникає потреба у розробці ефективного економічного механізму, який визначатиме процес отримання та розподілу доходів, а разом з цим і ступінь вручання держави у цей процес. Виключно ринковий підхід до регуляції соціально-

економічного розвитку не можна вважати ефективним и необхідним є запровадження змішаних форм регуляторного впливу, який об’єднує в собі ринкове та планове регулювання та забезпечує функціонування діючих суспільних форм, інститутів та моделей. При створенні методології розподілу доданої вартості прогнозований результат повинен забезпечувати бажаний розподіл доданої вартості між двома групами господарюючих суб'єктів, двома підсистемами підприємства, що включають із однієї сторони найманих працівників, з іншого боку - роботодавців і вищий менеджмент. Критерієм оцінки оптимальності розподілу доданої вартості може служити співвідношення доходів у валовий доданої вартості, що відповідає економічним інтересами визначених груп [8].

Список використаних джерел:

1. Слепов В.А., Бурлачков В.К., Ордов К.В. О теории экономических механизмов. Финансы и кредит. 2011. №24 (456). С. 2 - 8.
2. Бычкова А.Н. Экономический механизм: определение, классификация и применение. Вестник Омского университета. Серия «Экономика». 2010. № 4. С. 37 - 43.
3. Измалков С., Сонин К., Юдкевич М. Теория экономических механизмов. Вопросы экономики. 2008. № 1. С. 4 - 26.
4. Hurwicz L. Optimality and informational efficiency in resource allocation processes //Mathematical Methods in the Social Sciences / K. J. Arrow, S. Karlin, P. Suppes (eds.). Stanford: Stanford University Press, 1960.
5. Myerson R. Optimal auction design. Mathematics of Operations Research. 1981. Vol. 6, № 1. P. 58-73.
6. Maskin E. Nash equilibrium and welfare optimality. Review of Economic Studies. 1999. Vol. 66, No 1. P. 23-38.
7. Веретенникова А. Ю., Омонов Ж. К. Концепция институционального механизма в экономической теории. Журнал экономической теории. 2017. №2. С.156-162.
8. Степанов В.И., Миргородская О.Ю. Теория экономических механизмов как основа методологии распределения добавленной стоимости. Весник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского. Серия: Социальные науки. 2016. №3(43). С. 57-63.
9. Волонтир Л., Бурденюк І. Економетричне моделювання ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. Формування ринкової економіки в Україні. 2017. № 38. С. 37-46.

УДК:332.2.33

Жилін О. В.
аспірант
Кірейцева О. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

Основним ресурсом людського розвитку є земля, адже без неї не може підтримуватися життя на Землі. У суспільстві земля виконує багато функцій. З фізичної точки зору, це є простір, де люди пересуваються і створюють житло, природне середовище звідки людство одержує продукти харчування і воду. З екологічної точки зору, земля відіграє провідну важливу роль у стратегії розмноження і виживання багатьох існуючих біологічних видів. Нерідко, саме земельні конфлікти є причиною того, що країна воює із країною, а сусід ворогує із сусідом. З економічної точки зору, саме землю можна вважати базисним ресурсом, на якому будується добробут суспільства. З юридичної точки зору, земля - це абстрактна сукупність майнових прав, а із соціальної і культурної точок зору – це джерело ідентичності та духовних сил народу, його найцінніше багатство. Земля основний ресурс, без якого не може існувати жодна держава. Ось чому турботливе відношення до землі завжди матиме величезне значення як для нинішнього, так і для прийдешніх поколінь [1, с. 154].

Історично держава займається управлінням земельними ресурсами, щоб забезпечити їх ефективне використання і сприяти економічному розвитку. Наявність системи законодавства про землю і нерухомість, що визначає відповідні права і обов’язки індивідів та спільні інтереси груп населення, є необхідною передумовою економічного розвитку. Жодна країна не може зберігати стабільність у межах своїх границь або підтримувати економічний розвиток, якщо в неї немає виваженої земельної політики, що сприяє зміцненню впевненості громадян і господарюючих суб’єктів у гарантуванні державою їх прав та інтересів. Визнання того, що земля є джерелом добробуту, лежить в основі ефективного управління на вищому рівні і ефективної роботи органів державного управління. Ефективне управління земельними ресурсами, приватна власність на землю і захищеність власності є основою стійкого соціально-економічного розвитку.

Вплив та значення землі в економіці не завжди очевидна, проте дуже важлива. Без захищених прав на землю не може бути сталого розвитку, оскільки серед підприємців не багато найдеться бажаючих робити довгострокові інвестиції. У багатьох країнах термін «нерухоме майно» використовується, щоб сказати про землю. В Україні історично розрізняють землю і пов'язані з нею будівлі, називаючи останні «нерухомістю» або «нерухомим майном».

Земля має багато ознак, атрибутів та характеристик, кожну з яких потрібно враховувати, прагнучи досягти сталого розвитку. Саме тому держава повинна мати ефективну систему управління земельними ресурсами та їх обліку, щоб забезпечити захист власності; облік вартості, щоб забезпечити справедливість при

оподатковуванні землі і нерухомості, а також справедливість при примусовому відчуженні землі для суспільних цілей; облік землекористування, щоб забезпечити ефективне управління ресурсами і їх стабільність [3, с. 17].

Економічний вимір існування суспільства проявляється першочергово через виробництво, розподіл, обмін і споживання різного роду предметів і послуг. Прикладами цього можуть бути матеріальні блага, у т.ч. предмети харчування, одяг, житло, різні види транспорту і зв'язку або ж такі види послуг, як охорона здоров'я і освіта. Проте земля – це товар особливого роду, що відзначається глибокою специфікою, яка пов'язана з його нерукотворністю, незамінністю та фізичною обмеженістю. У процесі виробництва, яке завжди носить суспільний характер, природні властивості землі перетворюються, їм надаються властивості, завдяки яким вони можуть задовольняти різноманітні потреби людей. При цьому людина фізичному матеріалу та простору природи протиставляє силу одночасно і природну, і соціальну, що яскраво відображається в специфіці впливу людей на природу і властивостях вироблених ними предметів і послуг.

Ключовий вплив має соціальний тип способу виробництва. Його визначають існуючі відносини власності на засоби виробництва і його продукти. Створеними предметами і послугами більшою мірою володіє, користується і розпоряджається той, у чиїй власності перебувають засоби виробництва і, перш за все, земля. Ринок землі, яка виступає базисом будь-якої людської діяльності, стає концентрованим вираженням взаємодії, з одного боку, виробництва, а з іншого, – розподілу і споживання створюваних предметів і послуг. У свою чергу, відносини розподілу і саме споживання людьми предметів та послуг суттєво впливають на цінність землі як економічного ресурсу. Вони можуть або стимулювати, або стримувати розвиток ринкового обороту землі [2, с. 91].

Економічна сфера суспільства проявляється також у відносинах обміну діяльністю, товарами і послугами між людьми. Об'єктом обміну також можуть виступати економічні ресурси, в тому числі земельні. Економічні потреби людей і потреби розвитку самого виробництва є найбільш глибокими джерелами зародження і становлення всього економічного життя суспільства. Можна сказати, що соціальні потреби виступають як прояв соціального (того, що необхідне людям у їхньому громадському житті), економічні ж потреби як прояв економічної необхідності.

Такими є потреби в їжі, одязі, теплі, житлі, засобах пересування тощо. Усі ці потреби спонукають до життя, підтримують і стимулюють виробництво тих або інших продуктів і послуг. Немає потреб немає і виробництва. Причому, коло потреб постійно розширюється. До того ж вони розвиваються якісно. У цьому зв'язку говорять про закон зростання потреб, тобто їхнього постійного удосконалення. Звідси виникає потреба функціонування самого виробництва – потребах у джерелах енергії, сировини, матеріалів і т.д. – потреба у всьому тому, що дає освоєння земельних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Білорус О. Г.,Лук'яненко Д. Г. Глобалізація і безпека розвитку: [колективна монографія]. К., 2001. 733 с.
2. Гражевська Н. І. Еволюція сучасних економічних систем: [навчальний посібник]. К., 2011. 286 с.
3. Даниленко А.С. Роль земельних ресурсів у розвитку продовольчого ринку в Україні .А.С. Даниленко. Економіка АПК. - 2004. - № 3. - С. 15-19.

УДК 331.101.262

Селіверст В. О.
аспірант
Національний університет біоресурсів та природокористування України
м.Київ
Україна

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ СОРГО, В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Збільшення площі посівів нішевих культур, в умовах функціонування зони вільної торгівлі нашої держави з Європейським союзом, стає все більш актуальним питанням. Адже зростаючий інтерес до нішевих культур в Україні зумовлений високим попитом на дану культуру з боку країн, котрі входять до Європейського союзу, а також іншими вигодами, так наприклад: сорго - фураж у посушливих районах; просо, гречка, овес, - перевірений та стабільний ринок збуту; нут - прибутковість[1].

В умовах функціонування зони вільної торгівлі з Європейським союзом, однією з актуальних нішевих культур для вирощування на території України є сорго, котре виступає як популярна продовольча, кормова та технічна культура. Зерно сорго переробляється на борошно, крупу та крохмаль (за харчовими якостями сорго не поступається кукурудзі) [2,3]. Останнім часом сорго все в більшій мірі використовується для виробництва відновлюваного палива (традиційно для цієї цілі вирощується майже одна третина сільськогосподарського сорго в США)[8].

Взагалі, культура сорго має багату історію. Батьківщиною сорго вважають Північно-Східну Африку (Ефіопію та Судан). У Китаї і Індії сорго відоме за 3 тис. років до н.е., в Середній Азії - за 2,5-3 тис. років до н.е. В європейських країнах сорго верше почали вирощувати в XV, у Росії - в XVII ст. На території України, за інформацією з інцеклопедичних джерел, сорго на корм вперше висіяли у 1890 р. під Херсоном[9]. Цікаво, що в масштабі загальносвітовому сорго на сьогодні входить в перелік найпоширеніших зернових культур (після пшениці, рису, кукурудзи і ячменю) і надалі пропозиція цього зерна на світовому ринку зростає з року в рік [7]. Що стосується України, то однією з основних причин вирощування сорго та ключовим фактором в формуванні площі посівів є стабільний попит на сорго з боку імпортерів з Європейського союзу. В цілому, обсяги світового імпорту сорго досягли 12,3 млн. тон в 2012/13 маркетинговому році (далі - МР). Максимальний обсяг виробництва цієї культури на території України був зафіксований в 2013/14 МР і склав 354 тис. тон при посівній площі 145 тис. га. Надалі спостерігалися скорочення посівів під сорго, і за підсумками 2015 р. вони складали 51 га.

Проте таке скорочення площі посівів компенсується зростанням врожайності, яка в 2014 році досягла рекордно високого показника - 37,2 ц / га. (у 2012 році – 15,2 ц / га., 2013 – 27,4 ц / га., у 2014 – 27,0 ц / га.)[4].

Сорго, на території України, здебільшого споживається як корм для тварин, але все ж основна частина валового збору експортується закордон. У 2016 році частка експорту була оцінена в 72%, або 200 тис. тон в абсолютному вираженні. Збільшення частки експортних поставок обумовлено скорочення чисельності поголів'я в Україні. З географією експорту можна ознайомитися на рис.1

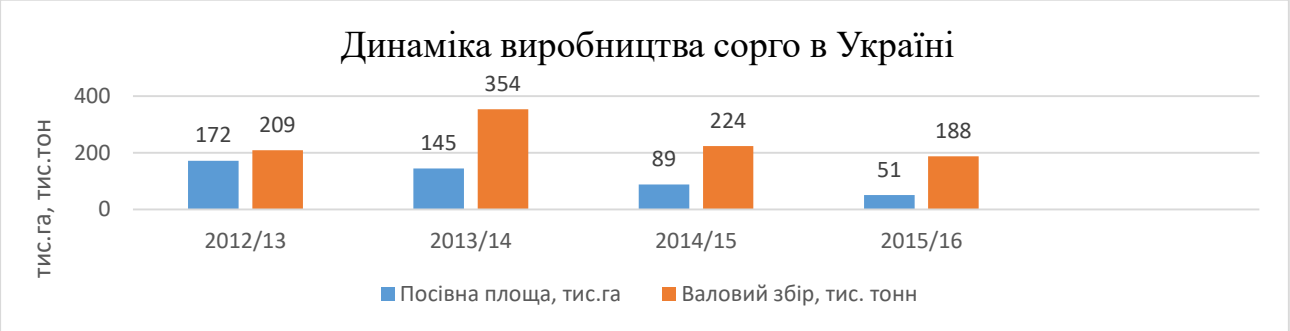

Рис.1 Динаміка виробництва сорго в Україні

Як видно з рисунку 1, основними імпортерами українського сорго за підсумками 2015/16 МР стали країни ЄС. Так, майже 44%, або 51,9 тис. тон було поставлено до Італії та ще близько 23% (27,8 тис. тон) імпортувала Іспанія. Також значні обсяги були поставлені в Ізраїль (14,4 тис. тон) і Туреччину (8,2 тис. тон). Всього на першу п'ятірку країн - імпортерів довелося 90% поставок даної культури.

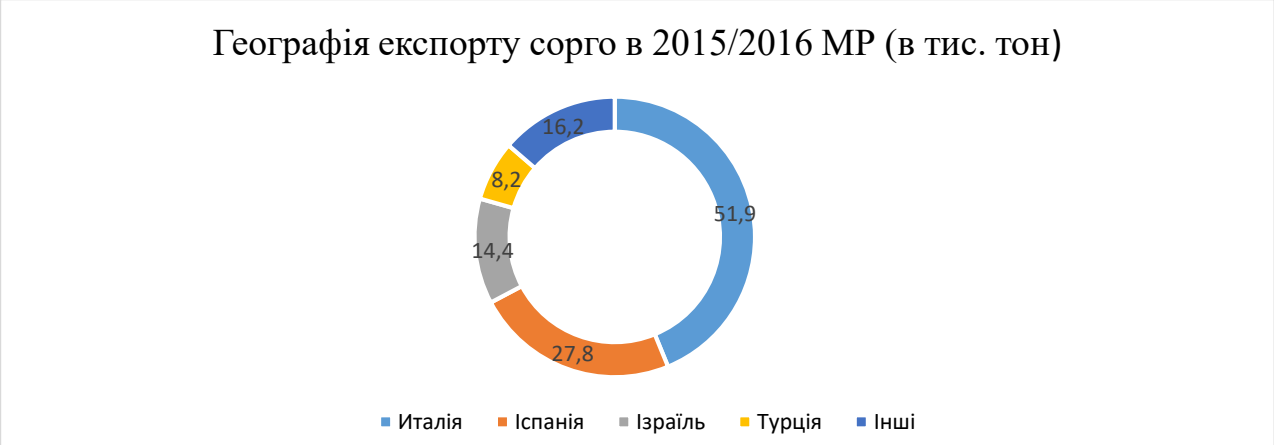

Рис.2 Географія експорту сорго в 2015/2016 МР (в тис. тон)

За останніми даними Митної служби України, експорт сорго в 2017 році дещо скоротився і сягав 131,5 тис. т на суму 18,9 млн дол.

Отже, аналізуючи перспективи вирощування сорго, варто відзначити, що хоча наразі воно переважно виступає в ролі «страхової» культури в зонах ризикованого землеробства (в регіонах з найбільш посушливими умовами) та залишається нішевою культурою, проте має тенденції до збільшення посівних площ, в зв'язку з підвищенням урожайності та постійно наявним сталим попитом на світовому ринку.

Список використаних джерел:

1. Ходорова І. Шукати виходи. - Агрогроші. - 2013.
2. Супіханов Б.К. Нішеві культури. Журнал «Економіка», квітень 2017
3. Бойко М.О. Агробіологічне обґрунтування елементів технології вирощування гібридів сорго зернового в Південному Степу України. - 2017
4. Танська А., Купчнко А., Ринок нішевих культур в Україні. Журнал «Аграрний ринок», грудень 2016
5. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http:www.ukrstat.gov.ua/

6. Офіційний сайт інформаційної агенції АПК інформ [Електронний ресурс]. - Режим доступу:https:www.apk-inform.com/ru
7. Сорго [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http:ru. wikipedia.org/wiki/
8. Sorghum [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http:www.sorghumcheckoff.com/
9. Аграрна енциклопедія [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https:agroscience.com.ua/

УДК:338.43:638.1(477)

Чміль А. С.
аспірант
Діброва А. Д.
к.е.н. професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ГАЛУЗІ БДЖІЛЬНИЦТВА УКРАЇНИ

Україна - одна з найпотужніших бджільницьких держав світу. Україна завдяки вигідному географічному положенню виробляє продукцію бджільництва не тільки для задоволення внутрішнього попиту, а й на експорт.

Особлива роль бджільництва, як галузі агропромислового комплексу, зумовлена виробництвом корисних продуктів харчування, формуванням сировинної бази для переробної промисловості, важливим засобом підвищення врожайності та орієнтацією на світовий ринок.

Вивчення можливих шляхів прискореного розвитку галузі бджільництва та формування ринку його продукції нині набуває пріоритетного значення. Насамперед, відсутній науково обґрунтований механізм формування та функціонування ринку продукції бджільництва. Мало досліджені питання розвитку ринкових відносин між виробниками, переробниками та реалізаторами продукції бджільництва. Далеко недостатньо інформації щодо економічної ефективності виробництва продукції бджільництва. Така ситуація зумовлює необхідність проведення досліджень щодо підвищення ефективності їх взаємодії в напрямі формування ринку продукції бджільництва з метою збільшення продуктивності праці в галузі бджільництва та повнішим задоволенням потреб в її продукції [1-7].

В умовах глобалізації світових ринків і дії жорсткої конкуренції виходити на міжнародні ринки необхідно з продукцією високої якості, яка підтверджена міжнародними сертифікатами попиту і кон'юнктури світового ринку. Важливою статтею експортного потенціалу аграрного сектора України потенційно може стати продукція галузі бджільництва [7-8]. Сучасний стан та перспективи розвитку міжнародної торгівлі й експорту сільськогосподарської продукції в Україні розглядають у своїх дослідженнях такі вітчизняні вчені, як С. М. Кваша, А. Д. Діброва, О. В. Жемойда та інші науковці. В основу їх праць покладені питання формування аграрного ринку та вдосконалення економічного механізму його функціонування. Економічним проблемам функціонування галузі бджільництва

приділена увага у працях Л. Вакуленко, К. Ємця, А. Левандовської, О. Христенко, С. Чехова.

Однак, у результаті організаційно-структурних змін в аграрному секторі в останні роки в бджільництві, як і в багатьох інших галузях сільськогосподарського виробництва, спостерігається негативна тенденція до скорочення чисельності бджолиних сімей та зниження їхньої продуктивності (таблиця 1). За даними таблиці також можна сказати, що основним виробником натурального меду в Україні залишаються господарства населення частка яких у структурі виробництва за 2016 р. становить 98%.

Питання розвитку галузі бджільництва і підвищення якості продукції бджіл у сучасних умовах сільськогосподарського виробництва набуває багатогранного (продуктивність сільськогосподарських культур, забезпечення внутрішнього і зовнішнього ринку в продукції та фармацевтичній сировині тощо) соціально-економічного значення. Особлива роль аграрного виробництва продукції бджільництва зумовлена, по-перше, виробництвом продуктів харчування для задоволення потреб населення, по-друге, виробництвом сировини для промисловості, по-третє - забезпеченням валютних надходжень від реалізації продукції бджільництва на світовому ринку за умови високої конкурентоспроможності цієї експортноорієнтованої галузі

Таблиця 1

Виробництво меду та кількість бджолосімей в Україні у 2009-2016 рр

Показники	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Кількість бджолосімей у с/г підприємствах тис. сімей	126,6	113,0	95,4	83,9	77,4	71,0	59,0	49,9
Кількість бджолосімей у господарствах населення тис. сімей	3123,7	3037,5	2826,1	2807,0	2858,1	2914,8	2640,6	2540,1
Виробництво меду у с/г підприємствах тис. тонн	1,8	1,6	1,5	1,4	1,3	1,0	0,9	0,9
Виробництво меду у господарствах населення тис.тонн	72,2	69,3	68,8	68,7	72,4	65,5	62,7	58,4

Джерело: розраховано за даними Державного комітету статистики України

Неоціненну допомогу в збільшенні виробництва продуктів харчування лікувально- оздоровчого спрямування може надати саме бджільництво (мед, пилок, маточне молочко тощо). Крім того, бджоли є важливим, а в окремих видів рослин і основним запилювачем. Доведено, що завдяки запилюванню рослин бджолами - врожайність ентомофільних сільськогосподарських культур підвищується на 30-60%. Бджоли, збираючи нектар і пилок із квітів, також роблять при цьому перехресне запилення, а це значно впливає на рівень врожайності. Користь від запилювання бджолами і від збільшення врожайності запилених культур оцінюється у 10-15 разів більше, ніж основний прибуток від меду і воску. Наприклад, при запиленні гречки урожайність збільшується на 40-60%, або на 5-7 ц/га. Також поліпшується якість насіння та плодів, підвищується вміст білка, вуглеводів та вітамінів. На жаль, кількісно даний резерв не повністю визначений [6-8].

З кожним роком на Світовому ринку зростає потреба на високоякісну продукцію бджільництва. Тому виробництво бджолопродукції має формуватися на якісно новому рівні - як складова державної стратегії конкурентоспроможного аграрного сектору. Це є можливим лише при якісному державному регулюванні, достатній фінансовій підтримці програм, у т.ч. низьких кредитних ставок, виплат та дотацій, а також при врегулюванні зовнішньої торгівлі продукцією бджільництва.

Список використаних джерел:

1. Жемойда О. В. Розвиток пропозиції на ринку агропродовольчої продукції України. О. В. Жемойда. - К : Ін-т аграр. економіки, 2015. - 42 с.
2. Кваша С. М. Методологічний базис прийняття суспільних рішень в аграрній політиці.С. М. Кваша. Економіка АПК. - 2013. - № 8. - С. 12-21. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2013_8_4
3. Регулювання аграрного сектору економіки України в умовах євроінтеграції : монографія [Діброва А. Д. та ін.] ; за ред. А. Д. Діброви, В. Є. Андрієвського ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, Ін-т розвитку аграр. ринків. - К. : Інтердрук, 2014. - 572 с.
4. Розвиток аграрної політики України в умовах євроінтеграції : монографія.[А. Д. Діброва та ін.] ; за ред. А. Д. Діброви, В. Є. Андрієвського ;Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, Ін-т розвитку аграр. ринків. - К. : Інтердрук, 2014. - 568.
5. Яценко О. М. Сучасний стан галузі бджільництва у світі та Україні. О. М. Яценко. Вісник ДАЕУ. - 2008. - № 1. - С. 218-226
6. Яценко О. М. Державне регулювання якості продукції бджільництва:світовий досвід та вітчизняна практика.О. М. Яценко Економіка та управління АПК. -2009- Вип. 1 (66). - С. 156-164.
7. Чехов С. А. Продукція бджільництва: Ціни, витрати, прибутки агровиробництва та інфраструктура продовольчих ринків України. За ред. О. М.Шпичака. - К. : ІАЕ, 2000. - С. 210-218.
8. Чехов С. А. Роль бджільництва у підвищенні врожайності ентомофільних сільськогосподарських культур. С. А. Чехов. Вісник аграрної науки. - 2001. - № 3. - С. 77-78.

УДК:005:663/664:633.11

Ярославський А. О.

аспірант

Вінницький національний аграрний о університет

м.Вінниця

Україна

СУТНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ЗЕРНОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

На сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки країни однією із пріоритетних галузей промисловості є зернопереробна. Вона пов'язана із багатьма іншими сферами економіки, продуктивними і сировинними ринками. Зернопереробна галузь забезпечує соціально-політичну стабільність, продовольчу безпеку країни, оскільки постачає сировину для виробництва життєво-необхідних продуктів, а саме:

хліба, хлібобулочних, макаронних виробів. Сьогодні значна кількість зернопереробних підприємств є перманентно збитковими, що пов'язано з високою собівартістю зберігання і переробки зерна поряд з державним регулюванням рівня рентабельності кінцевого продукту. В умовах посилення ролі України в світовій торгівлі зерном, нарощування обсягів експорту зернопродукції передмовою для стабільного функціонування зернопереробних підприємств є насамперед забезпечення ефективності діяльності зернопереробних підприємств з врахуванням глобалізаційних та трансформаційних процесів вітчизняної економіки.

У ринкових умовах господарювання економічна безпека займає головне місце серед інших складових, які спрямовані на запобігання і усунення ризиків і загроз. Головним змістом економічної безпеки є формування умов для стійкого розвитку, максимального ефективного функціонування всіх структурних компонентів підприємства з метою забезпечення високого потенціалу розвитку та зростання у майбутньому, а отже економічна безпека стає одним з головних елементів стратегічного управління підприємства [1, с. 90].

Наявність значної кількості ризиків, загроз та небезпек у діяльності зернопереробних підприємств актуалізує необхідність розробки сучасних інструментів мінімізації їх негативних проявів, головним з яких є розробка механізму, який дозволить забезпечити стійкий рівень економічної безпеки підприємств.

Економічна наука оперує здебільшого економічним, господарським та організаційним механізмами. За допомогою «економічного механізму» розкривається взаємозв'язок між різними економічними явищами, «господарський механізм» віддзеркалює структуру відтворювального процесу, а «організаційний механізм» розглядається через різні впливи (зовнішні, внутрішні), які виникають у суб'єктів господарювання з приводу виробництва і споживання матеріальних благ [2, с. 24.].

Ми вважаємо, що зважаючи на складність управління та важливу роль зернопереробних підприємств як продовольчій безпеці так і в економічній безпеці України, механізм управління економічною безпекою зернопереробних підприємств, як ключовий елемент забезпечення належного рівня безпеки підприємства варто представити у формі організаційно-економічного механізму, оскільки він відображає особливості як організаційного, так і економічного механізмів.

Організаційно-економічний механізм є складною та багатогранною економічною категорією. Розглядаючи сутність поняття «організаційно-економічний механізм», варто зазначити, що в сучасній вітчизняній та зарубіжній економічній літературі не існує єдиного визначення даного поняття. Дослідники адаптують зміст поняття до вирішення завдань власного дослідження, уточнюють, конкретизують і доповнюють одне одного. Це викликає певні труднощі під час розроблення організаційно-економічного механізму. Аналізуючи особливості діяльності вітчизняних підприємств, зазначимо, що економічна і організаційна складові реалізуються у формі загального управління підприємством, а також включають управління різними напрямами його діяльності підприємства, а саме: управління господарськими процесами, управління персоналом, управління усіма видами ресурсів, які використовуються на підприємстві, управління маркетинговою діяльністю, управління фінансовою діяльністю підприємства, управління техніко-технологічним розвитком, управління безпекою та ін.), серед яких необхідно виділити і управління економічною безпекою підприємства. Аналіз сучасних механізмів управління економічною безпекою підприємства показав, що дане поняття, як предметна область загального механізму управління підприємством, не отримало

належного трактування та дослідження. Значна їх кількість складається з простого переліку схожих за змістом елементів та етапів, які мають, зазвичай, різну послідовність виконання. Здебільшого автори схематично відображають структурні елементи механізму, не розкриваючи специфіки засобів та інструментів санації, а відсутність альтернативних дій у разі невдачі на окремих етапах санації вважаємо основними недоліками досліджуваних механізмів.

Список використаних джерел:

1. Рета М. В. Механізм обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємства. М. В. Рета, І. М. Погорєлов. Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Сер. : Економічні науки. - Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 24 (1246). - С. 90-94.,

2. Радченко О. В. Родові ознаки категорії "механізм" в соціальних науках. О. В. Радченко. Публічне управління: теорія та практика. - 2013. - Вип. 3.

УДК:638.1-043.86

Акульонок О. І.
студентка
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

СТАН РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ БДЖІЛЬНИЦТВА В УКРАЇНІ

Попит на мед, віск, бджолине обніжжя, прополіс та інші продукти бджільництва у світі постійно зростає. Україна залишається традиційним постачальником продуктів бджільництва на світовому ринку. За останні роки спостерігається стрімкий розвиток галузі бджільництва в Україні. Тому, розвиток вітчизняного бджільництва є надзвичайно важливим, адже кількість нових ринків збуту цієї продукції впродовж останніх років росте в геометричній прогресії.

Бджільництво – це важлива галузь сільського господарства, яка займається розведенням бджіл та отриманням від них меду та інших продуктів бджільництва. Бджоли запилюють багато видів рослин, використовуючись задля підвищення врожайності. Серед продуктів бджільництва не тільки цінний дієтичний продукт мед, а й віск, прополіс, отрута та інші, вони знаходять широке застосування, зокрема для здоров'я людини – така медична практика має назву апітерапія [4,6].

Однією з провідних країн світу, що мають розвинене бджільництво також є Україна. Його розвиток був забезпечений належними природно-кліматичними умовами, достатньою кількістю медоносів у лісах, луках і степах, що сприяло одержанню високоякісного меду різного ботанічного походження та інших цінних продуктів бджільництва. Відомо, що Україна займає вигідне географічне положення, що робить доцільним розвиток бджільництва в масштабах, які дають змогу виробляти продукцію не тільки для задоволення внутрішнього попиту, а й на експорт [5].

За 2016 р. експорт меду з України становив 57000 тонн. Але виробництво меду з 2015 року починає зменшуватись і становило 65615 тонн, а в 2016 році – 59292 тонн. За перші дев'ять місяців 2017 р. за кордон продали 46,2 тис. тонн бджоло продукту, під кінець року країна експортувала на світовий ринок 57 тис. тонн меду. Виробництво меду по Україні по всіх категоріях господарств за 2018 р. складає 59,3 тис. тонн, з них: сільськогосподарських підприємствах – 1 тис. тонн; в господарствах населення – 58,3 тис.тонн.

Також, 49406 тонн меду було експортовано з України. Квота на експорт без мита українського меду в Європу за 2019 р. становила 8100 тонн на рік. До найбільших споживачів українського меду відносяться країни Європи. На першому місці серед них Німеччина, яка в 2016-му купила третину всього вітчизняного експорту, або 18,5 тис. тонн. Майже вдвічі менше – 10,9 тис. тонн придбала Польща. Європейська бронза – за французами: 2,3 тис. тонн. Але при цьому майже 20 % медового експорту (або понад 11 тис. тонн) експортовано з України в США – Штати стали другим після ЄС покупцем продукції вітчизняних пасічників (табл. 1.). Український мед за кордоном люблять насамперед за доступну вартість. Він надходить туди як сировина, потрапляючи для подальшого перероблювання. В середньому продукт made in Ukraine коштує 1,75–2,3 євро за 1 кг. Китайський – приблизно стільки ж, а ось аргентинський – 2,6 –3,2 євро [1,7].

Споживання меду в Україні щорічно зростає (1,1–1,3 кг на рік на душу населення) і становить 60–80 % від потужностей внутрішнього ринку. В Україні нині налічується 2598600 бджолосімей та 350000-400000 пасічників (за експертними оцінками).

Таблиця 1.

ТОП-10 країн-покупців українського меду в 2016 році*

Країна	Експорт, тис. тонн	%	Країна	Експорт, тис. тонн	%
Німеччина	18,5	32	Іспанія	2,1	4
Польща	10,9	19	Угорщина	1,8	3
США	10,0	18	Бельгія	1,3	2
Туреччина	2,6	5	Італія	1,1	2
Франція	2,3	4	Данія	1,0	2

**Обсяг експорту та частка країни серед імпортерів українського меду*

Відомо, що 98,6 % меду виробляється на приватних господарствах населення. Отже, зростає кількість фірм, що пропонують продукцію під власними торговими марками. Вони пропагують попит, однак у світі споживання екологічно-безпечної, високопоживної та продукції профілактично-лікувальної дії винесено на глобальний рівень.

Ведуться соціальні проекти, на меті яких є заохочувати населення до споживання безпечних і цінних продуктів. Починаючи з 2015 р., світовий ринок

споживання меду динамічно зростає. Причиною є перехід все більшої кількості споживачів на продукти, що замінюють цукор. І це хороша новина для українських виробників меду [3].

Виробництво меду у світі планомірно зростає. До 2022 р., за прогнозами Global Industry Analists, Inc. (GIA), щорічні обсяги становитимуть до 2,4 млн тонн (нині – до 1,7 млн тонн). Цьому сприятиме низка чинників, а саме: посилення інтересу виробників до натуральних продуктів і здорового харчування; зростання споживання в Азійсько-Тихоокеанському регіоні (його частка становить 41 % і надалі очікується щорічний приріст на 5 %); розширення сфери застосування меду в харчовій, косметичній і фармацевтичній промисловості.

Найбільшим виробником меду нині є Китай (близько третини глобального ринку), за ним – Туреччина, Іран, Арген тина, США, Україна й інші. Активно розвивається не лише виробництво, а й торгівля солодким продуктом, демонструючи стабільне щорічне зростання (+30% протягом п’яти років, а в грошовому виразі – до 2,24 млрд дол. США) [2].

Ураховуючи загальносвітові тренди зростання попиту на мед, Україна має неабиякі передумови, аби наростити виробництво й експорт солодкого продукту. Зокрема, український мед надходить в основному на ринки країн ЄС (70 % обсягу). Головні покупці – Німеччина й Польща. Ще один експортний напрямок – США й Канада (понад 25% обсягу) і поки що невелика частка загального експорту знаходить свого покупця на Ближньому Сході й Азійських. Очікувано, що позитивні світові тенденції стимулюватимуть українських виробників посилювати свою присутність на вже наявних ринках і шукати нові ніші.

Список використаних джерел:

1. Аналіз стану галузі бджільництва України, особливості організації охорони праці та удосконалення правил безпеки з бджолами. І. В. Москалюк, М. М. Сакун, К. О. Хамід . ScienceRise. - 2018. – № 4. - С. 10-13.
2. Експорт українського меду в 2017 році досягне нового абсолютного рекорду [Електронний ресурс]. А. Бурка.AgroTimes. – Режим доступу: http://www.agrotimes.net
3. Повозніков, М. Г. Актуальні проблеми розвитку галузі бджільництва. М. Г. Повозніков, Л. О. Адамчук, Актуальні проблеми розвитку галузей тваринництва та рибництва: зб. тез доп. 71ї наук.-практ. конф. 19-20 квітня 2017 р. – Київ, 2017. – С. 29-31.
4. Поліщук В.П. Бджільництво: Підручник. - К.: Вища шк., 2001 – 287 с.
5. Проблеми, стан та перспективи бджільництва в Україні [Електронний ресурс]. Р. С. Федорук, І. І. Ковальчук, Л. М. Ковальська, А. Р. Гавраняк. Інститут біології тварин НААН України. – Режим доступу : http://archive.inenbiol.com.ua:8080/ntb/ntb5/pdf/9/3.pdf
6. Про бджільництво : закон України від 22.02.2000 № 1492-III / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua
7. Розвиток галузі бджільництва в україні [Електронний ресурс].Г. Єрмольєва / Департамент АПК та РСТ ДОДА. – Режим доступу : https://www.agro.dn.gov.ua

УДК:339.564:637.5

Андрійчук О. Г.
студент
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ЕКСПОРТ В М'ЯСНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

В умовах ринкового розвитку економіки, якому притаманні жорстка конкуренція та високі вимоги до виробленої продукції, проблеми всебічного аналізу стану м'ясопереробної галузі набуваютьвсе більшої актуальності. Успішна діяльність будьякої галузі країни багато в чому залежить саме від оперативно проведеного аналізу змін зовнішнього середовища її функціонування. Для виявлення пріоритетних шляхів подальшого покращення стану м'ясопереробної галузі України та розробки відповідних рекомендацій щодопідвищення ефективності її діяльності необхідно проаналізувати особливості функціонування експорту продукції вітчизняних м'ясопереробних підприємств. У 2018 році вітчизняні гравці експортували яловичини свіжої або охолодженої загальним обсягом 15,7 тис. т (45,4 млн USD). На експортному ринку яловичини свіжої або охолодженої переважає малий бізнес. Їх частка поставок у 2018 році склала 65%. На великі компанії припадало 19,6% всього експорту; на середній бізнес – 15,4%.

Головними ринками збуту були наші сусіди: Білорусь (88,5%) та Туреччина (11,1%). Замороженої яловичини у 2018 році було відвантажено у розмірі 25,9 тис. т, загальною вартістю 79,4 млн USD. На експортному ринку яловичини мороженої також домінує малий бізнес з часткою 52,4%, середній – 26%, великий – 19%. Топ-країнами імпортерами замороженої яловичини у 2018 році стали Азербайджан (26,4%), Казахстан (25,5%) та Білорусь (18,4%). Згідно з даними Державної митної служби, свинини свіжої або охолодженої, мороженої у 2018 році Україна експортувала близько 1,7 тис тон, на загальну суму 3,7 млн USD.

Варто зазначити, що найбільше експортували представники малого бізнесу – 45%. Частка середнього – 37%, а великого – 18%. Свинини у вітчизняного виробника найбільше купували: Гонконг (59,8%), Грузія (17,3%), В'єтнам (14%).

Сегмент м'яса свійської птиці є топовим не лише в м'ясні галузі, але загалом у продовольстві. Вітчизняним компаніям вдалося відвантажити м'яса свійської птиці загальним обсягом 326,7 тис. т (506,6 млн USD). Згідно з даними найбільш українського м'яса свійської птиці у 2018 році відвантажили до: Нідерландів (14,9%), Іраку (11,1%), Саудівської Аравії (9,7%) та Словаччини (9,5%).

Топ-експортером м'яса та субпродуктів свійської птиці є ПАТ «Миронівський хлібопродукт». Ковбасних виробів в Україні у 2018 році було експортовано близько 439 тон, загальною вартістю 1,3 млн USD. Вітчизняні компанії найбільш відвантажили ковбасних виробів до Грузії (46,7%), Азербайджану (24,8%), Республіки Молдова (12,3%).

Протягом останніх років Україна активно нарощує зовнішні поставки окремих видів м'яса та субпродуктів. Домінує в структурі експорту м'ясо птиці, частка якого складає близько 80%.

За останні п’ять років обсяг експорту м’яса ВРХ (свіжого, охолодженого та замороженого) з України збільшився більш ніж в два рази, досягнувши за результатами 2016 р. абсолютного максимуму — 35,1 тис. Тонн. Частка країн СНД знижується до 86%, а лідирує серед країн Білорусь — 64% від поставок в СНД. Також майже рівні частки в експорті українського м’яса займають Казахстан та Азербайджан — 14% та 13% відповідно. В структурі експорту досить вагому частку стали займати країни Азії (10%) та Африки (4%). Основними азіатськими імпортерами українського м’яса в 2016 р. стали Грузія (4%), В’єтнам (2%) та Ірак (2%). На африканському континенті майже весь об’єм був імпортований Єгиптом (4%).

Не дуже успішно йдуть поставки свинини на зовнішні ринки. Якщо в 2012 р. з України було експортовано 20,2 тис. тонн свинини (максимум прийшовся на 2015 р. — 27,2 тис. Тонн)

На нашу думку, основними шляхами покращення ситуації в м’ясопереробній галузі є та вдосконалення системи пільгового оподаткування та кредитування сільськогосподарських і м’ясопереробних підприємств, нарощування сировинної бази м’ясопереробних підприємств, проведення протекціоністської політики щодо вітчизняних товаровиробників, нарощування обсягів виробництва з урахуванням орієнтації на експорт, використання мерчандайзингу та інструментів ринкового позиціонування продукції, диверсифікація торговельних потоків і максимальна реалізація зовнішньоекономічного потенціалу галузі, збільшення прямих іноземних інвестицій в галузь, що сприятиме технологічному оновленню
підприємств згідно зі світовими стандартами. Практичне впровадження наведених рекомендацій дозволить підприємствам м’ясопереробної галузі не лише ефективно використовувати власний виробничий потенціал, а й зберігати при цьому свої позиції на відповідному ринку або розширювати певний його сектор шляхом постійного пошуку та реалізації виявлених резервів в умовах обмеженості ресурсів та впливу факторів зовнішнього конкурентного середовища.

УДК:351.823:636.92(477)

Байдачний О. В.
студент
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ГАЛУЗІ КРОЛІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

Кролівництво - одна із перспективних галузей тваринництва, яка характеризується значними темпами відтворення поголів’я та швидкою окупністю вкладень у виробництво. Завдання галузі полягає у розведенні кролів для отримання цінного м’яса, хутра, пуху. Кролі, займаючи свою нішу серед інших домашніх тварин, завдяки інтенсивності росту.

Кроляче м'ясо – це високопоживний дієтичний продукт, який містить повноцінні білки (21-22%), котрі засвоюються людиною на 90%. В світі налічується понад 80 порід кролів різного напрямку продуктивності – хутрові, м'ясні, комбіновані, декоративні. В Україні розводять біля 12 порід. Найбільш поширені з них: сірий та білий велетень, сріблястий, радянська шиншила, радянський мардер, чорно-бурий, білий пуховий, різнокольорові короткошерсті рекси.

За прогнозом Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО), м'ясо кролів займатиме значне місце у харчуванні людини. Таке передбачення ґрунтується на гострому дефіциті тваринного білка в раціоні населення світу, а кролятина за хімічним складом і харчовими властивостями краща від м'яса інших видів сільськогосподарських тварин. Вона характеризується високим вмістом повноцінного білка, вітамінів, мінеральних речовин, та низько калорійністю.

На сьогодні спостерігається нарощування поголів'я кролів у сільськогосподарських підприємствах. Кращі підприємства мають найсучасніші технології вирощування кролів.

Населення нашої держави забезпечене м'ясо-продуктами лише на 68 %. Тобто за річної потреби споживання 80 кг м'яса на одну людину на рік (за даними ФАО) фактично споживається 54,4 кг, тоді як у країнах Європейського Союзу цей показник становить 90 кг. Ще нижчий рівень споживання м'яса кролів: за норми 2,5 кг на душу населення на рік фактично споживається 70 грамів, тобто у 35 разів менше від норми .

Над проблемами кролівництва працюють в університетах і дослідних станціях багатьох країн світу. Працюють над оцінкою якості кролятини, розробкою методів штучного осіменіння, виведення нових порід, ліній м'ясних кролів, генної інженерії в кролівництві.

Європейською програмою передбачено створення банку генетичних ресурсів місцевих порід кроликів. Щорічно проводяться міжнародні конгреси з кролівництва. Кролівництво України представлено рядом різних технологій, основними з яких є ретро-кролівництво, техно-кролівництво, еко-кролівництво.

Ретро-кролівництво засновано на традиційних способах ведення та придатне для невеликого селянського подвір'я на 20-50 кролиць. При цьому застосовуються найпростіші способи утримання кролів, раціон орієнтовний на кормову базу селянського подвір'я, а самі кролі не захищені від спалахів вірусних інфекцій. На розведення кролів впливає сезонний фактор, до товарної маси тварини ростуть 150-160 днів.

Техно-кролівництво передбачає сучасні способи утримання та розведення кролів з метою їх вирощування у промислових масштабах. Кролик, одержаний за такою технології дуже відрізняється за якістю м'яса, оскільки він вирощений в умовах, з використанням різних препаратів, які прискорюють ріст. З погляду бізнесу, техно-кролівництво є стабільно прибутковим, якщо його масштаби великі – 2000-10000 кролиць, а це потребує великого стартового капіталу – 1,5-5 млн. євро та тривалого періоду окупності вкладень у виробництво.

Еко-кролівництво застосовує технології утримання, розведення та годівлі, максимально наближені до природних. Позитивна динаміка виробництва в сільськогосподарських підприємствах вказує на те, що в Україні поступово відроджується промислове виробництво продукції кролівництва.

В Україні також розроблено Державну програму розвитку галузі на 2015-2020 роки. В ній зазначається, що подальший розвиток галузі можливий завдяки

розвитку як індивідуальних, так і фермерських, господарств з розведення кролів, а також кролеферм промислового та племінного типу.

Для цього потрібно вирішити низку проблем, пов'язаних з підтримкою селекційної роботи та ветеринарно-профілактичних заходів, організацією безкоштовних профілактичних щеплень кролів з метою зниження їх захворюваності.

Унікальні біологічні, господарсько-корисні ознаки кролів завжди сприяють розвитку галузі, що вносить вагомий внесок у вирішенні м'ясної та хутрової проблем. З огляду на скоростиглість і багатоплідність, кролівництво повинно зайняти гідну нішу в вирішенні питання забезпечення населення якісними продуктами харчування.

Розвиток галузі, як і в світовій практиці має спорадичний характер (спади та піднесення) та в значній мірі залежить від державних, технологічних, соціальних, наукових, матеріальних, фінансових факторів.

Подальший розвиток кролівництва можливий за зростання обсягів виробництва промисловими підприємствами (репродуктори племінного генофонду) і максимальній мобілізації багаточисельного приватного сектору через створення регіональних профільних асоціацій та державній підтримці.

УДК:639.1.092:639.22(477)

Белікова В. О.
студентка
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ОЦІНКА НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ БРАКОНЬЄРСЬКОГО ВИЛОВУ ПРОМИСЛОВИХ ТА РІДКІСНИХ ВИДІВ РИБ У ВОДОСХОВИЩАХ УКРАЇНИ

Сучасне браконьєрство можна охарактеризувати як стійку злочинну систему, що обновлює свої способи вчинення злочинів, що використовує новітні технічні пристосування (новітні морські прибори навігації, супутниковий зв'язок, катери, всюдиходи, вертольоти, електровудки, ехолоти), яка активно впроваджується в районному, обласному та національному масштабах в державні структури з метою впливу на політику держави і лобіювання власних інтересів. В даний час проблема збереження природних ресурсів, підтримки чисельності та різноманітності тваринного світу, забезпечення екологічної рівноваги стає все більш гострою. Браконьєрство є одним з основних чинників, що призводять до зникнення рідкісних і цінних видів тварин і рослин. Не дивлячись на те, що незаконний промисел і відстріл диких тварин суворо карається тюремним ув'язненням, і великим штрафами, актуальні проблеми розвитку тваринництва та рибництва, масштаби браконьєрського промислу в Україні продовжують зростати. Багато рибалок з усього СНД регулярно навідуються в країну з візитом, щоб зайнятися черговим рибальським промислом, використовуючи при цьому мережі, вибухові речовини, та інші незаконні способи

рибної ловлі. Постійні заходи охорони водойм та лісів дають лише тимчасове полегшення, оскільки браконьєрський промисел продовжує щорічно набирати обертів : у 1966 році в Україні було затримано близько 15 тис. рибних браконьєрів, у 1975 - майже 30 тис., в 2007 - вже 96,6 тис., у 2018 - 124 тис. особливо в зв'язку з наближенням літнім сезоном, коли подібні захоплення починають займати уми багатьох туристів і відпочиваючих.

Щорічно в Україні незаконно браконьєрами виловлюється риби приблизно стільки, скільки добувається рибальськими промисловими підприємствами – близько 200 тис. По сумі збитків браконьєрські вилови наблизились до офіційно промислових виловів, приблизно 3-4 млрд грн. Правоохоронні органи періодично проводять спеціальні рейди, сформовано рибоохоронний патруль, єфективність дій поки що під питанням. Щороку за статистикою представників правоохоронних органів на території країни виробляється затримання близько 150 тис. чоловік, які займаються незаконним рибальським промислом. До теперішнього часу масштаби виявилися просто катастрофічними, особливо якщо враховувати відсоток браконьєрів, які з тієї чи іншої причини все-таки змогли уникнути відповідальності, або просто не потрапляли на очі представникам закону.

Сучасне браконьєрство при його масовості, технічній озброєності, некараності і постійному лавиноподібному зростанні становить серйозну загрозу національній безпеці України. В даний час кожен рік в Україні займається браконьєрством близько 15 млн. чоловік, тобто половина дорослого населення країни. При цьому викриття браконьєрства становить близько 1 %. Щорічно в Україні офіційно затримують близько 11 тис. мисливських браконьєрів, близько 30 тис. лісових, близько 100 тис. рибних, більше 5,5 тис. квіткових, близько 1 тис. порушників природно-заповідного фонду, що в цілому становить близько 150 тис . осіб на рік. Для рішучої боротьби з браконьєрством необхідно: провести спеціальне засідання Ради національної безпеки України; заборонити продаж браконьєрських снастей у всіх магазинах і ринках України; заборонити ввезення імпортних снастей та електровудок в Україну; припинити відомчість державних природоохоронних служб, об'єднавши всі відомчі інспекції – рибну, мисливську, лісову, екологічну в одну природоохоронну інспекцію; повернути право громадським рибним, мисливським та екологічним інспекторам складати протоколи по 85 статті (порушення правил полювання та риболовлі) Адміністративного кодексу; розпочати підготовку кадрів держінспекторів з охорони живої природи у вузах; забезпечити державні інспекторські природоохоронні служби, необхідною сучасною технікою, пальним, формою, зброєю; посилити юридичну відповідальність за браконьєрство.До найбільш ефективних заходів по боротьбі з браконьєрством слід вважати заходи, до виконання яких залучають ЗМІ і представників громадськості. Позитивну роль в зменшенні фактів незаконного вилову водних живих ресурсів відіграла постанова Кабінету міністрів України від 24 липня 2013 р. №541, де такса для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства внаслідок незаконного добування чи знищення водних живих ресурсів збільшилася в декілька разів в порівнянні з минулими роками. Враховуючи інтенсивний розвиток технічного прогресу, на сьогодні браконьєрство набуло масового та нищівного для природи характеру, тож впровадження організаційних заходів, зокрема інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення та туристів, направлених на профілактику та попередження порушень природоохоронного законодавства може призвести до зниження рівня браконьєрства водних живих ресурсів на водних об'єктах України.

УДК 338.433

Бірченко В. В.
студент
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

АНАЛІЗ ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

Галузь птахівництва України включає в себе дві основні групи, одна спрямована на виробництво яєць, а інша - на виробництво м'яса птиці. Від напрямку діяльності залежить структура поголів'я і обрані породи птиці в кожному окремому господарстві. Основою птахівництва в Україні є кури, на них припадає понад 90% поголів'я і 99 % яєць, отриманих від домашньої птиці в 2017 році.

Ємність ринку яєць в Україні в 2013-2017 рр. залежить в основному від динаміки виробництва, оскільки частка зовнішньої торгівлі невелика. У І півріччі 2018 р. всіма категоріями господарств України вироблено 8 187,3 млн штук яєць від птиці всіх видів, що на 2,8 % більше порівняно з аналогічним періодом минулого року. При цьому, збільшення виробництва забезпечили птахофабрики (приріст 6%). Натомість у господарствах населення відбулося скорочення виробництва яєць на 0,6 %.

Експорт яєць і яйцепродуктів склав 42 тис. тонн (на 55 % більше ніж за І півріччя 2017 р.), імпорт – 2 тис. тонн (на 15% менше). У вартісній структурі українського експорту майже 50 % свіжих яєць у шкарлупі вивозиться до Об'єднаних Арабських Еміратів, Іраку та Катару. Що стосується яйцепродукції, то активним попитом вона користується на ринках країн ЄС та Саудівської Аравії.

Ресурсне наповнення внутрішнього ринку дозволило у І півріччі цього року забезпечити споживання населенням яєць і яйцепродуктів (у перерахунку на яйця) на рівні 158 штук на особу. Нагадаємо, 10 жовтня 2018 р. в Україні розпочала роботу місія Китайської Народної Республіки з метою оцінки системи державного контролю за здоров'ям птиці. Протягом першого півріччя 2018 р. Україна збільшила експорт м'яса птиці в Європейський Союз на 80% — до 62 тис. тонн.

Про це заявили в консалтинговій агенції Pro Consulting, посилаючись на дані звіту Європейської Комісії з експорту та імпорту м'яса птиці, передає УкрАгроКонсалт. Таким чином, Україна посіла третє місце серед постачальників даної продукції в ЄС. Аналітики впевнені, що українські підприємці не збираються зупинятися на рекордні показники: і виробництво, і експорт курятини зростатиме. «Завдяки розширенню географії експортних поставок, відкриття ринку Близького Сходу, Україна залишатиметься в лідерах галузі. У 2017 р. основними покупцями української птиці були Нідерланди (на 78,07 млн дол.), Єгипет (на 65,24 млн дол.) І Ірак (на 42,67 млн дол.)», — розповів аналітик компанії Роман Палій.

Ситуація на внутрішньому ринку курятини має деяку особливість. Попри стабільне зростання цін на м'ясо птиці в останні роки, курка все одно залишається найдоступнішим видом м'яса в Україні. Агрохолдинг "МХП" ("Миронівський хлібопродукт") нарощує постачання курячого м'яса до Євросоюзу, використовуючи

прогалини в угоді про вільну торгівлю між ЄС та Україною. Зокрема, Євросоюз використовує високі мита та імпортні квоти на постачання курячого філе для захисту європейських фермерів.

Відповідно до торговельної угоди з ЄС, Україна може експортувати 20 тис. тонн м'яса птиці, в тому числі куряче філе, і ще 20 тис. тонн курячих туш, попит на які менший. При цьому, згідно з нормами угоди, Україна може постачати в Євросоюз без мит куряче філе на кістці зі шматком крила. Наразі МХП відправляє напівфабрикат здебільшого на заводи в Нідерландах і Словаччині, де з нього й виділяють філе.

За даними Європейської комісії, імпорт української курячої грудки на кістці виріс з нуля в 2015 р. до приблизно 3,5 тис. тонн в 2016 р., а потім до 27 тис. тонн в 2017 р. Як зазначає видання, різке зростання поставок викликає невдоволення європейських фермерів. Представник Єврокомісії зазначив, що при підготовці торгової угоди з Україною представники ЄС "ретельно вивчили всі тарифні лінії" і консультувалися з промисловістю. Однак він визнав, що ЄС фактично ніколи не отримував імпорт по категорії, яку зараз використовують українські виробники, і Брюссель обговорює цю ситуацію з Києвом.

У свою чергу, член правління МХП Джон Річ заявив, що холдинг дотримується встановлених правил. Він спростував вплив зростання поставок української курятини на європейських виробників. "

Український експорт в даний час складає близько 70-80 тис. тонн, або приблизно 7-8% від загального обсягу поставок в ЄС. У свою чергу, ЄС експортує в Україну близько 165 тис. тонн птиці без мита, або 14% від загального ринку України", - зазначив представник компанії. Якість продукції птахівництва в Україні підтверджується наявністю і дотримання вимог національних і міжнародних стандартів якості продукції. Саме можливість виробляти продукцію з використанням сучасних технологій, безпечної і якісної для харчування населення є пріоритетами діяльності птахопідприємств України.

УДК:005.332.4:639.2

Блинська І. В.
студентка
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ У РИБНОМУ ГОСПОДАРСТВІ ЗА РАХУНОК РОЗШИРЕННЯ ВИДОВОЇ СТРУКТУРИ ПОЛІКУЛЬТУРІ РИБ

Оцінюючи сучасний стан ринку риби, доцільно відмітити, що торгівля рибою та рибною продукцією значно розширилася за останні десять років. Очевидно, що рибне господарство функціонує в умовах зростаючої глобалізації. Змінюються способи виробництва, маркетингу та реалізації риби та рибної продукції.

При цьому, перш ніж потрапити на стіл до споживача, товари можуть перетнути не один кордон. Іншими словами, провівши наукове дослідження, ми погоджуємося з думкою про те, що риба може вироблятися в одній країні, оброблятися в іншій, а споживатися в третій країні.

Риба є невід'ємною складовою повноцінного раціону людини. Останні статистичні данні свідчать, що в Україні потроху зростає споживання риби на одну особу і складає близько 12–14 кг на людину на рік. Тим не менше за цими показниками Україна все ще відстає від рекомендованої Всесвітньої організації охорони здоров'я, яка радить щороку споживати не менше 20 кг на людину.

На сучасному етапі розвитку аквакультури в Україні набула актуальності обґрунтована ринковими умовами потреба підвищення якості та конкурентоспроможності рибної продукції, зокрема за рахунок розширення видової структури полікультури риб із використанням найцінніших об'єктів риборозведення.

Одним з таких видів риб, що має значні перспективи для вітчизняної прісноводної аквакультури є єдиний представник ряду осетроподібних – веслоніс. Веслоніс (Polyodon spathula, англ. Paddlefish) – прісноводний вид, представник родини веслоносих (Polyodontidae), ряду осетроподібних (Acipenseriformes). Веслоніс, як і всі осетроподібні види, є джерелом дороговартісної рибної продукції на вітчизняному та світовому ринках. Погіршення екологічних умов природних місць нагулу та нересту, неконтрольований вилов та незаконна торгівля спричинили різке скорочення природних запасів веслоноса до майже повного зникнення.

Як показує дослідження, з метою збереження і відновлення природних запасів веслоноса активно проводяться роботи зі штучного відтворення даного виду в умовах рибницьких господарств у США. На теперішній час практика культивування веслоноса в умовах аквакультури розповсюджена в країнах Східної Європи, в тому числі і в Україні.

Сьогодні в Україні традиційними об'єктами аквакультури залишаються коропові види риб:

- короп білий;
- строкатий товстолобики;
- білий та чорний амур.

Розведення коропових видів поширена по всій території України. Практично в кожній області існує інфраструктура з вирощування коропа, товстолобика або білого амура. Однак останнім часом активно культивують і інші види, серед яких є і веслоніс. Розрахунки показують, що найбільший ефект у вигляді натуральної товарної продукції веслоноса можна очікувати саме на базі ставкових господарств.

При вирощуванні веслоноса у полікультурі з короповими видами риб доведено, що всі об'єкти сприяють кращій утилізації природної кормової бази, дають меліоративний ефект, покращують стан водойм, тому що комплекс цих видів риб освоює різні ланки харчового ланцюга водойм. Веслоніс потребує «колективності» – поряд мають бути рослиноїдні риби коропи, амури, товстолоби чи карасі.

Дорослий веслоніс з басейну ріки Міссісіпі починає нереститися в десятирічному віці, відкладаючи на п'ятиметрову глибину в середньому 300 тис. екз. ікринок.

Товарної 1,5 кг або 2 кг маси веслоніс, м'ясо якого порівнюють з м'ясом білуги, досягає за два роки при сприятливих умовах – наявності достатньої біомаси планктону та в полікультурі водойми. Жодними хімічними добавками її масу не досягнути: веслоніс природою запрограмований на екологічність. Живиться

мікроскопічними водоростями, нижчими ракоподібними і навіть комахами. Збільшує інтенсивно масу при біомасі зоо- та фітопланктону 5г/м^3.

Навіть при мінімальній ціні 40 грн. за 1 кг веслоноса повністю окупає витрати на розведення. Адже йому не потрібно створювати особливі умови, живе в тих же ставках, які облаштовували для інших видів товарної риби.

За результатами виробничої перевірки наукових досліджень доведено, що в умовах низьковитратних технологій помірно-інтенсивного вирощування риби із загальною рибопродуктивність ставків до 1,2–1,3 т/га, завдяки додатковому введенню в полікультуру веслоноса, з часткою його в одержаній рибопродукції 10–20 %, прибутковість виробництва зростає більше ніж у 2,5–3 рази із рентабельністю до 60–70 %.

Водночас за результатами спостережень останніх років встановлено, що веслоніс виявився досить стійким до підвищених температур води. Його різновікові групи добре витримують тривале підвищення температури води до 28–30°С, коли в окремі періоди вміст розчиненого у воді кисню знижується до 1,5–2 мг/л.

Таким чином, введення веслоноса у полікультуру до основних культивованих об’єктів ставкової аквакультури сприяє підвищенню ефективності використання біопродукційного потенціалу водойм, одночасно урізноманітнює асортимент рибної продукції та призводить до підвищення рентабельності рибогосподарського виробництва.

Підвищений інтерес до веслоноса, представника осетрових, який живиться зоопланктоном і детритом, має високий темп росту, високу енергетичну цінність м’яса порівнянного до білуги, делікатесну чорну ікру, яка ні в чому не поступається власне осетровій. Відсутність дрібних кісток і луски, а також високий (понад 60%) вихід м’яса і зручність в переробці дозволяє вважати веслоноса однією з найцінніших прісноводних видів риб.

Список використаних джерел:

1. Виноградов В. К. Биологические основы разведения и выращивания веслоноса. М.: Росинформагротех, 2003. 344 с.
2. Шевченко В. Ю., Корнієнко В. А. Досвід культивування веслоноса на півдні України. Рибне господарство України. 2002. № 5. С. 23-24.
3. Вдовенко Н. М. Рибне господарство України в умовах глобалізації економіки: [монографія]. К.: ЦП Компринт, 2016. 476 с.

УДК631.145:061.1

Іванчук Я. О.
студентка
Наконечна К. В.
студентка
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ЕКСПОРТ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄС

Підписання Угоди про асоціацію між Україною та країнами ЄС , а також створення в рамках цієї Угоди Зони вільної торгівлі (ЗВТ) з Європейським Союзом є важливими чинниками розвитку аграрної галузі, оскільки для України відкрилися перспективи поступового освоєння ринку країн ЄС вітчизняними компаніями, підвищення рівня якості, безпечності, екологічних характеристик української продукції АПК, покращення стану продовольчої безпеки держави.В Угоді передбачено, що зону вільної торгівлі сторони поступово створюють протягом перехідного періоду, що не перевищує 10 років, починаючи з дати набрання чинності Угоди. Оцінка впливу на імпортні тарифи ЄС свідчить, що за перші десять років впровадження ПВЗВТ Україна зможе експортувати на 18-20% більше, ніж без лібералізації. Для агропродовольчої продукції ЄС відразу скасовує більшість ввізних мит (83,1 тарифних ліній), встановлює перехідні періоди тривалістю 37 років на 2 % тарифних ліній при широкому застосуванні безлімітних тарифних квот (14,9 % товарів). За три роки дії зони вільної торгівлі з Євросоюзом експорт агропродовольчої продукції з України до країн Європейського Союзу збільшився у півтора рази: з 4,2 млрд дол. у 2016 р. – до 6,3 млрд дол. у 2018 р. Експорт агропродовольчої продукції до Євросоюзу у 2018 році здійснювався до семи країн: Іспанії, Польщі, Нідерландів, Італії, Німеччини, Бельгії та Франції. Сумарна частка цих країн становить 80 % у загальному експорті сільгосппродукції до ЄС. Основу вітчизняного агропродовольчого експорту до ЄС традиційно складають зернові та олійні культури, жири та олія, залишки і відходи - у підсумку 4/5 вартості.

Україна, як один із найбільших постачальників сільськогосподарської продукції, зокрема, зернових культур, свого часу отримала назву «житниці Європи», адже завжди була потужним постачальником хліба на ринки світу. І у наш час продукція сільського господарства є однією з основних статей експорту України. Зокрема, наші пшениця, кукурудза, ячмінь та рапс користуються попитом у понад 170 країнах світу. Зернові культури являють собою найбільш значимий клас сільськогосподарської продукції Їх продаж приніс виручку в 2,2 млрд дол., переважно за рахунок поставок до країн Європи 11,9 млн тонн кукурудзи та близько 1,5 млн тонн пшениці. У таблиці 1 наведено динаміку експорту зерна за останні 8 років.

За останні роки Україна збільшила експорт зернових на світовий ринок майже в 4 рази. Найбільшими покупцями українського зерна в цей період стали Єгипет – на $ 724 млн (11,4%), Китай - $ 594 млн (9,3%), Іспанія - $ 459 млн (7,2%), Індонезія - $ 375 млн (5,9%) і Нідерланди - $ 348 млн (5,5%)Згідно з даними Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН (FAO) за результатами 2017/18 маркетингового року Україна зайняла 6 місце у рейтингу експортерів зернових.

Експорт насіння олійних – переважно реалізація ріпаку та сої – склав у вартісному виразі 1157 млн дол. США. Обсяги поставок олії на ринки європейських країн, у тому числі 1,26 млн тонн соняшникової олії, становили у вартісному вимірі понад 900 млн дол. США. Левова частка суми від експорту залишків та відходів – 407 млн дол. США – отримана за 2,1 млн тонн соняшникової макухи. Минулого року збільшилися обсяги поставок з України до ЄС свіжих та сушених бобових овочів (близько 300 тис. тонн), м'яса птиці (105 тис. тонн) і яєць 6 тис. тонн). Загалом у 2018 р. з України здійснювався експорт близько 40 квотованих товарних позицій. Зокрема, у переліку продукції з повністю закритими квотами не було ячменю та цукру, однак до нього були додані м'ясо птиці, масло, окремі продукти з солоду і крохмалю. Хоча 2018 р. порівняно з попереднім роком ситуація з використанням квот дещо покращилась, більшість квот не була використана навіть наполовину.

Встановлення безмитних тарифних квот ЄС передбачено для 36 видів товарів (яловичина, свинина, м'ясо баранини, м'ясо птиці, молоко, вершки, йогурти, зернові, висівки, мед, цукор, крохмаль, гриби, часник, солод, виноградний і яблучний соки, вершкове масло, цигарки, етанол, яйця та альбуміни, інші). При цьому для м'яса свинини, м'яса птиці, грибів, яєць та альбумінів встановлено додаткові тарифні квоти. Крім того, для 18 товарів тарифні квоти передбачають збільшення обсягів впродовж 5 років з дати застосування торговельних положень Угоди.За підсумками 2018 р., Україна в повному обсязі використала безмитні квоти ЄС на експорт пшениці, кукурудзи, ячмінної крупи і борошна, яблучного і виноградного соків, обробленого крохмалю, солоду і клейковини, продуктів переробки солоду і крохмалю, оброблених томатів, меду, вершкового масла і м'яса птиці. Україна передбачила додаткові тарифні квоти для м'яса птиці та цукру, ЄС – для м'яса свинини, м'яса птиці, грибів, яєць та альбумінів. Майже цілком вибрані квоти на крохмаль і часник. На початку 2019 р. вітчизняні експортери закрили річні основні квоти на поставки до Євросоюзу меду та яблучного і виноградного соків. Є всі підстави очікувати, що у 2019 р. експортні поставки агропродукції з України до Євросоюзу збережуться на рівні показників минулого року.

Список використаних джерел:

1. Вдовенко Н.М., Наконечна К.В. Особливості структурних змін в економіці України. – К.: Економіка АПК. – #9. – 2018. – ст.56-62.
2. Дудар В. Інтеграція аграрного сектору економіки України з Європейський Союзом у контексті функціонування зони вільної торгівлі / В. Дудар // Вісник ТНЕУ. – № 2. – 2015. – С. 7-17.
3. Зінчук Т. О. Проблеми адаптації аграрного сектору економіки до умов Угоди про зону вільної торгівлі Україна-ЄС / Т. О. Зінчук // Економіка АПК : міжнар. наук.-вироб. журн. – 2015. – № 5. – С. 79-87.
4. FAQ з питань функціонування вільної торгівлі між Україною та ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу :/http://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=b142801e-b932-4207-aea9.
5. Оліфіренко А. І., Наконечна К. В. Експорт зернових: аналіз результатів 2017/2018 маркетингового року та перспективи у 2018/2019. Конкурентоспроможність аграрного сектору в умовах функціонування зони вільної торгівлі з ЄС: збірник тез 4-ї секції 72-ї науково-практичної студентської конференції «Концептуальні засади збалансованого розвитку аграрного сектору економіки України». – К.: НУБіП України, 2018.

УДК 339.101.262(477)

Вознюк Р. Р.
студент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ФОРМУВАННЯ ЗАХОДІВ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНУ ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ГОСПОДАРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТА АКВАКУЛЬТУРИ ПОТУЖНІСТЮ 900 ТОНН КОРОПОВИХ РИБ У ЗОНІ ПІВНІЧНОГО СТЕПУ

Коропові риби є актуальними для вирощування на території України, адже ці види риби є традиційними для даного населення, є доступними, поширеними і користуються попитом. Для того щоб визначити чи буде доцільно вирощувати коропові види риб у певному регіоні можна розрахувати економічну ефективність роботи проектованого господарства. На сучасному етапі головними завданнями рибогосподарської галузі є забезпечення зростання виробництва, стале забезпечення країни рибою для населення та сировиною для переробних підприємств. З розвитком ринкової економіки відбуваються істотні зміни у розумінні важливості такої категорії економічної науки як ефективність. Аналіз результатів рибогосподарського виробництва неможливо зробити, якщо не використовувати це поняття. Для успішної і ефективної діяльності рибогосподарських підприємств важливо володіти сутністю ефективності, знати прийоми її вимірювання, вміти здійснювати аналіз її показників і факторів, робити їх оцінку.

Для визначення економічної ефективності виробництва товарної продукції у проектованому рибному господарстві було застосовано загальноприйняті економічні методи розрахунків і використано такі економічні терміни як собівартість продукції, дохід, витрати, прибуток, рентабельність виробництва. Для розрахунку рентабельності потрібно зіставити валовий дохід або прибуток з витратами. До основних елементів основних витрат належать:витрати на закупівлю плідників; витрати на матеріальні засоби; витрати на енергоносії та паливо-мастильні матеріали; амортизація; витрати на оплату праці та інші операційні витрати.

До матеріальних витрат належить продукція, що використовується підприємством в процесі рибогосподарського виробництва. До них належать витрати на корми, паливно-мастильні матеріали, добрива, біопрепарати і ветеринарні препарати, запасні частини, придбання інструменту, пристроїв й інших засобів і предметів праці, на забезпечення працівників спеціальним одягом, взуттям, захисними засобами. Витрати проектованого рибницького господарства потужністю 900 тонн коропових риб (короп – 65 %; білий товстолобик – 20 %; строкатий товстолобик – 10 %; білий амур – 5 %) у зоні Північного Степу наведені у табл. 1.

В результаті дослідження встановлено, що рентабельність характеризує прибутковість, дохідність підприємства. Цей показник дає можливість визначити, яка продукція більш прибуткова, тобто вигідніша для виробництва.

Таблиця 1

Статті витрат

Витрати	Сума витрат, грн.
закупівля плідників	50040
матеріальні засоби	16678100
енергоносії	531851,5
амортизація	3368000
оплату праці	1040904
відрахування	2062799,15
Разом	22690790,65

Для того щоб розрахувати рентабельність потрібно використати формулу 1:

$$Р = П / В \times 100\ \% \qquad (1)$$

де П − прибуток, В – витрати.

1. Виручка з продажу товарних дволіток коропа і рослиноїдних риб по ціні:
коропа – 70 грн/кг;
білий і строкатий товстолобики – 30 грн/кг;
білий амур – 60 грн/кг.
Тоді виручка становитиме:
Короп = 585000 кг х 70 грн/кг = 40950000 грн;
Білий товстолобик = 180000 кг х 30 грн/кг = 5400000 грн;
Строкатий товстолобик = 90000 кг х 30 грн/кг = 2700000 грн;
Білий амур = 45000 кг х 60 грн/кг = 2700000 грн;
Усього = 40950000 грн + 5400000 грн + 2700000 грн + 2700000 грн = 51750000 грн;
2. Прибуток складатиме:
51750000 грн – 22690790,65 грн = 29059209,35 грн;
3. Загальний показник рентабельності господарства становитиме:
29059209,35 грн / 22690790,65 грн х 100 % = 128 %;
4. Показник рентабельності за один рік становитиме: 128 % / 2 роки = 64 %;

Таким чином, рівень рентабельності продукції характеризує прибутковість господарської діяльності підприємства від основної діяльності та ефективність лише спожитих виробничих ресурсів і не відображує ефективності використання всіх авансованих витрат. Показник рентабельності проектованого повносистемного ставового господарства показує, що господарство буде продуктивним, прибутковим і доцільним для використання.

Список використаних джерел:

1. Андрющенко А. І., Вовк Н. І., Базаєва А. В. Технології виробництва риби у ставовій аквакультурі та схем основних ланок технологічних процесів: [методичний посібник]. К.: НУБіП України, 2014. 275 с.

2. Kozlovskyi S., Mazur H., Vdovenko N., Shepel T., Kozlovskyi V. Modeling and Forecasting the Level of State Stimulation of Agricultural Production in Ukraine Based on the Theory of Fuzzy Logic. Montenegrin journal of economics, 2018. Vol. 14. Number 3. P. 37–53. DOI: 10.14254/1800-5845/2018.14-3.

3. Вдовенко Н. М. Економіка рибогосподарських підприємств: [підручник]. К.: Кондор, 2017. 212 с.

4. Колос О. М., Третяк О. М, Ганкевич Б. О., Янінович Й. Є. Організаційно – технологічні аспекти становлення та розвитку тепловодного ставового рибництва в Україні. Рибогосподарська наука України. 2011. № 2. С. 70–86.

5. Вдовенко Н. М. Парадигмальний погляд на розвиток аквакультури. Економіка та суспільство. 2017. № 8. С. 112–115. [електронний ресурс]. Режим доступу до журналу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/8_ukr/19.pdf

6. Vdovenko N. M., Nakonechna K. V., Samsonova V. V. Mechanisms and tools of supply regulation in agricultural sector of economy. Науковий вісник Полісся. 2017. № 3 (11). Ч. 1. С. 165–169.

7. Vdovenko N. M., Korobova N. M. Methods of state regulation of agricultural sector in terms of the orientation of the economy to safety and quality standards. Wspolraca Europejska. 2015. № 3 (3). Vol. 3. С. 68–80.

УДК: 332.2:63

Гавриленко С. В.
студент
Вдовенко А. В.
асистент кафедри глобальної економіки
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Земельна реформа в Україні сприяла становленню ринкових механізмів регулювання земельних відносин в аграрному секторі економіки. На даному етапі зусилля вчених економістів зосереджені на розробці наукового, правового та економічного регулювання земельних відносин, адаптованого до ринкової економіки.

У даному дослідженні проведено аналіз одних із найбільш вагомих механізмів економічного регулювання земельних відносин в умовах трансформацій аграрного сектора України: нормативної грошової оцінки сільськогосподарських земель та оренди земель, визначено перспективи їх подальшого розвитку. Нашою метою є дослідження особливостей економічного регулювання земельних відносин аграрного сектору економіки країни на етапі ринкової трансформації та формування ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення. Зважаючи на те, що процеси реформування і розвитку земельних відносин відбуваються в ринкових умовах господарювання, роль економічного регулювання досить важлива. Земельні відносини регулюються Конституцією України, Земельним кодексом та прийнятими до них нормативно-правовими актами.

Важливу роль у механізмі економічного регулювання земельних відносин виконала і продовжує виконувати нормативна грошова оцінка земель сільськогосподарського призначення. Грошова оцінка важлива при роздержавленні і приватизації земель, передачі їх в оренду, визначення ставок земельного податку, паюванні земель переданих у колективну власність колективним сільськогосподарським підприємствам і організаціям.

При розробці методики нормативної грошової оцінки земель, в основу визначення її показників було взято дані економічної оцінки земель, здійсненої в Україні у 1988 році і яка розрахована за фактичними даними господарської діяльності підприємств.

Важливим механізмом економічного регулювання земельних відносин у сільському господарстві, як уже зазначалось, є оренда, як особлива форма реалізації земельної власності та господарського використання земель. Договори оренди земельних ділянок та земельних часток (паїв) укладаються на різні терміни, проте орендодавець і орендар мають діяти у межах законодавчо визначених норм. За останні роки намітилась тенденція до подовження строків договорів оренди землі – на 8-10 і більше 10 років. Такі терміни оренди дозволяють здійснювати капітальні вкладення в поліпшення земель та отримати від цього віддачу (впродовж довгострокового періоду).

Фактичний середній розмір орендної плати за 2011-2016 рр. становив 2,6-2,8 % від нормативної грошової оцінки та 32,4-20,3 % від прибутку. В той же час у 2013 році показник орендної плати навіть перевищував прибуток (в розрахунку на 1 га ріллі).

Незважаючи на те, що відсоток орендної плати до нормативної грошової оцінки в Україні) за останні роки не досягав навіть мінімального – 3 %. Лише у 2017 році він становить 3,5 % від нормативної грошової оцінки.

Безумовно середній розмір орендної плати зростає, так, у 2016 р. проти 2015 р. він підвищився на 27 %. Це досить непогана динаміка. Однак у абсолютного відношенні вартість оренди є надто низькою порівняно з розміром доданої вартості, що генерує та, чи інша земельна ділянка.

Найвища орендна плата - в Полтавській (2243,2 грн/га) та Черкаській (2215,5 грн/га) областях, в яких відсоток орендної плати становить 5-7% від нормативної грошової оцінки земель. Найдешевше користування землею обходилося в Київській (533,4 грн/га) та Закарпатській (596 грн/га) областях.

Зазначене вказує на необхідність втручання держави у нормативно-правове урегулювання розміру орендної плати за земельні ділянки сільськогосподарського призначення та земельні паї. Однією із основних причин невиконання орендарями договірних зобов'язань є необізнаність населення стосовно своїх прав. У зв'язку з цим необхідно підвищувати рівень їх інформованості та активізувати роботу центрів юридичної допомоги.

Визначення показників нормативної грошової оцінки земель за новим методичним підходом дасть можливість точніше оцінити земельні ділянки, об’єктивно визначити орендну плату за земельні паї, удосконалити нормативну базу щодо оподаткування кращих і гірших земель тощо.

Список використаних джерел:

1. Бойко Л.М. Регулювання земельних відносин у сільському господарстві : монографія. Л.М.Бойко. К. : ННЦ ІАЕ, 2011. - 316 с.
2. Кононенко О. М. Економічне регулювання земельних відносин у сільському господарстві. Ефективна економіка № 12, 2017
3. Федоров М. М. Нормативна грошова оцінка земель як складова механізму регуляторної політики держави М. М. Федоров . Економіка АПК. 2009. № 11. - С. 3-10.
4. Ходаківська О.В. Теорія регулювання аграрної сфери: методи, форми, принципи О.В. Ходаківська. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. – Випуск 9. - Ч.3. - С. 47-50.

УДК:665.347.8(477)

Юхименко А. С.
студент
Вдовенко А. В.
асистент кафедри глобальної економіки
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

УКРАЇНА –- ЛІДЕР З ВИГОТОВЛЕННЯ СОНЯШНИКОВОЇ ОЛІЇ

Соняшникова олія – один з основних джерел рослинних жирів, необхідних людині для якісного функціонування організму. Хоча на території держави зростають обсяги виробництва сої та ріпаку, Україна залишається одним з лідируючих виробників соняшникової олії на міжнародному ринку разом з Аргентиною, Туреччиною, ЄС, Іраном тощо. Це пов'язано з наступними факторами :обсяги споживання соняшникової олії щорічно зростають; жир соняшникової олії є одним з основних компонентів масел.

Для вирощування даної культури посівні площі щороку збільшуються. Якщо у 2010 р. посівні площі складали 4572 тис. га, то у 2017 р. 6034 тис. га [1]. Собівартість соняшнику також невпинно росте. У 2010 р. собівартість складала 183,8 грн/ц, а у 2016 р. склала 448,3 грн/ц [2]. Попри це попит на міжнародному ринку не лише не знижується, а й навпаки зростає. Прогнозується, що виробництво у 2018/2019 маркетингових роках збільшиться з 18229 тис. тон до 19449 тис. тон порівняно з 2016/2019 маркетингових роках [3]. Отже Україна націлена не втрачати першість на міжнародному ринку.

Найбільшими виробниками соняшникової олії на території країни є: ТОВ «Кернел-трейд» («Щедрий дар», «Чумак», «Стожар»), Bunge («Олейна», «Золота краплина»). Саме вони спеціалізуються на переробці олійно-жирових культур.

Експорт соняшникової олії також щорічно має тенденцію до зростання за рахунок збільшення попиту.

Основні країни, що купують даний продукт: Індія, Сирія, Китай, Нідерланди, Іспанія, тощо, але разом з тим , починаючи з 2016 року обсяги поставок олії до Швейцарії знизилися через збільшення власного виробництва в цій країні. Експорт соняшникової олії Україною має скласти 56%, в той час як Росія експортує 23%, а Євросоюз лише 5% [3].

Отже, Україна займає провідну роль на міжнародному ринку з експорту соняшникової олії. Останні 10 років наша держава посідає перше місце по експорту рослинних жирів, а саме: соняшникової олії, ріпаку, сої. Попри часткову втрату ринку збуту соняшникової олії, Україна щорічно виготовляє все більше і більше товару, б'ючи власні рекорди по експорту даної продукції.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс].- Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/
2. Український клуб аграрного бізнесу [Електронний ресурс] - Режим доступу http://ucab.ua/ua/doing_agribusiness
3. Прогноз урожаю олійних культур на 2018/19 МР [Електронний ресурс]. - Режим доступу : https://www.agrochart.com/uk/usda/section/39/rastitelnye-masla/

УДК:3303:338.439.5:637.12(477)

Гальчук Н. В.
студентка
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИНКУ МОЛОЧНОІ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Молоко та молочні продукти є продуктами у раціональному раціоні людини. Однак останнім часом для молочного ринку характерна певна нестабільність, яка обумовлена різними факторами: скороченням поголів'я корів та обсягів виробництва молока, недостатньою сировини та її невідповідністю за якістю , стандартами ЄС, зниження внутрішнього попиту на молочну продукцію через низький рівень платоспроможності населення, наслідками впливу світової молочної кризи тощо. Існуючий стан вимагає проведення подальших досліджень з метою визначення напрямків подолання існуючих проблем.

Розглядаючи різноманітні аспекти функціонування ринку молочних продуктів треба враховувати, що зовнішнє середовище динамічно змінюються, тому виникає потреба постійного дослідження змісту змін та їх впливу на ринок молочної, а також пошуку нових напрямків його розвитку. Світ погребує все більше молока. Це обумовлено не тільки зростанням кількості населення, а й підвищенням рівня споживання молока та молочних продуктів завдяки зростанню добробуту та інвестицій у розвиток молочної галуззі та продуктів. Нині у світі виробляється 876 млн. т молока. Молочна галузь обслуговує понад 7 млрд. споживачів та є засобом для існування 1 млрд. людей, задіяних у молочному ланцюжку. Однак динаміка обсягів реалізації на вітчизняному ринку молочних продуктів мас негативний тренд.Дані свідчать про те, що обсяг виробництва молока у 2017 р. у порівнянні з 2010 р. зменшився на 8,61 % і має загальний негативний тренд, що обумовило зменшення обсягів молока, яке надійшло на переробку до молокопереробних підприємств. Основною причиною такої тенденції на ринку молочних продуктів є зменшення поголів'я корів та зміна структури господарств де вони утримуються. Протягом останніх 8 років поголів'я ВРХ знизилося на 23,68 % (-1163 тис. голів),у тому числі – корів на 22,92 % (-627тис.голів) Ця тенденція продовжувалась і у 2016 р., коли поголів'я великої рогатої худоби знизилося на 1,79 % (-67 тис. голів), у тому числі корів - на 2 ,68 % (-58 тис. голів). Проте застосування нових технологій відгодівлі, підвищення якості кормів відновлення племінної роботи у с-г підприємствах, які займаються молочарством призвело до зростання продуктивності корів. Так, в 2017 р. порівняно з 2010 р. надій на одну корову збільшився на 738 кг або 18,08 %, що зумовило сповільнення падіння обсягів виробництва молока.

Основними причинами зменшення виробництва молока є: спад виробництва в господарствах населення та низькі темпи приросту у великотоварних підприємствах, хоча рівень концепції та спеціалізації їх постійно зростає. Виробництво молоко залишається дрібнотоварним. Так, ферми з поголів'я 500 корів і більше утримують

43,5 % від загальної чисельності поголів'я у с-г підприємствах та виробляють 65 % молока.За період з 2010 р. ця група господарств наростила виробництво молока на 53 %. Економічна ефективність молочного скотарства в них стабільно висока . Втім обсяги виробництва молока становлять лише 15,2 % від внутрішньої потреби. В той же час можна спрогнозувати, що не дивлячись на загальну тенденцію щодо скорочення обсягів виробництва молока в Україні, дефіциту його на внутрішньому ринку не буде. Цей прогноз можна аргументувати зменшенням чисельності населення і скорочення рівня споживання молока та молочних продуктів протягом останніх років.У 2017 р. у сільськогосподарських підприємств було закуплено на 42,22 % більше проти 2010 р.,що свідчить про зменшення закупок молока у населення на 51,3 % . Тенденцію до збільшення закупки молока у сільськогосподарських підприємств можна пояснити забезпечення ними стабільних обсягів молока з більш високою якістю. Крім того, для сільськогосподарських підприємств виробників молока, основним каналом його збуту залишаються переробні підприємства, які закуповують близько 42,3% усієї сировини. На сьогоднішній день виробництвом молока займаються в усіх областях Украйни. Шість областей поставили переробникам більше 250 тис. т молока, їх частка в загальному обсязі поставок припадає близько 56 %. Лідером є Вінницька область (близько 700 тис. т) До трійки лідерів входить Полтавська область (482 тис. т) і Київська область (360 тис. т).

Важливим фактором, що стримує виробництво молочної продукції е ціна на сировину. Попередні роки різниця між ціною на молоко «екстра»,вищий та перший ґатунки була в межах 2-3 %. Це досить мала розбіжність, яка не давала можливості компенсувати витрати на виробництво високоякісного молока. У 2017 р. різниця в ціні молока «екстра» та вищого ґатунку склала близько 6 %. Це свідчить про підвищений попит на якісну сировину з боку переробників, що буде стимулювати збільшення виробництва високоякісного молока. Середньорічна ціна на молоко ґатунку «екстра» склала 9 грн./кг з урахування ПДВ, що на 36 % вище ціни 2016 р..

Основними причинами зростання закупівельних цін на молоко е його зростання собівартості його виробництва, скорочення поголів'я корів та досить низька їх продуктивність. Молочна продукція — важлива та фізіологічно необхідна частина раціону харчування населення України. Річна норма споживання молока на душу населення в Україні становить 380-390 кг. Однак, ситуація,що склалася в тваринництві та в молокопереробній галузі, призвела до того, що споживання молочних продуктів скорочується через їх різке подорожчання, низький рівень доходів населення та зміну структуру витрат домогосподарств. Питання підвищення якості молока дуже складно вирішувати за умови його дефіциту саме тому більшість молокопереробних підприємств вимушено використовують молоко, що не завжди відповідає стандартам екстра та вищого ґатунків за ДСТУ. Проведений аналіз дозволяє зробити висновки, що у 2017 р. частка молока ґатунку «екстра» закупленого переробними підприємствами у сільськогосподарських підприємствах, становила 16,4 %. При цьому, обсяги виробництва молока екстра-класу сільськогосподарськими підприємствами зросли на 1,8 % у 2017 р., проти 2016 р. Від населення на переробку надходить молоко другого ґатунку(87% від загального обсягу). Тому, частка ґатунку «екстра» у структурі зданого на переробку склала 15,5 % (13,8 % у 2016-му), частка вищого -35,8 % (36,4 % у 2016-му), а першого - 39,4 % (43 % у 2016-му).

Вітчизняні молокопереробні підприємства у 2017р. збільшили експорт молочних продуктів на 82,45 %, тобто реально практично подвоїли обсяги експорту. Що стосується імпорту молочних продуктів, треба зазначити, що його обсяги були

набагато менше, ніж експорту, але у відносному вимірі він значно виріс .В основному, спостерігається зростання експорту по всім найменуванням, крім масла вершкового (-332 т) в 2017 р. порівняно з 2016 р. обсяг імпорту зріс майже по всім категоріям,окрім молока та вершків згущених (-5025 т).

На основі даних, можна виділити наступні фактори, що стримують розвиток ринку молочних продуктів: зниження поголів'я корів, дефіцит якісного молока, невідповідність сировини стандартам ЕС, зниження попиту на продукти переробки в зв'язку із низькою купівельною спроможністю населення. Для вирішення проблеми зі щорічним зменшення поголів'я корів необхідне залучення інвестицій для створення належних умов утримання корів, а саме: придбання або модернізація обладнання для оптимізованої годівлі тварин, реконструкція приміщень, де вони перебувають.

УДК:3303:638.14.06(477)

Гапон О. Ю.
студентка
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ЕКОНОМІКО-ПРОМИСЛОВИЙ РІВЕНЬ ВИРОБНИЦТВА ТОВАРНОГО МЕДУ В УКРАЇНІ

На сьогодні виробництво чистого, смачного, меду та продуктів бджільництва є лише аматорським, підтримки з боку держави для пасічників не має. Для більш прогресивного виробництва можлива ідея об’єднання пасічників в кооперативи, а також зміни обладнання та матеріалів для отримання продуктів бджільництва. Важливим є економічно врахувати всі позитивні та негативні сторони виробництва вивчаючи стандарти Європейського зразку, для того щоб цю продукцію можна було отримати якісною та реалізувати на ринках Європи, де якісна продукція має високу ціну. Зважаючи на сучасні тенденції техніко-технологічного розвитку, людський соціум дуже залежний від бджіл, особливо від результатів їх діяльності, економічне значення бджільництва доповнюється також тим, що бджіл використовують для запилення сільськогосподарських культур, мед та інша продукція бджільництва. Вартість додаткової продукції від запилення сільськогосподарських культур бджолами значно перевищує витрати на утримання пасік. Бджільництво виконує дуже важливу міжгалузеву багатогранну функцію, оскільки від бджіл одержують мед, квітковий пилок, бджолиний віск, прополіс, маточне молочко, що широко використовують як у харчовій, так і в фармацевтичній промисловості. Підвищенню рентабельності бджільництва сприятиме підготовка фахівців-бджолярів вищої кваліфікації, організація виставок, ярмарків, де більш широко повинна рекламуватися продукція бджільництва, сучасні технології та обладнання.

Світовий ринок меду належить до найбільш глобалізованих продовольчих ринків у світі, у зв’язку із чим на ринку є високий рівень конкуренції. Для інтеграції

ринку й адаптації до умов його функціонування та здійснення ефективної зовнішньо-економічної діяльності необхідне інформаційне забезпечення суб'єктів щодо конкурентів, обсягу, потреб ринку та його кон'юнктури. Основними факторами високого рівня конкуренції є незадоволений світовий попит на цей продукт і зростання ціни. Зважаючи на сучасні тенденції техніко-технологічного розвитку, людський соціум дуже залежний від бджіл, особливо від результатів їх діяльності, економічне значення бджільництва доповнюється також тим, що бджіл використовують для запилення сільськогосподарських культур, мед та інша продукція бджільництва. Вартість додаткової продукції від запилення сільськогосподарських культур бджолами значно перевищує витрати на утримання пасік. Бджільництво виконує дуже важливу міжгалузеву багатогранну функцію, оскільки від бджіл одержують мед, квітковий пилок, бджолиний віск, прополіс, маточне молочко, що широко використовують як у харчовій, так і в фармацевтичній промисловості. Підвищенню рентабельності бджільництва сприятиме підготовка фахівців-бджолярів вищої кваліфікації, організація виставок, ярмарків, де більш широко повинна рекламуватися продукція бджільництва, сучасні технології та обладнання. Аналізуючи обсяг експорту вітчизняного меду можна зазначити, що в Україні є позитивна стабільна тенденція до його збільшення. Потрібно відмітити, що конкурентоспроможність українського меду формується за рахунок таких факторів, як: збільшення обсягу внутрішнього виробництва меду та зменшення купівельної спроможності українських споживачів. Ці дві економічних передумови формують експортну ціну українського меду, яка є найнижчою серед основних гравців на ринку експортного меду.

УДК:3306:338.439.5:637.1(477)

Гаркуша В. П.
студентка
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

РОЗВИТОК РИНКУ МОЛОКА ТА МОЛОКОПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

В Україні ринок молока та молочної продукції - це система товарно-грошових відносин в аграрному секторі між виробниками продовольчої сировини, переробними підприємствами і споживачами кінцевої молочної продукції. Однією з перших проблем ринку молока та молоко продукції є сировина база. Молочна промисловість безпосередньо залежить від стану галузі молочного скотарства, де, нажаль, спостерігаються негативні тенденції, пов'язані із зменшенням виробництва кількості молока. Щорічне зростання цін на корми, енергоносії, ветеринарні препарати, засоби гігієни, призводить до втрати інтересу вирощування корів в усіх типах господарств. До цього, також, призводить недосконалий механізм дотацій для виробників

сільськогосподарської продукції та недостатній рівень державної підтримки галузі молочного скотарства.

Молочні заводи у великих містах мають можливість без основної переробки сировини реалізувати непридатні для тривалого зберігання питне молоко та кисломолочні продукти, бо основними споживачами продукції яких є міські жителі. Віддалені від споживачів переробні підприємства більшою мірою переробляють молоко на продукцію з тривалим терміном зберігання (тверді сири, масло, згущене молоко, сухе знежирене молоко, казеїн) і ринком збуту.

Важливою проблемою вітчизняних виробників молочної сировини й молочної продукції є атестація ферм із виробництва молока. Під час атестації молокопереробних підприємств міжнародною комісією щодо експорту продукції першочергово враховується атестація сировинної зони (молочнотоварні ферми, приймальні пункти). Недостатній рівень санітарно-виробничої культури та технологій у багатьох господарствах впливає на забезпечення рівня якості та безпечності молочної сировини. Наслідком цього є недоодержання товаровиробниками значних грошових коштів від реалізації продукції, а споживачами – високоякісної продукції.

Молочна галузь посідає провідне місце в економіці будь-якої країни і забезпеченні населення продуктами харчування першої необхідності.

Розроблена Інститутом харчування НАНУ науково обґрунтована норма річного споживання молочних продуктів у перерахунку на молоко становить 438 кг на особу, зокрема молока - 182 кг; масла - 5,5; кисломолочного сиру - 7,3; сметани - 6,5; сиру твердого - 6,5; молока знежиреного та продукції з нього – 15,9 кг.

У 2017 р. виробництво молока порівняно з 2012 р. зменшилося на 8,8% , а постачання молока на молокопереробні підприємства - на 11,3 %, що призвело до зниження на 6,2 % виробництва молокопродуктів. Незважаючи на це молокопереробні підприємства підвищили рівень переробки сировини й виробили молочних продуктів у 2,2 рази більше відносно поставленого сільськогосподарськими товаровиробниками молока. Запровадження прямих дотацій та скасування спеціального режиму ПДВ вплинуло на зниження пропозиції молока на ринку і як наслідок зумовило необхідність адаптації виробників сировини до нових правил виробництва продукції.

У 2017 р. порівняно з 2012 р. виробництво молочнокислої продукції зменшилося на 14,1 %, жирних сирів - на 32,7, сиру кисломолочного - на 11,9, сухого молока та вершків – на 6,8, казеїну - на 2,9 %. Водночас на 1,6 % збільшилося виробництво обробленого молока і на 14,0 % вершкового масла. У 2017 р. проти 2014 р. виробництво молока, сиру, масла і молочних продуктів знизилося на 17,1, 13,0, 11,4 і 11,2 % відповідно.

Переорієнтація товаровиробників з російського ринку, який був основним споживачем українських сирів, на ринки азіатських, африканських та інших країн світу призвела до зниження експорту сирів у 2017 р. порівняно з 2012 р. на 88,0 %, але рівень споживання молока та молокопродуктів на внутрішньому ринку залежать від багатьох чинників, насамперед від обсягів виробництва. Збільшення виробництва молока на 1 особу на 1 кг підвищує рівень споживання молока та молочних продуктів на 0,0794 кг. Рівень споживання молока на внутрішньому ринку залежить від впливу ряду інших важливих чинників, серед яких провідне місце посідає купівельна спроможність різних верств населення. Еластичність споживання молока та молочних продуктів вища у групі господарств з найнижчими доходами, проте зі збільшенням сукупних доходів коефіцієнт еластичності знижується.

Ринок молокопродукції - важлива складова забезпечення населення цінними харчовими продуктами, оскільки багато складників молока не містяться в інших природних продуктах. Ринок молока та молочної продукції є одним із найбільш розвинених секторів агробізнесу, якому притаманні два варіанти розвитку подій. Перший варіант базується на збільшенні внутрішнього попиту, забезпеченого підвищенням доходів і купівельної спроможності домогосподарств. Другий – пов'язаний з покращанням експортного потенціалу вітчизняної молочної індустрії. Це підтверджується тим, що 90 % загального обсягу молока, 95% вершкового масла та понад 85 % кисломолочних, плавлених і сичужних сирів у 2017 р. реалізовано на території України. Значні резерви для розвитку ринку молока та молочних продуктів містяться в посиленні експортного потенціалу галузі, що потребує опрацювання стратегії виходу вітчизняних переробних підприємств на зовнішні ринки збуту своєї продукції. Є сподівання, що на покращення рівня якості показників сировини позитивно вплинуть зміни ДСТУ 3662: 2018 «Молоко – сировина коров'яче. Технічні умови» яке вступило силу з 1 січня 2019 р. на зміну ДСТУ 3662: 2015.

УДК:330.322(477)

Гирич Є. А.
студентка
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ

Для подальшого покращення інвестиційного клімату України актуальним на сьогодні є питання удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату й формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Провідними сферами економічної діяльності, за обсягами освоєння капітальних інвестицій, у 2017 році залишаються: промисловість – 35,9%, будівництво – 11,7%, сільське, лісове та рибне господарство – 12,0 %, інформація та телекомунікації – 8,9%, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 8,1%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 9,2%, державне управління й оборона; обов`язкове соціальне страхування – 2,1%.

На сьогодні в Україні створене правове поле для інвестування та розвитку державно-приватного партнерства. Законодавство України визначає гарантії діяльності для інвесторів, економічні та організаційні засади реалізації державно-приватного партнерства в Україні. На території України до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто надано рівні умови діяльності з вітчизняними інвесторами. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації. Україна залишається привабливою для інвестицій,

водночас вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою у світове господарство і порушення макростабільності на зовнішніх ринках має свій відголос в Україні. У рейтингу Doing Business 2018 Україна піднялась на +4 пункти і посіла 76 позицію зі 190 країн світу. Найбільший прогрес Україна продемонструвала у таких складових рейтингу: +105 пунктів (за 140-го на 35-те місце) по компоненту "одержання дозволів на будівництво" — завдяки зменшенню пайової участі в Києві з 10 до 2% та зниженню вартості послуг з технагляду; + 41 пункт по "сплаті податків" за зменшення та уніфікацію ставки ЄСВ.

Також, слід відзначити, що у рейтингу агентства Moody's Investors Service Україна покращила свій кредитний рейтинг в міжнародному економічному списку. Він змінився з Caa3 до Caa2, що означає зміна прогнозу зі "стабільного" на "позитивний". Так, на поліпшення показників вплинуло проведення структурних реформ в Україні, що допомогло країні впоратися з борговим навантаженням і поліпшити позиції на зовнішніх ринках.

Для підвищення захисту іноземних інвестицій Законом України від 16.03.2000 р. № 1547 ратифікована Вашингтонська Конвенція 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами. Вирішенню проблемних питань інвесторів покликані сприяти комісії із сприяння досудовому врегулюванню спорів з інвесторами, які можуть створюватися органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування як тимчасові консультаційно-дорадчі органи з метою сприяння досудовому врегулюванню спорів між інвестором і органом виконавчої влади (місцевого самоврядування), відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 р. № 1024 “Про заходи щодо вдосконалення роботи органів виконавчої влади з інвесторами”. Підписано та ратифіковано Верховною Радою України міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій з більше ніж 70 країнами світу. З метою спрощення порядку залучення іноземних інвестицій та унеможливлення прояв ознак корупції при їх державній реєстрації 31.05.2016 р. прийнято Закон України № 1390-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов’язковості державної реєстрації іноземних інвестицій». 23.05.2017 р. Верховною Радою України прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення бар’єрів для залучення іноземних інвестицій». Законом врегульовано базові аспекти оформлення дозволу на застосування праці іноземців та посвідки на тимчасове проживання, що спростить залучення іноземних менеджерів та іноземних кваліфікованих працівників, що необхідно на перших етапах розвитку дочірнього підприємства в Україні.

Також, Законом надається право отримувати посвідку на тимчасове проживання в Україні іноземним інвесторам, які мають істотну участь в українських підприємствах, але не працевлаштовані на підприємстві. 7. 26.05.2017 р. Перший віце-прем’єр Міністр економічного розвитку і торгівлі України Степан Кубів у Відні (Республіка Австрія) підписав Угоду про заохочення та захист інвестицій між Україною та Фондом Міжнародного розвитку ОПЕК. Угода передбачає надання режиму найбільшого сприяння щодо розпорядження інвестиціями та прогнозовано сприятиме збільшенню обсягів іноземних інвестицій в ключові галузі економіки України. Крім того, постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 року № 578 утворено міжвідомчу робочу групу щодо розгляду проблемних питань про порушення правоохоронними органами прав суб’єктів господарювання; постановою Кабінету Міністрів України від 21 березня 2018 року № 226 утворено міжвідомчу

робочу групу з питань підготовки пропозицій щодо розв'язання системних проблем і налагодження ефективної співпраці та діалогу з іноземними інвесторами для реалізації їх пропозицій щодо поліпшення інвестиційного клімату. З метою забезпечення ефективної взаємодії представників наукової громадськості, органів виконавчої влади та реального сектору економіки у формуванні та реалізації єдиної державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2017 року № 226 утворено Національну раду України з питань розвитку науки і технологій, яка є постійно діючим консультативно-дорадчим органом, що утворюється при Кабінетові Міністрів України. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 р. № 520-р затверджено склад Національної ради з питань розвитку науки і технологій. Затверджено план заходів щодо її реалізації, основною метою яких є забезпечення реалізації ініціатив «Цифрового порядку денного України 2020» (цифрова стратегія), що сприятиме усуненню бар'єрів на шляху цифрової трансформації України у найбільш перспективних сферах, шляхом стимулювання економіки та залучення інвестицій, подолання цифрової нерівності, поглиблення співпраці з ЄС у цифровій сфері та розбудови інноваційної інфраструктури країни та цифрових перетворень.

УДК:332.154:631.157:636.1(477)

Голишкіна Д. Д.
студентка
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ КОНЯРСТВОМ В УКРАЇНІ

Існуюча структура управління галуззю конярства є досить громіздкою і недосконалою, що не дає змоги здійснювати єдину політику розвитку конярства та кіннозаводства. Для подолання відомчої розрізненості суб'єктів племінної справи у конярстві, яка негативно впливає на розвиток галузі, доцільно зосередити функції господарського управління, адміністративного контролю та державного регулювання галузі в єдиному органі управління при Міністерстві аграрної політики України (Національне об'єднання з племінного конярства). В об'єднання, в першу чергу, повинні ввійти всі державні кінні заводи та іподроми. Інші кіннозаводи, племрепродуктори, заводські конюшні ввійдуть в об'єднання на правах асоційованих членів.

За рахунок упорядкування координації роботи всіх суб'єктів племінної справи основним завданням Національного об'єднання з конярства є збереження цінного генофонду основних заводських порід, виведення галузі за селекційними, технологічними, спортивними та економічними показниками на світовий рівень. Забезпечення конкурентоспроможності порід вітчизняної селекції на міжнародному ринку, організація розвитку експорту та імпорту на основі інтенсивних

методів селекції та технології. Підвищення ефективності та стійкості розвитку усіх напрямків у конярстві потребує докорінних змін якісних характеристик розведення як за рахунок державної підтримки, так і за рахунок коштів коневласників. При цьому слід виходити з того, що існуюча кількість кінних заводів та репродукторів задовольняє потреби галузі у племінному матеріалі і не потребує їх розширення. Пріоритет у розвитку галузі необхідно надати племінному кіннозаводству, яке здатне забезпечити потребу в конях різних порід і напрямків. Оскільки коні вітчизняної селекції за генетичним потенціалом та селекційними ознаками поступаються породам зарубіжної селекції, головна увага при цьому буде зосереджена на значному підвищенні їх якості. Для реалізації завдань племінного конярства необхідно, перш за все: підвищити якість наявного на сьогодні генофонду порід коней; забезпечити конкурентоспроможність племпродукції вітчизняної селекції на зовнішньому ринку для збільшення надходжень інвалюти від експорту поголів'я в 2–3 рази; для підвищення якісних показників племінного поголів'я кінних заводів і розширення генофонду необхідно передбачити закупівлю за рахунок коштів державного бюджету за програмою «Селекція» імпортних жеребців-плідників з високими показниками працездатності; підвищити селекційно-технологічну дисципліну в племінній роботі з основними породами;інтенсивно та ефективно використовувати кращий вітчизняний та світовий генофонд заводських порід. Для підвищення конкурентоспроможності коней вітчизняної селекції на міжнародному рівні на базі провідних кінноспортивних організацій необхідно створити центр (трендепо) спортивної підготовки коней. Надавати пріоритетного значення комерціалізації спортивного конярства шляхом вжиття рекламних заходів та розширення сервісних послуг (прокат коней, розвиток кінного туризму та інше). Наступне збільшення поголів'я робочих коней в усіх категоріях господарств має відобразитись під час вирішення двох організаційно-технічних умов: організація розширеного відтворення поголів'я коней. Для цього кінні заводи та племрепродуктори повинні виконувати функції багатоцільових підприємств, приймаючи на період парувальної компанії племінних і безпородних маток від приватних власників за відповідну плату. Вищою формою заводської роботи має стати організація міжзаводських парувальних пунктів і селекційних центрів, де зосереджуватимуться кращі за генотипом жеребці-плідники вітчизняного та світового генофонду, а також запаси спермопродукції; забезпечення власників коней необхідним сільськогосподарським знаряддям на кінській тязі, що потребує ухвалення відповідних рішень та вжиття заходів щодо організації їх виробництва.

Враховуючи, що коні робочо-користувацького напрямку в основному зосереджені в Поліській зоні, для поліпшення їх господарсько корисних якостей необхідно збільшити в цій зоні кількість заводських конюшень. Для стимулювання технології розведення та вирощування цінної племпродукції коней призових порід кошти державної підтримки на селекцію в конярстві необхідно спрямувати на формування преміально-призового фонду. Преміально-призова сума формується на весь скаковий та біговий сезони, виходячи з середньої вартості утримання коня протягом року. Розподіл преміально-призової суми слід проводити виходячи з цінності традиційних призів згідно з міжнародною кваліфікацією. Зобов'язати усі державні кінні заводи представляти для випробувань на іподромах 80% молодняку 2-річного віку. Для розширення призового бізнесу та підтримки кіннозаводства доцільно усім іподромам за рахунок тоталізатора впровадити в практику основних видів гри поза іподромами, тобто через систему зв'язку. Продуктивно-прикладне конярство необхідно спрямувати на створення спеціалізованих ферм та підприємств з

виробництва кумису, а в біологічній промисловості – для виготовлення вакцин і сироваток, лікувальних препаратів, переробки і використання побічної продукції – волосу, гною та інше.

УДК:339.92:006.83:637(4)

Грабік О. В.
студентка
Михальчишина Л. Г.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА В УКРАЇНІ: ІНТЕГРАЦІЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ

Одним з основних чинників, що перешкоджає розширенню доступу українських товарів на європейський ринок в умовах запровадження зони вільної торгівлі, є невідповідність національних стандартів вимогам ЄС.

Україна має всі можливості бути передовим експортером тваринницької продукції та сировини з високим валовим прибутком. Для впровадження цих можливостей необхідно запровадити жорстку систему контролю якості продукції [1].

Важливе завдання розвитку тваринництва полягає в підвищенні не лише кількості, а і якості продукції. Цьому мають сприяти методи селекції і науково-обгрунтовані норми годівлі тварин, поліпшення технічного оснащення ферм, матеріальне стимулювання працівників за підвищення якості продукції. Загальні завдання, які необхідно вирішувати в галузі тваринництва, полягають у тому, щоб забезпечити зростання продуктивності і поголів'я худоби і на цій основі збільшувати обсяги виробництва високоякісної продукції при найменших затратах праці і коштів.

Першочерговим значенням для підвищення якості м'яса, ефективності використання сировинних ресурсів має первинна переробка тварин, рівень організації технологічних процесів, які включені в виробничий цикл виготовлення різної продукції, а також рівня її зберігання, що визначаються температурою, відносною вологістю та іншими показниками.

Виробництво продукції тваринництва високої якості може бути забезпечене при дотриманні санітарно-гігієнічних умов із використанням ефективних методів та засобів санітарної обробки і профілактичної дезінфекції обладнання та виробничих приміщень. Усі продукти тваринництва підлягають обов'язковій ветеринарно-санітарній експертизі з метою визначення їх придатності на харчові цілі [2].

До якості продуктів харчування встановлені відповідні вимоги Законом України «Про якість і безпечність харчових продуктів і продовольчої сировини» та рядом інших документів: Сертифікат відповідності (якості), Державний реєстр або висновок державної санітарно-гігієнічної служби, ветеринарний дозвіл для харчових

продуктів і продовольчої сировини тваринництва, карантинний дозвіл для продукції рослинництва.

В Україні методи контролю харчової продукції здебільшого ґрунтуються на досвіді 1990-х рр. Система забезпечення якості (система якості) відноситься до методів, розроблених світовою і вітчизняною діяльністю із забезпечення постійної якості продукції.

Система якості – сукупність організаційної структури, відповідальності, процесів і ресурсів, що забезпечує здійснення загального керівництва якістю.

Останнім часом застосовують контроль не товару, а здатність підприємства випускати продукцію з постійною якістю, що відповідає очікуванням споживачів. Стосується це і підприємств громадського харчування. Найбільш важливим способом дотримання та комплексного управління якістю є система якості.

Розроблено три міжнародних стандарти Міжнародною організацією по стандартизації (ІСО), які отримали в ІСО індекс 9000 та ряд інших оновлених стандартів до індексу14000. Важливим у питанні комплексного управління якістю є створення та впровадження в діяльності підприємств систем комплексного контролю управління якістю.

Для імплементації вимог Глави 4 Угоди про асоціацію в лютому 2016 року Уряд своїм розпорядженням № 228-р від 24.02.1016 схвалив Всеохоплюючу стратегію імплементації Глави 4 (Санітарні та фітосанітарні заходи) Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Згідно цього документу імплементація передбачає перегляд вітчизняної законодавчо-нормативної бази з точки зору її гармонізації з низкою регламентів ЄС.

Забезпечення прозорості є одним із ключових інструментів, за допомогою яких Угода про асоціацію має зменшити ці перешкоди у торгівлі між ЄС і Україною. З одного боку, прозорість допомагає забезпечити застосування санітарні та фітосанітарні заходи виключно в обґрунтованих законних цілях (захист навколишнього середовища, охорона здоров'я або безпеки людини, захист життя та здоров'я тварин і рослин, запобігання шахрайству, а також виконання вимог національної безпеки), виключаючи їх використання як прихованого бар'єра в торгівлі. З іншого боку, забезпечення повної прозорості сприяє зниженню негативного впливу на експорт дозволених санітарних та фітосанітарних заходів шляхом полегшення гармонізації законодавства України із законодавством ЄС.

Список використаних джерел:

1. Молнар Д., Чорій М., Рубіш Н. Контроль якості продуктів харчування і можливості України гармонізації стандартам ЄС. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Економіка. 2017. №2 (18). С. 42-46.

2. Лозинська І.В. Контроль якості продукції тваринництва в контексті підвищення конкурентоздатності вітчизняного товаровиробника. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2012. №3 (51). С. 85-89.

УДК 38.43:316.422

Горовець К. С.
студентка
Наконечна К. В.
к.е.н, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

РОЗВИТОК РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ В НОВИХ УМОВАХ ПРОДОВОЛЬЧИХ ВИКЛИКІВ

У зв'язку з різким зниженням платоспроможності населення України та високою ціною на органічну продукцію порівняно з традиційною виробникам необхідно шукати альтернативні шляхи збуту. Одним із найбільш перспективних шляхів є вихід на зовнішні ринки, що дасть змогу зберегти економічну ефективність виробництва та в перспективі збільшити його обсяги. Для цього необхідно зробити оцінку перспектив експортного потенціалу підприємств–виробників органічної сільськогосподарської товарної продукції.

Тому існують такі переваги, які мають українські виробники на зовнішніх ринках: збільшення кількості експортоорієнтованих виробників органічної продукції; близькість до країн–членів Європейського Союзу, що є основним імпортером вітчизняної органічної сільськогосподарської продукції; високий рівень екологічної безпеки органічної продукції; науковий потенціал для розробки ефективних експортоорієнтованих стратегій; позитивний імідж українських виробників органічної продукції; виникнення приватних консультаційних органів, що надають консультації з питань експорту органічної продукції [1].

Загалом українські виробники органічної продукції мають сприятливі умови для розвитку експортного потенціалу. Проте його реалізації перешкоджає низка проблем, зокрема: посилення міжнародної конкуренції; складність пошуку надійних партнерів-покупців та налагодження торговельних відносин із ними; низькі фінансові можливості підприємств–виробників органічної продукції; труднощі під час налагодження збуту органічної товарної продукції; відсутність досвіду менеджменту підприємств у проведенні експортно-імпортних операцій, пошуку посередників; відсутність практики щодо обстоювання власних інтересів у закордонних органах, зокрема судах; відсутність досвіду роботи з міжнародними стандартами виробництва органічної продукції; зростання вартості експортних операцій; відсутність державної підтримки експортних операцій виробників органічної сільськогосподарської товарної продукції.

Вихід органічної сільськогосподарської товарної продукції на зовнішні ринки зумовить зростання довіри до їх якості та виробників, підвищення іміджу держави, оскільки органічна продукція є найбезпечнішою та найкориснішою для суспільства.

Зросте зацікавлення традиційною сільськогосподарською продукцією. Саме тому необхідна державна підтримка підприємств, що успішно реалізовують органічну продукцію на зовнішніх ринках (наприклад, позики на пільгових умовах, першочергове відшкодування ПДВ). Використання міжнародних зв'язків держави дасть змогу розширити ринки збуту та зробити пошук партнерів легшим, а також

прискорити його. Також необхідна допомога держави для залучення виробників органічної продукції до участі у міжнародних виставках з метою активізації інтересу партнерів.

За останні кілька років Україна стала важливим постачальником органічної продукції на західні ринки. Основна органічна продукція, що експортується з України – це зернові, олійні та бобові культури, дикорослі ягоди, гриби, горіхи та лікарські трави [2].

Все більше українські оператори прагнуть продавати за кордон не лише сировину, а й органічну напівперероблену та перероблену продукцію.

В Україні існує всього 10 сертифікованих органічних виробників овочів і зелені. Ціни на органічні овочі і зелень вищі за ціни на неорганічні на 150-1100%. Але загалом ця ніша високорентабельна.

Ягідна ферма на 2-3 році виходить на точку беззбитковості, її рентабельність – більше 100% на 5 році роботи. Ягідних органік-ферм – найбільше з-поміж інших видів ферм. Це можна підтвердити за статистикою проекту «Органік Бізнес Школа» [3]. Діапазон вартості ягід дуже залежить від ряду параметрів – таких, як клас, сорт та, що важливо, від величини партії. Тому спостерігається запуск процесів кооперації чи співпраці виробників. Тому що так експортер економить на логістиці, на сертифікатах. Попит стабільний, перевищує пропозицію в рази, тому це виробництво досить швидко окупиться, принесе прибуток, і цим варто займатися. Особливо саме зараз – коли ринок ще порожній. Але можна прогнозувати перенасиченість ринку органічної ягоди на експорт через кілька років.

Сад яблук і груш – це дуже затребувана ніша. Через кілька років і внутрішній ринок органічних фруктів значно зросте і дасть змогу стабільного ринку збуту в Україні. Експорт органічних яблук і груш є також дуже перспективним – і у свіжому вигляді, у в переробленому. Багато запити із Британії та Німеччини на експорт перероблених органічних яблук. Ця ніша зараз в Україні, на відміну від ягід, зовсім порожня.

Зараз є кілька гравців на ринку, кілька ще закладають сади. Але поки вони досягнуть максимального плодоношення, мине ще не менше ніж 3 роки. Органічні яблука коштують у 3 рази дорожче, ніж звичайні, а соки у 2 рази дорожчі.

Цікавий ринок органічних пряних трав. Теж практично порожня ніша, продукція — високо маржинальна, є можливість експортного збуту. Головне – знайти свій ринок збуту. Можна організувати свою доставку або домовитись із магазином чи інтернет-магазином, можна робити великі комплекси. Збут точно буде. За даними «Органік Бізнес Школи», великі мережі готові брати органічну продукцію, але тільки за умов великих обсягів. Просто ці обсяги ніхто не може дати. Попит є , а пропозицію поки що ніхто не може зробити.

Список використаних джерел:

1. Артиш В.І. Особливості органічного агровиробництва в концепції сталого розвитку АПК України. Економіка АПК. 2012. № 7. С. 19-23.

2. Органічний ринок в Україні. Agropolit.com: веб-сайт.

URL: https://agropolit.com/spetsproekty/415-organichniy-rinok-v-ukrayini--analitika (дата звернення: 17.03.2019).

3. Органічний бізнес – перспективно і прибутково. Органічна бізнес школа.

URL: http://organicbusiness.com.ua/organichnij-biznes-perspektivno-i-pributkovo/ (дата звернення: 18.03.2019).

4. Федерація органічного руху в Україні.

URL: http://www.organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29 (дата звернення: 12.02.2019).

5. Наконечна К.В. Аналіз впливу факторів зростання аграрного виробництва на його організацію. Біоресурси і природокористування. Том 6, №5-6, 2014. ст. 146-150.

6. Наконечна К.В. Формування моделі інноваційного розвитку аграрної сфери. Вісник аграрної науки. – 2013. – Ст.66-69.

УДК:338.439.5:664.69

Дерев'янко О. С.
студент
Михальчишина Л. Г.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ЗЕРНА

Ринок зерна України відіграє провідну роль в процесах забезпечення продовольчої безпеки, інтеграції України в світову і європейську економічні системи. Також інституційно-правове середовище ринку зерна забезпечує основу для її розвитку. Для здійснення цього необхідно адаптувати інституційну і правову середу до сучасних реалій шляхом формування відповідних економічних і правових умов для державного регулювання виробництва і продажу зерна як на внутрішньому, так і на світовому ринках. У той же час,важливо акцентувати увагу на необхідності дотримання балансу інтересів сільськогосподарських виробників і держави [1].На аграрному ринку зернові культури зберігають провідні позиції в експорті, переробці і внутрішньому споживанні, що доводить їх стратегічно важливу роль у забезпеченні продовольчої і економічної безпеки країни.За даними Організації економічної співпраці та розвитку (OECD) та Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (FAO), глобальне споживання зернових та злакових ймовірно зростатиме до 2026 року. Очікується зростання глобального споживання пшениці на 11 % у період до 2026 року. Прогнозується, що використання пшениці на корми буде зростати в Китаї, Пакистані, В'єтнамі. Частки 5-ти найбільших імпортерів пшениці (Єгипет, Індонезія, Алжир, Бразилія, Японія), ймовірно, залишаться стабільно високими. Також прогнозується інтенсифікація світового споживання кукурудзи. А саме, зростання споживання кукурудзи на особу очікується перш за все у країнах Африки — в середньому на 3% на рік. В'єтнам має шанси замінити Єгипет на 5-му місці найбільших імпортерів кукурудзи.

Зростання споживання та попиту на зернові в світі насамперед пов'язане зі збільшенням населення планети. Так, за даними ООН, до 2050 року Землю населятиме близько 9 млдр людей. Власне, зростання кількості населення буде

переважно за рахунок Африки та Азії, де Україна традиційно має сильні позиції експорту зерна.

Україна активно експортуємо своє зерно до країн Північної Африки, Європи, країн Перської затоки, що фактично досягає 50% всього українського експорту зерна. Окрему частину експорту, яку вдалось суттєво збільшити останнім часом, займають країни Азії, зокрема, Китай, Індія та В'єтнам, а також країни Південно-Східної Азії — Індонезія. В планах активно розвивати експорт до країн Латинської Америки, зокрема Мексики, Аргентини та Бразилії.Очікуване збільшення виробництва, в тому числі і як наслідок експорту зернових, значно покращить позиції України в світовій торгівлі. Така тенденція, безумовно, позитивно вплине на внутрішній ринок України та на добробут населення. Адже вже зараз учасники зернового ринку України є локомотивом розвитку економіки країни, і більш ніж третина експортної виручки всієї країни — це заслуга агроекспорту [2].

Разом з тим, нинішній стан зернопродуктового підкомплексу, неконтрольованість і непрогнозованість ринку зерна, не завжди обґрунтоване державне втручання в цю сферу свідчать про низку невирішених питань теоретико-методологічного і практичного характеру. Зокрема, потребують подальшого дослідження такі елементи механізмів державного регулювання ринку зерна, як інтеграційні зв’язки його учасників, прогнози кон’юнктури ринку зерна, монополізація посередницьких послуг комерційними фірмами, спотворення ринкового механізму ціноутворення, перегляд і подальше вдосконалення організаційних, адміністративно-правових та фінансово-економічних механізмів державного регулювання і приведення їх у відповідність з вимогами Світової організації торгівлі та інших міжнародних інституцій.

Стратегічним завданням розвитку зернового ринку повинно стати повне задоволення власних потреб держави у зерні, враховуючи його потреби на тваринницьку продукцію, та експорт залишків продовольчого зерна. Але тільки нові технології, підвищення урожайності й інвестиції, збільшення внесення мінеральних та органічних добрив можуть внести суттєві зміни у зростання ефективності виробництва зерна, виходу його на внутрішній і зовнішній ринки і на цій основі підвищити ефективність аграрного виробництва.

Список використаних джерел:

1. Литвинова О. М., Литвинов А. І., Білоусько Т. Ю. Розвиток інституційно-правового середовища ринку зерна як чинник підприємницької активності в аграрному секторі. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2018. №8. С. 132-137.

2. М. Горбачьов. Які перспективи зернового ринку України до 2030 року. URL: https://delo.ua/business/jaki-perspektivi-zernovogo-rinku-ukrajini-do-2030-roku-344436/

УДК:339.137.2.636(477)(4)

Дехтярчук О. О.
студент
Вдовенко Н. М.
Д.е.н, професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ

КОНКУРЕНТОЗДАТНІСТЬ ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Євроінтеграційні процеси стали невід'ємною ознакою та напрямком розвитку аграрного сектора економіки України. Першочергового значення при цьому набула взаємообумовлена діяльність держави та господарюючих суб'єктів, спрямована на забезпечення продовольчої безпеки та комплексний підхід при Розмаїтість типів фермерських господарств, регіональні особливості їх діяльності вказують на необхідність побудови особливої методології дослідження відтворення виробничого потенціалу для формування відповідних стратегій їх подальшого розвитку.

В умовах динамічного розвитку ринкових процесів, нестійкого оточуючого середовища, як підтверджує вітчизняна та світова практика, необхідною є переорієнтація зусиль фермерів із забезпечення поточних результатів діяльності на формування довгострокових конкурентних переваг. При розгляді вітчизняного фермерства як відкритої системи постає проблема не лише про можливості, які воно має на даний час, а й про ті, які воно повинно мати в перспективі, щоб забезпечити конкурентоспроможність. Якщо говорити про стратегію відтворення виробничого потенціалу фермерських господарств, найперше, маємо осмислити перспективи збільшення кількості господарств такого типу. У «Концепції розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської обслуговуючої кооперації на 2018-2020 роки» стимулювання створення нових фермерських господарств визначено першим напрямом, за якими передбачається надавати державну фінансову підтримку фермерським господарствам та сільськогосподарським кооперативам. Особливий потенціал та жагу до розвитку фермерською устрою підтверджує багаторічний Президент Асоціації фермерів та приватних землевласників Іван Томич.

У своєму зверненні до фермерів і селян він наголошує, що «сьогодні Україні потрібен фермерський клас в півмільйона господарств. Це справжній захист землі від злодіїв і загарбників. Це інструмент збереження землі і нації для майбутніх поколінь, це збереження душі і серця України, мови культури, традицій, генетики, нашої автентичності, Християнської Віри». Він передбачає, що протягом 5 років слід, і це можливо, створити 500 тисяч сімейних фермерських господарств. Це мільйони нових робочих місць в країні, це переробка і зберігання продукції, особливо тваринницької, овочевої, садової, органічної. Державна політика України у аграрній сфері завжди визначала вектор розвитку вітчизняного фермерства. Першочергово ставилась ціль, шляхом залучення селян до підприємницької діяльності, забезпечити формування товарного сільськогосподарського виробництва, тим самим створивши умови для розвитку аграрного сектора на засадах вільної («чистої») конкуренції між формуваннями сімейного типу. За сучасних умов, коли агрохолдинги здобувають контроль над цілими галузями, роль фермерських господарств розглядається не лише

через призму виробничої функції. Інституційне середовище повинно бути скероване на створення відповідних умов для фермерства, оскільки сучасний фермер являє собою один із шляхів збереження вітчизняного села як адміністративної та соціальної сукупності. В контексті євроінтеграційного курсу розвитку, відтворення виробничого потенціалу фермерських господарств повинно опертися на міцну інституційну основу. Для успішного розв'язання завдань євроінтеграції агропромисловий комплекс України має достатньо передумов: багатий природно-ресурсний та експортний потенціал, вагомий людський капітал, поступово зростаючу інвестиційну привабливість, збережений уклад сільського життя та багатовікові традиції ведення сільського господарства.

Розвитку конкурентоспроможності продукції, яка є запорукою стабільної діяльності підприємств, сприяє світова практика управління підприємствами, яка спрямована на забезпечення довгострокових переваг шляхом використання унікальних можливостей підприємств. Конкурентні стосунки як механізм взаємодії агентів на ринку задають параметри ринкової економіки, визначають функціональні залежності в системі підприємницьких стосунків, забезпечують розширене відтворення у сфері агропромислового комплексу.

УДК:339.564:637.54(477)

Дубович І. О.
студентка
Наконечна К. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ У ЗОВНІШНІЙ ТОРГІВЛІ ПТАШИНИМ М'ЯСОМ ДО КРАЇН ЄС

Проблематиці підвищення експортного потенціалу та аналізу зовнішньоторговельної діяльності присвячено достатньо праць вітчизняних вчених, серед яких виділимо праці: О. О. Алимової [1], Н. М. Балайди, Л. П. Борисової, О. Васильєва, Т. Мельника, Д. С. Покришки, І. Поліщук, В. В. Приходько, А. А. Мазаракі, В. В. Юхіменко, О. П. Гребельник та багатьох інших.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених даній проблематиці, недостатньо дослідженими залишаються питання підвищення експортного потенціалу України в розрізі регіональної торговельної співпраці.

Економічне зростання держави неможливе без розвитку та зміцнення співпраці між країнами, зокрема на регіональному рівні. Для України, як для країни, що обрала проєвропейський напрямок, зміцнення регіональної торговельної співпраці з Європейським Союзом є одним із основних етапів інтеграції держави в регіональне об'єднання.

Проте важливо, щоб ці відносини відбувалися на взаємовигідних засадах, тобто якщо мова йде про зовнішньоторговельну співпрацю, потоки імпорту та експорту

повинні бути збалансованими. На жаль, Україна, незважаючи на значний соціально-економічний потенціал, залишається технічно відсталою, а продукція вітчизняних товаровиробників – недостатньо кон курентоспроможною на міжнародних ринках. Саме тому вважаємо, що дослідження експортного потенціалу України в розрізі регіональної торговельної співпраці з ЄС є актуальним.

Впродовж останніх років Україна активно веде пошук нових напрямків експорту м'ясної продукції. Важливою складовою для успішного виходу на міжнародні ринки є врахування обсягів виробництва м'яса країні, врахування торговельних режимів, конкурентоспроможність української продукції на ринках країн Європи. Варто зазначити, що птахівництво є однією з найпривабливіших галузей за рахунок своєї швидкої окупності і займає пріоритетне місце серед галузей тваринництва, що в свою чергу може слугувати як одна з найвигідніших експортних продукцій в країни Європейського Союзу.

М'ясне птахівництво в Україні демонструє стабільний розвиток. Виробництво м'яса птиці з року в рік збільшується, зростає частка його експорту, розширюється географія експортних поставок. Збереження вітчизняними підприємствами своїх позицій на внутрішньому ринку та освоєння нових зовнішніх ринків можливе за рахунок підвищення їх конкурентоспроможності та якості пропонованої продукції.

Протягом останніх років Україна активно нарощує зовнішні поставки окремих видів м'яса та субпродуктів. Домінує в структурі експорту м'ясо птиці - близько 80%. Обсяги зовнішніх поставок м'яса птиці та субпродуктів за п'ятирічний період збільшились майже в три рази – до 240 тис. т. Експортують переважно заморожене м'ясо птиці.

Істотне нарощування темпів динаміки експорту продукції спостерігається до країни Європи: з 0,4 тис. т у 2013 р. до 37,8 тис. т в 2016 р. Цьому сприяло встановлення квоти на поставку української продукції - 16 тис. т (в 2017 р. - 16,8 тис. т), яка була повністю вичерпана. Серед європейських країн основними покупцями були Німеччина та Нідерланди з часткою в структурі експорту 7 % та 4 % відповідно. Головними конкурентами та провідними країнами у виробництві м'яса птиці є Польща (13,7 %), Франція (12,7 %), а також Велика Британія (12,4 %), Німеччина (11,4 %) та Іспанія (11,1 %). Ця п'ятірка країн забезпечує 61,3 % виробництва м'яса птиці в ЄС [2].

Щоб забезпечити здорову конкуренцію на ринку продукції птахівництва необхідно створити сучасну сільськогосподарську біржу та залучити до її роботи виробників і споживачів продукції птахівництва, постачальників кормів, ветеринарних препаратів, обладнання. Покращення стану галузі птахівництва не можливе без розвитку науки й упровадження інноваційних розробок.

Список використаних джерел:

1. EUROSTAT - COMEXT European Commission - Directorate-General for Agriculture and Rural Development
2. Практичний довідник експортера м'ясної продукції. А. Бурка, В. Гонтар, 2016.- С.104.
3. Наконеча К. В. Особливості національної структури економіки та проведення національної структурної політики в Україні. 2016. Науковий вісник НУБіП України. № 246. ст. 325-333.
4. Кваша С.М., Наконечна К.В. Прикладна економіка. Національний університет біоресурсів і природокористування України. - К., 2017 - 400 с.

5. Наконечна К.В. Обґрунтування основних напрямів структурних зрушень у сільському господарстві. Науковий вісник Національного Університету Біоресурсів і Природокористування України. - К., 2013 -Вип.181, Ч.2 - 361 с.

УДК:33:72.012.:639.212

Задорожній М. В.
студент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ЕКОНОМІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОЕКТУВАННЯ ПОВНОСИСТЕМНОГО ОСЕТРОВОГО ГОСПОДАРСТВА ПОТУЖНІСТЮ 50 ТОНН РОСІЙСЬКОГО ОСЕТРА

В наш час у Чорному та Азовському морях значно скоротилася популяція осетрових, майже всі річки, які впадають у ці моря і використовуються осетровими для нересту, блоковані будівництвом гребель для гідроелектростанцій або іригаційних систем.

Таблиця 1

Фонд заробітної плати проектованого фермерського господарства

Посада	Кількість штатних працівників	Кількість відпрацьованих місяців на рік	Місячний оклад, грн	Фактична з/п з утриманням на військовий збір і ПДФО (1,5% + 18%)	Загальний фонд оплати праці, грн/рік
Директор-бухгалтер	1	12	10 000	8050	120000
Головний рибовод	1	12	8000	6440	96000
Рибовод	1	12	6000	4830	72000
Водій-інженер	2	12	5000	4025	120000
Сторож-робітник	4	6	5000	4025	120000
Сезонні працівники	4	3	5000	4025	60000
Разом ФЗП					588000
Нарахування на ФЗП – 22 %					114660
Разом					702660

У результаті осетрові втратили близько 90 % нерестових площ. Зменшення площі доступних природних нерестовищ у зв'язку із зарегулюванням річок призвело до зменшення природного відтворення і чисельність осетрових видів риб на даний час в значній мірі підтримується за рахунок штучного відтворення.

Російський осетер являється одним із найцінніших об'єктів аквакультури, через високу цінність м’яса та не менш цінну чорну ікру. У зв’язку з зменшенням цього виду в природі є доцільним штучне відтворення і утримання на рибоводних господарствах маточного стада і товарної риби.

У процесі дослідження проведено розрахунки рентабельної діяльності господарства з вирощування 50 тонн російського осетра та розрахунок витрат на оплату праці та категорії основних працівників проектованого господарства наведено у табл. 1.

Заробітна плата - це винагорода, обчислена, як правило, у грошовій формі, яку відповідно до трудового договору власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу. Таким чином витрати господарства на заробітну плату за період вирощування російського осетра за 3 роки становитиме: 702660 х 3 = 2107980 грн. У процесі виробництва значна сума коштів витрачаються на оплату праці. Також в структурі витрат господарства займають відрахування, вони здійснюються за встановленими законодавством нормами.

Інші витрати господарства становитимуть умовно 10 % від загальної суми витрат:

(64350 + 5942504 + 804406 + 645660 + 2107980) х 0,1 = 956490 грн.

Вартість спожитих та перенесених на продукцію виробничих ресурсів становить витрати виробництва. Валові витрати проектованого господарства потужністю 50 тонн товарних трилiток російського осетра наведені у табл. 2.

Таблиця 2

Статті витрат

Витрати	Сума витрат, грн.
закупівля плідників	64350
матеріальні засоби	5942504
енергоносії	804406
амортизація	645660
оплату праці	2107980
відрахування	956490
Разом	10521390

При цьому, вкажемо, що рентабельність – це відносний показник прибутковості, що характеризує ефективність господарської та фінансової діяльності підприємства. Рентабельність розраховуємо за формулою: R = P/V х 100 %, де P − прибуток, V − витрати.

Виручка з продажу товарних трилiток осетра по ціні 250 грн/кг, становитиме:

50000 кг х 250 грн/кг = 12500000 грн.

Прибуток характеризує ефективність рибогосподарського виробництва, свідчить про рівень собівартості рибної продукції, відображає позитивний фінансовий результат діяльності господарства, є власним фінансовим ресурсом для забезпечення розширення виробництва та джерелом формування доходної частини державного бюджету. Прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства – це різниця між

загальною сумою отриманих доходів та здійснених витрат підприємства на виробництво. Прибуток складатиме:

12500000 – 10521390 = 1978610 грн.

Рентабельність господарства становитиме: (1978610 : 10521390) х 100 % = 18,8 %.

Таким чином, показник рентабельності будівництва проектованого повносистемного ставового господарства свідчить про доцільність будування такого повносистемного господарства з вирощування 50 тонн російського осетра.

УДК:33.658.231:637.54(4)

Захарчук М. Ю.
студент
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ПЕРСПЕКТИВИ НАРОЩУВАННЯ ЕКСПОРТУ КУРЯТИНИ В КРАЇНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Виклики процесів глобалізації національної економіки потребують подальшого розвитку вітчизняного агропромислового комплексу та його інтеграції в світову продовольчу систему. Птахопродуктовий підкомплекс одним із перших розпочав освоєння світового ринку, спрямував частину нереалізованої продукції на зовнішні ринки, знайшов вигідні ніші збуту продукції. І, відповідно, отримав такі необхідні інвестиційні ресурси для подальшого розвитку виробництва.

Формування зони вільної торгівлі з ЄС ставить перед птахівничою галуззю нові завдання. У цьому аспекті кожний продовольчий підкомплекс АПК має свої особливості, переваги і загрози щодо адаптації до вимог світового і європейського економічного простору. Вивчення можливостей європейського вектору розвитку м'ясного напряму птахопродуктового підкомплексу в сучасних умовах є актуальним і важливим.

В останніх наукових публікаціях проблема європейської інтеграції розглядається в аспекті розвитку торговельних відносин України з країнами ЄС, економії фінансових ресурсів під час експорту аграрної продукції до зони вільної торгівлі (ЗВТ), практичних проблем підвищення ефективності здійснення зовнішньоторговельних відносин вітчизняного АПК з країнами ЄС після вступу до ЗВТ.

Щодо птахівництва, то ця проблема висвітлюється з точки зору оцінки конкурентоспроможності птахівничих підприємств та їх продукції, аналізу тенденцій зовнішньоекономічної діяльності з метою визначення можливостей збуту на внутрішньому й зовнішньому ринках, юридичних та організаційних аспектів підготовки підприємств до інтеграції у європейські ринки. Вважаємо, що економічні аспекти, недоліки і переваги освоєння європейських ринків для птахівничих підприємств м'ясного напряму досліджено недостатньо.

Актуальність вибраної теми тез обумовлена необхідністю дослідження умов адаптації підприємств м’ясного птахівництва до стрімких темпів розвитку євроінтеграційних процесів в країні. Птахівництво України на сучасному етапі виступає лідером серед інших галузей тваринництва щодо темпів розвитку та обсягів виробництва м’яса.

В ООН роблять ставку на курятину, як найефективніше виробництво з точки зору використання ресурсів. Протиставлять їй яловичину, як найменш ефективне. Для того, щоб прогодувати населення планети в 2050 році, необхідно збільшити виробництво їжі на 70%. Щорічне виробництво зерна повинно досягти 3 млрд тонн, а виробництво м'яса - зрости на більш ніж на 200 млн тонн і досягти півмільярда.

У країнах Європейського Союзу головними складовими виробництва м'яса є кормові та ветеринарні витрати. Вони складають 59,5% собівартості м'яса. Відзначається, що за 6 років (2010-2016) цей показник впав всього на 0,3%.

За даними міжнародних досліджень, українській курці прогнозують ключову роль на ринку ЄС. Дослідження свідчить що високі ставки імпортних зборів захищають ЄС від ввезення м'яса птиці з країн поза ЄС. Однак, навіть при значних імпортних зборах, ціна пропозиції філе грудки з Бразилії і України дорівнює або нижче ціни пропозиції виробників ЄС

Повноцінному виходу вітчизняної курятини на ринок ЄС поки перешкоджають мізерно малі квоти, але їх мають намір переглянути у 2020 році.

За даними Секретаріату з підтримки експорту української продовольчої та аграрної продукції, за рік Україна поставила Європі 123 тис. тонн курятини. Це – на 53,7% більше, ніж в 2017 році. Схожі результати продемонстрували пташники Чилі, збільшивши поставки курятини в ЄС на 44%. Втім, навіть приріст темпів експорту не дозволив Чилі обійти Україну – за рік чилійці експортували лише 35,9 тис. тонн курятини.

Нагадаємо, що на початку серпня було зафіксовано найнижчі ціни на курятину у вітчизняних супермаркетах – 82 грн за 1 кг. У 2018 році було відкрито чотири нових ринки – Албанія, Гана, Гонконг та Марокко.

На сьогодні Україна посідає 7-ме місце з експорту м’яса бройлерів в рейтингу країн-експортерів такої продукції. Найбільшими світовими імпортерами цієї продукції є Японія, Мексика, ЄС, Ірак, Південно-Африканська Республіка, Саудівська Аравія, Куба, Гонконг, Обєднані Арабські Емірати, Ангола.

Найбільше в рейтингу великих постачальників м’яса птиці до ЄС просіла Бразилія. За рік країна зменшила поставки курятини на 26,2%. Поки що Бразилія займає 2 місце в рейтингу з річним показником експорту в 296,2 тис. тонн.

Таким чином, поки Бразилія зменшує, Україна - нарощує темпи експорту курятини в ЄС. За рік розрив з постачання між двома країнами скоротився майже в 2 рази - з 302 тис. тонн до 165 тис тонн, на користь України.

М’ясне птахівництво в Україні – високоефективне виробництво продукції на рівні світових стандартів, яке є конкурентоспроможним як за ціною, так і за якістю, а також постійно освоює нові зовнішні ринки. М’ясною птахівничою продукцією товаровиробники забезпечують внутрішній попит і експортують значні обсяги до Іраку, Йорданії, Лівії та інших країн. Найбільші виробники випускають необхідні для експорту до країн ЄС обсяги та отримали відповідні дозволи від компетентних органів цього об’єднання.

Водночас постачання на європейський ринок м’яса птиці та м’ясних продуктів потребує тривалих перевірок і виконанням процедур, які визначені ветеринарносанітарним законодавством ЄС.

Розширення європейського ринку потребує злагодженої діяльності підприємств-виробників м’яса птиці і м’ясних продуктів та державних органів України. М’ясо птиці і продукти його переробки повинні відповідати вимогам якості і сучасним вимогам безпечності, нормованим чинними регламентами та директивами ЄС. Діяльність Міністерства аграрної політики та продовольства, Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України повинна сприяти отриманню вітчизняними виробниками необхідних дозволів на експорт м’яса та м’ясопродуктів до країн ЄС.

УДК:339.564.631:147:63-027.3(4)

Захарчук А. М.
студентка
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ЕКОНОМІЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ ЕКСПОРТУ ЕКОЛОГІЧНО-ЧИСТОЇ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ В КРАЇНИ ЄС

Не дивлячись на доволі стрімкий розвиток органічного сектору в Україні, поки що європейські покупці сприймають нашу країну виключно як постачальника органічної сировини, а не готового продукту. На даний час в сегменті органіки ми є лише сировинним додатком Європи. Отже задля успішного експорту органічної продукції Україні необхідно позбутися такого амплуа. Щоб досягти такої мети, потрібно робити акцент або на нішевих культурах,продукції тваринництва, та на тих, які в Україні можуть вироблятись досить успішно через сприятливі кліматичні умови, враховуючи в той же час який саме органічний продукт потрібен на світовому ринку. При виробництві враховувати всі стандарти та правила “чистого продукту”, тобто ставити собі передусім ціль виробити той продукт який буде відповідати всім вимогам ринків ЄС.

Органіка це завжди важка робота, але при виконанні ми отримуємо здоровий продукт який може використовуватись при виробництві якісних продуктів харчування, а на цьому будується харчовий ланцюг. Здорові продукти які споживає людина дорівнює здоровому поколінню, довготривалому житті. Експортуючи якісну органічну продукцію ми можемо значно покращити економіку України, поповнити та збагатити і свої ринки якісним продуктом що покращить життя людей. Зважаючи на кон’юктуру та тенденції міжнародного ринку органічних продуктів Україна має перспективи зайняти на ньому свій сегмент. Завдяки консолідації зусиль українських експортерів органіки та підтримці міжнародних проектів, координації з боку

ключових учасників органічного сектору продукція України може стрімко реалізовуватись в країнах Європейського Союзу. Завдяки кваліфікованим фахівцям ми можемо зміцнити та збагатити економіку України, необхідно попрацювати над гармонізацією Українського законодавства у цій сфері, економічний простір дозволяє виробляти органіку поки що за домогою інвестицій тих країн які зацікавлені у здоровому та чистому продукті.

Невирішеними залишаються питання удосконалення форм і методів державної підтримки, розроблення інструментів підтримки малих виробників, сприяння у виході товаровиробників на світовий аграрний ринок. Невідкладного вирішення потребує питання пристосування товаровиробників сільськогосподарської продукції до умов роботи в глобалізованому економічному середовищі з врахуванням створення зони вільної торгівлі з державами - членами ЄС.

Відповідно до Програми планується наблизити законодавство України до законодавства ЄС у сфері сільського господарства, включаючи вимоги до безпечності харчових продуктів, сприяння широкому впровадженню постійно діючих процедур, що засновані на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках (НАССР), на потужностях харчової та переробної галузей; розробити заходи з вдосконалення системи оподаткування, запровадити нові інструменти державної підтримки, які будуть побудовані на принципах публічності і прозорості використання державних фінансів, підвищити ефективність інтервенційної діяльності державних агентів на ринку аграрної продукції; удосконалити систему кредитного забезпечення, а також розвитку державної підтримки страхування аграрних ризиків; сприяти створенню нових потужностей з виробництва та глибокої переробки сільськогосподарської продукції та модернізації існуючих, зокрема у сфері виробництва органічної продукції, садівництва, тваринництва, виноградарства, продукції дитячого харчування та ряд інших заходів, що сприятимуть:

- збільшенню об’ємів виробництва валової сільськогосподарської продукції усіма категоріями підприємств;
- проведенню господарської діяльності для формування збалансованого співвідношення між земельними угіддями та забезпеченню екологічної безпеки і рівноваги території;
- зменшенню територій деградованих сільськогосподарських угідь та позитивних результатів у напрямі досягнення нейтрального рівня деградації земель;
- вдосконаленню структури сільськогосподарських угідь;
- створенню сучасної системи насінництва та розсадництва, зростанню експорту насіннєвого матеріалу, покращенню племінних і продуктивних якостей тварин;
- збільшенню площ виробництва органічної продукції та сировини, розширенню площ спеціальних сировинних зон тощо.

Реалізація Програми передбачається у два етапи. Під час першого етапу заплановано розробити, прийняти нові і внести зміни до діючих законодавчих актів, що стосуються розвитку аграрного сектору економіки. Під час другого етапу заплановано провести аналіз виконання заходів першого етапу, їх коригування та подальше виконання заходів Програми.

УДК 351:631

Кентеш В. В.
студентка
Михальчишина Л. Г.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Україна не залишається осторонь відповідних тенденцій, а саме попит на продовольчу продукцію органічного походження зростає у всьому світі. Переважна частка споживачів органічної продукції зосереджена, головним чином, в економічно розвинених країнах, це пояснюється вищім рівнем цін у порівнянні з продовольчими товарами виготовленими без дотримання вимог, що висуваються до органічної продукції.

За оцінками Міжнародної асоціації рухів екологічного сільського господарства (IFOAM), поточний обсяг світового споживчого ринку органічної продукції становить 60 млрд. євро, що у 5 разів вище у співставленні з 1999 роком. Найбільшим ринком збуту органічної продукції є США, де реалізовується такої продукції майже на 26 млрд. євро (43% від світової ємності ринку). Друге місце посідає ЄС з обсягом реалізації 24 млрд. євро на рік (40 %), третє – Китай (3,7 млрд. євро, або 6 %). За розрахунками фахівців, у середньому кожен мешканець планети витрачає на органічну продукцію близько 8 євро на рік. При цьому, найбільше на органічну продукцію витрачають жителі Швейцарії – 221 євро на рік, Люксембургу – 164 євро, Данії – 162 євро. За оцінками Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (FAO) у перспективі попит на органічну продукцію у світі зростатиме у міру розвитку економіки країн, підвищення рівня освіти та доходів населення [3].

Серед найбільш значущих проблем, які стримують розвиток вітчизняного органічного сільськогосподарського виробництва можна виділити незавершеність законодавчої та нормативно-правової бази, яка чітко окреслила б державну політику в цій сфері, переважання експорту та недостатню розвиненість внутрішнього ринку на сертифіковані органічні продукти, обмеженість номенклатури товарів, а також те, що оптова і роздрібна торгівля сертифікованими продуктами перебуває в зародковому стані, непоінформованість споживачів про переваги органічних продуктів, недостатню кількість торгових мереж, де вони продаються, брак інвестицій в органічне виробництво, бідний споживчий кошик цієї продукції.

Розв’язання зазначених проблем створить умови для подальшого розвитку органічного сільськогосподарського виробництва, від якого значною мірою залежать продовольча безпека і здоров’я нації. За інформацією Федерації органічного руху України, сучасний внутрішній споживчий ринок органічних продуктів в Україні почав розвиватись з початку 2000-х років, склавши: у 2005 році - 200 тис. євро, у 2006 - 400 тис. євро, у 2007 - 500 тис. євро, у 2008 - 600 тис. євро, у 2009 - 1,2 млн. євро, у 2010 - 2,4 млн. євро, у 2011 - 5,1 млн. євро, у 2012 – 7,9 млн. євро, у 2013 р. -

12,2 млн. євро, у 2014 р. - 14,5 млн. євро., у 2015 р. - 17,5 млн. євро, у 2016 - 21,2 млн. євро, а у 2017 р. зріс вже до 29,4 млн. євро.

У той же час, загальна сума експорту органічної продукції з України в 2017 р. перевищила 65 млн. євро. Українські органічні продукти (зерно, бобові, олійні, ягоди, масло, крупи, молочні продукти та ін.) експортуються в країни Євросоюзу, США, Канаду, Швейцарію, ОАЕ, Нову Зеландію, Японію та ін. [2].

Водночас цей напрям потребує значних інвестицій у виробництво, також зростає собівартість продукції через зниження урожайності у період переходу до органічного виробництва та у випадку невисокого рівня родючості ґрунтів, природної продуктивності тварин і насіння; соціальні – обумовлені потребою залучення додаткових обсягів ручної праці, що відкриває можливості для дрібних сільськогосподарських товаровиробників здійснення діяльності у сфері органічного виробництва. Наприклад, у Франції, де 4,5% ферм та 3,6% сільськогосподарських земель є органічними, в органічних фермах зайнято 2,4 найманих середньорічних працівника, тоді як у традиційних - 1,5; екологічні - зумовлені поступовим відновленням якості земельних ресурсів, залучених до процесу виробництва, через дотримання сівозмін, застосування зелених добрив та методів біологічної боротьби зі шкідниками, технологій обробітку ґрунту, спрямованих на мінімальне втручання, зниження ущільнення ґрунтів, а також зниженням забруднення водойм і атмосферного повітря через обмеження застосування синтетичних агрохімікатів, збереження локального біорізноманіття через заборону застосовувати генетично модифіковані організми.

Обов’язковими умовами здійснення виробництва органічної сільськогосподарської продукції є необхідність чіткого дотримання відповідних умов здійснення виробничого процесу, сертифікації та періодичного інспектування. За умов дотримання стандартів органічного виробництва продукція отримує право позиціонуватись на ринку під маркою «органічна». Згідно із Законом України № 191-VIII «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини», органічна продукція – продукція, отримана в результаті сертифікованого виробництва відповідно до вимог цього Закону, а виробництво органічної продукції (сировини) – виробнича діяльність фізичних або юридичних осіб (у тому числі з вирощування та переробки), де під час такого виробництва виключається застосування хімічних добрив, пестицидів, генетично модифікованих організмів, консервантів тощо, та на всіх етапах виробництва (вирощування, переробки) застосовуються методи, принципи та правила, визначені цим Законом, для отримання натуральної (екологічно чистої) продукції, а також збереження та відновлення природних ресурсів [1].

10 липня 2018 р. Верховна Рада України прийняла Закон України №5448-д «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції». Закон встановлює загальні засади правового регулювання у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, що повинно позитивно позначитися на подальших перспективах розвитку вітчизняного виробництва органічної сільськогосподарської продукції.

Україна, маючи значний потенціал для виробництва органічної сільськогосподарської продукції, її експорту, споживання на внутрішньому ринку, досягла певних результатів щодо розвитку власного органічного виробництва. Заходи, які мають здійснити органи державної влади щодо сприяння та регулювання діяльності суб’єктів господарювання у сфері виробництва органічної продукції

повинні бути реалізовані за допомогою організаційно-правового та соціально-економічного механізмів, які виступають відображенням державного взаємозв'язку з господарюючими суб'єктами в ринкових умовах.

Список використаних джерел:

1. Мельник І.О. Державне регулювання розвитку ринку органічної сільськогосподарської продукції в Україні та світі. Глобальні та національні проблеми економіки. - 2015. - №8. - 2015. - С. 828-832.
2. Офіційний сайт Федерації органічного руху України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29
3. Уланчук В.С. Розвиток органічного виробництва в Україні. Молодий вчений. - 2017. – № 3. – С. 867-870.

УДК:338.43:639.3(477)

Корсун Ю. В.
студентка
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ЕКОНОМІКО-ТЕХНОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ВПЛИВУ ПРОМИСОВОГО РИБЛЬСТВА НА СИРОВИННІ РЕСУРСИ КИЇВСЬКОГО ВОДОСХОВИЩА

Раціональне використання рибних запасів неможливе без знання того, в якому стані вони знаходяться і який рівень експлуатації вони можуть витримати без значної шкоди. Оцінка чисельності риб і дослідження динаміки їх популяцій є необхідною умовою для ефективного управління цими ресурсами.

Відсутність можливості безпосередньої реєстрації кількості риб у великих водоймах і необхідність використання непрямих способів оцінки їх запасів є однією з причин того, що в промислово-іхтіологічних дослідженнях широко використовуються математичні методи. Потреба ідеалізації, що виникає при цьому, поклала початок теоретичним моделям, що спираються на різноманітні уявлення про властивості систем популяцій, які дозволяють оцінити вплив рибальства на рибні запаси.

Рибопромислове використання традиційно є однією з важливих складових водогосподарського комплексу Київського водосховища. Промисел на цьому водному об'єкті здійснюється вже впродовж п'ятдесяти років, крім того, внаслідок наявності поблизу великої міської агломерації, на водосховищі надзвичайно розвинене аматорське рибальство, що призводить до значного навантаження на біологічні ресурси водосховища і спричиняє необхідність постійного наукового контролю стану видів, які є об'єктом лову.

Слід також відзначити, що Київське водосховище знаходиться під сильним антропогенним впливом, який за виникненням комплексу несприятливих чинників може створити екстремальні ситуації, в тому числі і масову загибель риби.

За постійного моніторингу стану іхтіофауни водосховища найбільша увага приділяється основним промисловим видам, тоді як мало- та середньочисельні види розглядаються лише як чинники, що модулюють якісні та кількісні характеристики промислових уловів. Проте слід врахувати екологічний аспект – за невеликого впливу на загальну промислову рибопродукцію, роль цих видів полягає в підтриманні біорізноманіття, отже стабільної структури водної екосистеми. Крім того, представники крупночастикових видів, навіть за низьких показників вилову, відіграють важливу роль у самооранізації промислу – за рахунок стимулювання використання крупновічкових сіток та позитивного впливу на рентабельність промислу.

В рамках Програми «Відновлення Київського водосховища після зимової еко трагедії, що сталася в 2010 році», під час якої загинула риба, було проведено його осіннє зариблення. Київське водосховище мілководне і мало проточне, вода в ньому добре прогрівається сонцем, а це сприяє розростанню водної рослинності. Тисячі гектарів природних нерестовищ сьогодні покриті суцільним килимом рослинності. Рибі немає місця нереститися, а мальку годуватися. За рекомендацією вчених в рамках Програми «Проведення робіт з відтворення водних біоресурсів у Київському водосховищі на період 2016–2020 рр.» Інституту рибного господарства НААН України, для природної біологічної меліорації водосховища 21.11.2016 було випущено молодь рослиноїдних видів риби (товстолоб, білий амур, короп). Було випущено більше 100 тис. шт. молоді рослиноїдних видів риби. Ці риби, поїдаючи зайву водну рослинність, розчистять природні нерестовища, а так само очищають воду, яку як питну споживає Київ.

У Київському водосховищі біля села Толокунь фахівці Інституту рибного господарства НААН України провели фінальний етап досліджень стану рибних запасів, на основі яких будуть визначені квоти вилову промислових риб у водосховищі.

За даними Київрибохорони (зона відповідальності Київське та Канівське водосховища), в цих водоймах за підсумками 2017 р. встановлено такі квоти на вилов риби: в Київському водосховищі в обсязі 636,37 тонн станом, а вироблений обсяг вилову за квотою склав 82,72 тонн, а показник вилову на Київському водосховищі станом на 1 травня цього року в порівнянні з аналогічним періодом 2017 р. зріс на 45 %.

Дослідження динаміки рибних запасів проводяться в період нересту, так як це дозволяє отримати об’єктивні дані за видовим, кількісним та якісним складом риби. Також дані цих досліджень є основою для визначення заходів ефективного регулювання промислової діяльності та визначення реального стану ветеринарно-санітарного стану водойм та іхтіофауни.

В даний час видовий склад іхтіофауни Київське водосховище налічує 43 види риб. З них ліміти встановлюються на вилов 23 видів. На якість риби і чисельність видового поголів’я впливають погодні умови під час нересту, обсяги меліоративних робіт для підтримання видовий стійкості, а також антропогенне навантаження на водойму. Ці показники, а також діяльність суб’єктів господарювання є предметом контролю з боку служби рибоохорони.

Нещодавно, відбулося зариблення Київського водосховища, під час якого у водойму випустили 311 тис. шт. мальків щуки. Згідно з інформацією, воно ініційоване Київською рибоохоронним патрулем за підтримки Держрибагентства України.

Так, до водойми було випущено 311 300 примірників малька щуки, навішуванням 0,1 г кожна, загальною вагою 130 кг. Оскільки в даній акваторії заборонено будь-яке рибальство, а верхів'ї Київського водосховища закрито для промислового вилову, незважаючи на багату кормову базу і постійну охорону з боку рибоохоронної патруля, саме ця місцевість є найбільш сприятливою для підростання молодого покоління щуки і подальшого її природного відтворення.

Індивідуальні та популяційні показники другорядних у промисловому відношенні видів Київського водосховища свідчать про нормальні умови формування промислового запасу. Стан поповнення репродуктивного ядра популяції проаналізованих видів може бути оцінений як задовільний.

Таким чином, оптимізація промислового навантаження за розмірно-віковими групами внаслідок заборони на промислі сіток з кроком вічка 30–36 мм сприяла покращенню структурних показників популяції дрібночастикових видів, що, в свою чергу, забезпечило збільшення їх промислового запасу та прогнозованого вилову.

УДК 331.101.262

Костко О. В.
студент
Наконечна К. В.
доцент, к. е. н.,
Національний університет біоресурсів та природокористування України
м. Київ
Україна

РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ

Становлення України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної і правової держави та вибраний нею стратегічний курс на європейську інтеграцію, зумовлюють необхідність суттєвого підвищення раціонального і ефективного використання земельних ресурсів. Земля є головною умовою існування людського суспільства і найважливіше джерело національного багатства, найперша передумова і природна основа суспільного виробництва, універсальний фактор будь-якої діяльності людини.

Земельна реформа - це комплекс правових, економічних, технічних і організаційних заходів, спрямованих на запровадження ринкових земельних відносин. Мета - створення умов для рівноправного розвитку різних форм власності і господарювання на землі, формуванні багатоукладної аграрної економіки, раціональному використанні й охороні земель.

Ринок землі є фрагментом економічного простору, сферою дії економічних форм, що забезпечують процеси купівлі-продажу, оренди, застави, обміну й успадкування земельних ділянок. Законопроект про обіг земель не є для українського чиновництва чимось новим. Ще на початку 90-х років було зроблено перші кроки до проведення земельної реформи в Україні. Так 18 грудня 1990 р. Верховна рада УРСР прийняла Земельний кодекс, який визначив правовий режим передачі землі громадянам і сільськогосподарським підприємствам, установам та організаціям і Постанову «Про земельну реформу», що стало фактичним початком земельної реформи.

Основними нормативно-правовими актами, які регулюють земельні відносини є:

1. І Постанова ВРУ «Про земельні реформу», 1990
2. ЗУ «Про селянське (фермерське) господарство», 1991
3. ЗУ «Про форми власності на землю», 1992
4. Конституція, 1996
5. Земельний кодекс України, 1992
6. ЗУ «Про колективне сг підприємство», 1992
7. ІІ Укази Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сг виробництва»,1994
8. «Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сг підприємствам і організаціям»,1995
9. 2001 р. прийнятий новий Земельний кодекс України

Основними етапами формування земельних відносин у сільськогосподарських підприємствах та організаціях:

1.Початковий етап (законодавче закріплення в Україні колективної та приватної власності на землю).

2. Здійснення паювання земель сільськогосподарських підприємств та організацій.

3. Виділення земельних ділянок в натурі (на місцевості).

Головними недоліками існуючої системи управління земельними ресурсами є: 1.недостатність достовірності й повноти існуючої земельно-кадастрової інформації; 2.невизначеність правового статусу земельно-кадастрових відомостей і порядку ведення кадастру;

3.відсутність ефективних електронних сервісів;

4.відсутність ефективного контролю за використанням земель;

5.недостатня автоматизація та інформатизація кадастрово-облікових процедур;

6.відсутність національної інфраструктури геопросторових даних;

7.непрозорість у розпорядженні землями державної власності;

8.відсутність у повному обсязі інвентаризаційних даних, реєстру орендованих земель, 9.реєстраційних даних щодо обмежень у використанні земель.

Скасування мораторію на продаж сільськогосподарських земель дасть змогу найбіднішим прошаркам українського населення покращити свій добробут через: можливість продажу свого паю та зростання вартості оренди; розширення можливостей в переговорах з великими агрогравцями, щодо здачі своїх земель в оренду; можливість обміну земельних ділянок для отримання ділянки в більш прийнятній локації та або об’єднання ділянок; можливість отримання банківського фінансування під заставу землі для розвитку малого бізнесу та фермерства; реалізація конституційних прав щодо розпорядження власним майном.

При знятті мораторію на продаж земель буде можливо досягнути синергетичного економічного ефекту від чотирьох ключових показників:

- інвестиційний ефект;
- податковий ефект;
- вигода для фермерів;
- ефект на робочі місця.

Інвестиційний ефект полягає у залученні, після відміни мораторію на продаж земель, економічних активів загальною вартістю до 125 млрд.$ за наступні 10 років.

При цьому сумарний прогнозований ефект від обігу землі становитиме 25-50 млрд.$; сумарний прогнозований об'єм банківського фінансування під заставу земель становитиме 15-30 млрд.$ і складатиме 60-70% загальної вартості активів, а сумарне інвестування такого фінансування в розвиток малого та середнього бізнесу складатиме 12-25 млрд.$, що складатиме 80-90% загального банківського фінансування в цей період.

Сумарний податковий ефект може сягнути 90 млрд. грн. щорічно за рахунок запровадження додаткових податків. Так від земельного податку прогнозується отримати:

- 50-60 млрд. грн. щорічно за умови сплати 2-3% податку на володіння сільськогосподарськими землями;
- 5-10 млрд. грн. щорічно при умові середньої величини податку 3%, а також дохід з податку від економічної діяльності становитиме 10-20 млрд. грн. за середнього рівня податку 10%-15%.

Ефект на робочі місця виразиться у створенні 1,5 млн. робочих місць аграрній та суміжних з нею галузях (з розрахунку 1млн.$ додаткових прямих інвестицій дає можливість створити 20-30 робочих місць).

Вигода для аграрної галузі проявиться в таких формах:

- через зменшення втрат активів збільшаться строки інвестування в аграрні проекти;

- збалансується використання власних активів, оскільки сівозміни сфокусуються на довстроковому розвитку;

Окрім прямого економічного ефекту при знятті мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення очікується також синергетичний ефект, відомий як «зона спільного економічногопроцвітання».

- розвиток банківської системи України.

- збільшення оборотного капіталу у фермерів.

На законодавчому рівні все ще заборонено оборот земель сільськогосподарського призначення. Хоча де факто земля в Україні вже давно купується і продається. Вільний ринок землі може залучити в Україну в найближчі роки багатомільярдні інвестиції, змінити діловий ландшафт і перезапустити аграрний сектор, перетворивши нагальні проблеми на реальні можливості і перспективи.

Список використаних джерел:

1. О.О. Непочатенко, С.М. Колотуха. Земельні відносини та фінансові аспекти їх розвитку. Економіка АПК, №7, 2017.

2. М.П. Мартинюк. Ринок земель сільськогосподарського призначення в Україні: стан та перспективи запровадження. Економіка АПК, №3, 2017. http://eapk.org.ua/archive

3. Я.М. Гадзало, Ю.Я. Лузан. Земельна реформа: проблеми і перспективи розвитку аграрної економіки. Економіка АПК, №1, 2017. http://eapk.org.ua/archive

УДК:331.5(477)

Костирко К. В.
студентка
Кірейцева О. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ТРУДОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ

Величина трудового потенціалу країни, регіону більшою мірою залежить від демографічної ситуації (загальна чисельність населення, його структура, тривалість життя, рівень народжуваності та смертності). Демографічні фактори впливають в основному на кількісну складову трудового потенціалу. Однак, як зазначає ряд дослідників, їх вплив не зводиться до суто кількісних тенденцій, оскільки виявляється у формуванні демографічної якості населення через його генофонд, стан здоров'я, тривалість активного періоду.

Враховуючи прогнози експертів ООН та Світового банку, вітчизняних вчених щодо майбутнього демографічного розвитку України, можна стверджувати про поглиблення демографічної кризи та погіршення трудового потенціалу в цілому. До настання фінансово-економічної кризи багато галузей економіки Україні відчували потребу саме в висококваліфікованих працівниках, а після подолання цієї кризи зазначена проблема може загостритись. Україна значно поступається за рівнем розвитку трудового потенціалу розвинутим країнам. Це проявляється у: низькій якості життя; недостатньому фінансуванні трудового розвитку за рахунок усіх джерел (держави, домогосподарств та підприємств); втраті позицій у розвитку трудового потенціалу країни. Існування зазначених чинників призводить до негативних соціально-економічних наслідків, серед яких слід виокремити такі:

- масштабну депопуляцію населення з погіршенням якісних характеристик при значних міграційних втратах населення продуктивного віку та високого професійно-кваліфікаційного рівня;
- нераціональну демографічну структуру населення, що веде до збільшення питомої ваги осіб у віці 60 років і старше і зменшення питомої ваги осіб у віці молодшому за працездатний;
- падіння показників шлюбності, що призводить до зростання віку при одруженні;
- зменшення кількості народжених у нашій країні;
- збільшення рівня смертності населення, особливо чоловіків у працездатному віці;
- «відтік умів», у зв'язку з низьким рівнем оплати та умовами праці;
- масове знецінення освітнього потенціалу.

При повільному зростанні населення і тим більше при його скороченні збереження наявних трудових ресурсів стає одним із головних загальнодержавних завдань. Гострою соціально-демографічною проблемою є не стільки зменшення чисельності населення, скільки трансформація його вікової структури, зокрема зростання питомої ваги осіб старших вікових груп. Віковий склад населення істотно

впливає на демографічні процеси: інтенсивність смертності значно вище серед осіб похилого віку, ніж серед молоді. Тому, враховуючи сучасну демографічну ситуацію України, реалізація трудового потенціалу висококваліфікованих літніх осіб відіграє важливу роль у вирішенні проблеми нестачі людських ресурсів для потреб економіки. Поряд з тим, важливим резервом розвитку трудового потенціалу має бути підвищення виходу працівників на пенсію.

Метою державної політики розвитку трудового потенціалу є створення правових, економічних, соціальних і організаційних засад щодо його збереження, відтворення та розвитку, спрямованих на створення умов для:

- поліпшення природної бази формування робочої сили;
- отримання професійно-технічної та вищої освіти, професійних послуг з підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації відповідно до суспільних потреб;
- здійснення повної продуктивної зайнятості;
- запобігання масовому безробіттю;
- поліпшення охорони праці, зниження ризику втрати здоров'я і життя працюючих на виробництві;
- забезпечення соціального захисту працюючого і непрацюючого населення;
- посилення відтворювальної, стимулюючої та регулюючої функцій заробітної плати;
- забезпечення зростання реальних доходів населення;
- забезпечення захисту прав і гарантій громадян у сфері соціально трудових відносин.

Враховуючи вище наведене доцільно запровадити наступні заходи щодо розвитку трудового потенціалу[1, 99]:

1. При розробці стратегій соціально-економічного розвитку регіонів визнавати трудовий потенціал як чинник зміцнення конкурентоспроможності держави і пріоритет соціально-економічного розвитку держави.

2. Передбачити поступове приведення рівня фінансування витрат на освіту та охорону здоров’я до рівня групи країн з високим рівнем розвитку трудового потенціалу.

3. Розробити цільову програму стимулювання само зайнятості та малого підприємництва для осіб, які повертаються після трудової діяльності за кордоном з метою скорочення масштабів масової трудової міграції за кордон.

4. Запровадити проведення атестації робочих місць з метою виявлення та усунення дії негативних чинників на здоров’я працівників, створення безпечних і здорових умов праці.

5. Стимулювання як державних, так і приватних інвестицій у розвиток людського потенціалу. При цьому доцільно враховувати досвід європейських країн, де близько третини соціальних програм фінансується приватними добродійними фондами, що акумулюють значні кошти меценатів. Виходячи із зазначеного, можна дійти висновку, що головна функція трудового потенціалу — бути джерелом робочої сили, її формування, розподілу і використання, забезпечуючи прогресивний розвиток суспільства. Людський потенціал - це складна багаторівнева категорія, яка спроможна до самовідтворення, проте потребує регулювання з боку держави. Розвиток людського потенціалу – це одне з найважливіших стратегічних завдань соціально-економічної політики держави у довгостроковій перспективі, яке вимагає особливої уваги через негативні тенденції, які є наявні на сьогоднішній день.

Список використаних джерел:

1. Бражко О.В. Вплив людського потенціалу на соціально-економічний розвиток України/О.В. Бражко//Економіка та держава. – 2009. -№7. С. 97-99.
2. Завиновська Г.Т. Економіка праці: Навч. посіб. – 3-е вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2007. – 300 с.
3. Заюков І. В. Можливості реалізації в Україні трудового потенціалу літніх осіб /І.В. Заюков // Вісник ДДФА. – 2009. - №2. – С. 5-10.
4. Кальєніна Н.В. Сутність категорії «трудовий потенціал підприємств» / Н.В. Кальєніна // Держава та регіони. – 2008. -№ 3. – С. 111-115.
5. Клименко О.Ю. Трудовий фактор у системі соціально-економічного розвитку суспільства /О.Ю. Клименко //Вісник ДДФА. – 2009.- № 2. -С. 17-24
6. Мороз В.М. Система трудового потенціалу країни: теоретичні основи формування дефініцій/В.М. Мороз // Економіка та держава. – 2009. – №2. – С. 107-109.

УДК:339.5.(44+477)

Лактіонов А. А.
студент
Кірейцева О. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів та природокористування України
м.Київ
Україна

ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ФРАНЦІЇ ТА УКРАЇНИ В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

За результатами 2018 р. загальний товарообіг між Україною та Францією становив 2176,5 млн. дол. США (-0,8% порівняно з 2017 р.). Зменшення було спричинене зниженням українського експорту на -7,1%, в той час як французький імпорт несуттєво зріс на 1,4% (табл.1). Зовнішньоторговельне сальдо є негативним для України та становить -1,1 млрд. дол. США. Основними статтями українського товарного експорту у Францію за підсумками 2018 р були: залишки та відходи харчової промисловості (27,1%), жири та олії тваринного або рослинного походження (19,8%), насіння та плоди олійних рослин (11,1%), одяг та текстиль (7,0%), деревина та вироби з неї (4,4%).

Основними статтями українського товарного експорту у Францію за підсумками 2018 року були: залишки та відходи харчової промисловості (27,1%), жири та олії тваринного або рослинного походження (19,8%), насіння та плоди олійних рослин (11,1%), одяг та текстиль (7,0%), деревина та вироби з неї (4,4%).

Таблиця 1

Торгівля товарами та послугами між Україною та Францією, млн. дол. США

Показник	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	+/-, %
ЗТО	1930,2	2355,7	2503,3	2705,0	2040,6	1609,0	2194,0	2176,5	-0,8
товарами	1583,5	2072,2	2213,5	2405,6	1799,9	1389,9	1984,0	1982,9	-0,1
послугами	346,7	283,5	289,8	299,4	240,7	219,1	210,0	193,6	-7,8
Експорт	599,9	683,1	687,7	818,7	657,1	604,8	572,2	531,8	-7,1
товарів	476,9	570,7	549,1	679,2	532,7	497,9	453,7	419,1	-7,6
послуг	123,0	112,4	138,6	139,5	124,4	106,9	118,5	112,6	-5,0
Імпорт	1330,4	1672,6	1815,6	1886,3	1383,5	1004,2	1621,8	1644,7	1,4
товарів	1106,7	1501,5	1664,4	1726,4	1267,2	892,0	1530,3	1563,7	2,2
послуг	223,7	171,1	151,2	159,9	116,3	112,2	91,5	81,0	-11,5
Сальдо	-730,5	-989,5	-1127,9	-1067,6	-726,4	-399,4	-1049,7	-1113,0	6,0
товарами	-629,8	-930,8	-1115,3	-1047,2	-734,5	-394,1	-1076,7	-1144,6	6,3
послугами	-100,7	-58,7	-12,6	-20,4	8,1	-5,3	27,0	31,6	17,1

Український товарний експорт зменшився на -7,6 % порівняно з попереднім періодом у зв'язку зі зниженням двох важливих статей: жири та олії тваринного або рослинного походження (-31,2 %) та насіння і плоди олійних рослин (-53,4 %). Втім, зросли поставки на французький ринок залишків та відходів харчової промисловості (+9,1 %), одягу та текстилю (+17,1 %), а також деревини та виробів з неї (26,0 %).

Таблиця2

Групи-лідери експорту товарів з України до Франції у 2018 р.

Найменування групи	Вартість, млн. дол. США	Частка, %	Динаміка,%
Всього	419,1	100,0	-7,6
залишки і відходи харчової промисловості	113,6	27,1	9,1
жири тваринного або рослинного походження	83,0	19,8	-31,2
насіння і плоди олійних рослин	46,3	11,1	-53,4
одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	29,4	7,0	17,1
деревина і вироби з деревини	18,6	4,4	26,0

Основу французького товарного імпорту до України складають: різноманітна хімічна продукція (17,2 %), палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки (15,6 %), засоби наземного транспорту крім залізничного (14,4 %), фармацевтичні товари (8,8 %), реактори ядерні, котли та машини (7,7 %), ефірні олії (6,1 %).

Таблиця 3

Групи-лідери імпорту товарів з Франції до України у 2018 р.

Найменування групи	Вартість, млн. дол. США	Частка, %	Динаміка,%
Всього	1563,7	100,0	2,2
різноманітна хімічна продукція	269,6	17,2	5,4
палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	244,4	15,6	-39,2
засоби наземного транспорту крім залізничного	225,0	14,4	65,3
фармацевтична продукція	137,9	8,8	7,7
реактори ядерні, котли, машини	120,0	7,7	20,1
ефірні олії	94,7	6,1	19,0

За підсумками року констатуємо зменшення найбільшої статті імпорту – мінеральних палив – на -39,2 %, втім, воно було компенсовано зростанням за іншими товарними групами: засобів наземного транспорту крім залізничного (65,3 %), різноманітної хімічної (5,4 %) та фармацевтичної продукції (7,71 %), реакторів ядерних, котлів та машин (20,1 %), ефірних олій (19,0 %).

Щодо торгівлі послугами, то за звітний період вартість наданих Україною послуг Франції становила 112,6 млн. дол. США, що на 5,0% менше порівняно з 2017 р. Зниження експорту українських послуг було спричинене зменшенням обсягів надання двох важливих статей: транспортних послуг (-22,1 %) та ділових послуг (-7,6%); втім, зросла вартість послуг у сфері телекомунікацій (+27,6%), послуг з переробки матеріальних ресурсів (+21,4%). Основними статтями експорту українських послуг до Франції є транспортні послуги (39,3%), послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги (24,1%), ділові послуги (22,1%), послуги з переробки матеріальних ресурсів (7,9 %).

Щодо імпорту французьких послуг до України, то у його структурі 33,7% становлять ділові послуги, 19,6% - транспортні послуги, 11,2% - послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги, 10,2% - послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю, 9,3% - роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності. Суттєве зростання транспортних послуг (+61,2%) було нівельоване зменшенням інших важливих статей французького імпорту послуг, зокрема, ділових послуг (-9,7%) та послуг у сфері телекомунікацій (-33,5%). Загалом, імпорт французьких послуг до України зменшився на -11,4% до 81,0 млн. дол. США.Сальдо торгівлі послугами з Францією є позитивним для України та дорівнює 31,6 млн дол. США.

УДК:338.43:639.21.043

Левадній В. Г.
студент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНУ ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ВИКОРИСТАННЯ ГУМАТУ НАТРІЮ В ГОДІВЛІ ЦЬОГОЛІТКІВ СТЕРЛЯДІ

При вирощуванні осетрових риб індустріальними методами велике місце приділяється годівлі. Оптимізація годування дає можливість отримання максимального ефекту за швидкістю зростання і виживання при мінімальних кормових витратах. У традиційних методах вирощування риба частково або повністю харчується природними кормами, в інших випадках природна кормова база відсутня, тому ріст і розвиток риби безпосередньо залежить від якості кормів.

У природних водоймах існує динамічна залежність між чисельністю риб і природною кормовою базою. В умовах товарного рибництва підвищення концентрації риб обумовлено економічними чинниками. Актуальність товарного вирощування осетрових видів риб обумовлена скороченням їх запасів у природних водоймах. Розведення осетрових риб в умовах рибоводних господарств базуються в основному на використанні повноцінних комбінованих кормів.

Використання біологічно-активних добавок у складі комбікормів дає змогу вирішити ряд завдань, зокрема: поліпшити якісний склад корму, запобігти наднормативним втратам біологічного матеріалу, зменшити кормові витрати. Пошук кормових добавок для вдосконалення рецептів комбікормів, з метою більш повного задоволення потреб риб у поживних і біологічно активних речовинах, є актуальним завданням для науковців.

У цьому відношенні результати дослідження впливу добавки гумату натрію в кормах на продуктивні показники цьоголітків стерляді при вирощуванні в садках матимуть певне практичне значення для подальшого розвитку рибництва.

Основне завдання полягає в оцінці ефективності використання гумату натрію в якості кормової добавки для об’єктів товарної аквакультури та визначенні швидкості росту і виживаності цьоголітків стерляді та ефективності конверсії корму з різним вмістом гуматів в комбікормах для риб, а рибогосподарський ефект від використання нових добавок до складу комбікормів для цінних видів риб. Дослідження проводилося у липні-жовтні 2018 р. на базі рибоводного господарства індустріального типу ПП «Науково-виробниче сільськогосподарське підприємство «Бестер»», садки якого розташовані на акваторії Канівського водосховища, поблизу м. Українка Київської області. Матеріалом для дослідження слугували мальки стерляді, отримані від власного маточного поголів’я і підрощені до маси 11–13 г спочатку в басейнах, а потім – в малькових садках підприємства в кількості 50 екз. на садок. Джерелом гумату натрію слугував препарат «Reasil Humic Health» виробництва міжнародної компанії UAB «Life Force Baltic» (Литва), отриманий від представництва цієї компанії в Україні. Експеримент з вирощування цьоголітків стерляді в садках проводили з використанням різних концентрацій добавки гумату

натрію в комбікорм рецепту ІНЦІО 917 датської компанії BioMar. Було визначено три варіанти експерименту у подвійній повторюваності, відмінні за умовами годівлі:

Контроль - годівля риби комбікормом без добавки гумату натрію;

Дослід 1 – додавання гумату натрію у комбікорм з концентрацією 60 мг/кг корму;

Дослід 2 – додавання гумату натрію у концентрації 120 мг/кг.

Результати дослідження показали швидкість росту риб в експерименті оцінювали за показниками абсолютного і відносного приросту та питомої швидкості росту. За величиною абсолютного приросту кращим виявився варіант Дослід 1, гіршим – варіант Дослід 2. Показник варіанту Контроль займає проміжне місце. За показниками відносного приросту і питомої швидкості росту риб, які, між іншого, враховують відмінність у стартовій масі посадкового матеріалу за варіантами, кращим виявився варіант Дослід 1, на другому місці – варіант Дослід 2, на третьому – варіант Контроль. За показником виживаності цьоголітків стерляді не було виявлено достовірної переваги того чи іншого варіанту експерименту, оскільки різниця за виживаністю між контрольним і дослідними варіантами лише у 1 екз. риби є недостатньою підставою для висновку про достовірну перевагу того чи іншого варіанту за цим показником.

Ефективність використання кормів за середнім значенням кормового коефіцієнту кращим виявився варіант Дослід 1. Варіанти Дослід 2 і Контроль показали однаковий результат, не зважаючи на дещо більшу питому швидкість росту риби у досліді, ніж у контролі. Можна констатувати, що кормова добавка «гумат натрію» в концентрації 60 мг/кг комбікорму позитивно впливає на ефективність використання корму цьоголітками стерляді, переважно, за рахунок прискорення швидкості росту риб. Введення гумату натрію до складу рибного комбікорму у концентрації 60 мг/кг корму для годівлі стерляді за умов садкового вирощування призводить до прискорення на 1,54 % питомої швидкості росту цьоголітків, зростання рибопродуктивності на 7,14 % і зменшення на 6,73 % витрат корму, порівняно з контрольним варіантом.

Таким чином, можна розглянути економічну ефективність на прикладі порівняння Досліду-1 та контролю. Візьмемо по 100 кг корму ціною в 80 грн/кг і згодуємо на кожний варіант. Оскільки результати експерименту показують що у Досліді-1 є зменшення витрат на корм на 6,73%, тобто:

Дослід-1: 100 кг – 6,73% = 93,27 кг. 93,27 кг * 80 грн/кг = 7461,6 грн.

Контроль: 100 кг * 80 грн/кг = 8000 грн.

Рентабельність: 8000 грн – 7461,6 грн = 538,4 грн.

538,4 х 100% / 8000 грн = 6,73 %.

Можна зробити висновок, що, використання кормової добавки економічно виправдано. Рентабельність в порівнянні з простим кормом складає 6,73 %. Результат не високий, але якщо господарство з великою кількістю риби це є економічно вигідно в сучасних умовах господарської діяльності.

УДК:338.433:633.63(477)

Левенець Я. Ю.
студентка
Наконечна К. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ В РЕГІОНАХ УКРАЇНІ

Однією з основних умов стабільного розвитку будь-якої країни є забезпечення населення продуктами харчування. Цукор є продуктом повсякденного вживання і у вирішенні продовольчої проблеми відіграє особливу роль. Крім того, цукор використовується як сировина у харчовій промисловості, а у разі повного забезпечення внутрішніх потреб країни, може бути експортним товаром.

Цукробурякова галузь належить до тих галузей агропромислового комплексу, ефективність якої впливає на економічний потенціал України. Та ця галузь зазнавала значної руйнації.

Слід акцентувати увагу на тому, що цукрові буряки завжди були і залишаються економічно вигідною та привабливою технічною культурою. Але на жаль, ситуація по виробництву цукрових буряків та реалізації цукру змінюється надзвичайно швидко. Тому виробники цього цінного продукту не втрачають надію на стабілізацію цукробурякового виробництва. З цією метою уряд нашої держави вживає ряд заходів, які спрямовані на збільшення виробництва цукрових буряків.

Цукробуряковий підкомплекс являє собою інтегровану систему з великою кількістю бурякосійних господарств, цукрових заводів, допоміжних і обслуговуючих підприємств. До його складу входить понад 800 бурякосійних господарств, 192 цукрових заводів загальною потужністю 507 тис. т. переробки цукросировини за добу, 135 спеціалізованих сільськогосподарських підприємств із вирощування насіння, три заводи з підготовки насіння до висіву, спеціалізовані кар'єри з видобутку вапняку, який використовується для фільтрації цукрового сиропу, низка спеціалізованих машинобудівних, ремонтних та інших підприємств, а також науково-дослідні установи.

Нинішній період є найбільш сприятливим для налагодження ефективного функціонування цукробурякової галузі (досить висока світова ціна на цукор та інші продовольчі товари, зростаючий попит в Азії, поступова переорієнтація виробників цукру-сирцю з очерету на виробництво біоетанолу). Стратегічним завданням розвитку цукробурякового комплексу України має стати відродження власного виробництва до повного забезпечення внутрішніх потреб у цукрі та перехід до його експортних поставок.

Саме цукрові буряки, які до цього були збитковими, можуть стати основним джерелом грошових надходжень у період фінансової кризи. В умовах загострення проблем енергозбереження очікуваним є зростання цін на цукор в наступні роки з дефіцитом цукру на світовому ринку, викликаним зменшенням його виробництва в традиційних країнах – Індії, Австралії, країнах ЄС, Бразилії. Переорієнтації цукру зі

споживчого товару на технічний для виробництва етанолу. Врожайність буряків в останні роки серйозно зросла, а виробництво цукру стає все більш ефективним і конкурентним. Зокрема, в цьому році вітчизняних виробників порадувала більш висока врожайність цукрових буряків - 49,8 т/га в порівнянні з 46,6 т/га в 2017 році. Але і самі цукрові заводи стали працювати більш ефективно:

- різко скоротили простої до 27 діб (у 2017 році - 55 діб);
- в структурі виробництва частка цукру першої категорії зросла до 49,2% (46,7% в 2017);
- середньодобове виробництво зросло до 4,3 тис. тонн (у 2017 році - 4 тис. тонн);
- цукровий завод «ПК Поділля» встановив рекорд тривалості роботи - 156 днів.

При цьому цукрові заводи скоротили витрати палива і вапнякового каменю.

Значною перешкодою на шляху ефективного розвитку цукробурякового виробництва в Україні є недостатній рівень інтеграції, слабкість зв'язків між виробниками цукросировини, переробними підприємствами та науковими установами. На думку багатьох науковців-аграріїв, перспективною для цукробурякової галузі держави є кластерна система організації виробництва. Вона передбачає об'єднання зусиль підприємців, суб'єктів інвестиційної та інноваційної діяльності на певній території, що, в свою чергу, надає відчутні переваги у конкурентній боротьбі, сприяє впровадженню інновацій та раціональній організації постачання, виробництва й збуту, шляхом дотримання гнучкої політики, необхідної в умовах сучасної кон'юнктури ринку.

Галузь буряківництва України має потужні внутрішні резерви, за рахунок яких продукція галузі може бути конкурентоспроможною не тільки на внутрішньому, а й на зовнішньому ринку. На прикладі цукрових заводів України розроблено шляхи виявлення цих резервів, їх комерціалізації, зокрема, через застосування стратегії виробничої диверсифікації на цукрових заводах.

Багаторівнева схема виробничої диверсифікації дасть можливість переробним підприємствам розширити асортимент пропозиції, зайняти нові ринкові сегменти, поглибити внутрішньо- й міжгалузеву інтеграцію, мінімізувати комерційні ризики.

Виробники солодкого продукту можуть експортувати не тільки цукор, а й відходи, які використовуються в якості кормів для тварин, зокрема - гранульованого жому. І в поточному сезоні поставки «побічного» продукту на експорт українські виробники ведуть досить успішно - вже експортовано 109 тис. тонн гранульованого жому (у 2017 році - 100 тис. тонн). І якщо для поставок українського цукру ринок Китаю закритий (там діє мито в розмірі 90%), то поставки жому мають перспективу, і вже 2 українські компанії отримали ліцензії на такі поставки. Україна як енергетично залежна держава з потужним сільськогосподарським потенціалом повинна якнайшвидше налагодити масове виробництво та споживання біопалива в нашій державі.

Для подолання кризових явищ у бурякоцукровій галузі Україна повинна налагодити виробництво біопалива із цукрових буряків у межах цукрового заводу. Зважаючи на циклічність, яка спостерігається в бурякоцукровій галузі в останні десятиліття, вважаємо, що однією з основних умов успішного функціонування українського ринку цукру є диверсифікація виробництва шляхом переробки цукрових буряків на цукор або на біопаливо. Це дасть можливість регулювати попит та пропозицію на вітчизняному ринку та задіяти значні не завантажені потужності.

На сьогоднішній день в Україні є всі можливості підвищити конкурентоспроможність бурякоцукрової галузі шляхом диверсифікації її продукції. Збільшення продуктивності цукрових буряків повністю забезпечить потреби в цукрі на внутрішньому ринку, приведе до збільшення паливно-матеріальних ресурсів за рахунок виробництва біопалива, а також вирішить соціальні питання в районах розміщення цукрових заводів, де зараз існує значне безробіття.

Список використаних джерел:

1. Садиков М.А. Управління інноваційними процесами в аграрній сфері АПК: автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.02.03. М.А. Садиков. - К., 2002. - 30 с.
2. Чабан В.Г. Інновації як умова підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору . В.Г. Чабан. Економіка АПК. - 2006. - № 7. - С. 68.
3. Vdovenko, N. M. Methodical component of the performance of state support producers mechanism. N. M. Vdovenko, K. V. Nakonechna, M. M. Pavlenko. Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 4 (12). Ч. 1. - 22-27.
4. Vdovenko N. M., Nakonechna K. V. Samsonova V. V. Mechanisms and tools of supply regulation in agricultural sector of economy. Scientific bulletin of Polissia № 3 (11), P.165-169. 1, 2017.
5. Наконечна К.В. Регулювання ринку землі в Україні в контексті його лібералізації та зняття мораторію на продаж. - Київ. - Агросвіт - № 17 2015, ст. 19 -25.

УДК:339.137.2:636.1(477)

Лисіков Є. П.
студент
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО КОНЯРСТВА

Сучасне світове конярство характеризується вузькою спеціалізацією. Одним з його основних напрямків є спортивне конярство, яке в свою чергу також диференціюється за видами кінного спорту. Комплексна спортивна продуктивність є основною селекційною ознакою спортивних коней напівкровних порід, до яких відноситься і українська верхова порода. Світовий досвід та спортивні результати, які показуюсь коні найбільш рейтингових, відповідно до різних спортивних напрямків, порід, свідчать про необхідність жорсткої селекції за комплексом ознак, які зумовлюють видатні спортивні якості нащадків.

Практично всі напівкровні породи допускають прилиття крові інших порід, якщо це спрямовано на поліпшення основних селекційних ознак. Як свідчать дані експедиційних обстежень кінних заводів та племрепродукторів, багато з них мають

дуже цінне маточне поголів'я, але питання забезпеченості плідниками для одержання конкурентоспроможного на спортивній арені молодняку залишається відкритим[1].

За даними Державного реєстру племінних тварин України за 2018 рік, за кількісними даними співвідношення жеребців до кобил складає: гуцульська порода - 1/10,5, Новоолександрівська ваговозна - 1/9,3, орловська рисиста - 1/8,0, російська рисиста - 1/4,7, українська верхова - 1/7,7, середнє значення - 1/8. Отже, за рекомендаціями ЕААР для коней це співвідношення бажане на рівні 1/30[2]. Отже, можлива більш жорстка селекція жеребців разом з підвищенням їх якісних характеристик.

Підходи до оцінки спортивної роботоздатності коней були незмінними упродовж близько 30 років. За цей час потерпіли змін вимоги, правила та складність програм змагань в класичних видах кінного спорту, у зв'язку з чим виявилися найбільш важливі показники, за якими необхідна оцінка та добір у виробничий склад породи для досягнення успіхів у змаганнях[3].

Використання методу штучного осіменіння дозволяє отримати вищу рентабельність для племінних господарств як відносно поточних витрат, так і з точки зору подальшого селекційного прогресу порід коней. Власники жеребців, в свою чергу, матеріально зацікавлені з продажу спермопродукції і сприяють розвитку цього ринку.

В усьому світі все більшого поширення набуває біотехнологічний метод регуляції відтворення у конярстві, який є нехірургічним методом трансплантації ембріонів. Він дозоляє значно прискорити генетичну оцінку та селекційний прогрес порід коней різного призначення; відіграє важливу роль як ефективний метод збереження генофонду та збільшення масивів малочисельних порід коней; дозволяє отримувати конкурентоспроможне високопродуктивне поголів'я коней з меншими матеріальними затратами і робить галузь конярства більш рентабельною.

Наукові дослідження з молекулярної генетики останнього десятиліття свідчать про практичну можливість використання породної геноміки, в тому числі функціональної геноміки коней, для визначення біологічних функцій генів і їх продуктів у тварин різного походження, робочої або спортивної продуктивності. Так, геноміка коней дозволяє проводити секвинування, картування та ідентифікацію конкретних генотипів у популяціях, породах і лініях; вивчити послідовність нуклеотидів в їх генотипах і "біологічні кордони" фенів у популяційній селекції.

В Україні традиційною є дорога технологія ведення конярства із утриманням у денниках не тільки спортивних коней, а й маточного поголів'я, та практика отримання ранніх лошат – пізньоосінніх, зимових та ранньовесняних. Якщо у рисистому та скаковому конярстві стратегія отримання ранніх лошат може бути доцільна з точки зору переваги цих лошат серед однолітків і це лише за умов повноцінного утримання, то в напівкровному конярстві ці переваги нівелюються більш пізнім початком спортивної кар'єри. Недоліки такої системи – це необхідність додаткового догляду за лошам та збільшення матеріальних затрат, пов'язаних з денниковим утриманням та затрат на оплату праці.

З огляду на кліматичні та антропогенні фактори, доцільним буде запозичення більш економних технологій ведення галузі від країн із більш розвиненим конярством (виходячи з рейтингу порід за спортивними досягненнями)[1].

Особливого значення має збереження генофонду місцевих малочисельних та зникаючих аборигенних порід коней, багато цінних якостей яких необхідні для поліпшення існуючих порід та створення нових для використання їх в нових умовах

існування. Конярство є об'єктом збереження біологічного різноманіття, визначеним Міжнародною продовольчою організацією FAO і законодавством України [4].

Із стрімким розвитком машинобудування, потреба коней за призначенням, як тяглову силу практично зникла, проте у розвинених державах конярство постає у нових сферах, наприклад, як прогресивний напрям у реабілітаційній медицині, туризмі, а також спорті. Утримання спортивних коней, у більшості країн світу є елітною справою. Її стан є одним із показників розвитку країни.

Вітчизняні коні займають призові місця на змаганнях досить високого рівня, часто під сідлом іноземних вершників, а іноді - і під іншими кличками. Україна має всі шанси стати провідною державою у цій галузі, для цього необхідно проводити такі заходи як: впровадження практичних технологій ведення конярства, залучення сучасних діагностичних та біотехнологічних методів для селекційної роботи, підготовка ефективних фахівців, інтегрування міжнародних вимог ведення конярства, популяризація конярства та кінного спорту.

Список використаних джерел:

1. Платонова Н.П. Шляхи підвищення конкурентоспроможності вітчизняного конярства. Н.П. Платонова, І.В. Гончаренко. Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Ґжицького. - 2009. Том 11 № 3(42) Частина 2. - С. 319-322. - Режим доступу: https://cyberleninka.ru/article/n/shlyahi-pidvischennya-konkurentospromozhnosti-vitchiznyanogo-konyarstva
2. Державний реєстр суб′єктів племінної справи у тваринництві 2017 рік том II [Електронний ресурс]. Міністерство аграрної політики та продовольства України : [Офіційний веб-портал]. – Режим доступу: http://minagro.gov.ua/node/25487
3. Ткачова І. В. Селекційно-технологічне забезпечення спортивного конярства в умовах реформування економіки України. І. В. Ткачова. Розведення і генетика тварин. - 2010. - Вип. 44. - С. 193-196. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rgt_2010_44_63
4. Загальнодержавна програма селекції у тваринництві на період до 2010 року . Закон України від 19.02.2004 р. - № 1517-IV

УДК:339.5.631.576.3

Листопад В. В.
студентка
Наконечна К. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

СВІТОВИЙ РИНОК ЗЕРНА: ПОПИТ І ПРОПОЗИЦІЯ

Останніми роками на світовому продовольчому ринку суттєво зростають обсяги торгівлі зерном через збільшення його пропозиції і попиту. Це відкриває одночасно як значні можливості для розвитку вітчизняного аграрного експорту, так і створює певні ризики, пов'язані з волативністю світових цін на зернові культури.

Світовий ринок зерна залишається одним із найбільш важливих стратегічних напрямів експорту вітчизняної аграрної продукції. Будь-які тенденції і тренди цього ринку мають безпосередній вплив і на стан розвитку аграрного експорту України, а також відображуються на ціновій ситуації, що в загальному підсумку має довгострокові наслідки для усієї зернової галузі.

На аграрному ринку зернові культури зберігають провідні позиції в експорті, переробці і внутрішньому споживанні, що доводить їх стратегічно важливу роль у забезпеченні продовольчої і економічної безпеки країни.

Мета дослідження - є аналіз світового зернового ринку, а також вивчення проблем та способів їх усунення.

Серед вчених, предметом вивчення, яких були продовольчі ринки потрібно виділити праці В. Андрійчука, В. Бойка, П. Гайдуцького, М. Калінчика.

Зернове господарство є особливою галуззю агропромислового комплексу, що визначає в сучасних умовах рівень розвитку всього аграрного сектора економіки України. Серед базової сільськогосподарської продукції, яка гарантує продовольчу безпеку країни, зерно займає особливе місце.

Основними світовими виробниками зерна, за експертними оцінками аналітиків ринку USDA, в 2017–2018 маркетинговому періоді будуть 10 країн: Китай (499,9 млн т); США (436,4 млн т); Індія (248,1 млн т); Росія (125,9 млн т); Бразилія (109,9 млн т); Аргентина (67,3 млн т); Україна (61,5 млн т); Канада (56,2 млн т); Індонезія (48,4 млн т); Пакистан (38,9 млн т).

Разом на ці країни припадає 66% усього світового виробництва зернових культур (діагр. 1).

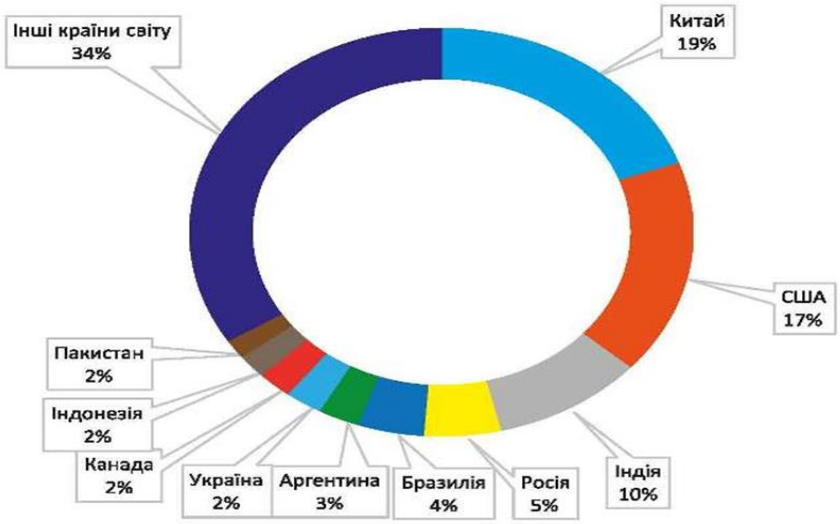

Рис.1. Основні світові виробники зерна.

Запаси пшениці в світі, за прогнозами FAO, на кінець 2018 року сягнули свого історичного максимуму в 257 млн т, що трохи нижче попереднього їх показника за листопад, однак все ж на 13 млн т (5%) вище порівняно з оцінкою на початку маркетингового періоду. Досить значне їх збільшення у порівнянні із рівнем маркетингового періоду 2016-2017 років насамперед пояснюється зростанням обсягів запасів у Китаї і Російській Федерації, що компенсувало аналогічне скорочення у Північній Америці. Можна з певною вірогідністю стверджувати, що вказаний чинник буде впливати на світові ціни, адже в умовах перевищення пропозиції над попитом закономірним наслідком є їх подальше зниження. Для віт-чизняних експортерів

пшениці виходом з наявної ситуації є як пошук нових ринків збуту, так і поступова переорієнтація цього напряму із сировинного на переробку та продаж борошна.

Виробництво зернових культур є найбільш рентабельним видом сільськогосподарської діяльності, який виступає внутрішнім "фінансовим" донором галузі й дозволяє підтримувати загальну позитивну рентабельність виробництва, то успішна зернова експортна експансія здатна забезпечити значне зростання валової доданої вартості в сільському господарстві України. Діаграма 1. Топ-10 країн у рейтингу найбільших світових виробників зерна на 2017–2018 маркетинговий період (у відсотках до підсумку). Саме у вище зазначених аспектах зовнішньоекономічної діяльності існують суттєві резерви збільшення надходжень від аграрного експорту.

Список використаних джерел:

1. Андрійчук В.Г. Сучасна аграрна політика: проблемні аспекти. Андрійчук В.Г., Зубець М.В., Юрчишин В.В. - К.: Аграрна наука, 2005. - 140 с.
2. Наконечна К.В. Аналіз впливу факторів зростання аграрного виробництва на його організацію. Біоресурси і природокористування. Том 6, №5-6, 2014. ст. 146-150.
3. Кваша С.М., Наконечна К.В. Прикладна економіка. Національний університет біоресурсів і природокористування України. - К., 2017 - 400 с.
4. Наконеча К. В. Проведення національної регіональної політики в напрямі конвергенції регіонів в Україні. Вісник аграрної науки. ВЦ НУБіП України. № 247. 2016. ст. 237-244.

УДК:35.072.1(477+489)

Лужанський М. В.
студент
Діброва А. Д.
д.е.н, професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ДОСВІД ДАНІЇ

Децентралізація в сучасних умовах соціальноекономічного розвитку України є закономірним процесом, обумовленим необхідністю підвищення ефективності державного управління. Децентралізація спрямована на поліпшення якості життя населення за рахунок підвищення ефективності роботи державного сектору та виконання ним своїх функцій. Децентралізація - це передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування.

Так, аби якомога більше повноважень мали ті органи, що ближче до людей, де такі повноваження можна реалізовувати найбільш успішно. Вона спрямована на становлення демократичного управління, на залучення широкого кола населення країни в процес управління справами країни за умов передачі владних повноважень територіальним органам. Процес децентралізації в Україні розпочався, внесені відповідні зміни у законодавство країни, але поки ще не остаточно визначено рівень свободи діяльності місцевих органів управління, шляхи та механізми реалізації

заходів щодо передачі повноважень від центральних органів влади, створення механізму безпосередньої участі населення в управлінні, самостійність у фінансовій сфері тощо.

Необхідно наголосити, що саме самостійність місцевих органів влади у розпорядженні фінансовими ресурсами має провідну роль у забезпеченні дієспроможності місцевого самоврядування[1].

Розглядаючи започатковану ініціативу укрупнення територіальних громад в Україні, доцільно звернути увагу на подібні заходи, які були проведені в багатьох країнах-членах ЄС [1; 2]. Зокрема, шлях об'єднання і посилення власне локального рівня управління пройшли північноєвропейські та окремі постсоціалістичні центрально- та східноєвропейські країни. При цьому йдеться насамперед про унітарні країни.

Усього у період з 1950 р. у Європі загальна кількість органів місцевого самоврядування суттєво скоротилась майже на 40 тис., що обумовлено як процесами урбанізації, так і націленістю на підвищення ефективності забезпечення суспільними послугами (благами) на місцевому рівні. Така тенденція започаткувалася у країнах північної Європи, уряди яких першими прийняли рішення щодо укрупнення територіальних одиниць до розмірів, які є оптимальними для реалізації урядових соціальних програм. Наприклад, у Данії з 2007 р. ще більше посилено систему місцевого самоврядування шляхом укрупнення територіальних громад і закріплення за ними надійних джерел надходжень.

Зокрема, кількість комун зменшилася з 271 до 98, а їх розмір суттєво збільшився - майже 75% громад з чисельністю населення понад 30 тис., а середня чисельність перевищує 50 тис. осіб.

Крім того, укрупнення стосувалось і регіонів - з 14 до 5 із населенням 0,6-1,6 млн осіб, що дозволило їм увійти до групи регіонів рівня NUTS-2 і відповідно стати об'єктами регіональної політики ЄС (політики згуртування ЄС). Усього з місцевих бюджетів фінансується 65% усіх бюджетних видатків, при цьому з бюджетів місцевого самоврядування - 53%, а з регіональних - лише 12%.

Фактично основним рівнем управління є локальний, який забезпечує виконання широкого спектру функцій - від місцевих господарських до соціальних: початкова освіта, спеціальна освіта для дорослих, догляд за літніми людьми, охорона здоров'я, місцеве дорожнє господарство тощо[2].

Список використаної літератури:

1. Хребтій І. В. Децентралізація як рушійна сила підвищення ефективності державного управління. І. В. Хребтій. Інвестиції: практика та досвід. - 2018. - С. 108-112.
2. Данилишин Б. М. Децентралізація у країнах ЄС: уроки для України. Б. М. Данилишин, В. В. Пилипів. Регіональна економіка. - 2016. - С. 5-11.

УДК: 35.072.1(477+489)

Ляшкова Ю. О.
студентка
Кірейцева О. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОНОМІЧНОГО РОСТУ В УКРАЇНІ

Кожен мешканець села чи міста має право на сучасну медицину й освіту, доступні та якісні адміністративні, комунальні, соціальні послуги, гарні дороги, чисті й освітлені вулиці. Але люди можуть впливати на якість цих послуг лише тоді, коли відповідальні за їх надання знаходяться близько. Найближчою до людей владою є органи місцевого самоврядування: сільські, селищні міські ради та їхні виконкоми. Отже саме вони повинні мати широкі повноваження і достатньо коштів, щоб бути спроможними вирішувати усі місцеві питання і нести за це відповідальність.

Для цього в Україні відбувається децентралізація - передача повноважень та фінансів від державної влади якнайближче до людей - органам місцевого самоврядування. Державна політика України у сфері місцевого самоврядування спирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає децентралізацію влади – тобто передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності. В основу цієї політики закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування та найкращі світові стандарти суспільних відносин у цій сфері.

Законодавче підґрунтя для докорінної зміни системи влади та її територіальної основи на всіх рівнях почало формуватися у 2014 році.

Для реалізації положень Концепції та завдань Плану заходів, необхідно було в першу чергу внести відповідні зміни до Конституції України, а також сформувати пакет нового законодавства. На жаль, політичні обставини не дозволили Верховній Раді України прийняти подані Президентом України зміни до Конституції щодо децентралізації. Тому Уряд з 2014 року розпочав реформу в межах чинної Конституції. У 2018 році об'єднані громади отримали у комунальну власність майже 1,5 млн га земель сільськогосподарського призначення за межами населених пунктів. Закон «Про співробітництво територіальних громад».

Створив механізм вирішення спільних проблем громад: утилізація та переробка сміття, розвиток спільної інфраструктури тощо. На кінець 2018 року реалізується вже 325 договорів про співробітництво. Цим механізмом скористалися 1262 громад. Закон «Про засади державної регіональної політики». Державна підтримка регіонального розвитку та розвитку інфраструктури громад за час реформи зросла у 39 разів: з 0,5 млрд в 2014 до 19,37 млрд грн у 2018 році. За рахунок цієї підтримки в регіонах та громадах реалізовано у 2015-2018 роках більше 10 тисяч проектів. Нова законодавча база значно посилила мотивацію до міжмуніципальної консолідації в країні, створила належні правові умови та механізми для формування спроможних територіальних громад сіл, селищ, міст, які об'єднують свої зусилля у вирішенні нагальних проблем. Також вже виправдала себе нова модель фінансового

забезпечення місцевих бюджетів, які отримали певну автономію і незалежність від центрального бюджету.

Успіхи реформи на першому етапі свідчать, що Україна обрала правильний шлях і треба рухатися ним далі. Зупинятися вже не можна. Очікується, що 2019 р. стане ключовим у питанні формування базового рівня місцевого самоврядування: до кінця року більшість існуючих малочисельних місцевих рад можуть об'єднатися, а отже стати спроможними перебрати на себе більшість повноважень, належним чином використовувати ресурси і нести відповідальність за свої дії чи бездіяльність перед людьми та державою. Це створить стійке підґрунтя для наступних кроків реформи місцевого самоврядування, а також сприятиме прискоренню реформ у сфері охорони здоров'я, освіти, культури, соціальних послуг, енергоефективності та інших секторах. Наступним кроком має бути внесення зміни до Конституції щодо децентралізації, які необхідні для подальшого просування реформи та її завершення.

Необхідно також прийняти ряд важливих законів: про засади адміністративно-територіального устрою України. В рамках чинної Конституції визначає засади, на яких має ґрунтуватися адміністративно-територіальний устрій України, види населених пунктів, систему адміністративно-територіальних одиниць, повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування з питань адміністративно-територіального устрою, порядок утворення, ліквідації, встановлення і зміни меж адмінтеродиниць та населених пунктів, ведення Державного реєстру адміністративно-територіальних одиниць та населених пунктів України; про внесення змін до закону «Про регулювання містобудівної діяльності». Усуне існуючі недоліки регулювання містобудівної діяльності, унеможливить нецільове використання та розподіл земель; про службу в органах місцевого самоврядування (нова редакція). Забезпечить рівний доступ до служби в органах місцевого самоврядування, підвищить престижність служби в ОМС, мотивацію місцевих службовців до розвитку громад та власного розвитку; щодо державного нагляду за законністю рішень органів місцевого самоврядування; про місцевий референдум; оновлення законів про місцеві вибори, про місцеве самоврядування, про місцеві державні адміністрації тощо.

У результаті чергові місцеві вибори восени 2020 року мають пройти на новій територіальній основі районів та громад. Повноваження між рівнями управляння повинні бути розмежовані за принципом субсидіарності. Мешканці громад мають бути забезпечені механізмами та інструментами впливу на місцеву владу та участі у прийнятті рішень.

УДК: 338.43.:636.1(477)

Мазур Б. Д.
студент
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

СТАН РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ КОНЯРСТВА В УКРАЇНІ

Сьогодні у світі налічується понад 250 порід коней різної спеціалізації, серед яких розрізняють понад 60 верхових. Насамперед, існуюче різноманіття - результат значних селекційних зусиль великої кількості людей протягом століть. Й дотепер невідомо: хто і коли приручив коня, який став людині надійним помічником у мирній праці та ратних справах. Втім, підраховано, що у фольклорі, піснях, сагах, віршах кінь згадується навіть частіше, ніж собака - найближчий друг людини.

В 1970-1980-х роках конярство знаходилося на піку свого розквіту. Але з настанням незалежності в державі, ця галузь довгий час перебувала в занепаді, оскільки інвестори й держава не звертали на неї уваги. Сьогодні держава почала масштабний розвиток конярства в країні, тому ця галузь починає активно набирати швидкий темп розвитку і значно підвищується кількість поголів’я коней у господарствах. Є перспективи розвитку конярства в Україні, але потрібні великі вкладення, які з часом принесуть прибуток.

Ще якихось три-чотири десятиріччя тому коні були чи не в кожному сільському дворі. Процес сільськогосподарського виробництва неможливо було уявити без коней - вони виконували найтяжчу роботу. Тож у кожному колгоспі налічувалося по кілька десятків голів конематок. Та існувало чимало і спеціалізованих конезаводів. Проте, на жаль, в Україні галузь, яка за правильного менеджменту та сприятливих умов може принести величезний прибуток, останнім часом зовсім занепала.

Можна висвітити головну причину занепаду конярства в Україні - це відсутність іподромів та кінних заводів або їх незадовільний стан, недостатність кормової бази. Багато років не використовувалися методи генетичної селекції для підвищення генетичного потенціалу і отримання високої племінної цінності, вирощували коней з низькими характеристиками.

Для того, щоб виростити племінного коня в Україні, потрібно приблизно 70-100 тис. грн. При цьому ціна одного коня в Україні дуже низька. Середня вартість коней 10 000-20 000 грн, а у Європі спортивні коні коштують в середньому 100 000 євро. Тому в Україні в більшості випадків вкладені кошти в коней не приносять прибутку, а то й взагалі приносять негативний ефект.

Останніми роками структура ведення галузі за її основними напрямами зазнала різких змін. Спостерігається значне скорочення чисельності племінних, спортивних та робочих коней. За чисельністю поголів'я абсолютну більшість (90 %) становлять коні робочо-користувального напряму, 6 % - племінного, 3,8 % - спортивного і лише 0,2 % - продуктивного. В племінних господарствах й надалі відчувається гостра потреба висококласних жеребців-плідників. Практично 90 % вирощеного молодняку в племрепродукторах не проходять випробування на іподромах та не реєструються в

Державній книзі племінних коней. Усе це призводить до того, що втрачаються цінні генотипи порід, знижуються працездатність тварин та рівень встановлення рекордів порівняно з європейськими і світовими стандартами. В умовах недостатнього фінансування припинили своє існування багато кінноспортивних шкіл і секцій. Статистичних даних про сучасний стан конярства в Україні дуже мало. Відомо, що на сьогодні в Україні налічується 443,4 тис. голів коней, з яких 5776 голів племінних. З 2003 по 2010 роки поголів'я зменшилося у півтора рази (з 683 тис. голів до 443,3 тис. Голів).

Найбільше шкіл з верхової їзди у Німеччині (7500) і один урок обійдеться учневі у 15 євро, а у Англії відповідно 45 євро (тут знаходиться 600 шкіл), у Франції 4038 шкіл і плата за урок становить 12 євро, і це при тому, що практично у кожній з цих шкіл є умови для занять людям з обмеженими можливостями. Якщо порахувати що дані школи працюють з повною завантаженістю то економічний ефект буде очевидним.

Галузь конярства, особливо утримання спортивних коней, у більшості країн світу є привілейованою, елітною, справою. Її стан є одним із показників розвитку країни. Тому нам не доводиться дивуватися стану вітчизняного конярства. Поки держава не забезпечить умови для стабільного розвитку тваринництва в цілому, господарства продовжуватимуть виживати, а не розвиватися. І хизуватися великими досягненнями у розведенні коней ми ще довго не зможемо. Однак доки існують господарства, які можуть та хочуть займатися улюбленою справою попри побоювання, чи принесе вона прибуток, чи ні, залишається надія, що завдяки їм збережеться генофонд цінних тварин. Можливо, у подальшому це і буде відправною точкою для відродження галузі конярства в Україні.

УДК:631.1:005.591.6

Марченко Ю. П.
студентка
Наконечна К. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

Однією з актуальних проблем агропромислового комплексу України є інноваційний шлях розвитку сільськогосподарського виробництва. Широке впровадження інновацій в усіх напрямах діяльності сільськогосподарських підприємств сприяє: зростанню продуктивності праці, економії різних видів ресурсів, скороченню витрат і зниженню собівартості аграрно-продовольчої продукції, нарощуванню обсягів і підвищенню ефективності сільськогосподарського виробництва.

Інноваційний потенціал формує здатність аграрних підприємств конкурувати на внутрішньому та зовнішньому ринках і допомагає уникнути економічної кризи. Сутність інноваційного розвитку різних галузей національного господарства

не містить принципових розходжень. Проте в агропромисловому комплексі і особливо в сільському господарстві характер і основні напрями цього процесу істотно відрізняються.

До основних особливостей формування і розвитку інноваційного процесу у сільському господарстві відносяться наступні:

1) значні відмінності регіонів країни за природно-кліматичними умовами і спеціалізації виробництва;

2) різноманітність видів вироблюваної сільськогосподарської продукції, продуктів її переробки, істотна різниця в технології обробки продукції, утримуванні й годівлі тварин;

3) велика різниця в періодах виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції і продуктів її переробки;

4) наявність великої різноманітності типів виробництва за різними організаційно-правовими формами та формами власності, розмірами, спеціалізації, підпорядкованості, кооперації тощо;

5) велика залежність технологій виробництва в сільському господарстві від природно - кліматичних умов, дорожньо-транспортних мереж, віддаленості від постачальницьких центрів і ринків збуту продукції і інших факторів;

6) відособленість сільськогосподарських товаровиробників, віддаленість від інформаційно - консультаційних служб і організацій, які виробляють науково-технічну продукцію;

7) різний соціально-освітній рівень робітників сільського господарства;

8) відсутність чіткого організаційно – економічного механізму передачі досягнень науки сільськогосподарським товаровиробникам і як наслідок, суттєве відставання галузі по освоєнню інновацій у виробництві [1]. Із впровадженням новацій у галузь види продукції, як правило, не змінюються, тільки набувають покращених властивостей. Інноваційну діяльність у сільському господарстві запропоновано розглядати на чотирьох етапах: розробка новацій, їх апробація та перевірка, відтворення новацій, а також впровадження їх у виробництво. Основною метою інновацій в аграрній сфері є забезпечення економічності та екологічності сільськогосподарського виробництва [2]. Слід відзначити, що у сільському господарстві розробка інновацій і їх впровадження пов’язано переважно з новими сортами рослин, виведенням нових порід тварин, нової техніки, новими ресурсозберігаючими технологіями, застосування яких у більшості випадків змінює характерні властивості сільськогосподарської продукції, що виробляється, але не призводять до появи нових видів продукції. Наукові дослідження потребують щорічного масштабного фінансування і всебічної державної підтримки, оскільки від цього залежить науковий рівень та якість новацій, що надзвичайно важливо в умовах поширення на українському ринку науково-технічної продукції конкурентоспроможних іноземних техніки й технологій, які за своїми техніко-економічними параметрами не поступаються, а часом і перевершують вітчизняні аналоги. Особливо це стосується імпорту сільськогосподарської техніки, насіння іноземних сортів рослин і засобів захисту. Фінансова підтримка інноваційної діяльності необхідна також на інших етапах інноваційного процесу, оскільки стимулювання впровадження має забезпечити попит на вітчизняні наукові розробки.

Аналізуючи позиції України за індексом глобальної конкурентоспроможності, можемо побачити, що загальнодержавна науково-технічна база і наявна кількість вчених та інженерів займають високі позиції порівняно з іншими показниками.

Високими також є показники якості науково-дослідних інститутів, що свідчить про високий потенціал та підтверджує хороший рівень здатності до інновацій. Проте найнижчими є показники стану розвитку кластерів та спад кількості державних закупівель високотехнологічної продукції, що свідчить про відсутність злагодженого механізму кооперації між науково-дослідними інститутами і промисловими підприємствами та незацікавленість держави в розвитку інноваційного середовища на ринку останніми роками, що уповільнює дифузію інноваційних процесів та їх запровадження.

Базуючись на вищевикладених положеннях, виділяємо головні проблеми фінансування інноваційної діяльності в Україні та фактори, що їх зумовлюють:

- повільне впровадження нових технологій у виробництво, що зумовлює уповільнення процесу окупності інвестицій, що є непривабливим та ризикованим в сучасному стані економіки країни;
- відсутність ефективного механізму трансформації знань в практичне їх використання;
- орієнтація державної економіки розвитку перш за все на реформи серед базових галузей економіки, відповідно, нестача державних коштів на інвестування в інноваційну діяльність;
– відсутність злагодженого механізму банківської системи щодо надання довгострокових кредитів;
- збройний конфлікт на Сході країни, що спричиняє негативний приріст іноземних інвестицій через нестабільність економіки;
- нестабільність валютного курсу;
- широкомасштабна корумпованість;
- низький рівень захищеності права власності;
- нерозвиненість логістичної системи, що знову ж таки сповільнює як сам процес впровадження інновацій, так і в подальшому його дифузію.

Отже, у контексті існування необхідності нарощування обсягів виробництва та рівня конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції одним із перспективних напрямів розвитку аграрних підприємств України є використання інноваційних підходів до здійснення господарської діяльності в сільському господарстві.

Список використаних джерел:

1. Садиков М.А. Управління інноваційними процесами в аграрній сфері АПК: автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.02.03. М.А. Садиков. - К., 2002. - 30 с.
2. Чабан В.Г. Інновації як умова підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору. В.Г. Чабан. Економіка АПК. - 2006. - № 7. - С. 68.
3. Lysenko V., Koval V., Nakonechna K., Kalian D. (2017). “Modern information technologies in the control systems for complex biotechnical objects of agricultural appointment”, Information and Telecommunication Sciences, Vol.2, pp. 38-43.
4. Lysenko V., Reshetyk V., Nakonechnaya K.. Energy effective control systems with complex biotechnical objects. Machinery and energetics. Kyiv, Ukraine, 2018. Vol. 9, #3, 271, pp. 25-33

УДК:631.147

Матвійчук М. П.
студент
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО - ПРІОРІТЕТНИЙ НАПРЯМОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Україна за своїми природно – кліматичним та ґрунтовим потенціалом має унікальну можливість зайняти одне з провідних місць серед виробників органічної продукції. Родючі чорноземні грунти займають 60% загальної площі орних земель, із них близько 8 млн гектарів відносно чистих грунтів. Крім того , сільськогосподарські товаровиробники нагромадили досвід виробництва і застосування біозасобів, відтворення родючості завдяки застосуванню грунтозахисних технологій, органічних добрив, сидератів, зменшення внесення мінеральних добрив та пестицидів.

За даними Міжнародної Федерації органічного сільськогосподарського руху в Україні станом на 01.01.2016 р. нараховується 178 сертифікованих органічних господарства, загальна площа в яких складає 403,0 тис гектарів. Крім того, в Україні сертифіковано 530 тис.га дикоросів. Більшість українських органічних господарств розташовані в Вінницькій, Житомирській, Закарпатській, Львівській, Полтавській, Тернопільській, Одеській, Херсонській областях.

Водночас, в Україні станом на 01.01.2016 р. працює 16 сертифікаційних компаній-нерезидентів, які здійснюють сертифікацію сільськогосподарського виробництва за правилами органічного виробництва, прийнятими відповідно до Постанови ЄС № 834/2007. Внутрішній споживчий ринок органічних продуктів в Україні станом на 01.01.2016 склав більше 17,5 млн. євро.[3]

В останні роки спостерігається тенденція активного наповнення внутрішнього ринку власною органічною продукцією за рахунок налагодження власної переробки органічної сировини. Зокрема, це крупи, борошно, молочні та м'ясні продукти, соки, сиропи, повидло, мед, олія, чаї, лікарські трави.[1]

За даними IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements – Міжнародна Федерація органічних сільськогосподарських рухів) частка споживання органічної продукції у загальному обсязі в найближчі роки в Україні становитиме 12,9 %, а за видами органічної продукції ситуація на ринку органічних продовольчих товарів складатиметься таким чином: - фрукти і ягоди – 24,90 %; - хліб і хлібопродукти – 11,80 %; - молоко і сир – 17,40 %; - цукор і мед – 11,60 %; - овочі картопля – 14,60 %; - м'ясо і м’ясопродукти – 10,60 %; - яйця – 12,60 %; - олія і жири – 6,50 % [2].

Тобто, найвища частка споживання органічної продукції припадатиме на групу фруктів і ягід, найнижча – на олію та жири. Проте, якщо сумувати продукти тваринного походження, то сумарний їх відсоток складе 40,6 (молоко і сир, яйця, м'ясо і м’ясопродукти), не враховуючи меду, який тут подано у групі з цукром. Експорт органічної продукції з України здійснюється в країни Європейського

Союзу зокрема, Німеччину, Австрію, Польщу, Італію, Францію, Нідерланди, Данію, а також Швейцарію, США, Канаду.

Прийнято Закон України від 03.09.2013 № 425-VII "Про виробництво та обіг органічної продукції та сировини". Для створення нормативно-правової бази для реалізації даного Закону необхідно прийняти ряд постанов Уряду. Зокрема:

Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини): рослинного та тваринного походження, бджільництва, органічних морських водоростей, аквакультури.

Оцінки придатності земель для виробництва органічної продукції та сировини та ряд інших правових актів.

Діюча схема сертифікації на відміну від систем контролю органічного сектору в ЄС надто зарегульована, що вимагає від операторів значного часу та енергії щодо розвитку діяльності в цій сфері. Наявність нормативних прогалин, неоднозначність положень щодо визначення органічного виробництва, як системи господарювання, суб'єкта господарської діяльності, що займається органічним виробництвом, Правил органічного виробництва та обігу органічної продукції, порядку сертифікації органічного виробництва, здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю операторів органічного ринку, вимог до ведення органічного виробництва та обігу органічної продукції не дають змоги сільськогосподарським товаровиробникам, які вирішили провадити виробництво за органічними принципами господарювання його ефективно здійснювати.

Робочою групою створеною Мінагрополітики за участю виробників органічної продукції, представників громадських організацій, які об'єднують учасників органічного виробництва та наукових установ підготовлено проект Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо органічного виробництва та обігу органічної продукції", яким передбачено удосконалення законодавства у сфері виробництва та реалізації органічної сільськогосподарської продукції (сировини) для забезпечення повноцінного та ефективного розвитку її виробництва. [3]

Загальновідомо, що вирішення продовольчої проблеми залежить не тільки від кількісного забезпечення населення продуктами харчування, але великою мірою від їх якості. Тому тенденція щодо зростання виробництва української продукції з логотипом «органік» сприятиме вирішенню завдань продовольчої безпеки нашої держави.

УДК: 631.1:005.591.6

Медведенко Л. К.
Студентка
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

НАПРЯМКИ ДОСЯГНЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПОВНОСИСТЕНОГО ПРОЕКТНОГО ГОСПОДАРСТВА ПОТУЖНІСТЮ 120 ТОНН ФОРЕЛІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА

Одна з найважливіших проблем сучасності – проблема забезпечення населення планети білковими продуктами харчування, найбільш збалансованим з яких є білок риби. Розвиток світової аквакультури об'єктивно свідчить про ріст її питомої ваги у загальному балансі виробництва харчової продукції. Сьогодні форелівництво відносять до суперприбуткового бізнесу. Воно демонструє найвищу в продовольчому секторі економіки рентабельність – до 30-35 %.

При помірній ціні виходу на ринок (біля 4 млн. грн.) бізнес вирізняється короткими термінами окупності (близько трьох років). У залежності від кількості води рибопродуктивність форелевих ставків становить до 500-1000 ц і більше з гектара дзеркальної поверхні води. За умов додержання оптимальних параметрів утримання і повноцінної годівлі риби, щоденний приріст маси тіла форелі становить 0,8-1,2 %, що дозволяє з однорічної райдужної форелі масою 40–50 г вирощувати товарну рибу за 3–4 місяці.

Оскільки продукція форелівництва користується великим попитом за рахунок своїх поживних якостей в світовому форелівництві спостерігається тенденція до виробництва форелі та інших об'єктівфорелівництва.Для розрахунку економічної ефективності господарства, що проектується, і розрахунку його рентабельності, необхідно визначити собівартість продукції, для чого потрібно врахувати такі витрати: сировина і матеріли, тобто витрати на закупівлю маточного поголів'я і комбікормів(40%–райдужної форелі; 30% - форелі колоопс; 30% – форелі дональдсон).

Визначаємо витрати на придбання плідників: ціна на плідники форелі – 400 грн/шт.; 613 шт. х 400 грн./шт. = 245200 грн., витрати на придбання кормів: загальна маса корму для форелі: 237940,73 кг, ціна на корм – 40 грн /кг: 237940,73 кг х 40 грн/кг = 9517629 грн. Сьогодні форелівництво в Україні значно скоротило об'єми вирощування риби. Але саме ця галузь рибництва має великі перспективи розвитку у майбутньому.

Одним з найважливіших питань, які потребують вирішення і стримують розвиток галузі є проблема виробництва вітчизняних високоякісних збалансованих і стартових, і продукційний комбікормів для форелі, які б ефективності не поступались закордонним аналогам. Розрахунок заробітної плати для працівників проектного господарства без урахування податку у табл. 1.

Таблиця 1

Розрахунок фонду заробітної плати

Посада	Заробітна плата, грн/міс	Кількість працівників за посадою	Сума заробітної плати, грн/рік
Директор господарства	11 250	1	135 000
Головний рибовод	7500	1	90 000
Бухгалтер	5000	1	60 000
Рибовод-робітник	4200	4	50 400
Охоронець	3500	5	204 000
Водій	3 800	3	136 800
Всього	676200		

Податок на заробітну плату складає 36 %. Розрахунок витрат на заробітну плату з урахуванням податку 676200 + (676200 х 36 / 100 %) = 879060 грн.

Оподаткування виробництва рибної продукції відбувається у вигляді фіксованого податку 0,5 % від оціночної вартості земельних угідь на яких розміщене виробництво продукції.

Витрати на паливно – мастильні матеріали– 260000 грн. Витрати на електроенергію – 140000 грн. Витрати на ремонт –123000 грн. Амортизаційні відрахування – 106 000 грн. Інші витрати –110000 грн. Собівартість складає – 11380889 грн

Після перерахунку усіх витрат на вирощування 120 тонн товарної продукції форелі необхідно визначити прибуток від реалізації продукції. При ціні за 120 грн/кг форелі,виручка від реалізації продукції становитиме:

120 грн/кг х 120 тонн = 14 400 000 грн.

Звідси розрахуємо прибуток який становитиме:

14 400 000грн – 11380889грн = 3 019 111 грн.

Для визначення доцільності форелевого повносистемного господарства розраховуємо його рентабельність:

Р = 3 019 111грн /11380889 х 100 % = 26,5 %.

До найважливіших економічних категорій, які характеризують ефективність діяльності господарства відносятьрентабельність.Вона означає дохідність, прибутковість господарства. Рентабельно працює підприємство тоді, коли воно отримало надлишок над витратами на виробництво продукції у вигляді доходу. Доходом підприємства є частина вартості валової продукції, що залишилася після відшкодування затрат на її виробництво.

У процесі рибогосподарського виробництва підприємства не тільки здійснюють поточні витрати, а й вкладають кошти у відновлення і розширення основних засобів. Тому важливо знати, наскільки ефективно використовується вкладений капітал. Даний показник рентабельності вказує на те, що дане форелеве повносистемне господарство буде прибутковим і забезпечуватиме хороший дохід своєму власнику.

Список використаних джерел:

1. Андрющенко А. І., Вовк Н. І., Базаєва А. В. Технології виробництва риби у ставовій аквакультурі та схем основних ланок технологічних процесів: [методичний посібник]. К.:Видавничий центр НУБіП України, 2014. 275 с.

2. Вдовенко Н. М. Економіка рибогосподарських підприємств: [підручник]. К.: Кондор, 2017. 212 с

3. Вдовенко Н. М., Деренько О. О. Парадигмальний погляд на формування заходів регулювання ринку продукції аквакультури. Науковий Вісник Полісся. 2017. № 2 (10). Ч. 2. С. 139–143.

4. Колос О. М., Третяк О. М, Ганкевич Б. О., Янінович Й. Є. Організаційно – технологічні аспекти становлення та розвитку тепловодного ставового рибництва в Україні. Рибогосподарська наука України. 2011. № 2. С. 70–86.

5. Вдовенко Н., Хижняк Ю. Сучасна парадигма регулювання розвитку галузей аграрного сектору в умовах глобального дефіциту продовольства. ScienceRise. 2015. № 2/3 (7). С. 20–26.

6. Vdovenko N. M. Mechanisms of regulatory policy application in agriculture. Economic Annals-XXI. 2015. № 5–6. С. 53–56. DOI: http://dx.doi.org/10.21003/ea

7. Kozlovskyi S., Mazur H., Vdovenko N., Shepel T., Kozlovskyi V. Modeling and Forecasting the Level of State Stimulation of Agricultural Production in Ukraine Based on the Theory of Fuzzy Logic. Montenegrin journal of economics, 2018. Vol. 14. Number 3. P. 37–53. DOI: 10.14254/1800-5845/2018.14-3.3

УДК:334.74

Мельник А. Є.
студент
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

КООПЕРЕТИВИ ЯК ОСНОВА ДОБРОБУТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ГРОМАД

Сільське господарство є однією з найважливіших галузей виробництва в Україні, а село й сільська громада важливими чинниками розвитку сучасного суспільства. Проте сьогодні АПК України переживає період глибокої кризи, зумовленої як факторами загальноекономічного характеру, так і неефективною аграрною політикою. Одним із способів виходу із кризи являється створення кооперативів добровільного об'єднання фізичних і юридичних осіб в іншу юридичну особу на засадах членства, об'єднання пайових внесків, участі у спільній сільськогосподарській виробничій діяльності та обслуговуванні переважно членів кооперативу [3].

В сучасних умовах госпо- дарювання сільськогосподарська кооперація як суспільно-економічне явище є важливим компонентом ринкових відносин. Адже, у світовому господарстві відбуваються істотні зміни, які пов’язані з глобалізацією, інтернаціоналізацією та інтеграцією господарського життя. Крім того, стикаючись із жор- сткою конкуренцією з боку великих та добре організованих посередницьких комерційних структур, що функціонують та аграрному ринку, більшість дрібних та середніх сільськогосподарських товаровиробників, маючи обмежені можливості для

первинної обробки та зберігання зібраного врожаю, не здатні забезпечити ефективне просування та збут своєї продукції на світові ринки. Тому розвиток кооперації в вітчизняному агропромисловому секторі неможливий без ви- користання закордонного досвіду, крім того світова практика свідчить про потенційно високі економічні можливості таких об'єднань та доводить позитивний вплив їхнього функціонування як для сільськогоспо-дарських виробників, так і для держави.

Активізація міжнародного економічного співробітництва України передбачає розробку стратегії ефективного функціонування сільськогосподарської кооперації, яка є основою забезпечення комплексного розвитку сільських територій та різних форм зайнятості сільського населення. Крім того, сільськогосподарська кооперація стимулює підвищення рівня розвитку інфраструктури аграрного ринку, відіграє виняткову роль у зміцненні економічного потенціалу, конкурентоздатності і соціального статусу сільськогосподарських виробників, поліпшенні умов господарювання і створенні стимулів для росту товарної продукції. Проте до цього часу її розвиток знаходиться на низькому рівні, основними причинами чого є недооцінка в процесі економічних реформ кооперативних форм господарської діяльності, загальні несприятливі умови ведення аграрного виробництва, психологічна неготовність селян до кооперування та недостатній рівень знань сільського населення щодо переваг кооперації, слабкий рівень державної підтримки малих форм господарювання в АПК і сільськогосподарських кооперативів.

За таких умов вивчення та використання найкращих практик формування та функціонування зарубіжних кооперативних організацій є надзвичайно важливим та актуальним для України в умовах сьогодення. Крім того, світовий досвід переконує, що кооперація сприяла розвитку багатьох країн світу. Так, зокрема, в Європі кооперативи є важливою частиною економіч- ного життя та промисловості. Нині в державахчленах ЄС налічується 250 тис. кооперативних підприємств, власниками яких є 163 млн громадян (кожен третій громадянин ЄС), які дають роботу 5,4 млн осіб. У Норвегії, Фінляндії, Швеції, Японії кооперативами охоплено 100 % фермерських господарств, у Франції та Німеччині - близько 80 %, в США - в межах 30 %. У країнах ЄС найбільшого поширення отримали дві групи кооперативів: перші займаються заготівлею, переробкою і збутом (оптовим і роздрібним) сільсько-господарської продукції, другі здійснюють оптову закупівлю засобів виробництва з їх наступним постачанням у господарства свої х членів [2].

За даними Асоціації тваринників України, на 01.01.2016 року в Україні було зареєстровано 1947 сільськогосподарських кооперативів. Найпоширеніші в Україні типи кооперативних об'єднань в агросекторі – багатофункціональні. Їх більше половини від загальної кількості. Серед обслуговуючих кооперативів найбільш поширені об'єднання аграріїв для спільного збору врожаю і молочні кооперативи. Також досить розвинені об'єднання для спільного вирощування овочів і фруктів, кооперативи м'ясного напряму і зернові об'єднання [1]. Сучасний стан українського сільського господарства підтверджує, що кооперативи – це єдиний шлях аграрної реформи в Україні. У нас колосальний потенціал. І про це знає весь світ. Але нам самим потрібно змінити ставлення до своїх ресурсів – землі, людям, знань, відносин один з одним. Розвиток кооперативного руху в Україні міг би стати рушійною силою якісних змін не тільки в аграрному секторі, а й в країні в цілому. Але для цього потрібні об'єднані зусилля селян, громадських організацій та представників влади. Профільні закони потребують оновлення, а сама ідея кооперації – більшого висвітлення та обговорення.

Список використаних джерел:

1. Derzhkomstat Ukrainy. URL: http://www.ukrstat.gov.ua
2. Чан-хі О.С. Європейська практика оподаткування сільськогосподарських кооперативів: досвід для України [Електро- нний ресурс] Київ: Ефективна економіка, № 11, 2016. - Режим доступу до ресурсу:
3. http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5241https://gurt.org.ua/interviews/16074/?order=comments

УДК:338.43.636.5

Меркулова І. Р.
студентка
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ПТАХІВНИЦТВО УКРАЇНИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Ефективний розвиток птахівництва в Україні має велике економічне і соціальне значення, яке полягає у широкому попиті на високоякісне за жиро- та амінокислотним складом м'ясо пояснюється тим, що воно найкраще, а яйця - найбільш повноцінним і водночас доступним для широких верств населення джерелом білків.

В контексті сучасних проблем розвитку птахівництва в Україні для глибокого вивчення методологічного і методичного підгрунття розробки в названої проблеми були проаналізовані наукові публікації, присвячені розвитку птахівництва в Україні, зокрема, праці А. Архипова, Ю. Байдевлятова, С. Боголюбського, П. Болотнова, В. Лукьянова, Д. Вермеля, В. Власова, В. Волошина, Б. Данилишина, В. Ярмолицького, О. Костенка, В. Глазуна, Г. Дулевскої, С. Єрохіна, М. Зубця, І. Лукінова, В. Пабата, С. Паєнка, І. Попова, В. Трегобчука, І. Хасанова, О. Царенка, А. Байдевлятова та інших.

Разом з тим в роботах вітчизняних і зарубіжних вчених не знайшли достатньо обґрунтованого і всебічного аналізу проблема пошуку можливостей розвитку птахівництва у постсоціалістичних країнах на нових теоретико-методологічних і організаційних основах, властивих ринковій економіці, яка складається завдяки трансформаційним перетворенням. Відсутні і розробки щодо можливих перспектив розвитку птахівництва в Україні та економічного механізму його функціонування, а також підвищення його ефективності. Малодослідженими залишалася теорія і практика нагромадженого великого досвіду розвитку світового птахівництва, використання інвестицій і новітніх технологій, організаційних основ, економічного механізму розвитку галузі.

На фінансовий стан підприємств галузі птахівництва в значній мірі впливає якість продукції. Світові системи виробництва харчових продуктів постійно змінюються залежно від зміни запитів споживачів і власного фінансового стану.

Продукти, одержані від птахівництва, є унікальними для харчування. У нашій країні до цього часу ще не визначилися щодо якості продуктів харчування на державному і громадському рівнях. Існує твердження, що більшість хвороб пов'язана з продуціюванням вільних радикалів та їх обміном. За нормальних умов харчування і життя існує певний баланс між кількістю вільних радикалів й антиоксидантів, але щоб не порушити цей баланс, необхідно вживати необхідні мікроелементи, які забезпечать антиоксидантний захист. Збалансовані продукти харчування можуть регулювати цей процес і таким чином впливати на швидкість старіння людського організму, протистояння хворобам тощо. Ними можуть стати природно багаті антиоксидантами фрукти й овочі, або штучно збагачені яйця птиці як найбільш традиційний продукт, що регулярно споживається населенням усіх вікових категорій. Через них в організм людини постачається необхідна кількість жирних кислот, вітаміну Е, каротиноїдів та селену, створюючи тим самим антиоксидантну систему. Виробництво збагачених на вітаміни і мікроелементи яєць вирішує не стільки економічну, скільки соціальне завдання для суспільства і в цілому забезпечує важливий соціально-економічний ефект.

Створення сприятливих економічних умов розвитку птахівництва дає можливість здійснити прогнозні розрахунки щодо стану галузі в перспективі. Третій рік поспіль збільшуються обсяги зовнішньої торгівлі м’ясною продукцією. Так, експорт порівняно з 2018 р. зріс на 14 % (до 399 тис. тонн), імпорт - на 21% (до 283 тис. тонн). Нарощування присутності української м’ясної продукції на світових ринках відбувається завдяки галузі птахівництва. Частка м’яса птиці у загальних обсягах експорту становить 82 % (329 тис. тонн, або на 21 % більше ніж роком раніше). Найвищим попитом українська птиця користується в країнах Азії та Євросоюзу. На противагу зростанню обсягів експорту м’яса птиці, експорт свинини та яловичини скоротився на 53 % та 6 % відповідно. Як і у попередні роки, м’ясний імпорт представлений, в основному, свининою та м'ясом птиці, які у його структурі займають 45 % та 47 % відповідно. Імпортується м'ясна продукція переважно із країн Євросоюзу – Польщі, Німеччини, Угорщини, Данії. Частка імпорту у внутрішньому продовольчому споживанні склала майже 13 %. За попередніми балансовими розрахунками, у 2018 р. порівняно попереднім споживання населенням м’яса зросло на 1,1 кг і склало 52,8 кг на особу. Незважаючи на приріст даного показника, споживання м’яса відстає від раціональної норми на 27% та на 33 кг менше, ніж у ЄС-28. У структурі споживання м’яса українцями найбільш вагомою залишається частка птиці – 47 %, на свинину припадає 39%, на яловичину – 13%, на інші види − 1%. За оцінками експертів, у 2019 р. на внутрішньому ринку зберігатимуться основні тенденції попереднього року. Очікується подальше нарощування виробництва м’яса птиці (у межах 3%) при стабілізації виробництва свинини та яловичини на минулорічному рівні. Прогнозується незначний (до 1%) приріст середньодушового споживання м’яса та м’ясопродуктів українцями.

Для створення сприятливих умов у птахівництві держава зобов'язана посилити стимулюючу функцію податків для розвитку інвестиційних процесів; розширити експорт продукції птахівництва; спростити оподаткування для фермерських і індивідуальних господарств; активізувати і систематизувати участь у селекційно-племінній роботі, перетворивши її в основний центр допомоги і підтримки крупним, середнім і дрібним підприємствам, а також населенню; налагодити вітчизняне виробництво ветеринарних препаратів і вакцин для забезпечення ними крупних товаровиробників та фермерських і особистих селянських господарств.

УДК:336.225.3

Михайловський М. С.
студент
Кірейцева О. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м.Київ
Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ПОДАТКУ З ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Податок на доходи фізичних осіб (далі по тексту ПДФО) є однією з найважливіших складових податкової системи держави, оскільки відіграє важливу роль у формуванні державного бюджету та безпосередньо стосується кожного члена суспільства. Він є загальнодержавним, встановлюється Верховною Радою України та справляється на всій території країни.

Порядок оподаткування доходів фізичних осіб регулюється розділом IV Податкового Кодексу України (далі - ПКУ).

Платниками податку на доходи фізичних осіб є:

1) фізична особа - резидент, яка отримує доходи як з джерела їх походження в Україні, так і іноземні доходи;

2) фізична особа - нерезидент, яка отримує доходи з джерела їх походження в Україні;

3) податковий агент.

Об’єктом оподаткування резидента ПДФО є:

- загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід;
- доходи з джерела їх походження в Україні, що остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання);
- іноземні доходи - доходи (прибуток), отримані з джерел за межами України.

Об’єктом оподаткування нерезидента ПДФО є:

- загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід з джерела його походження в Україні;
- доходи з джерела їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання).

Заробітна плата для цілей оподаткування ПДФО - основна та додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, які виплачуються (надаються) платнику податку у зв’язку з відносинами трудового найму згідно із законом. При визначенні бази оподаткування дохід у вигляді заробітної плати зменшується на суму єдиного соціального внеску (далі - ЄСВ) у частині утримань та на суму податкової соціальної пільги за її наявності.

Платник ПДФО має право на зменшення суми загального місячного оподатковуваного доходу, отримуваного від одного роботодавця у вигляді заробітної плати, на суму податкової соціальної пільги. Податкова соціальна пільга застосовується до доходу, нарахованого на користь платника податку протягом звітного податкового місяця як заробітна плата (інші прирівняні до неї відповідно до законодавства виплати, компенсації та винагороди), якщо його розмір не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для

працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень.

Також платник ПДФО має право на податкову знижку за наслідками звітного податкового року. До податкової знижки включаються фактично здійснені протягом звітного податкового року платником податку витрати, підтверджені відповідними платіжними та розрахунковими документами. Ставка ПДФО щодо доходів у формі заробітної плати становить 18% бази оподаткування. ПДФО сплачується (перераховується) до бюджету при виплаті оподатковуваного доходу. Банки прийматимуть платіжні документи на виплату доходу лише за умови одночасного подання розрахункового документа на перерахування податку на доходи.

УДК:005.332.4:63-027.3

Мурга М. І.
студент
Кірейцева О. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ УКРАЇНИ

Нинішня ситуація на світових ринках продовольства свідчить про велику зацікавленість споживачів у здоровому та повноцінному харчуванні, адже з підвищенням рівня життя суттєво змінилося їх ставлення до продуктів харчування. Споживачі стають більш вимогливими до свого харчування, бажають не тільки нормально харчуватись, але й виключити будь-які ризики для власного здоров'я, що в подальшому веде до збереження навколишнього природного середовища. Підтвердження якості сільськогосподарської продукції і харчових продуктів є також необхідним аргументом при укладанні комерційних угод, адже її якість виступає визначальним чинником конкурентоспроможності і зростання попиту споживачів.

Сучасне сільське господарство України не повинно бути осторонь розвитку екологічного напрямку аграрної сфери для забезпечення виробництва безпечних для здоров'я людини продуктів харчування і збереження навколишнього природного середовища. Водночас, сільськогосподарська продукція, яка одержана при внесених понаднормативних доз мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин в більшості ситуацій із-за швидкого псування не придатна для тривалого зберігання. Складність у вирішенні цього питання пов'язана з тим, що в процесі неправильного використання земельних угідь на протязі декількох років, ґрунтовий шар втрачає родючість, виникають проблеми ерозії, погіршується структурний склад ґрунту, багаторічне внесення великих доз мінеральних добрив і пестицидів зумовлює появу токсичних компонентів в ґрунтових і підземних водах. Ведення сільськогосподарського виробництва із застосуванням хімічних засобів це одна з високозатратних складових, яка нерідко є однією з вагомих причин втрати природної родючості ґрунту.

Порушення агротехнології при обробітку земель доповнюється і тим, що сільгосптоваровиробники практикують вирощування монокультури, застосовуючи при цьому важкі сільськогосподарські машини і ґрунтообробну техніку. Хімічні препарати, які через сільськогосподарські продукти потрапляють в організм людини, завдають шкоди її здоров'ю. Тому постає питання, чи не краще займатися вирощуванням сільськогосподарських культур, поклавши в основу принцип збереження та збільшення природної родючості ґрунту? Ряд дослідників цієї актуальної проблеми вважають, що підвищенню якості продукції сільського господарства та харчових продуктів може сприяти розвиток органічного агровиробництва.

Для завоювання належної ніші на світовому агропродовольчому ринку і, перш за все – на ринку країн ЄС, для України досить перспективним є формування агропродовольчого ринку, який був би насичений конкурентоспроможною екологічно чистою продукцією органічного походження, попит на яку стрімко зростає на ринку продовольства у багатьох країнах світу. Зокрема, у США та країнах Західної Європи вже близько двох десятиріч динамічно пропонується органічна продукція, яка стає популярною альтернативою споживанню традиційної продукції. На відміну від традиційних продовольчих товарів органічна продукція має ряд вагомих переваг: вирощена без використання синтетичних хімікатів, гормонів росту, генетично модифікованих організмів; переробляється без використання консервантів, барвників і стабілізаторів, за технологією, що зберігає всі корисні поживні речовини. Якість і безпеку органічної продукції обов'язково підтверджує сертифікація третьої незалежної сторони на всіх стадіях її проходження від поля до споживача. Незважаючи на те, що ціни на продукцію органічного походження значно вищі, ніж на вирощену без застосування хімічних засобів, споживчий попит на неї на світовому ринку динамічно зростає. Корисність органічного продовольства підтверджують численні дослідження в усьому світі. Незважаючи на те, що земельні площі під органічним землеробством з кожним роком невпинно зростають в усьому світі, необхідно визнати, що основний обсяг ринку збуту продукції органічного походження переважно знаходиться у високорозвинутих індустріальних країнах Північної Америки та Західної Європи (майже – 97%). Найбільші ринки цієї продукції мають США, Німеччина та Японія. Частка органічних продуктів харчування на ринку продовольства в різних країнах коливається в межах 1-5%.

Завдяки виваженій аграрній політиці виробники органічної продукції у країнах ЄС займають досить великий сегмент світового ринку. Європейський досвід показує, що нині основним завданням Спільної аграрної політики країн (САП) ЄС є одночасний ефективний розвиток сільського господарства та охорона довкілля. Саме органічне агровиробництво розглядається як цілісна аграрна система та реальна альтернатива традиційним методам сільськогосподарського виробництва. Завдяки переходу фермерів від традиційного до органічного виробництва, кількість таких господарств з початку 90-их років у країнах ЄС збільшилася майже у 8 разів.

Варто зауважити, що сучасна політика ЄС передбачає нововведення у процес органічного виробництва, сприяє розвитку ринків органічної продукції та вдосконаленню стандартів, шляхом підвищення рівня прозорості виробництва та довіри споживачів до органічної продукції. Переваги органічної продукції свідчать про зростаючу заінтересованість споживачів на світових ринках у здоровому й повноцінному харчуванні людей. Політика країн-учасниць ЄС представлена у "Європейській програмі дій у сфері органічного агровиробництва", прийнятій

Європейською комісією як виконавчим органом ЄС. За допомогою такого рішення щодо органічного агровиробництва, Єврокомісія намагається відслідковувати ситуацію та закласти основи для політичного розвитку органічного сектору у наступні роки, розробити стратегію розвитку органічного агровиробництва в рамках Спільної аграрної політики. Адже відомо, що розвиток органічного сільського господарства сприяє збереженню довкілля.

Тому суспільство не повинно стояти осторонь, а всебічно брати участь у його розвитку. Системи органічного виробництва в країнах ЄС базуються на специфічних та точних вимогах до процесу сільськогосподарського виробництва, спрямованих на підтримку оптимального стану агроекосистеми на соціальному, екологічному та економічному рівнях.

При цьому повторне використання поживних речовин та посилення природних процесів ґрунтоутворення допомагають підтримувати родючість ґрунтів та забезпечувати ефективне агропромислове виробництво. Органічне агровиробництво виключає можливість застосування мінеральних добрив та пестицидів, а також використання генетично модифікованих організмів. Регулювання в сфері органічного виробництва, маркування органічних продуктів і контролю унормовано Постановою Ради (ЄС) № 834/2007, в якій викладено основні вимоги до цього, та Постановою Комісії (ЄС) № 889/2008, в якій викладено детальні правила (ці Постанови вступили в силу з 1 січня 2009 р.). Регулювання органічного агровиробництва базується на стандартах ЄС, які встановлюють сприятливу систему виробництва, маркування та інспекції аграрної продукції і продуктів харчування з метою формування ринку продукції органічного походження. Це дає змогу підвищувати довіру споживачів до високоякісних продуктів та забезпечувати рівень конкуренції між товаровиробниками.

Основою формування сегменту ринку агропродовольчої продукції органічного походження в країнах ЄС є регулювання органічного агровиробництва за допомогою стандартів ЄС, які створюють сприятливу систему виробництва, маркування та інспекції аграрної продукції та продуктів харчування.

Це дає змогу підвищувати довіру споживачів до високоякісних продуктів та рівень конкуренції між товаровиробниками. З метою завоювання належної ніші на світовому агропродовольчому ринку, і перш за все – на ринку країн Європейського Союзу для України досить перспективним є формування товарного ринку, який був би насичений конкурентоспроможною екологічно чистою продукцією органічного походження, попит на яку стрімко зростає на ринку продовольства у багатьох країнах світу.

УДК:339.13:637

Оліфіренко А. І.
студент
Наконечна К. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛЬОНАРСТВА В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку економіки України постає низка питань щодо шляхів її піднесення та створення стабільної економічно розвиненої держави. Перед вітчизняними підприємствами виникає важливе завдання оновлення техніки та технологій, модернізації виробничого процесу, впровадження інноваційних розробок, покращення якості та конкурентоспроможності продукції. Галузь льонарства здавна вважалася однією із найперспективніших для розвитку легкої промисловості, та, безпосередньо, сільського господарства країни. Сьогодні спостерігається тенденція до стрімкого зниження показників розвитку даної галузі, що досить негативно впливає не лише на особливості внутрішнього ринку продукції льонарства, а і на економіку країни загалом. Саме тому важливим є аналіз питання щодо сучасного стану галузі льонарства в Україні.

Питанням вивчення та аналізу розвитку та сучасного стану ринку лляної продукції присвячено низку праць видатних вчених. Так, значна частка науковців досліджують безпосередньо розвиток галузі льонарства з метою вирішення актуальних проблем. До них належать Ю.В. Мохер, Ю.Я. Лузан, В.М. Нелеп, В.Ф. Дідух, О.В. Голій та ін.

В Україні з 1990 року льон-довгунець (на волокно) виробляли у Волинській, Житомирській, Івано-Франківській, Київській, Львівській, Рівненській, Сумській, Чернігівській та Чернівецькій областях. На сьогодні ситуація помітно змінилася, і вирощуванням культури, а, відповідно, і її переробкою займаються лише в Житомирській, Львівській, Сумській та Чернігівській областях (табл.). Насамперед розглянемо сучасний стан галузі льонарства в Україні. Згідно зі статистичними даними, посівні площі під технічну культуру льону-довгунця останніми роками значно знизилися. Якщо порівнювати дані станом на 1990 р., коли даний показник становив 172,5 тис. га, то за 10 років відбулося його зниження до 23,4 тис. га. У 2010 р. посівні площі під культуру льону-довгунця становили лишу 1,3 тис. га, на незначну частку підвищився показник у 2016 році – до 1,7 га.

Таким чином, аналізуючи останні роки діяльності підприємств галузі льонарства, необхідно зробити висновок, що її результати є нестабільними, оскільки спостерігається не покращення, або стабілізація діяльності, а, навпаки, поступове зниження показників. У господарствах, які займаються вирощуванням культури, необхідним є створення системи насінництва льону, тому що перспективи розвитку льонарства значною мірою залежать від організації системи насінництва, яка має передбачати організоване поширення високопродуктивних сортів льону. Вирішенням цього питання займаються науковці Інституту луб'яних культур НААН України, але також необхідно враховувати здобутки закордонних вчених та впроваджувати у галузі селекційні новинки. При інтенсивному розвитку техніко-технологічних

відкриттів, що супроводжуються впровадженням у виробництво спеціалізованого обладнання та технологій, у галузі льонарства спостерігається використання досить застарілого обладнання, що потребує значних матеріальних витрат та ускладнює сам процес посадки та збору культури. Таким чином, актуальними є питання модернізації, технічного та технологічного переоснащення підприємств з вирощування льону-довгунця та підприємств первинної його переробки. Також відкритим є питання щодо поліпшення інтеграційних зв'язків між виробниками та переробниками льонопродукції. При створенні тісної співпраці між даними підприємствами відповідно знизяться витрати на різних етапах виробництва лляної продукції, що сприятиме можливості акумулювання заощаджених коштів в подальший розвиток та піднесення підприємств. Важливим аспектом для підприємств, які займаються вирощуванням та переробкою льону, є сприяння розвитку кадрового потенціалу, тобто підвищення інтелектуальних можливостей.

Таким чином, враховуючи всі вищезазначені фактори, які стримують подальший розвиток галузі льонарства, необхідно зазначити, що лише при вірному підході до формування інвестиційного потенціалу можливий подальший її розвиток, при цьому одним із найвагоміших аспектів є їх комплексне врахування. Висновки. Проведено аналіз стану галузі льонарства в Україні за показниками посівної площі культури та урожайності за період 1990-2011 рр. На сьогодні вирощування культури льону-довгунцю зосереджено у Житомирській, Львівській, Сумській та Чернігівській областях. Запропоновано основні тенденції щодо стабілізації розвитку підприємств галузі льонарства: створення системи насінництва льону-довгунця; модернізація, технічне та технологічне переоснащення підприємств, що займаються вирощуванням та первинною переробкою льону; залучення інвесторів у галузь льонарства; поліпшення інтеграційних зв'язків між виробниками та переробниками.

Список використаних джерел:

1. С.М. Шкарлет, А.М. Коробка. Стан та тенденції діяльності підприємств галузі льонарства України.
2. Наконеча К. В. Кваша С.М. Прикладна економіка. Навчальний посібник. - 2017. В: Національний університет біоресурсів і природокористування України. - 400 ст.
3. Оліфіренко А. І., Наконечна К. В. Експорт зернових: аналіз результатів 2017/2018 маркетингового року та перспективи у 2018/2019. Конкурентоспроможність аграрного сектору в умовах функціонування зони вільної торгівлі з ЄС: збірник тез 4-ї секції 72-ї науково-практичної студентської конференції «Концептуальні засади збалансованого розвитку аграрного сектору економіки України». - К.: НУБіП України, 2018. - 229 с.
4. Вдовенко Н.М., Наконечна К.В. Особливості структурних змін в економіці України. 2018.-Економіка АПК. №9 (287). ст.56-62.

УДК:339.13.637

Омельченко Н. В.
студентка
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

АНАЛІЗ РИНКУ СВИНИНИ ЗА ЖИВОЮ ВАГОЮ

Галузь розвивалася до 2014 р., коли свиней в Україні налічувалося майже 8 млн. голів. Відтоді й дотепер вона послідовно занепадає. За даними Держстату станом на початок лютого 2019 року, кількість свиней в країні встановила новий антирекорд – 5,91 млн. голів. Це на 59 тис. чи 1 % менше ніж на відповідну дату минуло року, інформують в Асоціації «Свинарі України». Поступове скорочення загального свинопоголів'я в Україні насамперед пов'язано зі «згортанням» присадибного свинарства: чисельність цих тварин у господарствах населення за рік втратило майже 7% та понизилося до 2,46 млн.гол.

Впродовж першого тижня весни цінова ситуація на ринку живця залишилася досить спокійною, ціни закупівлі коливалися в межах діапазону попереднього тижня. Більшість виробників свинини цього тижня реалізовували свиней в межах 39,5-41 грн/кг, як і тижнем раніше. Перегляд цьоготижневих цін, як у бік підвищення, так і в бік пониження, був епізодичним та незначним (+/- 0,25-0,5 грн/кг), а скореговані значення залишилися у згаданих межах. У наслідок цього середньоринкова позначка 10-го тижня майже співпала з її значенням останнього тижня зими.

Не зважаючи на динаміку цін упродовж останніх трьох тижнів, гравці ринку не відкидають можливості незначного їх послаблення з другої декади березня. Основним аргументом такої зміни оператори вважають початок передвеликоднього посту, що буде причиною послаблення споживчої активності, особливо на заході країни. Тож за результатами опитування учасників Асоціації "М'ясної галузі", наступного тижня кілограм свинини живою вагою трохи спаде в ціні – до 39-40,5 грн/кг.

Живець свиней у Мексиці у січні був трохи дорожчим ніж кінці 2018-го: середня січнева ціна додала 5 центів/кг у порівнянні з грудневою позначкою. Проте після досягнення пікового рівня на початку другої декади січня (1,38 дол. США/кг живою масою), ціни почали поступово послаблюватися, що співпало в часі з деяким укріпленням національної валюти. Звернімо увагу на те, що підтримкою для внутрішніх цін на свинину є 20%-ве мито на імпортну свинину зі США, яка є основним постачальником цього виду м'яса до країни.

Середня січнева ціна на бразильську свинину продемонструвала відносну сталість у доларовому еквіваленті – 1,01 дол. США/кг. Ціни на свинину в Китаї у супереч традиційному передсвятковому висхідному тренду у січні послаблювалися. Так, середня позначка у валютному еквіваленті понизилася на 5% чи на 10 центів у порівнянні з груднем (до 1,93 дол. США/кг живою вагою), а до кінця місяця – на 0,2 дол. США/кг чи понад 1,6 юанів. Експерти пов'язують таке послаблення цін із активізацією вирізання свинопоголів'я підприємствами, що бояться ще більших втрат через АЧС. Більш ніж достатня пропозиція живця свиней в країнах ЄС стримувала ціни в закупівлі в межах 1,35-1,36 євро/кг (забійною вагою) протягом січня.

Свинарів США та Канади січень порадував впевненішою позитивною динамікою цін на свинину. Так, в обидвох країнах ціна на свинину забійною вагою переступила однодоларову позначку. Зокрема, у кінці першого місяця року канадська свинина коштувала 1,06 дол. США/кг, а американська – 1,12 дол. США/кг.

Асоціація «Свинарі України» звернулася до Держпродспоживслужби з проханням переглянути умови двосторонньої угоди про поставки свинопоголів'я з Польщі. Зокрема, йдеться про імпорт живих свиней забійних кондицій з Польщі для подальшого забою в Україні. Ці поставки можуть спричинити тиск на цінову кон'юнктуру внутрішнього ринку та погіршити епізоотичне благополуччя України щодо АЧС. Як зауважують в АСУ, - вітчизняні виробники і так нині в складніших умовах, адже не мають змоги відвантажувати свою продукцію на польський ринок.

У держбюджеті на 2019 р. на державну підтримку тваринництва передбачено менше коштів, ніж торік, - 3,5 млрд. грн. За даними Держстату станом на початок лютого 2019 року, кількість свиней в країні встановила новий антирекорд – 5,91 млн. голів. Це на 59 тис. чи 1% менше ніж на відповідну дату минуло року. В 2018 році середня ціна 46 грн/кг на живих свиней врятувала свинарів від збитків. У 2019 році ціни знизилися до 40 грн/кг живої маси. Імпорт свинини в Україну виріс в 5 разів за рік.

Щоб зменьшити економічні збитків від АЧС та забезпечити стабільне зростання галузі свинарства, фахівці Асоціації тваринників України пропонують перейняти світову практику – процедуру компартменталізації. Це поділ тваринницьких господарств за ступенем біологічного захисту. Такий механізм дозволить працювати підприємствам, навіть, в умовах АЧС, врегулювати ситуацію із забороною експорту української свинини та підтримувати вітчизняних виробників.

УДК:005:322.4:631.11(4)

Омельчук Ю. В.
студентка
Волонтир Л. О.
к.т.н., доцент
Вінницький національний аграрний університет
м.Вінниця
Україна

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ АПК НА РИНКАХ КРАЇН ЄС

Аграрний сектор посідає центральне місце у розвитку економіки, оскільки завдяки його стрімкому розвитку можна забезпечити структурні зрушення в економіці та забезпечити сталий розвиток регіону та країни в цілому. В умовах ринкової економіки та зростання конкуренції стає актуальним питання підвищення конкурентоспроможності продукції АПК. Для того, щоб галузь сільського господарства стала локомотивом української економіки та вивела країну у лідери, необхідно провести ряд реформ.

Значний внесок у дослідження конкурентоспроможності АПК зробили як вітчизняні, так і іноземні вчені: Т.О. Осташко, О. М. Шпичак, О. В. Бондар, Ж. Ламбен, М. Портер, А. Юрданов, І. Кіщак , В. Топіха та багато інших.

Конкурентоспроможність підприємства є узагальненим критерієм оцінки ефективності, а управління конкурентоспроможністю підприємства є комплексом заходів, які спрямовані на систематичне вдосконалення виробу, постійний пошук каналів збуту, нових груп покупців, поліпшення сервісу та реклами.

В Україні є значні можливості для розвитку АПК, а саме: сприятливі ґрунтово-кліматичні передумови, а також родючі землі, які спряють отриманню врожаїв сільськогосподарських культур в обсягах, достатніх для забезпечення внутрішніх потреб і формування експортного потенціалу. Загалом аграрний сектор виробляє 18% ВВП України, створює 16% валової доданої вартості, у ньому зайнято майже 25% загальної чисельності працюючих в державі.

В Україні існують документи, які забезпечують посилення конкурентоспроможності АПК: регуляторні акти Міністерства аграрної політики, постанови Кабінету Міністрів, Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2020 року, а також програма діяльності КМУ «Український прорив: для людей, а не політиків». Але поряд із цим існує вагомий недолік правового регулювання : відсутній єдиний нормативно- правовий документ, який містив би не лише заходи щодо посилення конкурентоздатності, а також превентивні норми(забезпечення нульової ставки ПДВ для сільськогосподарських товаровиробників, недопущення відміни обов'язкового підтвердження сертифіката якості продукції, що ввозиться на територію України.

Сучасний рівень розвитку агропромислового комплексу характеризується низкою негативних факторів, а саме:

- застарілі технології виробництва та використання фізично та морально зношеної техніки;
- відсутність відповідних механізмів регулювання аграрного ринку;
- відсутність дієвих механізмів захисту внутрішнього ринку;
- низький рівень інвестиційної привабливості;
- значне відставання АПК від інших галузей народного господарства за рівнем фондоозброєності праці;
- недосконала законодавча база проведення аграрної політики тощо.

Також слід зазначити, що існує ряд основних чинників, які перешкоджають зміцненню конкурентоспроможності:

- низький рівень розвитку вітчизняної фінансово-кредитної системи;
- нерозвиненість інфраструктури АПК;
- недостатня гармонізація українських стандартів якості з міжнародними;
- недостатність державного цільового фінансування науково-прикладних розробок.

Проаналізувавши проблеми підприємств АПК та враховуючи позитивний зарубіжний досвід можна підвищити конкурентоспроможність підприємств АПК на світовому ринку використовуючи такі основні напрямки:

1) гармонізація вітчизняних стандартів на сільськогосподарську продукцію згідно зі стандартами ЄС за такими основними напрямами:

1.1) створення та впровадження вітчизняної бази гармонізованих з міжнародними вимогами стандартів на сільськогосподарську продукцію й сировину та забезпечення необхідних обсягів фінансування цих робіт;

1.2) запровадження на території України спеціальної програми сільського господарства та розвитку села (SAPARD), яка дозволить гармонізувати українські стандарти до вимог ЄС з меншими затратами з державного бюджету;

2) збільшення експортного потенціалу вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції ;

3) налагодження сучасної інфраструктури аграрного ринку;

4) посилення кооперації господарств населення виробників сільськогосподарської продукції ;

5) налагодження співпраці між виробниками сільськогосподарської продукції та дослідними установами ;

6) використання позитивного досвіду країн ЄС у регулюванні ринку аграрної продукції в напрямі зміцнення конкурентоспроможності АПК.

Таким чином, для виходу аграрних підприємств на зовнішній ринок та забезпечення конкурентоспроможності продукції необхідно постійно підвищувати її якість, оскільки це є одним із основних напрямків інтенсивного та інноваційного розвитку національної економіки. Також особлива роль належить включенні України у світові інтеграційні процеси та запровадження дієвих економічних реформ, оскільки без цього неможливе формування ринкових відносин в аграрному секторі. Лише використовуючи вище перераховані напрямки та рекомендації, підприємства агропромислового комплексу України зможуть займати конкуруюче місце на ринку ЄС та закріпити свої позиції.

Список використаних джерел:

1. Гарачук, Ю. О. Підвищення ефективності діяльності підприємства за рахунок управління конкурентоспроможністю [Текст]. Ю.О.Гарачук. Актуальні проблеми економіки. - 2008. - № 2. - С. 60-66.
2. Прокопець Л. В. Складові підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] : ЧНУ ім. Федьковича. Л. В. Прокопець. - Режим доступу: http: // www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpen/2011_7/ 37SPK.pdf.
3. Супіханов Б. К. Про підвищення конкурентоздатності аграрного виробництва в сучасних умовах. Б. К. Супіханов. Економіка АПК. - 2008. - № 5. - С. 11-15.
4. Киш Л.М., Мартинюк В.С., Михальчук Р.В Аналіз фінансової стійкості підприємства та напрямки її забезпечення. Колективна монографія «Теоретичні та практичні аспекти розвитку підприємництва в Україні». Під ред. д.е.н., професора О. О. Непочатенко. Умань : Сочінський М. М. 2017. С. 185-192.

УДК:330.34:339.13-027-3(477)

Онисько Є. М.
студентка
Коробова Н. М.
к. е. н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Негативні тенденції дисбалансу сучасного стану кон'юнктури агропродовольчого ринку та низький рівень забезпечення і споживання населення України стратегічними продуктами харчування свідчать про необхідність проведення подальших наукових досліджень, спрямованих на обґрунтування стратегічних орієнтирів подальшого розвитку національного агропродовольчого ринку на інноваційній основі, що є неодмінною умовою забезпечення продовольчої безпеки країни в контексті посилення західноєвропейської інтеграції.

Стратегічна спрямованість на здійснення інноваційних зрушень в агропромисловому секторі свідчить про завершення епохи спонтанних, хаотичних ринкових перетворень, які здійснювались під впливом короткотермінових внутрішніх і зовнішніх факторів. Інноваційний тип стратегій довгострокового розвитку на сучасному етапі вийшов за рамки суто теоретичних наукових концепцій і постає головною рушійною силою досягнення конкурентних переваг як на національному, так і на світовому аграрному ринку. Вектор економічних зрушень перетворюється на потужний інструмент забезпечення сталого зростання і покращення якісних показників функціонування національної економіки.

Протягом останніх років держава приділяє значну увагу до розробки і забезпеченні програм реалізації основних національних стратегій: стратегічна програма, Стратегія подолання бідності, Стратегія економічного і соціального розвитку України на 2004-2015 роки «Шляхом європейської інтеграції», Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року, Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року та ряд інших стратегічних програм, що окреслюють головні орієнтир розвитку національного ринку в довгостроковій перспективі.

Вітчизняне агропромислове виробництво володіє значним інноваційним потенціалом, який має постати потужним інструментом структурної трансформації національної економіки та сприяти зростанню рівня науково-технологічного розвитку країни в цілому. Стратегічним завданням державної політики на сучасному етапі є модернізація АПВ в цілому, забезпечення збалансованого інноваційного розвитку всіх його сфері секторів, зростання рівня інноваційної активності суб'єктів агропромислового ринку, стимулювання попиту на результати наукових розробок і кваліфікований персонал.

У багатовимірній економічній системі національного ринку найважливіше місце займає аграрний ринок та ринок продовольчих товарів, оскільки саме рівень його розвитку зумовлює безпеку існування нації в умовах глобальних інтеграційних

змін європейського і світового ринків. Якісні і кількісні показники стану розвитку продовольчого ринку країни визначають її стратегічне положення у світовому просторі, а рівень забезпечення продовольчої безпеки країни постає потужним інструментом досягнення переваг у рейтингу найбільш розвинутих країн світу. Виконання принципових стратегічних завдань розвитку вітчизняного продовольчого ринку вимагає пошуку адекватних механізмів і дієвого інструментарію реалізації інноваційної моделі, що в свою чергу ставить першочергові вимоги активізації інвестиційного забезпечення АПВ.

Агропромислове виробництво є універсальною інтегрованою системою, тіснота взаємовідносин і взаємозв'язків якої віддзеркалює комплексний характер інноваційних перетворень в кожному його секторі і підкомплексі. Формування сприятливих умов активізації інноваційної діяльності АПВ в цілому одночасно каталізує універсальний механізм реалізації інноваційного потенціалу всіх його сфер, галузей і комплексів, дає потужний імпульс подальшого розвитку національного агропромислового ринку.

Досягнення конкурентних переваг на основі переходу на інноваційну модель розвитку висуває найбільш гостру й актуальну проблему сьогодення – поліпшення інвестиційного забезпечення інноваційних зрушень. Негативна тенденція скорочення обсягів і вартості інвестиційних потоків, спрямованих в сфері інноваційної трансформації вітчизняного агропромислового ринку зумовлюється чинниками як ендогенного, так і екзогенного характеру. Розробка стратегій активізації іноземних інвестицій у сферу вітчизняного АПВ має враховувати специфічні невирішені проблеми, що притаманні вітчизняній економіці, зокрема, агропромисловому виробництву.

Серед найгостріших проблемних аспектів, що вимагають негайного вирішення в спектрі дії ендогенних чинників, провідні вітчизняні вчені виділяють: слабкий рівень захисту прав власності суб'єктів агропромислового і продовольчого ринку, бюрократичні перепони в процесі оформлення ліцензій і дозволів на здійснення підприємницької діяльності і реалізацію бізнес-проектів, низька результативність функціонування національної податкової системи (зокрема, повергнення ПДВ експортерам, агресивна практика податкових перевірок).

Комплекс зовнішніх факторів, що супроводжують негативну реакцію міжнародних інвесторів на дію несприятливого інвестиційного клімату в Україні, зумовлюється проблемними змінами процесу трансформації фінансової системи Європейського Союзу. Вирішення комплексу цих проблем практично неможливо забезпечити шляхом розробки стратегій розвитку вітчизняного агропродовольчого ринку. Поряд з цим, вони показують можливі зміни і спектр напрямів модернізації інвестиційного і фінансового забезпечення, які має враховувати вітчизняна практика в процесі подальших інтеграційних прагнень до ЄС

Список використаних джерел:

1. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://minagro.gov.ua/ru/node/7644

2. Стратегія інноваційного розвитку України на 2009-2018 роки та на період до 2039 року. Державне агентство України з інвестицій та розвитку [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.in.gov.ua/

УДК:339.13:637.5.62(477+100)

Островська Г. В.
студентка
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

РИНОК ЯЛОВИЧИНИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ, ЙОГО ПЕРСПЕКТИВИ

Найактивніше серед всіх сортів м'яса в Україні виробляється курятина, споживання якої зростає з кожним роком - продукція вітчизняних птахофабрик користується попитом як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках.

Українська свинина практично повністю забезпечує внутрішній ринок. Її експортний потенціал обмежений через поширення АЧС. А яловичина є найдорожчим і трудомістким видом м'яса. Вона займала в 2017 році всього 5,2% в об'ємі українського м'ясного випуску.

Попит на яловичину на внутрішньому ринку впав, і вітчизняні власники великої рогатої худоби вважають за краще зосередитися на випуску молока, а бичка не відгодовувати, а відразу пускати на забій. Це призводить до зменшення в країні поголів'я ВРХ [1].

Український ринок яловичини може отримати нові перспективи для розвитку у випадку погодження усіх умов і дозволів на експорт цього виду м'яса в країни Близького Сходу та Північної Африки.

Яловичина залишається одним із перспективних, однак ще недостатньо розвинутих напрямів диверсифікації вітчизняного аграрного експорту. У випадку погодження усіх умов і дозволів на експорт цього виду м'яса в країни Близького Сходу та Північної Африки, галузь скотарства отримає новий імпульс до розвитку, а також додатковий стимул на відродження.

Проте нині можливості розширення експорту яловичини з України об'єктивно обмежені суттєвим зменшення обсягів її виробництва внаслідок тривалого скорочення чисельності поголів'я великої рогатої худоби.

Так, на 1 січня 2017 р. в усіх категоріях господарств залишалося всього лише 3682,3 тис. голів ВРХ, у тому числі 2108,9 тис. корів. Негативний тренд скорочення чисельності поголів'я триває із 90-х років минулого століття. Нині близько 67 % усього поголів'я великої рогатої худоби зосереджено в господарствах населення, що на 20,5 % більше, ніж було в 2001 році. У регіональному розрізі понад 50 % усього поголів'я великої рогатої худоби утримується в 9 областях — Вінницькій (8,4 % від загальної кількості), Полтавській (6,6 %), Хмельницькій (6,3 %), Чернігівській (5,3 %), Львівській (5,3%), Харківській (5,3 %), Житомирській (5,0 %), Черкаській (4,8 %) і Одеській (4,6 %).

Основним виробником яловичини і телятини, як і слід очікувати, є селянські господарства населення. На їх частку припадає 73,6 % усього її обсягу в забійній масі. Цьогоріч світове виробництво яловичини і телятини у перерахунку на забійну масу становить близько 61,4 млн т. Найбільшими виробниками м'яса великої рогатої худоби були США - 12,1 млн т, Бразилія - 9,4 млн т, країни ЄС - 7,9 млн т, КНР - 7,1 млн т, Індія - 4,3 млн т, Аргентина - 2,8 млн т та Австралія - 2,1 млн т.

Загальна пропозиція яловичини на світовому ринку нині переважає попит на 2 млн т. Однак на великих національних ринках окремих країн світу відчувається її дефіцит. Зокрема, на ринку Китаю попит переважає внутрішнє виробництво на 915 тис. т, Російської Федерації - 509 тис. т, США - на 82 тис. т, ЄС - 60 тис. т. Ці ринки представляють потенційний інтерес для вітчизняного агробізнесу за умов стабілізації ситуацій на внутрішньому ринку яловичини та збільшення її виробництва.

Ринок яловичини Китаю представляє значний інтерес, оскільки за останні роки її імпорт цією країною зріс більш ніж удвічі.

Другим найбільшим імпортером яловичини в світі є Японія, що також нарощує її закупівлі в інших країнах світу.

Основними експортерами яловичини на світовому ринку є три країни — Індія, Бразилія і Австралія, що здійснюють понад 50 % її торгівлі. Останніми роками Україна поки не входить у десятку провідних країн-експортерів яловичини, як це було в 90-ті роки минулого століття, однак має значний ресурсний потенціал для збільшення виробництва цього виду м'яса. На сучасному етапі розвитку країни стратегічними завданнями розв'язання проблеми підвищення економічної ефективності і сталого нарощування виробництва яловичини є пріоритетний розвиток галузі спеціалізованого м'ясного скотарства.

Багаторічний світовий і вітчизняний досвід організації виробництва яловичини свідчить, що запорукою ефективного ведення галузі є вдале поєднання наступного комплексу факторів:

- зональний підхід до розвитку цієї галузі, оскільки на ринку конкуренцію формує не так ціна, як собівартість виробництва одержуваної продукції;
- пріоритетний розвиток спеціалізованого м'ясного скотарства;
- використання збалансованих за всіма поживними речовинами і мікроелементи кормів разом із випасом великої рогатої худоби на пасовищах;
- ефективна державна фінансова підтримка виробництва м'яса великої рогатої худоби;
- селекційно-племінна робота.

Крім вище зазначеного, варто розуміти, що при обґрунтуванні перспектив розвитку галузі необхідно враховувати наявну кормову базу і можливості щодо раціонального використання природних кормових угідь та пасовищ.

Резервами збільшення обсягів виробництва яловичини є:

- поліпшення відтворення стада в скотарстві, зниження кількості ялових корів та загибелі тварин;
- доведення рівня забезпечення тварин якісними кормами до нормативно обґрунтованого показника;
- використання конкурентних переваг комплексної механізації і автоматизації виробничих процесів у галузі;
- поглиблення спеціалізації і концентрації виробництва;
- оптимізація розмірів утримуваного поголів'я молодняку великої рогатої худоби до раціональних науково обґрунтованих параметрів [2].

Драйвером для розвитку виробництва української яловичини в умовах низького внутрішнього попиту є знаходження нових і розширення наявних каналів її експорту. Обсяг поставок на міжнародні ринки становить 30-40 тис. тонн на рік і перспективи зростання в цьому напрямку значні. Країни Азії та Близького Сходу готові закуповувати великі обсяги халяльного продукту.

Для реалізації експортного потенціалу вітчизняним виробникам необхідно адаптувати своє виробництво під міжнародні вимоги. Йдеться про підвищення якості та глибини переробки м'яса, адже його транспортування на великі відстані можлива тільки в замороженому вигляді.

Список використаних джерел:

1. Українці відмовляються від яловичини. Газета Сьогодні /04.07.2018 https://ukr.segodnya.ua/economics/enews/ukraincy-otkazyvayutsya-ot-govyadiny-1151982.html
2. Кернасюк Ю. Ринок яловичини: нові перспективи. Агробізнес сьогодні. Економічний гектар/ 11.01.2018.

УДК: 339.13:637.5(477)

Павленко Л. В.
студентка
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ М’ЯСА ТА М’ЯСНИХ ПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ

Не секрет, що науково обґрунтованою нормою споживання м'яса на одну особу є 80 кг/рік. За даними Організації економічного співробітництва та розвитку, кожен українець у 2017 р. з'їв 41,7 кг усіх видів м'яса. За підрахунками цієї ж організації у 2018 р. можливе зростання на 1,6 кг, яке відбудеться за рахунок зростання виробництва курятини та свинини. Тим часом у ЄС споживання м'яса на душу населення становить 86 кг/рік. За останні 4 роки знизилися обсяги виробництва м'яса. Якщо у 2016 р. ця сума становила 2325 тис. тонн, то за прогнозами у 2019 р. ця цифра знизиться до 2172 млн. тонн. Існує декілька причин цього скорочення. Основною причиною є зниження поголів’я ВРХ і свиней.

Тенденція до збільшення продуктивності є, але вона поки що не може надолужити ті обсяги виробництва м'яса, оскільки досить часто з'являються спалахи АЧС (африканська чума свиней). Через це знищується досить велика кількість тварин. Досить яскравим прикладом є знищення 60 тис. голів поголів’я СВАТ «Агрокомбінат «Калита» у 2015 р. Поголів'я ВРХ скорочується за рахунок того, що у сільській місцевості населення масово здає поголів’я на м'ясо-переробні заводи через політику удосконалення приймання молочної сировини серед населення шляхом створення кооперативів. Дуже часто ця сировина є низькоякісною.

Низька якість сировини також є причиною зниження виробництва м'яса. Це зумовлено тим, що на забій здають переважно старих корів, кастратів. Також можуть проводити вимушений забій вибракуваних тварин через проблеми з кінцівками, шлунково-кишковим трактом та іншими хворобами, які не впливають на якість м'яса та субпродуктів.

Відгодівля тварин проводиться на дешевих кормах з метою економії. Переважно це відходи виробництв або солома чи сіно низької якості.

Також однією з причин можна розглядати підвищення цін на м'ясо та м'ясні продукти, що разом з низькою купівельною спроможністю більшої частини населення України і зумовлює зниження споживання м'яса. Ціна «м'ясного кошика» на початку 2016 р. становила 52,8 грн/т продукції. За останні три роки ціна досить змінилась, оскільки уже різко ціна зросла у 2017 р. на 34% і становила уже 80,0 грн/т м'яса. У 2018 ціни зросли ще на 8%.

Але в Україні останні роки спостерігається зростання споживання м'яса птиці, зокрема курятини. Це зумовлено досить великими обсягами виробництва, а також низькою ціною, у порівнянні з м'ясом інших видів тварин. Основним виробником є ПрАТ «Миронівський хлібопродукт», який у торгових мережах представлений торговою маркою «Наша Ряба». Нарощування обсягів виробництва м'яса птиці зумовлюється скороспілістю та низькими витратами на одиницю приросту, що у свою чергу здешевлює собівартість продукції.

Такі обсяги виробництва забезпечуються також за рахунок розмірів птиці, що дає змогу розміщувати більшу чисельність поголів'я на 1 $м^2$. Сучасний ринок м'яса в Україні має широкий асортимент товарів. Але у більшості випадків м'ясо виробляється за рахунок досягнень закордонної селекції, тому що закуповується, або спермопродукція плідників, або тварини батьківського стада, для подальшого розведення в природно-кліматичних умовах України.

Перспективною галуззю на майбутнє є: виробництво баранини, м'яса інших видів птиці та мармурової яловичини. Для цього необхідно проводити цілеспрямовану селекцію на визначені ознаки, а саме: збільшення середньодобових приростів, зменшення витрат на одиницю приросту, збільшення кількості міжм'язового жиру (мармуровість для м'яса ВРХ), покращення якісних показників м'яса (енергетична цінність, співвідношення макро- та мікроелементів).

Також перспективним є органічний напрямок, який набуває популярності у країнах Європи. Він передбачає виробництво продукції тваринництва без застосування хімікатів, що передбачає випас на екологічно чистих пасовищах, годівля натуральними кормами, використання органічно чистих добавок. З урахуванням наведених перспективних напрямів можна стверджувати, що, у разі гарного інвестування у розвиток тваринництва, можна значно наростити обсяги виробництва продукції високої якості. Це у свою чергу зможе забезпечити експорт продукції на ринки, якщо не країн ЄС, то у країни Близького Сходу і Азії.

УДК:637.5(477)

Павлюк К. В.
студентка
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ПРІОРИТЕТНІ ПОЗИЦІЇ РИНКУ М'ЯСА В УКРАЇНІ

Ще в 1990 р. виробництво м'яса (в забійній вазі) в Україні, згідно з офіційними даними Держстату, складало 4,4 млн тон, впродовж наступних п'яти років цей показник неуклінно зменшувався аж до 2000 р. До 2015 р. загальний обсяг виробництва м'яса в Україні збільшився на 14%, проте так і не досяг рівня 1990 р.

Виробництво яловичини та телятини, згідно з даними Держстату, в усіх категоріях господарств скоротилось в період 1990-2015 рр. більш ніж в 5 разів, склавши за підсумками 2015 р. 384 тис. тонн. При чому виробництво м'яса в с/г підприємствах скоротилось в 19 разів, а в домогосподарствах навпаки - зросло на 68%. Відповідно змінилася структура: якщо в 1990 р. 91% яловичини та телятини виготовлялось с/г підприємствами, то в 2015 р. частка даної категорії господарств в структурі виробництва склала 24%. Головною причиною такого скорочення була загальна низька ефективність виробництва, а отже, і прибутковість.

Варто відмітити, що в сегменті яловичини економіка тісно пов'язана з ситуацією на ринку молока, оскільки близько 90% виробництва цього м'яса забезпечують молочні ферми. В 2017 р., згідно з прогнозами робочої групи проекту FAO/EBRD з підтримки публічного діалогу в м'ясній галузі, очікується збільшення виробництва яловичини на 1%, незважаючи на менше поголів'я. Причиною цього вбачається збереження попиту як внутрішнього, так і з боку експортерів. Згідно з даними Держслужби статистики України, об'єм виробництва свинини у забійній вазі у 2015 р. скоротився у 2 рази порівняно з 1990 р. При чому виробництво в сільськогосподарських підприємствах скоротилось на 49,3%, а в господарствах населення - на 52,7% в порівнянні з 1990 р. Загальне поголів'я знижувалось з 2014 р і станом на початок 2017 р. було найнижчим за останні вісім років як наслідок наднизької прибутковості виробництва в 2015-2016 рр., втрати частини територій країни і розповсюдження африканської чуми свиней (АЧС).

Ситуація на ринку виробництва м'яса птиці відрізняється. В цьому сегменті за підсумками 2015 р. спостерігається нарощення об'єму виробництва в 1,6 рази до 1143,7 тис. тонн, в порівнянні з 708,4 тис. тонн у 1990 р.

Зокрема, у 2,7 рази збільшилось виробництво в сільськогосподарських підприємствах – з 356,8 тис. тонн у 1990 р. до 967,7 тис. тонн у 2015 р., а в господарствах населення в подібний період, згідно з даними Держстату, відбулось зниження виробництва майже на 50% – з 351 тис. тонн до 176 тис. тонн. Частка виробництва цього виду м'яса у сільськогосподарських підприємствах в цей період зросла до 85% завдяки появі сучасних ефективних виробників – МХП, «Агромарс» та інших – які забезпечують не тільки потребу внутрішнього ринку але й успішно відвантажують курятину за кордон.

В Україні споживання м’яса формується під впливом багатьох чинників: історично сформованих смакових вподобань українців, рівня доходів населення, «доступності» м’яса та ін. Згідно з офіційними даними ДССУ, за балансовим методом, фонд споживання м’яса та м’ясопродуктів (включаючи субпродукти та жир-сирець) склав в 2015 р. 2,2 млн тонн проти 2,3 млн тонн в 2014 р., тоді як ще у 2000 р. цей показник склав 1,6 млн тонн. В тому числі споживання на душу населення склало в 2015 р. 50,9 кг на рік проти 54,1 кг роком раніше, тоді як в 2000 р. цей показник складав 32,8 кг/рік.

Станом на 01.01.2018 порівняно з відповідною датою минулого року поголів’я великої рогатої худоби скоротилося на 1,5%, свиней – на 8,2%, а птиці зросло на 1,7%.

Другий рік поспіль збільшуються обсяги зовнішньої торгівлі м’ясною продукцією. Так, експорт порівняно з 2016 роком зріс на 16% (до 351 тис. тонн), імпорт – на 28% (233 тис. тонн).

Нарощування присутності української м’ясної продукції на світових ринках відбувається завдяки галузі птахівництва. Частка м’яса птиці у загальних обсягах експорту становить 77% (271 тис. тонн, або на 12% більше ніж роком раніше). Найвищим попитом українська птиця користується в Єгипті, Іраку та Нідерландах.

Крім того, у 2017 році відмічалося пожвавлення експорту яловичини, обсяги якого зросли на 33% та склали 61 тис. тонн, або 17% від внутрішнього виробництва. Основними імпортерами яловичини були Білорусь, Казахстан, Азербайджан.

Як і у попередні роки, м’ясний імпорт представлений, в основному, свининою та м'ясом птиці, які у його структурі займають 52% та 40% відповідно. Імпортується м'ясна продукція переважно із країн Євросоюзу – Польщі, Німеччини, Угорщини, Данії. Частка імпорту у внутрішньому продовольчому споживанні склала майже 11%.

За попередніми балансовими розрахунками, у 2017 році порівняно попереднім споживання населенням м’яса зросло на 0,3 кг і склало 51,7 кг на особу. Незважаючи на приріст даного показника, споживання м’яса відстає від раціональної норми на 36% та на 34 кг менше, ніж у ЄС-28.

У структурі споживання м’яса українцями найбільш вагомою залишається частка птиці - 48 %, на свинину припадає 37 %, на яловичину - 14 %, на інші види - 1 %. За оцінками експертів, у 2018 році на внутрішньому ринку зберігатимуться основні тенденції минулого року. Очікується подальше нарощування виробництва м’яса птиці (на 4%) при одночасному скороченні виробництва свинини та яловичини (у межах 2-3%). Передбачається, що загальні обсяги експорту та імпорту м’ясних продуктів порівняно з минулим роком суттєвих змін не зазнають, при цьому можливі зміни у товарній структурі зовнішніх поставок.

Врахування головних аспектів стратегії сталого розвитку аграрної сфери країни ставить розвиток вітчизняного ринку м’яса на пріоритетні позиції в системі державного регулювання аграрної сфери. Розвиток галузей м’ясного тваринництва потребує системного підходу базованому на стимулюванні кооперативних форм виробництва та переробки продукції, пріоритетності їх дотування, запровадження системи контролю якості виробництва, приведення технологічних процесів у відповідність до міжнародних ветеринарних і фітосанітарних вимог, пошук каналів збуту продукції.

УДК:657.1:336.27:631.11

Пилипенко Н. Є.
студент
Кірейцева О. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ КРЕДИТОРСЬКО-ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

В даний час в Україні відбуваються істотні зміни в господарській, економічній і соціальній діяльності підприємств. Це призводить до об'єктивної необхідності зміни системи контролю. Для нормального функціонування всіх ланок народного господарства необхідно, щоб підприємці, ухвалюючи рішення, мали достовірну інформацію про фінансовий стан підприємства, в частковості, про стан дебіторсько-кредиторської заборгованості, про законність і підтвердженість господарських операцій, в результаті яких вона виникла.

В даний час, коли Україну охоплює криза платежів, коли дебіторсько-кредиторська заборгованість підприємств один одному досягла величезних сум, проведення контролю дебіторсько-кредиторської заборгованості має велику актуальність, оскільки це стимулює підприємство до більш ретельного і регулярного проведення інвентаризації дебіторсько-кредиторської заборгованості, до активного проведення заходів щодо стягнення заборгованості з неплатників через арбітраж.

Дебіторська заборгованість істотно погіршує фінансовий стан підприємства, вона є іммобілізацією грошових засобів, відверненням їх з господарського обороту, що приводить до зниженню темпів виробництва і результативних показників діяльності підприємства, оскільки прострочена дебіторська заборгованості, по якій закінчився термін позовної давності, підлягає віднесенню на збитки підприємства.

У сучасній економічній практиці під дебіторською заборгованістю слід розуміти активи, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких приведе до отримання економічних вигод у майбутньому. Тобто зміст, місце і роль дебіторської заборгованості розглядають в прикладному аспекті - як складовий елемент активів, що формується в ринковому механізмі на основі договорів поставки або продажу.

Кредиторська заборгованість, хоча і є тимчасовим завлiканням позикових засобів, в результаті негативно впливає на стан підприємств, оскільки наявність кредиторської заборгованості говорить про неплатоспроможності підприємства і підриває авторитет підприємства у покупців і замовників. Кредиторська заборгованість ототожнюється з терміном позовної давності, що підлягає віднесенню до бюджету, тобто остаточно вилучається з господарської діяльності підприємств-виробників.

Облік дебіторської та кредиторської заборгованості здійснюється відповідно до П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»; П(С)БО 11 «Зобов'язання».

Бухгалтерський облік як упорядкована система узагальнення інформації про діяльність підприємства ґрунтується на суцільному та безперервному документуванні господарських операцій, що відбуваються .

Первинна інформація про дебіторську та кредиторську заборгованість повинна відображатись у спеціалізованих документах бухгалтерського обліку, які є юридичним доказом здійснення операцій та використовуються для проведення економічного аналізу і прийняття управлінських рішень.

Тільки та інформація, що міститься в первинних документах, знаходить на рахунках бухгалтерського обліку. Саме тому правильне та своєчасне складання цих документів є необхідною умовою для впевненості бухгалтера в тому, що ті, хто перевірятиме, не зможуть висунути претензії до його роботи.

Економічне становище, що склалося в Україні, зумовлює потребу у вжитті радикальних і реальних заходів, які нададуть можливість забезпечити управління розрахунками на принципах оптимізації інтересів підприємств партнерів. Крім того, проблема неплатежів за товари, роботи, послуги в Україні пов'язана здебільшого з відсутністю майнової відповідальності покупців за невиконання своїх договірних зобов'язань. Надання кредиту конкретному покупцю збільшує ймовірність оплати ним товару. Запропонована методика управління дебіторською заборгованістю через відносні показники може бути використана на підприємствах різних форм власності та спроможна заздалегідь сигналізувати про напрям змін у фінансовому стані підприємства, а також застерегти будь-який розмір дебіторської заборгованості від інфляції.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затв. Міністерством фінансів України від 08.10.99 р. № 237.

2. Городянська Л. Особливості організації обліку дебіторсько- кредиторської заборгованості на підприємстві Бухгалтерський облік і аудит. - 2007 № 6 - С.9-16

3. Білик М.Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств. Фінанси України. - 2003. - № 12. - С.24-36.

4. Матицина Н. Основні засади регулювання розрахункових відносин через управління дебіторсько-кредиторську заборгованість. Бухгалтерський облік і аудит.- 2006 № 12 - С.38-42.

УДК:657.1:336.27.631.11.

Пилипченко М. В.
студент
Кірейцева О. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ В ЗОНІ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ ЄС.

Товарна риба та морепродукти останнім часом позиціонуються як продукція, що посідає у глобальному вимірі, у зовнішній торгівлі, перші місця. Крім того, реалізація та рух такої продукції спрямовані від країн з низькими доходами до країн із досить високими доходами. Кілька останніх років, власне починаючи з 2011 року, в Україні вибудувалась нова, відмінна від попередніх років, система планування і проведення структурних реформ задля підвищення рівня конкурентоспроможності рибного господарства. Водночас важливість рибного господарства для місцевих та глобальних продовольчих систем, його роль у забезпечення здорового харчування, особливо для незаможного населення, залишаються без належної уваги та очевидно недооцінюються. Таким чином, провівши відповідні дослідження ми можем підкреслити основні чотири аспекти для подальшого розвитку рибного господарства України в умовах євроінтеграції:

1. Як харчовий продукт риба може відігравати значну роль у підтриманні здоров'я населення. Тому одним із головних завдань функціонування рибного господарства, в контексті зростання попиту, є досягнення відповідної конкурентоспроможності рибного господарства, щоб забезпечувати попит у повноцінній їжі. Для того, щоб вказаного досягти, потрібні скоординовані дії держави та інвестиції за усіма складовими сферами: рибальства та аквакультури. Рибне господарство слід розглядати як основний блок сектору сільського господарства, що має за мету поліпшення харчування та здоров'я населення.

2. Пропонується започаткувати розроблення планів управління рибним господарством та водними біоресурсами, що включає диверсифікацію рибогосподарського виробництва і підтримку різноманітного постачання багатих на поживні речовини продуктів.

3. Нині вся господарська діяльність у галузі зосереджена на досягненні максимальної рибопродуктивності та економічних показників, а не виведенню галузі із занепаду. Водночас, щоб досягти конкурентоспроможності рибного господарства, потрібні збалансовані дії та заходи з боку держави, зокрема: а) по-перше, сприяти досягненню конкурентоспроможності сталого рибальства та аквакультури; б) по-друге, враховувати, що взаємне доповнення між рибальством та аквакультурою повинно бути обов'язковим, діяльність слід спрямувати на отримання вигод. Це потрібно для того, щоб будь-яка країна працювала у напрямі сталого зростання обсягів виробництва риби та рибної продукції, поліпшення якості та безпечності продукції з урахуванням корисності для здоров'я, включаючи також потреби споживачів із низькими рівнем доходів.

4. Нині річна сума орендної плати за землі водного фонду для суб'єктів аквакультури від 3 % до 12 % та встановлена нормативна грошова оцінка земель водного фонду, зокрема внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ, негативно впливає на діяльність рибогосподарських підприємств у сфері аквакультури і робить її збитковою. Тому у роботі запропоновано: а) знизити податкове навантаження на виробників продукції аквакультури що уможливить зменшення орендної плати за використання земель водного фонду; б) встановити базою оподаткування податком для платників єдиного податку четвертої групи для земель водного фонду, зокрема внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ, у розмірі нормативної грошової оцінки ріллі проведеної раніше, станом на 1 липня 1995 року, та встановити ставку податку у розмірі 0,45; в) встановити фіксований розмір орендної плати для земельних ділянок, що використовуються для цілей аквакультури у розмірі 3 % нормативної грошової оцінки.

УДК:330.34:636.2(477)

Рибка Є. О.
студент
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

СТАН ВИРОБНИЦТВА ЯЛОВИЧИНИ ТА ПЕРСПЕКТИВА РОЗВИТКУ М'ЯСНОГО СКОТАРСТВА УКРАЇНИ

М'ясне скотарство в більшості розвинених країн світу є основним постачальником високоякісної яловичини на внутрішні та зовнішній ринки. Загальне поголів'я корів м'ясного напряму продуктивності в країнах ЄС станом на 2015 р. перевищувало 11,4 млн голів, і за прогнозами FAO до 2026 року може скоротитися на 8,6%. Однак, на тлі загального скорочення, в країнах Східної Європи – Польщі, Угорщині та Болгарії передбачається зростання на 0,8-1,2 млн голів, або на 41 %.

В Україні підвалини для розвитку галузі м'ясного скотарства закладено створенням вітчизняних порід м'ясної худоби, а саме: української м'ясної (1993 р.), волинської (1994 р.), поліської (1998 р.) та південної м'ясної (2008 р.), тварини яких в структурі генофонду м'ясної худоби наразі становлять біля 70 % [1].

Основною причиною збільшення витрат є невисокі середньодобові показники приросту молодняку і дорослої худоби на вирощуванні та відгодівлі, від рівня яких безпосередньо залежить формування собівартості реалізованої продукції. Останніми роками вони зросли до 500–600 г, у той час як у країнах світу з високорозвинутою і конкурентоспроможною галуззю скотарства вказаний показник перевищує 1000 г. Тварини нових порід за рівнем потенційної продуктивності (енергія росту на відгодівлі 1000-1300 г за витрат корму на 1 кг приросту 6,7-7,8 кг. од. та забійному виході 62-65 %) не поступаються кращим породам м'ясної худоби світової селекції, а за пристосованістю до місцевих умов значно їх перевищують. Проте реалізований

потенціал м'ясної худоби у більшості суб'єктів господарювання використовується лише на 50-60 %. Основним виробником яловичини і телятини, як і слід очікувати, є селянські господарства населення. На їх частку припадає 73,6% усього її обсягу в забійній масі. Основною причиною скорочення поголів'я великої рогатої худоби і виробництва яловичини є її збитковість внаслідок високої собівартості утримання поголів'я тварин та низьких закупівельних цін на продукцію. Однак цього року ціни на яловичину суттєво зросли, що може істотно вплинути на прибутковість її виробництва та стабілізувати ситуацію у галузі [2].

Великий науковий інтерес та широке обговорення серед присутніх викликало питання, що розглядалось. У обговоренні виступили: директор Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН академік НААН Седіло Г.М.; завідувач кафедри технології переробки і якості продукції тваринництва Житомирського НАЕУ член-кореспондент НААН Славов В.П., директор Інституту тваринництва степових районів імені М.Ф. Іванова «Асканія-Нова» член-кореспондент НААН Вдовиченко Ю.В.; завідувач кафедри технології виробництва молока і м'яса НУБІП України, доктор сільськогосподарських наук Угнівенко А.М. Президент Академії Ярослав Гадзало зауважив, що на відміну від європейських країн, галузь спеціалізованого м'ясного скотарства в Україні до цього часу не набула істотного розвитку, не має відчутного суттєвого на формування ринку м'ясної продукції і не задовольняє суспільні потреби. У 2016 р. на одну особу вироблено лише 9,3 кг яловичини, тоді як фізіологічна норма споживання становить 31,3 кг, а її частка у виробництві м'яса склала 17, 5 % за норми 41% (у 2000 р. вона сягала 45,4%!). За 10 місяців 2017 р. вироблено 390 тис. тонн яловичини в забійній масі, з яких 60 тис. тонн експортовано. Він зазначив, що економічна інтеграція та режим вільної торгівлі з ЄС відкриває для країни сприятливі експортні перспективи для високоякісної продукції, а отже, і для розвитку м'ясного скотарства. В заслуханій доповіді переконливо доведена необхідність подальшого розвитку підгалузі м'ясного скотарства. Президент наголосив, що оскільки найближчим часом планується зустріч з народними депутатами України – членами Комітету аграрної політики та земельних відносин ВРУ, Відділенню зоотехнії НААН необхідно підготувати матеріали-звернення щодо стану підгалузі, зазначивши складові, що гальмують його розвиток та в подальшій діяльності шукати неординарні підходи для розв'язання цієї проблеми.[1]

Український ринок яловичини може отримати нові перспективи для розвитку у випадку погодження усіх умов і дозволів на експорт цього виду м'яса в країни Близького Сходу та Північної Африки. Проте нині можливості розширення експорту яловичини з України об'єктивно обмежені суттєвим зменшення обсягів її виробництва внаслідок тривалого скорочення чисельності поголів'я великої рогатої худоби. Нині близько 67% усього поголів'я великої рогатої худоби зосереджено в господарствах населення, що на 20,5% більше, ніж було в 2001 році. Рівень рентабельності виробництва яловичини в абсолютній більшості сільськогосподарських підприємств України характеризується вкрай низькими показниками окупності витрат і високим рівнем збитковості, що не забезпечує просте та розширене відтворення виробничого потенціалу галузі скотарства.

Традиційно низька економічна ефективність виробництва яловичини багатьма експертами пояснюється досить тривалим терміном обігу капіталу в галузі, що істотно поступається витратам часу на його переробку і подальше просування у торгівлі. Доцільним і виправданим, з економічної точки зору, є надання безумовної переваги товаровиробнику у формуванні вартості живої маси як складової роздрібної

ціни продажу до мінімум 70–80%. Загальна пропозиція яловичини на світовому ринку нині переважає попит на 2 млн т. Однак на великих національних ринках окремих країн світу відчувається її дефіцит. Зокрема, на ринку Китаю попит переважає внутрішнє виробництво на 915 тис. т, Російської Федерації – 509 тис. т, США – на 82 тис. т, ЄС – 60 тис. т. Ці ринки представляють потенційний інтерес для вітчизняного агробізнесу за умов стабілізації ситуацій на внутрішньому ринку яловичини та збільшення її виробництва.

Останніми роками Україна поки не входить у десятку провідних країн-експортерів яловичини, як це було в 90-ті роки минулого століття, однак має значний ресурсний потенціал для збільшення виробництва цього виду м'яса. На сучасному етапі розвитку країни стратегічними завданнями розв'язання проблеми підвищення економічної ефективності і сталого нарощування виробництва яловичини є пріоритетний розвиток галузі спеціалізованого м'ясного скотарства.

Список використаних джерел:

1. Інститут розведення і генетики імені М.В.Зубця. - Електронний режим: http://iabg.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=379:22112017&catid=1&Itemid=30

2. http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/9088-rynok-ialovychyny-novi-perspektyvy.html

УДК:330.32:631.11(477)

Рудик К. В.
студентка
Кірейцева О. В.
к.е.н, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

В сучасних умовах аграрний сектор економіки України та подальший його розвиток залишається в нестабільному становищі та потребує глобального впливу та втручання задля покращення результативних показників діяльності. В основу результативної діяльності аграрних підприємств входять саме фінансово-економічні показники, які характеризують матеріальний стан аграріїв та дають точне уявлення про потенціал їхнього подальшого розвитку.

Результати фінансового характеру підприємства являють собою основний підсумковий показник, який демонструє результат діяльності та шляхи усунення можливих недоліків та прорахунків. Утворення фінансових результатів підприємств аграрної сфери загалом відбувається безпосередньо за рахунок їх операційної діяльності, яка в свою чергу формується саме із сільськогосподарського виробництва

та реалізації. Саме тому основним і дуже важливим є питання формування фінансових результатів сільськогосподарської діяльності аграрного підприємства, як для власників, так і для держави загалом. Загальноекономічним поняттям фінансових результатів є саме кінцевий результат діяльності підприємства за звітний період, який виражається прибутком або збитком, відображається у фінансовій звітності і визначається послідовно розрахунковим способом з урахуванням усіх видів доходів і витрат, отриманих у процесі здійснення господарських операцій. Із сучасним розвитком ринкових та економічних відносин і переходом обліку на міжнародні стандарти постає необхідність в удосконаленні класифікації доходів підприємства. Згідно із класифікацією, розглянутою та проаналізованою вітчизняними вченими, доходи за відношенням до балансу поділяються на капіталізовані і некапіталізовані; за еластичністю – змінні, постійні; за звітним періодом – минулі, поточні, майбутні; за визнанням – нараховані, отримані тощо. До типової класифікації доходів, доцільно ввести ряд додаткових класифікаційних ознак і прийняти це як підставу для їх відображення в системі бухгалтерського обліку (рис.1).

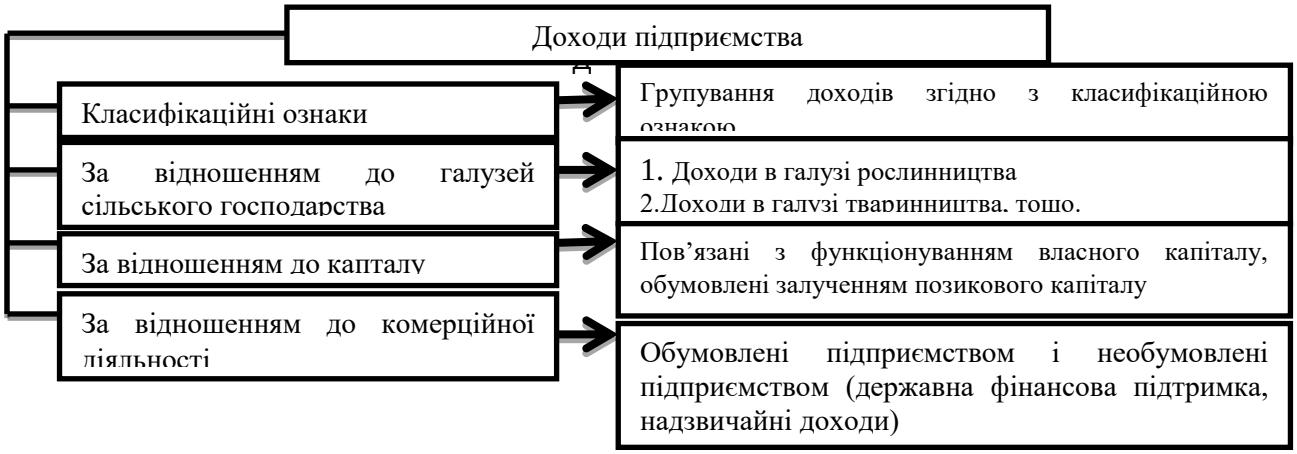

Рис.1 - Розширена класифікація ознак доходів підприємств

Дана класифікація дозволить поглибити аналіз формування доходів за джерелами їх надходження. Також, доходи можна прирівняти до споживчої вартості виробленої продукції, а витрати - з фактичною їхньою вартістю. Отже, прибуток - це загальноекономічна категорія. Він є частиною доходу підприємства, одержаного під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників та сфери розвитку підприємництва, і є різницею між доходами, які були отримані в результаті господарської діяльності, і витратами підприємства, що були понесені в процесі отримання цих доходів. Прибуток від сільськогосподарської діяльності є збільшенням економічних вигод безпосередньо у вигляді надходження активів, отриманих в результаті відокремлення від біологічного активу, призначених для продажу і зменшення зобов'язань, які в результаті призводять до збільшення власного капіталу за звітний період, а також створюють економічне підґрунтя для покриття всіх видів поточних витрат.

УДК: 33:72.012.:639.212

Семко А. О.
студент
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

РОЗВИТОК РИНКУ МОЛОКА ТА МОЛОКОПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Молочна промисловість молокопродуктового підкомплексу агропромислового виробництва безпосередньо залежить від стану галузі молочного скотарства, де спостерігаються негативні тенденції, пов'язані зі зменшенням виробництва молока. Втрата інтересу до утримання корів в усіх категоріях господарств зумовлена щорічним подорожчанням кормів, енергоносіїв, ветпрепаратів, засобів гігієни, недосконалістю механізму дотування сільськогосподарських товаровиробників та низьким рівнем державної підтримки молочного тваринництва.

За рекомендаціями МОЗ України раціональна річна норма споживання молока і молочних продуктів у перерахунку на молоко має становити 380–395 кг [3, с. 62–63;10]. Однак у 1995 р. споживання становило 61,7 % цієї норми, а у 2016 р. – 53,0 %. Найбільше споживали молока в Івано-Франківській (281,4 кг/особу), Чернівецькій (251) і Тернопільській (245,7 кг/особу) областях. Водночас Рівненська, Волинська і Житомирська області зменшили споживання на 14,9, 13,3 і 7,9 % відповідно. Для порівняння, середньорічний показник споживання цих продуктів у Франції сягає 440 кг, у Німеччині – 430, у Данії – 380, в Австрії – 370 кг. Розроблена Інститутом харчування НАНУ науково обґрунтована норма річного споживання молочних продуктів у перерахунку на молоко становить 438 кг на особу, зокрема молока – 182 кг; масла – 5,5; кисломолочного сиру – 7,3; сметани – 6,5; сиру твердого – 6,5; молока знежиреного та продукції з нього – 15,9 кг [1, с. 3]. Ця норма передбачає також добове споживання молока та молочних продуктів.

Аналіз даних показує, що у 2016 р. виробництво молока порівняно з 2012 р. зменшилося на 8,8 %, а постачання молока на молокопереробні підприємства – на 11,3 %, що призвело до зниження на 6,2 % виробництва молокопродуктів. Однак молокопереробні підприємства підвищили рівень переробки сировини й виробили молочних продуктів на 2,2 в.п. більше щодо поставленого сільськогосподарськими товаровиробниками молока. На зниження пропозиції молока на ринку вплинуло скасування спеціального режиму ПДВ й запровадження прямих дотацій, що зумовило необхідність адаптації виробників сировини до нових "правил гри". Після 2014 р. виробництво молочних продуктів два роки перебувало у стані стагнації. Постачання молока на молокозаводи знизилося на 10,0 %, виробництво молочних продуктів – на 14,4 %, глибина переробки сировини знизилася на 2,1 в.п.

У 2016 р. порівняно з 2012 р. виробництво молочнокислої продукції зменшилося на 14,1 %, жирних сирів – на 32,7, сиру кисломолочного – на 11,9, сухого молока та вершків – на 6,8, казеїну – на 2,9 %. Водночас на 1,6 % збільшилося виробництво обробленого молока і на 14,0 % вершкового масла. У 2016 р. проти 2014 р. виробництво молока, сиру, масла і молочних продуктів знизилося на 17,1, 13,0, 11,4 і 11,2 % відповідно. Експорт основних молочних продуктів у 2016 р.

становив 109,2 тис. т на суму 158 млн дол. США та порівняно з 2012 р. за обсягом зменшився на 25,7 %, а за грошовими надходженнями – на 68,2 %.

У структурі товарної номенклатури зниження експорту сирів у 2016 р. порівняно з 2012 р. становило 88,0 %, що зумовлено переорієнтацією товаровиробників з російського ринку, який був основним споживачем українських сирів, на ринки азіатських, африканських та інших країн світу. Однак підвищення світового попиту на вершкове масло і молочні жири, молоко й вершки незгущені та сухе молоко дало змогу товаровиробникам молочної галузі збільшити експорт цих молокопродуктів у 17,3, 1,8 і 1,3 раза відповідно. Якщо у 2012 р. частка сирів у структурі експорту становила 46,1 %, то у 2016 р. вона зменшилася до 7,4 %, або на 38,7 в.п. Водночас частка вершкового масла і молочних жирів збільшилася від 0,5 % у 2012 р. до 11,1 % у 2016 р., а частка сухого молока та молока і вершків незгущених – від 18,9 і 4,0 %, до 33,5 та 9,6 % відповідно.

Частка експорту у виробництві сирів у 2012 р. становила 67,7 %, а у 2016 р. 8,1 %. Отже, на внутрішнє споживання припадало від 32,3 до 81,9 % відповідно. Імпорт сирів зменшився на 58,5 %, проте частка імпорту щодо експорту підвищилася від 25,3 до 87,7 %, або на 62,4 в.п. У грошовому вимірі експорт знизився на 334,1 млн дол. США, або майже у 15 раз. Експорт сухого молока щодо обсягу виробництва у 2012 р. становив 43,9 %, а у 2016 р. – 62,2 %, а частка імпорту щодо експорту зменшилася від 18,1 до 0,8 % відповідно. Однак експорт сухого молока у грошовому еквіваленті зменшився на 18,4 млн дол. США, або на 23,9 % [2, с. 3].

Скорочення обсягів виробництва молока загострило проблему молочної галузі переробної промисловості щодо завантаження потужностей, нарощення масштабів виробництва, внутрішнього споживання та експортних поставок молокопродуктів. Низькими залишаються показники якості сировини, нестача якої змушує переробників закуповувати молоко у сільськогосподарських товаровиробників з бактеріальною забрудненістю у 30 разів вищою (другий ґатунок за ДСТУ 3662-97) від максимально допустимої у країнах ЄС.

Ринок молока та молочної продукції є одним із найдинамічніших секторів агробізнесу, якому притаманні два варіанти розвитку подій.

Перший варіант базується на збільшенні внутрішнього попиту, забезпеченого підвищенням доходів і купівельної спроможності домогосподарств. Другий – пов’язаний з покращанням експортного потенціалу вітчизняної молочної індустрії. Це підтверджується тим, що 90 % загального обсягу молока, 95 вершкового масла та понад 85 % кисломолочних, плавлених і сичужних сирів у 2016 р. реалізовано.на території України. Значні резерви для розвитку ринку молока та молочних продуктів містяться в посиленні експортного потенціалу галузі, що потребує опрацювання стратегії виходу вітчизняних переробних підприємств на зовнішні ринки збуту своєї продукції.

Список використаних джерел:

1. Машкін М. І., Париш Н. М. Технологія молока і молочних продуктів : навч. видан. Київ : Вища освіта, 2006. 351 с.

2. Музиченко Я. Хто і скільки споживає молочних продуктів? Agravery. URL : http://agravery.com/uk/posts/show/hto-i-skilkispozivae-molocnih-produktiv (дата звернення 15.04.2018 р.).

3. Россоха В. В., Шарапа О. М. Формування збутової політики маркетингу аграрних підприємств : монографія. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2016. 232 с.

УДК: 6647:006.83

Сич І. В.
студентка
Михальчишина Л. Г.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ЯКІСТЬ ЗЕРНА ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ГАЛУЗІ

Останнім часом для більшості сільськогосподарських підприємств, незалежно від місця їхнього розташування, важливого економічного значення набувають фактори якості зерна вирощуваної продукції. Так, ціни на зерно, а отже і рентабельність підприємств, значною мірою визначаються не лише врожайністю, а й показниками якості врожаю. Якість продукції рослинництва залежить від сукупного поєднання багатьох погодно-кліматичних, ґрунтових та технологічних факторів. Для успішного регулювання та підвищення якості зернової продукції необхідно ретельно розібратися у процесах, які відбуваються у рослинах у різні фази їхнього росту й розвитку з метою подальшого їх регулювання. Лише за умови дотримання певних технологічних вимог економічна важливість проблеми якості рослинницької продукції має аргументовані підстави успішного вирішення [1].

Валовий збір зерна в 2018 році становив близько 70,1 мільйона тонн проти 62 мільйона тонн в минулому році. Так, кукурудзи намолочено 35,5 млн тонн, пшениці - 24,5 млн тонн, ячменю - 7,3 млн тонн, жита - 0,41 млн тонн, гречки - 0,13 млн т. [2]. У минулому 2016/2017 маркетинговому році поряд з рекордом з виробництва зернових Україна встановила ще один рекорд з експорту українського зерна - майже 44 млн тонн. В останні роки Україна експортувала більше 65 % свого виробленого зерна, а частка зернових у структурі експорту країни сягнула 17 %. Такі цифри свідчать про провідну роль України у забезпеченні світової продовольчої безпеки, на що звернула увагу заступник Міністра аграрної політики та продовольства України Олена Ковальова під час конференції Global Grain Geneva (Швейцарія) [3]. З кожним роком урожай основних сільгоспкультур росте. Але кількість не завжди означає якість - росте і кількість скарг. У 2015/16 маркетинговому році Україна отримала 48 нотифікаційних повідомлень щодо якості експортованого зерна, що є рекордно високим показником за останні роки, повідомляє Держпродспоживслужба [4]. За даними ДП «Держзовнішінформ» якість українських ранніх зернових нового врожаю навіть вище, ніж в минулому році. Співвідношення продовольчої і фуражної (кормової) пшениці оцінюється на рівні 55 % на 45 % відповідно. У минулому році ситуація була зворотньою – 45 % склала продовольча пшениця і 55 % - фуражна. Домогтися хороших показників врожайності в поточному році вітчизняним аграріям допомогла погода, яка забезпечила сприятливі умови в період розвитку ранніх зернових культур [5]. Аналізуючи якість нового врожаю спеціалісти сюрвейерской компанії Cotecna відзначають, що кількість протеїну в середньому знаходиться на рівні минулорічних показників. «На окремих партіях, відвантажених в цьому сезоні, спостерігаємо підвищення вмісту білку. Усі інші показники знаходяться на рівні минулорічних і відповідають контрактним даним», - розказала Олена Блащук, заступник начальника

відділу базової хімії компанії Cotecna торгівля зерном у всьому світі ведеться з урахуванням його якості. Під час торговельних операцій, як правило, немає можливості бачити партії зерна, які купуються, щоб визначити їхню фактичну якість, тому покупці й продавці зерна змушені керуватися певними нормами якості, зафіксованими у відповідних офіційних документах, якими і є стандарти на зерно. Основною функцією національних стандартів на зерно є заохочення виробника до виробництва зерна кращої якості [6]. Поточний виробничий потенціал в аграрному секторі України залишається не реалізованих в повному обсязі. При цьому світові демографічні тренди, а також прогнози розвитку світових економік акцентують увагу на необхідності нарощування сільськогосподарського виробництва з метою забезпечення світової продовольчої безпеки. Згідно з прогнозом на наступні 10 років Україна буде орієнтована на збільшення виробництва зернових до 77-80 млн тонн з метою забезпечення експорту на рівні 53-55 млн тонн. У нашій країні класифікація якості пшениці заснована на вмісті клейковини та її якості (ДСТУ 3768:2010 «Пшениця. Технічні умови»). Крім того, при оцінці якості зерна пшениці визначають стан зерна, запах, колір, скловидність, типовий склад, натуру, вологість, зернову і смітну домішки, зараженість шкідниками, масову частку білка, число падіння.

Аналіз якісної структури вирощеного зерна в Київській області свідчить, що якість українського зерна далека від бажаної. Продовольча частка якісного зерна в зерновому збіжжі становить лише 20-30 %, що суттєво ускладнює роботу хлібопекарських підприємств та негативно впливає на якість хлібобулочних виробів. Тому слід розуміти, що зерно низької якості – це проблема не лише сільського господарства, а й суміжних галузей переробної промисловості [7]. Якщо ми і надалі сіятимемо низькоякісне зерно й недотримуватимемося вимог технологічного процесу, на виході можемо одержати казна-що. В ЄС, наприклад, висівають на 1 га в 1,5 рази менше насіння пшениці, ніж в Україні, де цей показник становить 200-250 кг, в Західній Європі – 170 кг. Тому потрібно проводити глобальні зміни для забезпечення екологічно безпечного зерна пшениці від вирощування і до реалізації. Одна з головних причин погіршення якості зерна пов’язана з його генетичними показниками. Але й сама аграрна політика потребує змін в бік безпечності. Міністерство аграрної політики та продовольства спільно з технічним комітетом стандартизації, представниками галузевих асоціацій та української науки за підтримки проекту IFC «Реформування інвестиційного клімату» розпочало перегляд державного стандарту на пшеницю ДСТУ 3768:2010 «Пшениця. Технічні умови». [2]

Як говориться у повідомленні Мінагропроду, стандарт є одним із ключових документів, який встановлює вимоги до зерна пшениці на українському зерновому ринку. Вперше широке обговорення ключових змін у стандарті відбулося під час засідання робочої групи з питань функціонування ринку зерна. [2] «Рішення щодо перегляду стандарту зумовлене необхідністю його оновлення для оптимізації процесів виробництва, зберігання та переробки зерна пшениці. При цьому обов'язковим при опрацюванні нової редакції є збалансування та врахування інтересів вітчизняного виробника, борошномельної та хлібопекарської галузей, а також створення сприятливих умов ведення бізнесу і міжнародної торгівлі», - прокоментувала заступник міністра аграрної політики та продовольства України Олена Ковальова. Тому, на нашу думку, в Україні є всі перспективи для забезпечення повністю екологічно безпечного зерна пшениці і я сподіваюсь в найближчому майбутньому ми зможемо не хвилюватись за якість продукції харчування.

УДК: 316.612:339,137.2(477)

Степанська В. П.
студентка
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ІНДЕКС ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ

Індекс людського розвитку (ІЛР) - це підсумковий показник для оцінювання довгострокового прогресу людського розвитку у трьох основних площинах: 1) довготривале та здорове життя, 2) доступ до знань, 3) гідний рівень життя. Довге і здорове життя вимірюється середньою тривалістю життя. Рівень знань вимірюється середньою кількістю років, витрачених на освіту дорослим населенням, тобто середньою кількістю років навчання протягом життя у людей віком від 25 років; а доступ до навчання та знань – очікуваними роками навчання для першокласників, тобто загальною кількістю років навчання, на які дитина, що досягає шкільного віку, може розраховувати, якщо панівні моделі вікових показників зарахування до школи залишаються незмінними протягом життя дитини. Рівень життя вимірюється валовим національним доходом на душу населення в доларах постійної купівельної спроможності рівня 2011 р., конвертованих за коефіцієнтами переходу на паритет купівельної спроможності.

Також враховуються дані про рівні соціальної захищеності, показники здоров'я і культурного розвитку населення, стану злочинності, охорони навколишнього середовища, участі людей у прийнятті рішень. ІЛР є середнім показником основних досягнень людського розвитку в країні. Проте, як і всі середні показники, ІЛР приховує нерівність розподілу людського розвитку серед населення на рівні країни. З цієї причини, у 2010 р. ПРООН представило Індекс людського розвитку з урахуванням соціально-економічної нерівності (ІЛРН), який враховує нерівність у всіх трьох площинах ІЛР, шляхом «вирахування» середнього значення кожної площини відповідно до її рівня нерівності. ІЛР України за 2017 р. становить 0,751. Проте, коли значення зменшується з урахуванням нерівності, ІЛР падає до 0,701, втрата у 6,6 % зумовлена нерівномірністю розподілу індексів за площинами ІЛР.

Втрати через нерівність для Казахстану та Російської Федерації становлять 7,9% і 9,5% відповідно. Водночас коефіцієнт людського розвитку з урахуванням нерівностей для України становить 6,5 %, Індекс людського розвитку з урахуванням соціально-економічної нерівності впав до 0,701. Проте прояви нерівності в Україні спостерігаються менше ніж у деяких інших країнах, зокрема у Казахстані та Російській Федерації, які відповідно мають більший розрив – 7.9% та 9.5% відповідно. Таким чином, ІЛР з урахуванням соціально-економічної нерівності (ІЛРН) для України засвідчує менше нерівностей, що стосуються валового національного доходу (ВНД), середньої тривалості життя та рівня знань, порівняно з деякими заможнішими сусідніми країнами.

Топ-5 країн за ІЛР (2018 р.):

1) Норвегія – 0,953 (+0,002);
2) Швейцарія – 0,944 (+0,001);
3) Австралія – 0,939 (+0,001);
4) Ірландія – 0,938 (+0,004);
5) Німеччина – 0,936 (+0,002);
88) Україна – 0,751 (+0,005).

Експерти ООН відзначають, що в період 1990-2015 у всіх регіонах світу середні показники людського розвитку значно покращилися, однак третина населення Землі, як і раніше, живе за межею мінімально допустимого рівня Рівень освіти можна оцінювати за різними показниками. Але Україна знаходиться у п'ятірці найбільш грамотних країн світу, зазначила головний експерт з питань освіти і науки Реанімаційного пакету реформ Наталія Шульга. «Основний показник ООН - це грамотність. Існують країни, у яких грамотність менше 50%. ООН виділяє кошти, щоб підняти грамотність населення. Це стосується Африки, Амазонії, де племена на первинному рівні розвитку. В Україні грамотність - 99,5%. Дивлячись, за яким показником оцінювати» – зазначила Шульга.

Ситуація з освітою в Україні, згідно з індексом людського розвитку, зазвичай оцінюється добре, зазначила провідний науковий співробітник Інституту демографії та соціальних досліджень імені Птухи НАН України Лідія Ткаченко. Але з іншими показниками, за її словами, є проблеми. Україна погрузла в бідності, додала вона. «Перша причина - ВВП на душу населення. Ми погрузли у бідності. Друга причина - тривалість життя. У європейських чоловіків 80 років - це наближення до межі. Жінки - це 75. Ми відстаємо десь на 10 років», - заявила Ткаченко. Згідно з рейтингом, середня тривалість життя в Україні зараз складає близько 72 років. На цей показник впливає незадовільна медицина, бідність, низький рівень культури, починаючи із гігієни і закінчуючи ступенем порядності, а також стосунки між людьми та невміння переживати стреси, зазначила експерт. Раніше Україна посіла шосте місце в рейтингу найдешевших для проживання країн світу. При складенні цього рейтингу враховувалось, у якій державі люди менше за все витрачають коштів на житло, продукти, товари тощо. Отже, від рівня розвитку людського потенціалу залежить соціально-економічний рівень держави. Таким чином, держава повинна дбати про добробут людей, збільшувати їхні доходи, захищати їхні права, робити більш комфортними умови для праці та життя. Державна політика повинна бути спрямована на підвищення показників добробуту країни, це дозволить кожному українцю бути задоволеним своїм життям, а Україні зайняти достойне місце на міжнародній арені.

Слід говорити про необхідність нагальних і чітких реформ та усвідомлення необхідності цілеспрямованої політики формування людського капіталу на рівні країни. Інструментом для проведення такої політики є використання світового досвіду інтенсивного нагромадження людського капіталу для розвитку національної економіки. Для того, щоб стимулювати розвиток вітчизняного людського капіталу слід проводити ефективні реформи в таких галузях як охорона здоров’я, освіта, культура, ринок праці, наука. Для того, щоб покращити індекс та підвищити його ефективність як індикатора соціальної ситуації в країні, необхідно впровадити такі зміни. Слід включити у нього, наприклад, показники зайнятості та безробіття, грошові інвестиції у соціальні програми, кількість дітей у сім’ях та можливість здобуття ними хорошої освіти, кількість неповнолітніх, що вживають алкогольні напої або палять тощо. Отже, це питання є досить актуальним на сучасному етапі та потребує подальшого вивчення.

УДК: 657:658.8:63-027.3

Ступерська Н. М.
студентка
Кірейцева О. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РЕАЛІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Реалізація сільськогосподарської продукції - це обсяги власно виробленої продукції, яка реалізована господарствами населення за всіма каналами: переробним підприємствам, на ринку, іншим суб'єктам господарювання тощо. Реалізація продукції завершує операційний цикл у діяльності підприємства. У ринкових умовах процедурі її планування передує виробничий процес. Підприємство має виробляти ту продукцію, яка користується попитом на ринку збуту. В кожному підприємстві облік сільськогосподарської продукції повинен забезпечити контроль за виконанням завдань по випуску продукції згідно договірному асортименту, зберіганням сільськогосподарської продукції за обсягом, асортиментом та якістю, своєчасною випискою документів на відвантаження, поданням розрахункових документів покупцям та їх контроль своєчасного здійснення платежів. При організації обліку продукції основним моментом є визначення її характеру. Згідно з цією ознакою готову продукцію групують за формою, ступенем готовності та технологічною складністю. Так відповідно до характеру та призначення готової продукції її класифікують за: 1) формою - уречевлена, результат виконаних робіт, результат наданих послуг; 2) ступенем готовності - готова продукція, напівфабрикат, неготова продукція (незавершене виробництво); 3) технологічною складністю - проста і складна (основна, супутня, побічна).

Для обліку і узагальнення інформації про первісне визнання сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів, отриманих від сільськогосподарського виробництва, а також їх руху після первісного визнання призначено активний рахунок 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва». За дебетом рахунка 27 відображається надходження сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів, за кредитом - вибуття сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів внаслідок продажу, переробки, внутрішнього споживання, внесків до статутного капіталу, безоплатної передачі тощо. Аналітичний облік готової сільськогосподарської продукції є другим етапом обліку, після заповнення первинної документації. Аналітичний облік готової продукції ведеться в книзі аналітичного обліку. Вона являє собою звичайну комірну 100 - листову зошит у клітинку. Де ведеться облік по кожному виду готової продукції. Форма аналітичного обліку представляє собою розграфлені листи, в які заносяться відповідні дані. Облік готової продукції ведеться за наступними критеріями: фіксується дата здійснення операції, зміст операції, що проводиться, прихід, витрата. Відповідно до правил ведення меморіально-ордерної форми обліку, аналітичний облік має вестися в картках, а синтетичний облік (облік за рахунком) у

книгах. Таким чином, книга готової продукції аналітичного обліку є подобою картки та книги одночасно.

Основними завданнями обліку сільськогосподарської продукції на підприємствах в системі організації є: систематичний контроль за випуском сільськогосподарської продукції, станом її запасів і збереженням на складах, обсягом виконаних робіт та послуг; вчасне і правильне документування оформлення відвантаженої і відпущеної продукції (робіт, послуг); контроль за виконанням плану договорів-поставок за обсягом та асортиментом реалізованої продукції, організацією розрахунків з покупцями.

УДК: 657:658.8;63-027.3

Тарасова А. О.
студентка
Кірейцева О. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ПОРЯДОК СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ СТАНДАРТАМИ ТА АУДИТ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ І ДОСТОВІРНОСТІ ЇЇ ПОКАЗНИКІВ

Завершенням облікового процесу є складання фінансової звітності про господарську діяльність підприємства. Державне регулювання фінансової звітності в Україні здійснюється з метою створення єдиних правил складання фінансової звітності, які є обов’язковими для всіх підприємств[4].Перевіряються ці процеси шляхом проведення аудиторської перевірки з метою отримання об'єктивних висновків,правильності ведення господарської діяльності.

Фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає правові принципи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в Україні, який поширюється на всіх юридичних осіб, незалежно від організаційно-правових форм і форм власності, що зобов’язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність згідно з чинним законодавством.

Звітність підприємства є важливим елементом для прийняття управлінських рішень. Вона відображає ефективність виробничого циклу підприємства протягом звітного періоду, такі як: визначення чистого прибутку (збитоку) підприємства, наявність грошових коштів, зобов’язання підприємства та інше [2].

Метою даної звітності є забезпечення загальних інформаційних потреб широкого кола користувачів, які покладаються на неї як на основне джерело фінансової інформації під час прийняття економічних рішень.

Користувачами фінансової звітності є:

- ✓ інвестори, власники;

- ✓ керівництво підприємства;
- ✓ банки, постачальники та інші кредитори;
- ✓ замовники;
- ✓ працівники підприємства;
- ✓ органи державного управління.

Форми фінансової звітності, з яких береться інформація для всіх користувачів наведена у табл.1. Усього їх п'ять:

Фінансова звітність є важливим елементом для прийняття управлінських рішень. Але є низка невирішиних питань щодо неї. Основним з них є недостатність відображеної у звітності обліково-економічної інформації, внаслідок чого користувачі цієї інформації змушені приймати управлінські рішення в умовах певної невизначеності, що, наприклад, посилює ризик втрати вкладеного капіталу для інвестора чи призводить до прийняття хибних рішень щодо розвитку підприємства для власника тощо.

УДК: 657:658.8;63-027.3

Тіхончик О. С.
студентка
Кірейцева О. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ І ВОДНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ

Земельні відносини - результат тривалого суспільного розвитку, практики використання і охорони земель, форм власності і господарювання, пріоритетних способів устрою території. Вони визначаються національними, соціальними, економічними і природними особливостями реалізації функції землі як обєкта природи, основного засобу виробництва в сільському господарстві, природного ресурсу і обєкта майна.

З метою переходу до ефективної системи регулювання земельних відносин можна запропонувати формування чотирьох взаємозвязаних підсистем: підсистема нормативно-правового забезпечення, яка повинна включати закони і нормативно-правові акти; підсистема економічного регулювання земельних відносин, що включає повязані із законодавчою базою економічні методи; підсистема інституційного забезпечення регулювання земельних відносин і розвитку земельного ринку, яка включає державні і регіональні органи, наділені відповідно до законодавства певними функціями щодо здійснення земельного обороту; підсистема організаційного забезпечення і адміністративних процедур, повязана із законодавчою й інституційною структурами.

Для поглиблення земельної реформи і підвищення її результативності має бути прийнята низка законодавчих актів, завершено повне юридичне оформлення прав власності на землю й інші форми землеволодіння і землекористування. Надзвичайно

важливо провести також усі необхідні землевпорядкувальні і кадастрові роботи, ввести стимулювання і санкції за показниками рівня використання землі і екологічним показникам. Для ефективного перерозподілу земель доцільно поступово вводити контрольований земельний ринок, що враховує регіональні особливості можливого земельного обороту. За умов підвищення ліквідності земельних ділянок як предметів застави відкриються можливості для іпотечного кредитування товаровиробників. Це збільшить притоку коштів для інвестиційних вкладень. У застосуванні земельного податку має відбутися ретельніше відпрацювати диференціації ставок залежно від якості і місцеположення ділянок. Процес управління водними ресурсами пройшов значний шлях удосконалення та реформування, але адміністративно-територіальний принцип управління водними ресурсами, який є основним в Україні, не відповідає сучасним вимогам високоефективного водокористування. Система управління водогосподарським комплексом України має складну структуру. Державну політику в галузі управління використанням та охороною вод та відтворення водних ресурсів реалізує Кабінет Міністрів України, який є вищим органом виконавчої влади.

Державне управління в галузі використання й охорони вод і відтворення водних ресурсів здійснюється за басейновим принципом на основі державних, міждержавних і регіональних програм використання та охорони вод і відтворення водних ресурсів. До основних програм доцільно віднести міжнародну програму TACIS. Загальнодержавна Програма розвитку водного господарства України (Затверджена Законом України від 17.02.03 № 2988-III), Загальнодержавна програма «Питна вода України» на 2006–2020 роки» (Затверджена Законом України від 3 березня 2005 року № 2455-IV).

Важливим для управління використанням водних ресурсів є чітке розділення функцій управління між Міністерством екології та природних ресурсів України та Державним агентством водних ресурсів України. Критерієм такого розділу є належність води до відповідних ланок її кругообігу в природі. Вода, що є природним ресурсом (океанічна, річкова, озерна, підземна), належить до сфери управління органів Міністерства екології та природних ресурсів. Вода, вилучена з водного об’єкта і переведена для господарського використання (вода в каналах, трубопроводах, резервуарах, технологічних системах тощо), належить до сфери управління органами водногого сподарства.

Державне управління режимами роботи річкових систем покладено на Держводагенство і його органи на місцях; контрольні функції – на Міністерство екології та природних ресурсів і його органи на місцях. Підпорядкування гідротехнічних споруд багатьом відомствам, неузгодженість функцій регулювання і контролю за використанням та відведенням водних ресурсів ускладнюють управління водогосподарським комплексом.

УДК:338.43:664.1(477)

Трутенко К. В.
студентка
Наконечна К. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦУКРОВОЇ ГАЛУЗІ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Цукробурякова промисловість є стратегічно важливою галуззю харчової промисловості України, а ринку цукру належить одне з провідних місць в системі ринків, як з точки зору забезпечення внутрішніх потреб, так і використання експортного потенціалу. Кінцевими продуктами цього незамінного агропромислового комплексу є цукор в асортименті, а також побічна продукція (меляса, жом).

Таблиця 1

Баланс цукру (включаючи основні цукромісткі продукти, в перерахунку на цукор), тис. тонн

Показники	2005	2010	2013	2014	2015	2016	2017	2017 у % до 2005
Виробництво цукру-піску	2139	1805	1263	2053	1459	2021	2043	95,5
Зміна запасів на кінець року	247	32	–680	331	–463	27	72	29,1
Імпорт	177	90	11	7	4	5	7	4,0
Усього ресурсів	2069	1863	1954	1729	1926	1999	1978	95,6
Експорт	154	65	163	40	153	505	617	400,6
Витрачено на корм та втрати	120	94	105	80	105	74	71	59,2
Фонд споживання	1795	1704	1686	1559	1528	1420	1290	71,9
у розрахунку на 1 особу, кг	38,1	37,1	37,1	36,3	35,7	33,3	30,4	79,8

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України[1]

На сьогоднішній день в Україні налічується 42 цукрових заводи, які цьогоріч переробили 13,6 млн. т цукрових буряків, що майже на 10% менше ніж минулого року. Поки що в Україні налічується тільки три корпорації, які можуть похвалитися високим рівнем ефективності. Це - ТзОВ "Радехівський цукор", «Укрпромінвест-Агро» та агрохолдинг «Астарта».

Виробництво цукру останніми роками стабілізувалося на рівні 2 млн. т., що в значній мірі є результатом цілеспрямованого підвищення середньої урожайності цукрових буряків за рахунок впровадження нових високопродуктивних гібридів та інноваційних технологій його вирощування.Основними трендами в цукровій галузі поряд зі стабілізацією його пропозиції є переорієнтація основних каналів збуту

продукції із внутрішнього ринку на зовнішній та зменшення імпорту, про що свідчать дані таблиці.

Для відновлення і подальшого розвитку цукрової промисловості, як провідної галузі харчової промисловості України необхідно удосконалити організацію сировинної бази та підвищити ефективність цукрової промисловості, а також створити спеціалізовані агропромислові виробничо-переробні комбінати (агробізнес), що забезпечить створення постійних робочих місць для сільського населення.

Для регулювання ринку цукру в Україні необхідно максимально використати існуючі в світі регулятори та здійснити поступовий перехід до вільного виробництва, вільних оптово-відпускних цін на цукор та закупівельних цін на цукрові буряки, створити стабілізаційні фонди, прийняти нові нормативно-правові документи, а також вирішити проблему реструктуризації переробних підприємств на основі залучення крупних іноземних та вітчизняних приватних інвестицій. Окрім цього, потрібно оптимізувати посівні площі під цукровими буряками в найближчі роки і підняти рівень урожайності, диверсифікувати цукробурякове виробництво також на виробництві біогазу із жому, біоетанолу із меляси [2].

Отже, за останні роки цукрова галузь України зарекомендувала себе в якості провідного світового експортера бурякового цукру та показала, що ми можемо бути конкурентними на ринку. Цього вдалось досягти за рахунок збільшення посівних площ, підвищення врожайності цукрових буряків і запуску додаткових виробничих потужностей. Для України дана галузь є перспективною, оскільки на сьогодні спостерігається три ключові тенденції глобального розвитку цукрової галузі, а саме зменшення виробництва цукру у світі, його дефіцит на міжнародному ринку та збільшення світових цін на цей продукт.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua
2. Бондар В. С. Тенденції і перспективи цукрового ринку України (До підсумків роботи галузі в 2016 р.). В. С. Бондар. Цукрові буряки. - 2017. - № 1. - С. 4-5. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Cb_2017_1_2.
3. Кваша С., Витвицька О., Наконечна К. Механізм державної підтримки сільськогосподарського виробництва та шляхи його удосконалення К. Аграрна економіка. - 2009. - 224 с.
4. Наконечна К.В. Обґрунтування основних напрямів структурних зрушень у сільському господарстві. Науковий вісник Національного Університету Біоресурсів і Природокористування України. - К., 2013 -Вип.181, Ч.2 - 361 с.

УДК:339.13.663.93

Уракова М. А.
студентка
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ КАВИ В УКРАЇНІ

В нашій країні значними темпами розвивається така культура, як споживання кави. На сьогоднішній день кава широко відома, насамперед, як ароматний напій, що бадьорить. Але її використовують не тільки в харчуванні людини, а й із лікувальною метою. Навіть у боротьбі із серйозними захворюваннями. Адже в зернах кави сконцентровано багато корисних речовин - органічні кислоти, вітамін РР, мінеральні речовини: калій, магній, кальцій, фосфор, залізо. А ще - кофеїн, завдяки якому каву відносять до тонізувальних речовин і використовують для зняття утоми. На сьогоднішній день вітчизняний споживацький ринок за якісним складом кавових продуктів практично не відрізняється від ринків країн Європи . В Україні в однаковій мірі присутні всі чотири види: «Кава в зернах і мелена» або «Натуральна»; «Кава розчинна 100%»; «Кавові напої», що включають розчинну каву; «Кавові суміші» на основі розчинної кави (кава з цукром , кава з вершками та цукром та ін.) . Ще одна різновидність - кава без кофеїну (може бути як мелена , так і розчинна) в силу своєї оригінальності та дороговизни на українському ринку поки що не прижилася, хоча, за думкою експертів, це питання часу. Сьогодні її доля в загальному об'ємі споживання в Україні не перевищує десятої долі відсотку .

Український ринок кави імпортозалежний, оскільки кавові зерна в нашій країні не вирощуються - відбувається тільки обробка і упаковка зерен. Іншими словами, загальносвітові тенденції кавового сегмента (проблеми з врожайністю і волатильністю ціни (тобто показник перемінності ціни на будь що)) характерні і для вітчизняного кавового ринку. Крім того, на нього впливають й інші фактори-зокрема, коливання курсу валют.

На сьогоднішній день ринок кави в Україні є стабілізацією доходів населення і економіки країни. Лідерство за обсягами продажів кави, очікувано, утримує столиця. На другому місці - Дніпропетровська область, бронза дісталася Харківському регіону.

Все більше наших співвітчизників не уявляють ранок без чашки кавового напою.Хоча українці все ще віддають перевагу розчинній каві, попит на зернову зростає дуже динамічно. Його темп найвищий в Європі. І це не дивно, так як рівень споживання натуральної кави на одного жителя у нас в рази нижчий за європейські показників. Так, якщо українець випиває в середньому 3 кг меленої кави, то італієць - 5,5 кг, а швед або фін - 12,4 кг.

З початком деякого відновлення купівельної спроможності населення підвищився і попит на даний напій в середній і високій цінових категоріях.

Позитивно позначилися на розвитку ринку кави в Україні укладання договорів про вільні поставки з провідними країнами-виробниками - В'єтнамом і Бразилією, а також вступ в дію угоди про асоціацію з ЄС. Найбільшими експортерами кави в

нашій країні в минулому році були В'єтнам, Польща, Індія та Італія. Разом ці країни поставили 57,3% імпортної кави.

В умовах загострення економічної ситуації в країні та масового переселення громадян ми очікуємо на значний перерозподіл на ринку кави. Найбільш вразлива позиція на кавовому ринку України натуральної кави. З одного боку, її можуть підтримати підвищення культури споживання та обізнаності, а також поява серед населення шанувальників смакових властивостей натуральної кави. Якщо розчинну каву українці купують на роботу і додому, то основним місцем споживання натуральної кави здебільшого є кав'ярні. З іншого боку - не можна стверджувати, що ця група споживачів є стійкою чи відбулася кардинальна зміна смаків й менталітету вітчизняного покупця.

На мою думку, передбачається таке вище як підвищення споживання кавових міксів, головною перевагою яких є відносна дешевизна (покупка не потребує вкладання відразу значних коштів, їх можуть дозволити собі люди з незначним статком); зручність упаковки; швидкість приготування; великий асортимент набір смаків, що робить зазначений продукт дуже привабливим.

Список використаних джерел:

1. Базилевич В.Д., Головко Л.С., Гражевська Н.І. Конкурентоспроможність вітчизняних товаровиробників - важлива складова економічної безпеки держави. Товарознавство - наука, практика та перспективи розвитку в умовах ринку : Матеріали м/н науково-практичної конференції 24-25.11.99.-К.: 1999.-156с.
2. Елагин А.С. Новые технологии в упаковке кофе и чая. Продукты питания. - 2001. - №4 - с.17
3. Петрович О.С. Кофе натуральный и другой : украинский рынок кофейных продуктов. Продукты питания. - 2001. - №4 - с.5
4. Шкарупа В.Ф., Голуб Б.О. Харчова безпечність кави та нових видів кавових напоїв. Товарознавство - наука, практика та перспективи розвитку в умовах ринку: Матеріали м/н науково-практичної конференції 24-25.11.99.-К.: 1999.-156с

УДК: 351.82:332.1

Фетісова І. Ю.
студентка
Вдовенко Н. М.
д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА

Традиційно в Україні про регіональні відмінності та диспропорції у регіональному розвитку згадують здебільшого перед виборами і частково - після ухвалення бюджету на наступний рік. Перед виборами аналізують карти електоральних симпатій, а після ухвалення бюджету з'ясовують, чому один регіон отримав значно більше коштів із державного бюджету, ніж усі його сусіди. Все це

свідчить про те, що Україна не може і далі залишатися в ситуації, коли державна регіональна політика є лише гарним гаслом у передвиборній агітації. Ця політика має стати однією з основних політик держави, особливо для такої великої, як Україна, з її масштабними і дуже різноманітними регіонами.

Державна регіональна політика (ДРП) є складовою внутрішньої політики держави, спрямованою на посилення конкурентоспроможності економіки держави та її регіонів, підвищення рівня добробуту населення та сприяння інтегрованості її простору. На відміну від галузевих політик, вона, перш за все, має орієнтуватися на просторовий ефект певних політичних дій і заходів, програм та бюджетів, слугувати певним фільтром, крізь який окремі види політики спрямовуються на конкретні території для досягнення оптимального (позитивного) ефекту і компліментарності заходів.

Централізований підхід до регіональної політики в сучасних умовах - непродуктивний і не дозволяє повною мірою розкрити можливості всіх регіонів. Уряди країн ЄС та інших країн світу дедалі більше уваги приділяють принципам партнерства і координації, стратегічного планування та цільового спрямування коштів, у тому числі на гібридні інструменти політики (гранти плюс кредити). Водночас обсяги фінансування регіональної політики у цих країнах постійно зростають, а також посилюється контроль за їх використанням, ведеться глибокий аналізу впливу конкретних заходів та інструментів задля вдосконалення політики в майбутньому. Україна може багато почерпнути з цього пулу практик і підходів, ґрунтуючись, певна річ, на місцевому контексті та специфіці розвитку регіонів України.

Регіональна політика у часи кризи та економічного неблагополуччя більше соціально орієнтована, сфокусована на наданні базових ресурсів і можливостей для регіонів. Саме це ми спостерігаємо в Україні впродовж останніх двадцяти років.

Загалом, шлях українських трансформацій - регресивний. Незважаючи на високі темпи зростання ВВП та іноземних інвестицій, у докризовий період структура національної економіки не зазнала значних змін і залишається неефективною, консервативною та мало диверсифікованою.

На зміни та розвиток РП в першу чергу має вплив: якість людського капіталу, доступність територій, забезпеченість інвестиціями та науковим потенціалом, законодавство, розумне стратегічне планування, комунікації, фінансування. Системна робота усіх важливих секторів, що мають вплив на РРП, визначають головні напрями та ефективність усіх реформ загалом.

Список використаних джерел:

1. Регіональна економіка: Теорія. Методи. Практика: Підручник. Іщук С. І., Гладкий О.В. - К., 2013. - 447 с.
2. Василь Керецман. Проблеми формування регіональної політики та регіонального управління в Україні: Стаття. - Регіональні студії, випуск 1, 2010.
3. Яковенко Л. Пріоритети розвитку та державне регулювання реального сектора економіки України. Підприємництво, господарство і право. - 2001. - № 3. - С. 105.

УДК:339.137.2:63(477)

Фурман А. В.
студентка
Богач Л. В.
к.е.н., ст.викладач
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

На сьогодні темпи перетворень в аграрному секторі зумовлені сучасними потребами світового та вітчизняного ринків, а також комплексом політичних, економічних, соціальних та історичних чинників. Інтеграція українського суспільства у європейське співтовариство спонукає та примушує вітчизняних виробників аграрного сектору виготовляти продукцію високоефективну і конкурентоспроможну на внутрішньому і зовнішньому ринках, оскільки потрібно враховувати постійно зростаючу роль нецінових форм конкуренції, тобто зростання вимог до якісних характеристик готової продукції.

Варто зазначити, що дослідженню теоретико-методологічних засад розвитку ринку аграрного сектору, його конкурентоспроможності присвячено багато праць вітчизняних науковців, зокрема В. В. Апопія, О. М. Бородіни, С. Л. Ганначенко, І. О. Іртищевої, Л. В. Молдавана, Т. О. Осташко, Б. Й. Пасхавера, О. В. Шубравської та ін.

Попри комплексність отриманих результатів зарубіжними та вітчизняними вченими, залишаються невирішеними питання підвищення конкурентоспроможності продукції аграрного сектору на внутрішньому і зовнішньому ринках в умовах інтеграційних перспектив України у ЄС.

Аграрний сектор посідає важливе місце в економіці України, тут виробляється 14 % ВВП, створюється 16% валової доданої вартості, у ньому зайнято майже 25% загальної чисельності працюючих в державі [1]. Мотивування змісту ефективної конкуренції продукції аграрного сектору зумовлює необхідність дослідження характеру зв’язків між структурою внутрішнього та зовнішнього ринків, поведінкою його учасників і параметрами його результативності. Результативність ринку показує ступінь розв’язання проблеми підвищення конкурентоспроможності товаровиробників аграрної продукції і ринкові результати мають кількісно і якісно відповідати потребам споживачів [3].

Найвагомішими чинниками позитивного сальдо сільськогосподарської продукції залишаються обсяги експорту зернових культур – 38 %, олії – 23,2 % та насіння олійних культур – 7,8 % [4]. Зростання загального українського агропродовольчого експорту має цінове підґрунтя, необхідно все більше враховувати ризики впливу не лише внутрішнього, а й зовнішнього ринків. Тобто конкурентоспроможність сільськогосподарської продукції на світовому ринку має переважно ціновий характер. Аграрна політика держави у сфері ціноутворення та регулювання цін на аграрну продукцію має бути надзвичайно продуманою і виваженою. Також важливим у визначенні конкурентоспроможності продукції аграрного сектору на внутрішньому та зовнішньому ринках є алгоритм оцінки рівня

конкурентоспроможності продукції, що полягає в системі обліку економічних, технічних і нормативних параметрів.

Управління конкурентоспроможністю безпосередньо відбувається на рівні виробників, які володіють правами, підприємницькою ініціативою, відповідними кадрами для вирішення цієї проблеми. Держава створює загальнонаціональні можливості для підтримки конкурентоспроможності аграрного сектору, а вже від виробників, від уміння працювати на ринку, від вибраної стратегії буде залежати, наскільки успішно вони будуть конкурувати.

Аграрний сектор має знайти і заповнити власну нішу на внутрішньому та зовнішньому ринках при активній ролі держави. За умов політичної нестабільності, загострення соціальної ситуації в країні та зростанні економічної кризи можливості вирішення проблеми конкурентоспроможності продукції аграрного сектору мають доволі обмежений характер. При розробці стратегії підвищення конкурентоспроможності продукції аграрного сектору на внутрішньому та зовнішньому ринках слід враховувати специфічні особливості стану і розвитку внутрішнього середовища, обумовлені складною політичною ситуацією в країні, що дуже знизила конкуренцію всередині країни. Враховуючи важкий стан економіки України, дуже складно досягти потрібного рівня конкурентоспроможності аграрних товаровиробників. Нині найбільш конкурентоспроможною є лише агропродовольча сировина, але з урахуванням системної кризи економіки рівень конкурентоспроможності постійно знижується. Внутрішній ринок не в змозі забезпечити конкурентне середовище для «випробування» товарів і технологій [2], що передують їх просуванню на зовнішній ринок. При незавершеності реформ найбільший ефект може дати спрямованість державної економічної політики на нормалізацію підприємницького середовища, усіляке стимулювання внутрішніх джерел розвитку бізнесу.

Отже, основними напрямами забезпечення конкурентоспроможності аграрної продукції мають стати наступні: удосконалення системи техніко-технологічного забезпечення виробництва; застосування нових ресурсозберігаючих технологій; своєчасне проведення агротехнічних заходів; здійснення контролю за якістю на всіх етапах виробництва і збуту продукції; раціональна внутрішньогосподарська спеціалізація і концентрація; підвищення продуктивності праці; впровадження нової держаної політики в галузі АПК.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. - Режим доступу: http:minagro.gov.ua.
2. Столяров В.В. Формування стратегії розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобалізації. Екооміка АПК. 2014. № 4. С. 18 - 23.
3. Туєва О. М. Конкурентоспроможність аграрного сектору економіки як правова категорія. О. М. Туєва. Розвиток державності та права в Україні: реалії та перспективи : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 18-19 верес. 2015 р. - Львів, 2015. - С. 98-100.
4. Україна зменшує імпорт та збільшує експорт сільськогосподарської продукції. Аграрний бюлетень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ab.org.ua/ukrayina-zmenshuye-import-ta-zbilshuye-eksportsilskogospodarskoyi-produktsiyi/

УДК 332.012.332

Черненко А. О.
студентка
Кірейцева О. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ОБЛІК І АНАЛІЗ АМОРТИЗАЦІЇ (ЗНОСУ) ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Відповідно до принципів бухгалтерського обліку вартість виробничих потужностей повинна рівномірно розподілятися протягом передбачуваного строку їх експлуатації шляхом розподілу (списання) на звітні періоди, протягом яких ці потужності будуть мати продуктивну корисність (спроможність). Цей процес називається амортизацією основних засобів. Дослідження теоретичних положень і практики організації обліку основних засобів, проведені протягом останніх двох десятиріч, дозволили встановити ряд нерозв'язаних проблем, які гальмують процес управління виробництвом і зменшують ефективність експлуатації основних засобів. Такими проблемами є: відсутність порядку і методики обліку морального зносу в нормах амортизації, нарахування амортизації основних засобів, що знаходяться на консервації, правильність визначення оптимального амортизаційного періоду, вибір найкращого методу нарахування амортизації, облік формування джерел фінансування капітальних вкладень та багато інших.

Наявність великої кількості невирішених проблем, дискусійність багатьох теоретичних положень, а також їх велике практичне значення обумовлюють, з одного боку, актуальність обраної теми, а з іншого – визначають цільову спрямованість дослідження. Основними факторами вибору методу амортизації слід вважати: а) необхідність приведення у відповідність доходів та витрат для цілей складання звітності; б) величину витрат на ведення бухгалтерського обліку; в) обмеження, що застосовуються до величини амортизаційних відрахувань законодавством. Методика розрахунку амортизації активів, яка суттєво впливає на фінансові результати, що відображаються в фінансовій звітності, та відповідно і на рішення, які приймаються користувачами фінансової звітності, є досить актуальною через постійне внесення змін щодо вдосконалення обліку та управління амортизації як зі сторони державного регулювання, так і підприємства, а також пристосування до світових тенденцій.

Найбільш повно визначення амортизації можна сформулювати так: комплексна економічна категорія, яка характеризує процес систематичного, поступового перенесення вартості засобів праці на вартість готової продукції підприємства, виготовленої з їх використанням, з метою забезпечення планомірного відновлення засобів праці внаслідок їх морального і фізичного зносу.Актуальною проблемою на сьогодні залишається розробка і впровадження загальної методики обліку амортизації на підприємствах. Успішне її вирішення спричинить прискорення уніфікації, сприятиме розв'язанню багатьох питань проведення амортизаційної політики, спростить механізм використання і буде сприяти подальшому удосконаленню системи бухгалтерського обліку України стосовно амортизаційних відрахувань. Одним із підходів до вирішення цієї проблеми є поглиблений аналіз вибору та порівняння методів нарахування амортизації окремих підприємств. Обираючи метод

нарахування амортизації, підприємства мають звертати увагу, передусім, на переваги та недоліки кожного з методів у певних виробничих умовах. Порівняльний аналіз використовуваних методів нарахування амортизації також визначає їх вплив на структуру операційних витрат та питому вагу в них витрат амортизації

На сучасному етапі розвитку підприємництва важливими завданнями є вирішення проблемних питань щодо вибору окремими підприємствами відповідної методики нарахування амортизації і проведення радикальної, послідовної і комплексної амортизаційної політики, яка повинна розглядатися як чинник активізації інвестиційної діяльності в державі. Чітко налагоджений бухгалтерський облік основних засобів та амортизації має дуже велике значення в роботі підприємства, оскільки своєчасно забезпечує потреби управління необхідною та вірогідною інформацією для виконання всебічного аналізу господарської діяльності та обгрунтування відповідних управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Надворняк Я.М. Порівняльний аналіз методів нарахування амортизації як джерела відтворення основних засобів . Я.М. Надворняк. Економіка АПК. - 2008. - № 11. - С. 84- 89.
2. Голов С. Концепції амортизації та їх вплив на облік і управління в сучасних умовах: [Текст] . С. Голов Бухгалтерський облік і аудит. - 2004. - № 8. - С 9 - 15.
3. Городянська, Л. В. Вітворення основних засобів на підприємствах України: теорія і практика обліку та аналізу. – К. : КНЕУ, 2008. – 224 с.
4. Досковський, В. Фінансовий механізм нарахування амортизації і його теоретична концепція. 2010. – № 5-6. – 155 с.

УДК:339.5:638.16(477)

Чорноброва І. В.
студентка
Вдовенко А. В.
асистент кафедри глобальної економіки,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

МІСЦЕ УКРАЇНИ У СВІТОВІЙ ТОРГІВЛІ МЕДОМ

Обсяг світової торгівлі медом за останні п'ять років виріс на 18%, досягнувши у 2017 році 690,3 тис.т. загальною вартістю 2,37 млрд доларів. За останні п’ять років Україна стала впевненим гравцем на світовому ринку меду і посідає перше місце в Європі, і п'яте в світі за обсягом виробництва меду, виробляючи понад 100 тис. тонн, що становить 6% світового виробництва. Лідером серед світових експортерів меду залишається Китай, питома вага в загальному обсязі експорту 19%. Україна та Аргентина мають практично рівні частки – 10%. Як висновок, частка експорту цих трьох країн (Китаю, України та Аргентини) у 2017 році складала 40% загального обсягу експорту меду. Частка В’єтнаму у загальному експорті меду становила 6%, Індії – 5%, Мексики та Бразилії по 4 % (за даними FAO).

В першій десятці експортерів особливо виділяється Нова Зеландія. Не дивлячись на відносно невеликі об'єми експорту меду, всього 11,1 тис т., середня вартість його перевищувала 24,32 дол./кг. Пояснюється це тим, що країна поставляла мед Манука (дорогий вид меду), а також 80% меду, що експортувався був фасованим, що також підвищує його вартість. В ціновому сегменті Україна конкурувала з Китаєм, В'єтнамом, Аргентиною та Індією на рівні приблизно 2 дол./кг.

Ріст експорту продукції з України помітно в усіх секторах, але абсолютний рекорд - це зростання експорту меду на 37,5% у 2017 р. Галузь бджільництва сьогодні є однією з найбільш динамічних в аграрному секторі. У 2017 р. Україна отримала 87 млн. дол. за рахунок бджільництва. Близько 98% меду виробляють господарства населення і лише 2% – зареєстровані суб'єкти господарювання. Загалом в Україні налічується близько 400 000 бджолярів, на яких припадає 4 млн вуликів. За даними Державної статистики України основними виробниками меду є : Вінницька (10%), Полтавська (17%), Кіровоградська (13%) та Черкаська (8%) області. Ці регіони забезпечують виробництво близько 50% меду. Український мед постачається в 35 країн світу. Більшість його Україна експортує в США, Німеччину, Польщу і Францію, Бельгію. Лише в країни ЄС торік було поставлено понад 50 тис. тонн (з них понад 5 тис. тонн за безмитною квотою). У 2018 році Україна використала річні квоти на безмитний експорт меду в ЄС вже 11 січня, проте цього ж року обсяг скоротився на 20,3 млн.дол. [2]

Підсумовуючи варто відмітити необхідність розвитку галузі в середині країни та на державному рівні. І не лише серед бджолярів-любителів, але й підприємців. Адже майбутнє українського ринку меду буде залежати також від того, наскільки успішним буде поєднання цих двох категорій. Для розвитку галузі необхідним є також спрощення процесу реєстрації пасічників та вирішення питання з ринком фальсифікованих пестицидів.

Через неякісні пестициди та відсутність інформації відносно графіків обробки полів у 2018 році загинуло близько 40-45 тис. бджолиних сімей в Україні. Фінансові втрати бджолярів досягли не менше 10-120 млн. грн, адже одна сім"я - це близько двох тисяч гривень та тони недоотриманого меду [3].

Загалом необхідно зазначити, що такі потужні країни, як Німеччини та Франції не спроможні повністю забезпечити потреби своїх споживачів медом. Тому ці країни та низка інших готові імпортувати український мед, а Україна може використати цю ситуацію та зміцнити власну економіку.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/
2. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.me.gov.ua
3. Экономическая правда – спецпроэкт [Електронний ресурс]. - Режим доступу : https://www.epravda.com.ua/projects

УДК 351:338

Чорнуха В. Ю.
студент
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА В УКРАЇНІ

Тваринництво – невід'ємна складова агропромислового комплексу України, стратегічно важлива галузь в загальній структурі сільського господарства. Значення цієї галузі визначається не тільки значною часткою у виробництві валової продукції, а й великим впливом на економіку сільського господарства.

Державна підтримка – це комплекс заходів, спрямованих державою на скерування суб'єктів економічної діяльності в необхідному напрямі для досягнення цілей, поставлених органами державної влади та управління.

Державне регулювання аграрного сектору економіки є однією з частин системи державного регулювання економіки країни загалом та являє собою цілеспрямований опосередкований управлінський вплив на процеси всередині галузі, основною метою якого є забезпечення реалізації цілей державної аграрної політики.

Особливої уваги потребує питання державного регулювання та підтримки сільського господарства як невід'ємної складової економіки країни. Беручи до уваги як вітчизняний досвід, так і досвід країн з розвиненою економікою, можемо зробити висновок, що функціонування та розвиток сучасної, орієнтованої на суспільство економіки потребує державного регулювання виробництва та соціальної сфери.

Адже ринок не здатен реалізувати всі функції та процеси, необхідні для повноцінного життя суспільства: розробка та втілення в життя різноманітних стратегій економічного розвитку, регулювання інвестиційних потоків, перерозподіл доходів, соціальний захист населення, охорона довкілля.

В той же час, державне регулювання не повинне повністю контролювати та втручатися в ринкові процеси, а лише доповнювати ринковий механізм через встановлення регуляторів та нормативів. Серед всіх галузей економіки найбільшого впливу держави потребує сільське господарство, тому що саме ця сфера є життєво необхідною в суспільстві та забезпечує добробут населення.

На сьогоднішній день перед сільськогосподарським виробництвом України стоїть ряд важливих та важких питань:

- нерівномірність умов для сільськогосподарського виробництва (сезонність, залежність від природно- кліматичних умов, значна тривалість виробничих циклів, уповільнений оборот капіталу), що не враховується при формуванні бюджетної політики;
- незадовільне законодавче забезпечення та захист права власності селян на землю та майно;

- недостатня фінансова підтримка агропромислового сектору та соціальної сфери села; недостатнє інвестування в аграрний сектор та уповільнене впровадження інновацій;
- неналежне фінансування та утримання сільськогосподарських підприємств державної та комунальної власності;
- не належні умови для підвищення показників продуктивності, відсутність підвищення рівня доходів;
- монополізація та тінізація каналів розподілу продукції сільського господарства; неефективна державна політика для створення належних умов розвитку некомерційних об'єднань виробників сільськогосподарської продукції у сфері переробки, реалізації, транспортування та фінансування товарних потоків;
- неналежне інформаційне забезпечення сільського населення про господарювання в умовах сучасного ринку.

Держава стимулює розвиток сільського господарства шляхом фінансової та кредитної підтримки, цінового регулювання, субсидій та дотацій, окремих програм з підтримки рослинництва, тваринництва, податкової лояльності. Отже, державна підтримка є однією з основних складових успішного функціонування, розвитку та підвищення конкурентоспроможності сільського господарства України.

Список використаних джерел:

1. Нелеп В. М. Планування на аграрному підприємстві. В. М. Нелеп. К: КНЕУ, 2004. – 495 с.
2. Андрійчук В. Г. Сучасна аграрна політика: проблемні аспекти. В. Г. Андрійчук, М. В. Зубець, В. В. Юрчишин. – К: Аграрна наука, 2005. – 140с.

УДК: 339.13:637.11(477)

Чумак М. В.
студентка
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

АНАЛІЗ РИНКУ МОЛОКА В УКРАЇНІ

Молочна галузь належить до провідних у харчовій і переробній галузях промисловості України й відіграє важливу роль в економіці держави та забезпеченні населення продуктами харчування першої необхідності. Молоко, як один із базових продуктів, – невід'ємна складова раціону здорового харчування людини.

Україна має всі необхідні кліматичні, географічні, територіальні умови для виробництва молока, на відміну від інших країн світу. За таких умов ринок молока та молочної продукції потребує підвищеної уваги до себе як учених, так і практиків, потребує безперервного моніторингу цінових тенденцій.

Ринок молока та молочної продукції – це система товарно-грошових відносин в аграрному секторі між економічно відособленими виробниками продовольчої сировини, переробними підприємствами і споживачами кінцевої продукції. Він охоплює весь суспільно-відтворювальний процес, що включає виробництво, розподіл, обмін, споживання для задоволення населення найважливішими продуктами харчування та одержання очікуваного доходу всіма операторами ринку.

Основне завдання функціонування продовольчого ринку полягає у розв'язанні продовольчої проблеми, що виступає важливою умовою соціальної й політичної стабільності та економічної незалежності держави. Запорука продовольчої безпеки окреслюється збільшенням якісних, збалансованих за поживними речовинами, необхідних і доступних кожній людині продовольчих ресурсів, зокрема молокопродуктів.

З 1 січня 2019 року змінюються вимоги до якості молока екстра, вищого та першого ґатунків! Вимоги ж до молока 2-го ґатунку залишаються незмінними*. Селяни й усі ті, хто виробляє молоко 2-го ґатунку, зможуть спокійно його здавати на підприємства аж до 1 січня 2020 року [3].

Державним підприємством «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості», яке здійснює повноваження національного органу стандартизації, прийнятий наказ від 27 червня 2018 року №188 «Про прийняття та скасування національного документа; про внесення зміни до наказу від 18 грудня 2017 року № 420». Згідно з цим наказом: – з 01 січня 2019 року набуває чинності ДСТУ 3662:2018 «Молоко-сировина коров'яче. Технічні умови» на заміну ДСТУ 3662:2015; – з 01 липня 2018 року скасовується ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране.

Вимоги при закупівлі» в частині вимог до молока екстра, вищого так першого ґатунків. Тобто, дозволяється приймати та переробляти молоко другого ґатунку до 01.01.2020 року. Отже, протягом періоду з 01 липня 2018 року до 01 січня 2020 року будуть чинними два стандарти: ДСТУ 3662:2018 (15) «Молоко-сировина коров'яче. Технічні умови» та пункти 3.4, 3.9 ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі»[4].

В Україні за 2018 р. було отримано молока з усіх категорій господарств 10064 тис. т., що становить 97,9% від виробленого молока у 2017 р. Проаналізувавши ціни на молоко в Україні грн/т (за даними МІНАПП) можна сказати , що ціна за 1 т молока в січні 2019 року в середньому по Україні становила за перший гатунок від с/г підприємств 8753 грн, найвищою ціна спостерігалася у Чернівецькій обл. на рівні 9600 грн, найнижчою – у Луганській обл. що становить 6981 грн., за другий гатунок від с/г підприємств середня ціна становить 7236 грн, найвищою ціна спостерігалася у Сумскі обл., що становила 8950 грн, а найнижча у Луганські обл., а саме 5900 грн, на другий гатунок від господарств населення середня ціна спостерігалася 6215 грн, найвищою ціна була у Вінницькі обл, що становила 8730 грн, а найнищою у Харківські, що становила 4500 грн.

За минулий рік спостерігається значне покращення якості молока, що надходить на переробні підприємства. За 9 місяців 2018 року обсяги закупівлі молока екстра і вищого ґатунку зросли відповідно на 33,8% та 7,8%. В той же час, обсяги закупівлі молока І ґатунку скоротилися на 8,9%, а ІІ ґатунку – на 15,1%. Закупівельні ціни на молоко у січні показали незначне зниження. Це пояснюється млявою експортною торгівлю.

Експортоорієнтовані переробники та трейдери поки ще «розкачуються» і працюють над заключенням нових договорів. Як наслідок середня ціна на молоко екстра ґатунку у січні склала 10,11 грн/кг, що на 4 коп. нижче ціни грудня. Вищий ґатунок коштував 9,65 грн, що на 5 коп. дешевше попереднього місяця, а перший ґатунок коштував 9,25 грн (+5 коп). Запаси молочних товарів на складах, сформовані в січні та укріплення гривні призводить до того, що в першій половині лютого ціновий сценарій на українському ринку молока розвивається дещо в пониженому тренді. Стабілізації ціни варто очікувати ближче до кінця лютого.

Список використаних джерел:

1. Асоціація виробників молока [Електронний ресурс]. - Режим доступу :http://milkua.info/uk
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua.
3. ДСТУ 3662:2018 «Молоко-сировина коров'яче. Технічні умови».
4. Міністерство аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minagro.gov.ua

УДК:338.43:636.2(477)

Швець Є. Г.
студентка
Кірейцева О. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СКОТАРСТВА В УКРАЇНІ

Галузь м'ясного скотарства України знаходиться в дуже складних фінансово-економічних умовах. Починаючи з років незалежності ціни на яловичину з кожним роком зростали а кількість поголів'я зменшувалась. Основним показником конкурентоспроможності яловичини є попит на неї, який визначається доходами населення та їх платоспроможністю. Структура споживання м'яса населенням з 1990 р змінилася і на ринку м'яса почало переважати м'ясо птиці. Частка поголів'я ВРХ у сільськогосподарських підприємствах скоротилася з 86% у1990 р. до 34,2% у 2014 р[1]. Основними підприємствами які займаються м'ясним скотарством в Україні станом на 2018-2019 р. є «Агрикор Холдинг» який входить в структуру «Агрейн», з поголів'ям худоби близько 6 тис. голів. Трохи менше поголів'я має підприємство «Бафалло» від МХП - близько 5-6 тис. голів. За ними агрохолдинг «Ukrlandfarming» - близько 5 тис голів ВРХ і «Ратновький аграрій» - більше 2 тис. голів. Якщо скласти це з малими фермерськими господарствами то в Україні налічується приблизно 30-35 тис. голів м'ясної ВРХ[2]. Але попри такі малі показники Україна станом на 2018 р. експортувала м'ясо яловичини. Експорт замороженого і охолодженого м'яса ВРХ за січень-липень 2018 р склав 20,79 тис. т. При цьому, замороженого м'яса було

експортовано 13,79 тис. т (на суму $ 43,25 млн), а охолодженого - 7 тис. т (на суму $ 19,86 млн). Заморожену яловичину експортували в Казахстан (3,93 тис. Т), Азербайджан (3,03 тис. т) і Білорусь (2,61 тис. Т)[3].

Якщо припустити, що вихід м'яса з туші м'ясної ВРХ вагою в 1200кг сягає мінімум 55% то спираючись на розрахунки можна сказати, що підприємці використали для отримання м'яса більше 30 тис голів. З чого можна зробити висновок що майже вся концентрація поголів'я м'ясної ВРХ яка знаходиться у вертикально інтегрованих структурах зосереджена на зовнішній ринок. М'ясо яке споживає населення - це переважно молочні корови після останньої лактації а також низькопродуктивні і хворі тварини, чим обумовлена низька якість м'яса і його сумнівні смакові властивості, що не привертають увагу споживачів, тим більше за високу ціну.

Основною проблемою галузі є низький рівень закупівельних цін на яловичину, що не забезпечує її беззбиткового виробництва. Рентабельними виявилися підприємства з інтегрованою вертикальною структурою, які мають свою кормову базу та умови для зберігання кормів, але вони існують здебільшого за рахунок зовнішнього ринка, так як внутрішній на сьогоднішній день неплатоспроможний.

Слід зауважити, що данні підприємства мають спеціалізовані породи м'ясного напряму, та за рахунок якісної кормової бази і правильно збалансованих раціонів вони домоглися майже повної реалізації м'ясного потенціалу худоби середньодобові прирости якої сягають в середньому 1000 гр, що на 500-600 гр більше ніж у неспеціалізованих порід.

Україна має всі необхідні ресурси для розвитку м'ясного скотарства: сприятливі кліматичні умови, наявність території для випасу а також зростання попиту на сировину. Виробництво яловичини в Україні за вартістю є найнижчим серед інших країн – 200 $ за100 кг забійної маси. У країнах Євросоюзу - 500–600$ у Північній Америці на фідлотах - 250–300$, Індонезії і Китаї - 450–500$, Австралії - 500–600$ [4]. Для галузі м'ясного скотарства не вистачає політичної, поетапної стратегії розвитку, що б ставила за мету нарощування м'ясного поголів'я, відбудову тваринницьких приміщень і переробних підприємств, вдосконалення кормової бази. Державна підтримка у такому разі може здійснюватися за рахунок дотацій на закупівельний молодняк а також на біологічну продукцію та компенсуванням витрат на побудову приміщень. Також, включаючи економічні механізми підприємства, вирішення проблеми платоспроможності населення є основною складовою у підвищенні ефективності виробництва.

Список використаних джерел:

1. Курінна М. Ю, Конкурентоспроможність виробництва яловичини в Україні, [Електронний ресурс]: file:///C:/Users/djein/Downloads/Nie_2015_4_11%20(1).pdf
2. Основные игроки отрасли мясного скотоводства\ Агросайт «латинофундист» [Електронний ресурс]: https://latifundist.com/novosti/42941-ekspert-rasskazal-ob-osnovnyh-igrokah-otrasli-myasnogo-skotovodstva
3. Украина экспортировала за 7 месяцев 2018 г. более 20 тыс. т говядины [Електронний ресурс]: https://latifundist.com/novosti/41352-ukraina-eksportirovala-za-7-mesyatsev-2018-g-bolee-20-tys-t-govyadiny
4. Деблиц К. Новые аспекты анализа производства говядины. К. Деблиц. Международная исследовательская сеть по анализу производства говядины. Worning Papr. - 2011. - Ч. 2. - С. 1-7.

УДК:338.43:636.4(477)

Шевчук О. В.
студент
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

РОЗВИТОК СВИНАРСТВА В УКРАЇНІ

Свинарство відіграє важливу роль у формуванні продовольчої безпеки населення України, на частку споживання свинини у загальному споживчому попиті припадає понад 40 %. Трансформаційні зміни на шляху до євроінтеграційних прагнень вітчизняного аграрного сектору викликають зміни розвитку та функціонування галузі свинарства. Впровадження міжнародних стандартів виробництва та контролю якості продукції у поєднанні з підвищенням цін на оборотні ресурси та загрозливого епізоотичного стану в Україні викликають вихід з ринку дрібних товаровиробників та закріплення позицій вертикально інтегрованих підприємств з виробництва та переробки продукції свинарства, що актуалізує питання дослідження векторів розвитку галузі у сучасних умовах. Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Проблематиці розвитку свинарства в Україні як пріоритетної галузі тваринництва присвячено ряд наукових праць, проте, інтенсифікація розвитку галузі в сучасних умовах актуалізує питання фактичного стану свинарства у регіонах України за ефективністю, масштабністю, екологічністю і безпечністю виробництва. За узагальнення тенденцій та перспектив розвитку свинарства були використані методи синтезу та аналізу, метод порівняння, застосований для розробки графічної динаміки чисельності поголів'я свиней та розрахунків індикаторів продуктивності галузі. Динаміка поголів'я свиней в Україні за останні 40 років показує залежність розвитку галузі від обраного стратегічного курсу держави в умовах трансформаційних перетворень. Перехід від традиційного способу утримання до промислових технологій виробництва продукції свинарства призвів до суттєвого зниження чисельності поголів'я. Проведений аналіз статистичних даних свідчить про поступове зменшення поголів'я у сільськогосподарських підприємствах за період з 2001 по 2017 рр., в той час як кількість свиней в присадибних господарствах залишається майже незмінною з ілюстрацією поступового зменшення чисельності поголів'я.

Аналіз даних показав, що максимальний рівень чисельності поголів'я було досягнуто у 1971 р. і становив понад 21,7 млн голів. У 1991 р. свиней налічувалося близько 19,5 млн голів. Протягом наступних десяти років чисельність скоротилася до 7,6 млн голів. Динаміка поголів'я демонструє спад чисельності у 2017 р. порівняно з 2014 р. на 15,1 %. На даний показник впливає також унеможливлення збору статистичних даних фахівцями Державної служби статистики України на територіях зони проведення антитерористичної операції та тимчасово окупованої території. Нарощування обсягів виробництва у галузі свинарства досягається завдяки впровадженню у виробництво науково-обґрунтованих та енергоощадних технологій, а також модернізації обладнання на свинарських підприємствах. Сучасний стан розвитку економіки України передбачає ведення підприємницької діяльності на

засадах імплементації нормативно-правових актів до міжнародних стандартів якості та безпечності харчових продуктів, які передбачають гуманне ставлення та забезпечення комфорту тварин з метою повного розкриття їх біологічного потенціалу. Динаміка продуктивності основних свиноматок показує збільшення виходу 18 життєздатних поросят з 2012 до 2017 рр. 28,16 %. У свою чергу, це призвело до збільшення виробленої свинини на одну особу до 39,6 %. Промислові свинокомплекси відгодовують тварин з метою збільшення виходу пісного м'яса та оптимізації тривалості відгодівлі, а господарства населення мотивовані на збільшення передзабійної маси, що як правило, досягається осалюванням туші. Середня жива маса свиней, вирощених домогосподарствами за 2017 р., становила 133 кг. Загальною особливістю для промислових свинокомплексів та домогосподарств є підвищення показників ефективності виробництва, а саме – збільшення виходу життєздатних поросят від свиноматки на 28,16 %. Така тенденція забезпечила збільшення виробництва свинини на одну свиноматку до 39,6 %.

Основною причиною впливу на нарощування обсягів виробництва свинини в Україні є зростання виробничих витрат. Досягнення бажаного економічного результату можливе лише за взаємодії факторів годівлі, утримання та реалізації генетичного потенціалу тварини. Середньостатистичний приріст молодняка на відгодівлі свиней в Україні за 2017 р. становив 481 г. Середні показники приростів на високотехнологічних свинофермах за період відгодівлі становлять 650–750 г. Досягнення живої маси молодняка на рівні 100-105 кг на промислових свинокомплексах відбувається за 165-170 діб. Позитивний результат вирощування свиней на 70 % залежить від налагодженої технології виробництва та конверсії корму, яка становить 2,8-3,0 кг на 1 кг приросту. Собівартість виробництва свинини в Україні за 2017 р. становить в середньому 39-40 грн/кг, а середня реалізаційна ціна молодняка свиней на забій – становить 47 грн/кг. Стан галузі свинарства в Україні характеризується загальним скороченням поголів'я свиней за останні три роки у середньому до 15 %. Така динаміка пояснюється скороченням підприємств з низьким рівнем ветеринарного захисту виробничих потужностей, як спосіб управління ризиком занесення АЧС. Сучасний стан свинарства характеризується оптимізацією собівартості продукції за рахунок розкриття біологічного потенціалу тварин та ресурсозберігаючих технологій виробництва сивини на засадах якості та безпечності продукції харчування. Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні напрямів розвитку галузі свинарства в умовах індустріалізації з метою унеможливлення потрапляння АЧС на промислові об'єкти виробництва та переробки продукції свинарства.

УДК:636.2.034

Шикерук К. С.
студентка
Коропець Л. А.
к.с.н., доцент
Національний університет біоресурсів та природокористування України
м. Київ
Україна

МОЛОЧНЕ СКОТАРСТВО - СТРАТЕГІЧНА ГАЛУЗЬ ТВАРИННИЦТВА УКРАЇНИ

Як відомо, молочне скотарство - одна із стратегічних галузей тваринництва України, що визначає продовольчу безпеку держави, якість харчування населення та має високий експортний потенціал. На черговому засіданні колегії Мінагрополітики розглядався проект «Програми розвитку молочного скотарства України до 2015 року». Оскільки програма зачіпає інтереси багатьох представників ринку молочної продукції, в обговоренні взяли участь представники усіх галузевих віток.

Стан галузі на сьогодні. виробництво молока за останні роки знаходиться в межах 14,1 - 13,2 млн. тонн. Основні обсяги виробництва молока - 81 % зосереджені в особистих господарствах населення. З них 89,4 % (за вибірковими даними) утримують по 1-2 корови, що не дає можливості технологічно забезпечити якість молока (це молоко приймається переробними підприємствами лише II ґатунку). У загальних заготівлях переробних підприємств молоко господарств населення становись близько 65 %, а сільськогосподарських підприємств, відповідно, лише 35 %, з якого 97 % - молоко вищого та I ґатунку [1]. Сьогодні із-за низької якості молока втрачаються експортні ринки.

Потенційні можливості збільшення виробництва молока в господарствах населення повністю вичерпані. Розвиток молочної галузі в цілому стримується її недостатньою доходністю, яка зумовлена низькою купівельною спроможністю населення та посиленням диспаритету цін. Все це зумовило необхідність створення цільової програми, спрямованої на створення відповідних умов розвитку галузі.

Підтримка розвитку форм господарювання/ Стосовно крупних товаровиробників: фінансова підтримка крупнотоварних спеціалізованих підприємств з виробництва молока та м’яса - надання фінансової підтримки за рахунок пільгового кредитування та зменшення ставки відсотків комерційних банків; погашення вартості будівництва або реконструкції молочних ферм. Стосовно дрібних товаровиробників: підтримка особистих господарств з метою забезпечення їх молодняком худоби, кормами, технічним обладнанням та кредитними ресурсами; стимулювання діяльності кредитних спілок щодо короткострокового пільгового кредитування фермерських і особистих селянських господарств, в тому числі шляхом участі держави та переробних підприємств при формуванні статутного капіталу таких спілок[4].Стимулювання валових показників та беззбиткового виробництва тваринницької продукції: пріоритетне спрямування коштів державної підтримки на прискорене нарощування поголів'я корів і підвищення їх продуктивності та стимулювання конкурентоспроможності господарств; стимулювання придбання

поголів'я племінної худоби насамперед у вітчизняних племінних господарствах; стимулювання закупівлі ремонтного молодняку телиць в особистих селянських господарствах для розширення основного стада сільськогосподарських підприємств. [5].

Враховуючи стан галузі, позитивний досвід країн із розвиненою ринковою економікою, які є членами СОТ, становлення і розвиток ринку молока в Україні мають здійснюватися за напрямами: формування системи взаємо узгоджених і дієвих економічних і нормативно правових засобів управління ринковими відносинами в молочному підкомплексі з основною метою – забезпечення продовольчої безпеки і досягнення стабільного рівня виробництва. Заходи державної підтримки і регулювання мають здійснюватися згідно визначених принципів і пріоритетів розвитку галузі.

Список використаних джерел:

1. АТУ «Аналітика» Молочне скотарство – стратегічна галузь тваринництва України - Режим доступу:https://a7d.com.ua/analtika/499molochne_skotarstvo__strategchna_galuz_tvarinnictva_ukrani.html
2. Державний реєстр суб′єктів племінноїсправи у тваринництві том II [Електронний ресурс]. Міністерство аграрної політики та продовольства України : [Офіційний веб-портал]. - Режим доступу: http://minagro.gov.ua/node/25487
3. Загальнодержавна програма селекції у тваринництві на період до 2010 року. Закон України від 19.02.2004 р. - № 1517-IV.
4. Напрямки підтримки сільського господарства потребують докорінного реформування [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua.
5. Лузан Ю.Я. Розвиток державної підтримки аграрного сектору України в умовах членства в СОТ. Облік і фінанси АПК. - 2008. - № 3. - С. 6.

УДК:351:636

Щур Н. Р.
студентка
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА

Тваринництво – це комплекс взаємопов'язаних галузей сільського господарства. Воно забезпечує населення найбільш цінними продуктами харчування (м'ясо, молоко, яйця), промисловість - сировиною (шкіри, хутро, вовна, пух, перо), а рослинництво - органічними добривами. Тваринництво охоплює ряд підгалузей. основними з яких є скотарство, свинарство, вівчарство, птахівництво. Крім того, виділяються ще і менш значні і дуже вузькі галузі: кролівництво, рибництво, шовківництво, звірівництво, бджільництво. Різні галузі і підгалузі виконують свої специфічні функції в задоволенні потреб населення, в продуктах харчування, у

предметах першої необхідності (одязі і взутті), в забезпеченні промисловості сировиною.

Департамент тваринництва є самостійним структурним підрозділом Міністерства аграрної політики та продовольства України.Основні завдання Департаменту: участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері тваринництва та здійсненні заходів щодо забезпечення продовольчої безпеки держави; участь у формуванні державної політики у сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, селекції у тваринництві; розроблення і координація виконання загальнодержавних та галузевих програм розвитку тваринництва; здійснення науково-технічної і технологічної політики у тваринництві; розробка проектів законодавчих і нормативно-правових актів, участь у розробці технічних регламентів, стандартів, норм і нормативів, що стосуються тваринництва.

Спеціальна бюджетна дотація за молодняк надається на безповоротній основі фізичним особам за утримання ідентифікованого та зареєстрованого в установленому порядку молодняка великої рогатої худоби до 13-місячного віку, який народився у господарствах фізичних осіб.

Дотація за молодняк надається за кожні чотири місяці його утримання наростаючим підсумком з урахуванням віку молодняка у розмірі:

у період утримання молодняка віком від 1 до 5 місяців — 300 гривень за голову;

у період утримання молодняка віком від 5 до 9 місяців — 700 гривень за голову;

у період утримання молодняка віком від 9 до 13 місяців — 1 500 гривень за голову.

Загальний обсяг дотації за молодняк не може перевищувати 2500 гривень із розрахунку на одну голову молодняка. Для отримання дотації за молодняк фізичні особи подають за місцезнаходженням господарства до відповідної сільської, селищної, міської ради або ради об’єднаної територіальної громади копії таких документів:паспортів великої рогатої худоби, виданих у встановленому порядку; паспорта громадянина України; довідки або договору про відкриття рахунка в банку; документа, що засвідчує реєстрацію у Державному реєстрі фізичних осіб — платників податків.

Зазначені документи приймаються протягом бюджетного року до 1 травня, до 1 вересня і до 1 грудня поточного року в порядку черговості їх надходження, про що робиться запис у журналі обліку фізичних осіб — власників тварин, форму якого встановлює Мінагрополітики.

Законом України «Про Державний бюджет України на 2019 р.» (зі змінами) Мінагрополітики передбачені видатки в обсязі 12 341 643,0 тис грн, з них за програмами підтримки розвитку АПК – 5 909,0 млн. грн, в тому числі:

«Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів» – 127,2 млн грн;

«Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств» – 800,0 млн грн;

«Надання кредитів фермерським господарствам» – 200,0 млн грн;

«Державна підтримка галузі тваринництва» – 3 500,0 млн грн**;**

«Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників» – 881,8 млн гривень

Станом на 15.02.2019 Мінагрополітики згідно помісячного розпису асигнувань загального фонду Державного бюджету України спрямовано 859 398,2 тис гривень.

Часткове відшкодування вартості племінних тварин, сперми та ембріонів здійснюється на безповоротній основі суб’єктам господарювання, які є юридичними особами, за закуплені ними племінні (генетичні) ресурси у період з 1 жовтня

попереднього року до 30 вересня поточного року у розмірі до 50% вартості (без податку на додану вартість), але не більш як:

- за закуплені в Україні племінні телиці, нетелі, корови молочного, молочно-м'ясного і м'ясного напряму продуктивності вітчизняного походження із племінних заводів та племінних репродукторів або за ввезені у режимі імпорту - 24000 грн за одну голову;
- за закуплені в Україні племінні свинки та кнурці з племінних заводів та племінних репродукторів або ввезені у режимі імпорту - 5000 грн за одну голову;
- за закуплені в Україні племінні вівцематки, барани, ярки з племінних заводів та племінних репродукторів або за ввезені в режимі імпорту - 4000 грн за одну голову;
- за закуплену в Україні ідентифіковану сперму бугаїв вітчизняного походження або за ввезену в режимі імпорту, за умови внесення плідників до Каталогу бугаїв молочних, молочно-м'ясних порід/ Каталогу бугаїв м'ясних порід і типів з визначеною племінною цінністю - 100 грн за одну дозу у розрахунку не більше трьох на одну голову власного маточного поголів'я;
- за ембріони великої рогатої худоби - 500 грн за одну штуку.

З метою зупинення негативних тенденцій у тваринництві та формування умов для відновлення зростання у галузі необхідно здійснити низку заходів, основними з яких є наступні: створити умови для розширення інтеграційних і технологічних зв'язків між сільгосптоваровиробниками та підприємствами харчової промисловості для становлення комплексів, які об'єднають у єдиному технологічному ланцюгу виробництво зерна, комбікормів, вирощування свиней, ВРХ та переробку сировини у продукти харчування високого ступеня готовності;

- сприяти застосуванню комплексної механізації, автоматизації та комп'ютеризації виробничих процесів при вирощуванні й відгодівлі худоби, поліпшенню структури раціонів годівлі худоби, зокрема збільшенню у ній повноцінних комбінованих кормів, сіна, сінажу та коренеплодів

– у спосіб всебічного інформування сільгосптоваровиробників про сучасні досягнення науки і техніки, організації виставок, ярмарок та презентацій, спрямованих на оволодіння ними новими знаннями;

- запровадити механізми підтримки розвитку сімейних ферм, що спеціалізуватимуться передусім на виробництві м'ясо-молочної продукції.

УДК:005:631.1:639.31./38

Якуніна В. О.
студентка
Богач Л. В.
к.е.н., ст.викладач
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ІНТЕГРОВАНЕ УПРАВЛІННЯ ВОДНИМИ РЕСУРСАМИ

Використання водних ресурсів - невід'ємна складова природокористування, яка є найбільш економічно та соціально зорієнтованою формою зв'язку людини з довкіллям, оскільки життя та жодна сфера господарської діяльності людини неможливі без використання води. Протягом другої половини минулого століття і на початку нинішнього кількість невирішених проблем, пов'язаних з водними ресурсами, постійно зростає. Серед сучасних викликів людству найгострішим є дисбаланс між водокористуванням і наявними водними ресурсами.

Сучасна національна екологічна політика України у галузі використання водних ресурсів спрямована на впровадження принципів Європейської Рамкової Водної Директиви 2000/60/ЕС (ЄРВД) щодо забезпечення сталого природокористування – європейської моделі управління водними ресурсами [1, 2]. Метою ЄРВД є захист і поліпшення стану водних ресурсів та сприяння сталому і збалансованому їх використанню. Вона встановлює основні положення для досягнення країнами ЄС доброго стану поверхневих, підземних, перехідних і прибережних вод у межах кожного річкового басейну [3]. Одним із головних принципів нової ефективної системи управління водними ресурсами, викладених у Директиві 2000/60/ЕС, є інтегрована басейнова модель управління ними, що передбачає спільні дії усіх держав, які знаходяться у басейнах річок, а головним документом для управління водними ресурсами виступає План управління річковим басейном [4]. Наразі в Україні впроваджується система інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом. Відповідно до «Водної стратегії України » основними стратегічними завданнями вдосконалення системи управління у сфері використання та охорони водних ресурсів є перехід до інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом та розроблення басейнових і територіальних планів інтегрованого управління водними ресурсами в цілому та річковими басейнами зокрема.

Багатоаспектні наукові дослідження, присвячені питанню інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом, обґрунтовують доцільність його впровадження в нашій країні. Значну увагу цій тематиці приділили вчені Інституту водних проблем і меліорації НААН, Інституту економіки природокористування та сталого розвиту НАУ, фахівці Державного агентства водних ресурсів України, зокрема М. І. Ромащенко та багато інших. Досвід багатьох країн свідчить, що басейновий принцип є найбільш ефективним підходом до управління водними ресурсами. Басейновий принцип - це сучасний підхід до управління водними ресурсами, за якого як основна одиниця управління, виступає річковий басейн, який є системою із усталеними екологічними, соціальними та економічними зв'язками. У цьому випадку басейн річки виступає як індикатор стану

довкілля, тобто екологічного стану, який зумовлюється як природними чинниками, так і рівнем антропогенного навантаження. Зміст басейнового управління полягає в тому, що на загальнодержавному рівні стратегічні цілі та водну політику країни визначатиме Національна Рада з водних проблем, виконавчим органом якої може бути державний орган управління водним господарством, який за дорученням Ради розроблятиме законодавчо-правову і нормативно-методичну базу. Аналізуючи світовий досвід басейнового управління водними ресурсами, можна виділити основні його моделі: англійська модель повної приватизації; французька модель приватизації через делегацію повноважень, що характеризується надто низьким рівнем зобов'язань приватних операторів перед державним сектором; німецька модель часткової приватизації зі створенням наглядової ради. Згідно загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 р. вирішити проблему щодо збалансованого розвитку водогосподарського комплексу, збереження і відтворення водних ресурсів можливо шляхом впровадження системи інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом, розроблення та виконання планів управління басейнами річок, застосування економічної моделі цільового фінансування заходів у басейнах річок, утворення басейнових рад річок, а також підвищення ролі існуючих та утворення нових басейнових управлінь водних ресурсів.

Отже, подальший розвиток управління водними ресурсами за басейновим принципом зводиться до інтегрованого управління водними ресурсами. Інтегроване управління водними ресурсами – це, процес, що сприяє скоординованому розвитку та управлінню водними, земельними і пов'язаними з ними ресурсами, для підвищення результативності економічного та соціального добробуту на основі справедливості без компромісу для сталого розвитку екосистем. Даний принцип формує комплексний підхід до досягнення консенсусу і компромісів між конкурентними потребами у водних ресурсах різних секторів суспільства і зацікавлених груп на всіх рівнях, а також досягнення рівності й справедливості у користуванні водними ресурсами різних країн. Тобто, інтегрований підхід до управління водними ресурсами – це система управління водними ресурсами, що гарантує екологічну безпеку і доступність води для населення та природних об'єктів, яка базується на врахуванні усіх джерел води, балансі галузевих інтересів й усіх рівнів водокористування, широкому залученні всіх водокористувачів, раціональному використанні водних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Директива 2000/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради "Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики" від 23 жовтня 2000 року. Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_962
2. Національна екологічна політика України: оцінка і стратегія розвитку. К.: BAITE, 2007. URL: http://myfiles.at.ua/_ld/0/28.pdf
3. Якість води та управління водними ресурсами: короткий опис Директив ЄС та графіку їх реалізації. К.: Європейський Союз, 2014. URL: http://buvrtysa.gov.ua/newsite/download/Water_brochure.pdf
4. Климчик О. М., Багмет А. П. Аспекти реалізації водної політики ЄС в регіоні. Всеукр. наук.-практ. конф. «Сталий розвиток країни в рамках Європейської інтеграції». Житомир: ЖДТУ, 2016. С. 61.

УДК 330.341.46:330.342

Слєпченко П. П.
студент
Богач Л. В.
к.е.н., старший викладач
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Процес глобалізації світової економіки вводить нові закономірності і змінює рівні відповідальності за місцевий розвиток. Глобалізація світової економіки призводить до посилення ролі громад в економічному розвитку локальних територій та країни. Наше суспільство вже усвідомлює, що розвиток України залежить від можливості та зацікавленості громад займатися місцевим розвитком. Завершення процесів децентралізації та реформ самоврядування, практична реалізація принципу повсюдності місцевого самоврядування покладе на лідерів громад інший рівень відповідальності за розвиток. Територіальні громади мають перетворитись із об'єкта управління на суб'єкт управління і самостійно забезпечувати свою спроможність. Територіальні громади нестимуть відповідальність за планування свого розвитку, за економічне майбутнє та добробут.

Дослідженню проблем стратегічного управління розвитком територій, присвячені наукові праці вітчизняних науковців, серед яких Мінцберг Г., Гордієнко П., Ансофф І., Берданова О., Вакуленко В., Тертичка В. та багатьох інших. Проте стрімке створення ОТГ в Україні та їх подальший розвиток потребує розробки стратегічних планів. Стратегічне планування розвитку територіальних громад – це системна технологія підготовки, обґрунтування та ухвалення найважливіших рішень щодо місцевого та економічного розвитку громади, визначення бажаного спільного бачення майбутнього громади, стану території та способів його досягнення, що базується на соціально-економічному аналізі зовнішнього та внутрішнього потенціалу і полягає у формуванні узгоджених реалістичних цілей, завдань, дій, на реалізацію яких концентруються ресурси та зусилля [3]. Мета розробки будь-якого стратегічного плану розвитку новоутвореної територіальної громади полягає у вирішенні спільних проблем та реалізації завдань щодо економічного зростання, підвищення якості життя в громаді всіх сіл, які увійшли до складу новоутвореної територіальної громади через розвиток інфраструктури. Для його розробки доречно пройти такі етапи [1,2]:

1. Організаційно-методичне забезпечення розробки стратегічного плану сталого розвитку. Цей етап найбільш відповідальний, оскільки важливо закласти необхідні передумови для успішної розробки стратегічного планування. Він включає до себе ініціювання процесу розроблення Стратегічного плану, аналіз та залучення зацікавлених осіб, формування Робочої групи зі стратегічного планування.

2. Проведення аналізу соціально-економічних показників розвитку громади. В рамках цього етапу відбувається збір інформації про стан громади та її соціально-економічний аналіз; підготовка Профілю громади; проведення опитування представників громади і бізнесу та аналіз його результатів. Для того, аби підготувати стратегію розвитку об'єднаної територіальної громади потрібно зібрати досить багато

різноманітної інформації. Тому збір даних є першим кроком для проведення соціально-економічного аналізу. Він включає в себе характеристику ресурсної бази об'єднаної територіальної громади всіх громад, які увійшли до складу новоствореної об'єднаної громади та охоплює всі важливі показники життєдіяльності громад.

3. Визначення місії, бачення, стратегічних напрямків. Наступним етапом розроблення Стратегічного плану є формулювання бачення майбутнього розвитку регіону та місії. Формулювання спільного стратегічного бачення майбутнього – ключовий аспект стратегії. Місія міста – це причина його появи, основне його призначення, унікальні особливості та конкурентні переваги (ресурси), місце в економічній системі регіону (держави, світу). Стратегічне Бачення – це уявлення громадян та опис про те, якою об'єднана територіальна громада має виглядати в майбутньому через 10 років. Стратегічне бачення показує мету та форми розвитку, сформульовані в лаконічній формі. Стратегічне бачення має бути реалістичним, специфічним, достатньо амбітним та бажаним для територіальної громади. Стратегічні напрямки вказують основні шляхи розвитку, які випливають із стратегічного Бачення та мати спрямованість на компоненті сталого розвитку: економічні, соціальні, екологічні.

4. На операційному етапі потрібно відповісти на запитання, яким чином буде відбуватися досягнення стратегічних цілей (операційні цілі) та що потрібно для цього зробити (завдання – проекти). Інакше кажучи, потрібно перейти від загального до конкретного, тобто, розкрити зміст стратегічних цілей у операційних цілях, та зміст операційних цілей у завданнях. Після того як стратегічні й оперативні цілі встановлено, Робочі підгрупи узгоджують конкретні заходи, які мають бути вжиті для досягнення стратегічних та оперативних цілей. Завдання передбачають визначення відповідальних за їх виконання, встановлення термінів виконання та визначення необхідних ресурсів. План дій розробляється по кожному стратегічному напрямку і представляє собою «дерево цілей». Він формується виходячи з принципу «від загального до конкретного» та має високий рівень деталізації. До Стратегічного плану включаються оперативні цілі – проекти, які націлено на об'єднання зусиль влади, громади та бізнесу, а також ефективне використання ресурсів з метою вирішення проблем місцевого економічного розвитку. До кожного проекту розробляються проектні листки.

5. Громадське обговорення та ухвалення стратегічного плану. Після розробки Стратегічного плану робоча група зі стратегічного планування ініціює проведення громадських слухань (або використовуються інші форми громадського обговорення, ефективні для територіальної громади). Для ОТГ дуже важлива організація проведення громадських слухань у кожній громаді, яка увійшла до складу новоствореної об'єднаної громади. Після проведення громадських обговорень, допрацьова ний проект Стратегічного плану подається на розгляд селищної раді об'єднаної для прийняття відповідного рішення.

6. Моніторинг. На даному етапі необхідно створити систему моніторингу впровадження Стратегічного плану. Для проведення моніторингу виконання плану важливо визначити таки компоненти: індикатори моніторингу; організація процесу моніторингу (визначення виконавців моніторингу, періодичність, методика проведення); порівняльний аналіз планових та фактичних показників, визначення змін.

Отже, планування власного розвитку дозволяє територіальній громаді краще усвідомити його цілі, зрозуміти власні конкурентні переваги, а також небезпеки та

загрози, які можуть на неї очікувати, сприяє ефективному та економному використанню власних та зовнішніх ресурсів (фінансові, інфраструктурні, людські), впровадженню контролю за їх використанням, і, головне, – дає можливість відійти від способу «управління» методом «засипання ям». Тому місцеві влади повинні розуміти особливості сучасного розвитку, володіти необхідними знаннями, інформацією, навичками та досвідом, щоб забезпечити більшу конкурентоспроможність своїх громад.

Список використаних джерел:

1. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування. Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко. Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с

2. Стратегічне планування. Навчальний посібник. О. Берданова, В. Вакуленко, В. Тертичка. - Л.: ЗУКЦ, 2014. - 138 с.

3. Стратегії розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості : зб. матеріалів «круглого столу». за ред. С. О. Білої. – К.: НІСД, 2015. - 88 с

УДК 338.012

Пруська О. О.
студентка
Наконечна К. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

РИНОК МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Молочна галузь є однією з провідних галузей аграрного сектору не лише в Україні, а й у світі. Але останнім часом ми можемо лише спостерігати, як ринок молочної продукції в нашій державі перебував і продовжує перебувати у тяжкому стані. Це можна пояснити декількома факторами: слабка державна підтримка і законодавча база в аграрному секторі, різкі зміни світових цін на молоко, що при низькій купівельній спроможності українців впливає на якість і рівень виробництва всередині країни, скорочення поголів'я ВРХ, зосередженість виробництва аграрної продукції у великих холдингах та агрокомплексах, низький рівень техніко-технологічної бази, який призводить до неякісного процесу виробництва тощо. [1, ст. 134]

Незважаючи на різні ступені складності розвитку молочної галузі, вона, все ж таки, не позбавлена позитивних моментів. Гарною характерною рисою даного виду виробництва в Україні є те, що вітчизняні молочники в повній мірі задовольняють потребу українських споживачів, а, отже, у нас є непоганий потенціал для здійснення зовнішньоекономічної діяльності у цій сфері.

Тут найбільшою проблемою буде не кількість продукції, яка експортується з України, а її якість та відповідність міжнародним стандартам. Великою проблемою були і залишаються методи отримання молока та його подальшої переробки. Адже

для зовнішніх ринків класифікація сортів молока не припустима, як у нас, і те, що вважається за “екстра-сорт” в Україні, закордоном використовується всюди при виготовленні молочної продукції. Молоко, яке проходить обробку на українських підприємствах, поступає туди від приватних фермерів, які, у свою чергу, видобувають рідину ручною працею. До чого це може призвести?

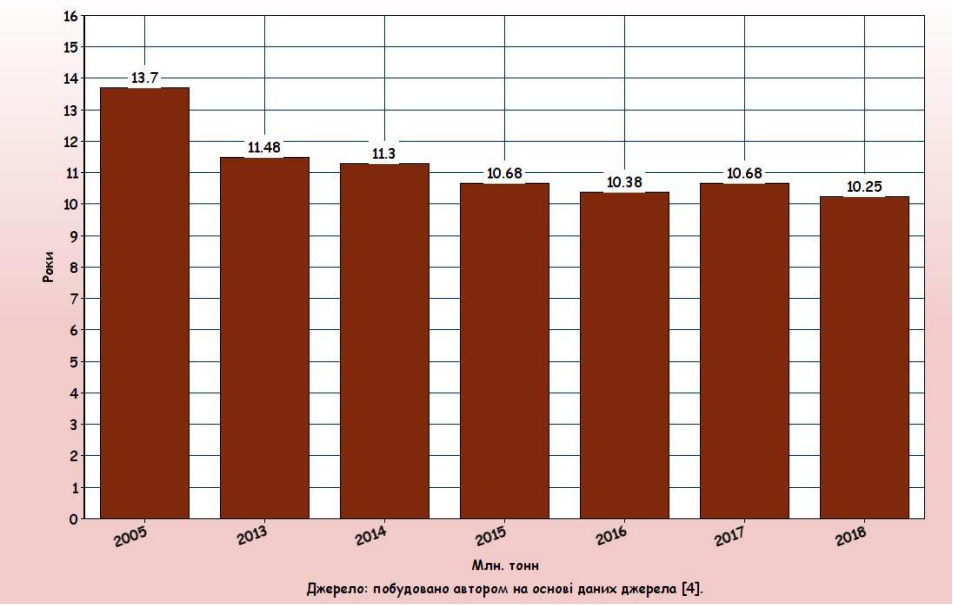

Рис. 1 Обсяги виробництва молока за 2005, 2013-2018 рр.

До потрапляння у молоко шкідливих мікроелементів, що можуть бути небезпечними для здоров’я людей. Такий метод збирання молока не є дозволеним, наприклад, у ЄС - найголовнішому імпортеру агропродукції з України на даний момент. Більше того, за обсягами виробництва в Україні саме молоко нижчої категорії переважає над екстра-сортом та молоком першої категорії.

Найвищий клас рівня “екстра”, який є таким необхідним для експорту, займає позицію лише у декілька відсотків. Тому саме з найменш якісної сировини, зазвичай, наразі в Україні виготовляють молочну продукцію [2].

У цьому випадку, важливим є підтримання змін у ДСТУ 3662:2018 «Молоко-сировина коров’яче. Технічні умови», який увійшов у дію з 1 січня 2019 року. Даний стандарт містить характеристики та технічні умови для здійснення закупівлі та приймання молока коров’ячого. Таке рішення передбачено у наказі Державного підприємства «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» (ДП «УкрНДНЦ») від 27.06.2018 №188 «Про прийняття та скасування національного нормативного документа; про внесення зміни до наказу від 18 грудня 2017 р. № 420». Таким чином, був відмінений попередній стандарт ДСТУ 3662-97 «Молоко коров’яче незбиране. Вимоги при закупівлі». Новий вказує на те, що з часом розподіл молока на категорії буде відмінений, а купівля сировини у фермерів відійде до заборони. Отже, тепер буде за необхідне виробництво найвищих сортів молока, з яких в подальшому буде вироблятися відповідна продукція. [3]

Але як це може обернутися для простого сільського населення, котре все життя видобувало молоко ручною працею і не має можливості робити це по-іншому? Відповідь така: з 1 січня 2019 року змінюються вимоги до якості молока екстра,

вищого та першого ґатунків, а вимоги ж до молока другого ґатунку залишаються незмінними. Селяни й усі ті, хто виробляє молоко другого ґатунку, зможуть спокійно його здавати на підприємства ще до 1 січня 2020 року.

І тому для українського керівництва найважливішим завданням у цій сфері є будівництво такої інфраструктури в країні, яка б відповідала усім стандартам якісного видобування та переробки молока, а також всебічна підтримка приватних фермерів та їх стимулювання до об'єднання у кооперативи, що повинно полегшити збір сировини та її переміщення на підприємства для подальшої переробки.

Держава має створювати передумови та регламентувати правила ведення бізнесу, ініціювати обґрунтування цілісної стратегії розвитку галузі. Для цього у неї залишилося вже менше року часу. [1, ст. 136, 3]

Щодо виробників, переробників, постачальників та посередників, то головним завданням для них є набуття того рівня професіоналізму, відповідальності та чесності, які посприятимуть виробництву та доставці молочної продукції такої якості, яка б була на одному щаблі з закордонними виробниками, що, у свою чергу, покращить вітчизняні позиції на зовнішніх ринках. [1, ст. 136]

Список використаних джерел:

1. Керанчук Т.Л. Молочна галузь України: перспективи і проблеми розвитку. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. Вип. 3 (08). С. 133-136.
2. Аналітика ринку молока. Режим доступу: http://milkua.info/uk/post/section/analysis-of-the-milk-market
3. Агрополіт. Що буде з домашнім молоком та м'ясом із 1 січня 2019 року? Режим доступу: https://agropolit.com/spetsproekty/526-scho-bude-z-domashnim-molokom-ta-myasom-iz-1-sichnya-2019-roku
4. Тивончук С.В. Розвиток ринку виробництва молока в Україні в контексті євро інтеграційних процесів. Економіка АПК. 2017. Вип. 4. С. 25-28.

УДК [339.13:633.1] (477)

Судик С. В.
студентка
Наконечна К. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

РИНОК ЗЕРНА В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ: ЙОГО СУЧАСНИЙ СТАН ТА РОЗВИТОК

Родючі землі України сприяють вирощуванню зернових культур і дозволяють отримувати високоякісне продовольче зерно в обсягах, достатніх для забезпечення внутрішніх потреб країни і формування експортного потенціалу. Зернове господарство України є значущою і ефективною галуззю народного господарства. Зерно і всі продукти що з нього виробляються - становлять основу продовольчої

безпеки держави. Урожай зернових в Україні 2018 року перевищив історичний максимум 2016 р., було зібрано 66,4 млн тонн. Тому дослідження питань розвитку ринку зерна є актуальними.

Вивченням формування ринку зерна займались такі вітчизняні вчені економісти як : В. Андрійчук, В. Бойко, П. Гайдуцький, М. Калінчик, С. Кваша, Ю. Коваленко, М. Лобас, М. Малік, П. Саблук, Л. Худолій, Г. Черевко, О. Шпичак та ін. Зернове господарство є особливою галуззю агропромислового комплексу, що визначає в сучасних умовах рівень розвитку всього аграрного сектора економіки України. Серед базової сільськогосподарської продукції, яка гарантує продовольчу безпеку країни, зерно займає особливе місце. Це зумовлено винятково важливим його значенням безпосередньо для виготовлення висококалорійних продуктів харчування і насамперед хліба [1].

Таблиця 1

Динаміка виробництва зерна в Україні

Рік	Виробництво зерна, млн. т.	Посівні площі, млн. т.
2014	63,9	14,8
2015	60,1	14,7
2016	66,1	14,4
2017	61,9	14,6
2018	66,4	14,3

Джерело*: Державна служба статистики України

Виробництво пшениці у 2017/2018 МР склало 26,1 млн. тонн, попри зменшення площі посівів до 6080 тис. га, урожайність становила – 4,3 т/га. Виробництво ячменю в Україні у 2017/2018 МР склало 8,52 млн. тонн, площа посівів зменшилась до 2441 тис. га, урожайність становила – 3,4 т/га. Валове виробництво кукурудзи у 2017/2018 МР склало 24,11 млн. тонн, проте, площа посівів зросла до 4465 тис. га, урожайність при цьому становила 5,4 т/га.

Можна сказати, що зернові культури займають основні позиції серед сільськогосподарських культур завдяки їх урожайності, відносно низькій собівартості та високому рівні рентабельності.

Наша країна займає 10% посівних площ у світі. Сільськогосподарську продукцію можна вирощувати в усіх регіонах України. За 20 останніх років річний обсяг українського зернового експорту зріс з 1 млн до 45 млн т. Очікується, що через три роки Україна експортуватиме близько 70 млн т зернових і олійних на рік [2].

Зараз на наш зерновий комплекс впливають глобальні кліматичні процеси та викликані ними зміни ринкової кон’юнктури. У нашій країні створено розвинену інфраструктуру зернового ринку. В Україні відстань між зерновими елеваторами не перевищує 30 км, що, звичайно, має стимулювати агровиробників. Елеваторів в Україні - від 800 до 1100, вцілому вони розраховані на зберігання 40 млн т зерна.

В Україні зернове господарство вже дуже давно є провідною галуззю розвитку аграрної сфери, джерелом поліпшення матеріального добробуту народу. В останні роки український зерновий ринок демонструє позитивну динаміку. Україна за

відповідних економічних умов спроможна забезпечити себе необхідною кількістю зерна та забезпечити експорт на світовий ринок.

Список використаних джерел:

1. Скидан О. В. Інституційні засади формування аграрної політики України : монографія / О. В. Скидан. – Житомир : Вид-во „Полісся”, 2010. – 576с.

2. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/12816-zernovyi-eksport-zrostaie-shcho-dali.html.

3. Оліфіренко А. І., Наконечна К. В. Експорт зернових: аналіз результатів 2017/2018 маркетингового року та перспективи у 2018/2019. Конкурентоспроможність аграрного сектору в умовах функціонування зони вільної торгівлі з ЄС: збірник тез 4-ї секції 72-ї науково-практичної студентської конференції «Концептуальні засади збалансованого розвитку аграрного сектору економіки України». – К.: НУБіП України, 2018. – 229 с.

4. Вдовенко Н.М., Наконечна К.В. Особливості структурних змін в економіці України. 2018.-Економіка АПК. №9 (287). ст.56-62.

УДК 438.439.5(477)

Федів І. В.
студентка
Наконечна К. В.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПШЕНИЦІ В УКРАЇНІ

Стратегічний характер і масштаби розвитку вітчизняної зернової галузі доповнюються досить вагомими її міжгалузевими зв’язками з іншими секторами національного господарства, що справляє істотний вплив на загальний стан усієї економіки країни. Український аграрний ринок годує не лише 44-мільйонну Україну, але ще й 190 країн світу, при цьому залишається тенденція до зростання обсягів виробництва. Наша держава має потужний потенціал задля зростання виробництва, а на світових ринках є динамічно зростаючий попит. І з кожним роком ми нарощуємо обсяги експортних поставок пшениці. При цьому внутрішні потреби зерна будуть залишатися задоволені повністю.[1]

Основне вирощування цієї культури зосереджено в центральних регіонах України. Так, найбільші посівні площі пшениці були зосереджені в Запорізькій (623 тис. га), Одеській (591), Дніпропетровській (493), Харківській (480) і Херсонській (471 тис. га) областях. Загалом у сезоні, що завершився, збір пшениці 26,4 млн. тонн із площі 6,4 млн. гектарів за середньої врожайності 41,4 ц/га (проти 42,1 ц/га минулого сезону).

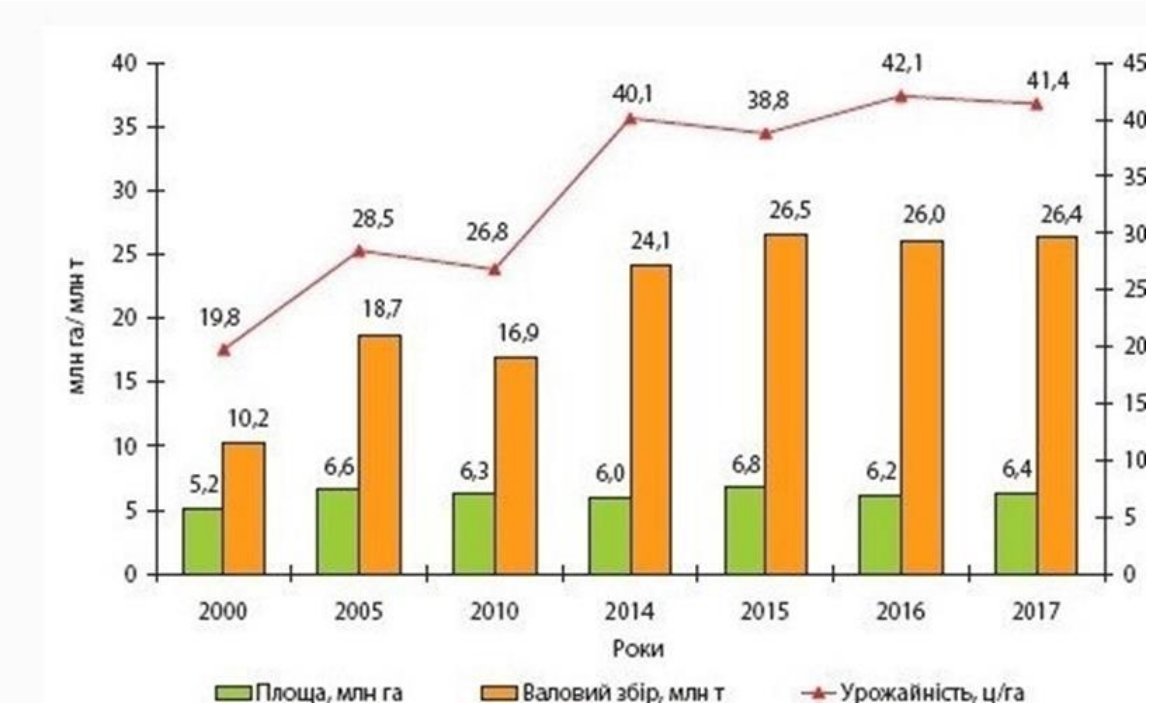

Рис 1 Динаміка вирощування пшениці в Україні

Джерело: [2]

Світовий ринок зерна залишається одним із найбільш важливих стратегічних напрямів експорту вітчизняної аграрної продукції. Будь-які тенденції і тренди цього ринку мають безпосередній вплив і на стан розвитку аграрного експорту України, а також відображуються на ціновій ситуації, що в загальному підсумку має довгострокові наслідки для усієї зернової галузі.

Україна має унікальні умови для виробництва пшениці, оскільки саме зерновий сектор є основою для більшості галузей агропромислового комплексу та істотно впливає на добробут сільського населення. Виробництво пшениці має вирішальне значення для розвитку всіх галузей сільського господарства, є сировиною для переробної промисловості, важливим експортним товаром, який може забезпечити значні надходження валютних коштів. Місце України на світовому ринку пшениці залежить від внутрішнього виробництва та кон'юнктури світового ринку

У структурі світового експорту пшениці в 2017/2018 М/Р займає 5 місце. Основними світовими експортерами пшениці у світі є Росія (32,5 млн.т.), ЄС (28,5 млн.т), Канада (21,0 млн.т.), Австралія (20,0 млн. т.), Україна (16,5 млн.т.), Аргентина (12,0 млн.т.), Казахстан (7,5 млн.т.), Туреччина (6,5 млн.т.), Мексика (1,4 млн.т), та Сербія (1,1 млн.т).

Збільшити виробництво пшениці в Україні можна за рахунок підвищення економічної ефективності виробництва пшениці за рахунок сортозаміни. Для вирощування культури потрібно використовувати передусім сорти, які різняться високою потенційною врожайністю, хорошою реакцією на добрива і зміни агротехніки, комплексною стійкістю до шкідливих чинників (перезимівля, посуха, вилягання, хвороби тощо), що дають сильне або середнє за якістю зерно. У зв'язку з цим основні дослідження біотехнологів спрямовані на створення поліпшених і принципово нових генотипів із одиничною, груповою або комплексною стійкістю до біотичних чи абіотичних стресових чинників довкілля за збереження й підвищення їх продуктивності та якості. [3] Ще одним напрямом покращення виробництва пшениці є удосконалення логістики. Вартість і швидкість логістики експорту зернових з

України на світові ринки. Вже сьогодні через невідповідність логістичних маршрутів сучасним вимогам аграрного експорту витрати на логістику зерна від виробника в Україні до портів на Чорному морі є приблизно на 40% вищими, ніж вартість схожих витрат у Франції чи Німеччині, та на 30% - ніж у США.

Україна має на кого рівнятися, адже частка продажів за кордон продуктів переробки нині становить лише 8%, тоді як у світі – 38. Експорт пшениці у 2017 р. становив — 16,4 млн. т. Водночас експорт борошна пшеничного становив майже 404 тис. т на суму 88,8 млн. дол. США.

Список використаних джерел:

1. Кучеренко В. Р. Аналіз ринкової кон'юнктури : [Навчальний посібник]/ В. Р. Кучеренко, Р. В. Грінченко В. А. Карпов. – Одеса : ОНЕУ, 2014. – с. 245
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/.
3. Вплив строків сівби і зимових температур на виживання та врожайність озимої пшениці / М.А. Литвиненко, С.П. Лифенко, В.В. Друзьяк, В.Г. Друзьяк // Вісник аграрної науки. – 2004. – № 5. – С. 27 – 31.
4. Вдовенко Н.М., Наконечна К.В. Особливості структурних змін в економіці України. – К.: Економіка АПК. – #9. – 2018. – ст.56-62.
5. Оліфіренко А. І., Наконечна К. В. Експорт зернових: аналіз результатів 2017/2018 маркетингового року та перспективи у 2018/2019. Конкурентоспроможність аграрного сектору в умовах функціонування зони вільної торгівлі з ЄС: збірник тез 4-ї секції 72-ї науково-практичної студентської конференції «Концептуальні засади збалансованого розвитку аграрного сектору економіки України». – К.: НУБіП України, 2018.

УДК 338.433

Лук'янко К. І.
студентка
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РИНКУ ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА В УРАЇНІ

Сучасний стан вітчизняного птахівництва характерезується подальшим розвитком ринкових відносин, зростаючою проблемою в освоєнні науково-технічного прогресу та підвищенні ефективності виробництва виробництва, в поглибленні міжрегіональних зв'язків. Із розвитком зовнішньоекономічних відносин українське птахівництво все більше стає складовою частиною світового птахівництва, зазнає впливу таких самих тенденцій та закономірностей розвитку, методів і прийомів ведення галузі.

Ринок продукції птахівництва в Україні відіграє досить важливу роль. Птахівництво – одна з найбільш скоростиглих галузей тваринництва, що характеризується швидкими темпами відтворення поголів'я, найменшими витратами матеріальних засобів і затратами людської праці на одиницю виробленої продукції. Птиця вирізняються вищими продуктивністю й високою відтворювальною здатністю, інтенсивним ростом, здатності до найвищої конверсії корму за її пристосованості до промислових вмов утримання. Також дана галузь максимально забезпечує населення, дієтичними продуктами харчування.[2]

Яйця містять усі необхідні необхідні людині поживні та біологічно активні речовини, більше 20-ти мінеральних речовин, вітаміни. Поживність одного курячого яйця становить 75кал. М'ясо птиці також має високі поживні та дієтичні властивості. В білому м'ясі бройлерів міститься понад 20% повноцінних білків, 1-2% жиру.

Галузь птахівництва в Україні розвивається дуже швидкими темпами. За оцінками державної служби статистики України протягом 2000-2012 років поголів'я птиці зростало на 90,4 млн гол., або в 1,7 раза. Збільшення поголів'я птиці відбувалося за рахунок укрупнення існуючих та побудованих нових птахофабрик . Кількість птиці в населення впродовж досліджуваного періоду зменшилася на 2,2 млн гол., тоді як у сільськогосподарських підприємствах кількість поголів'я зросла на 92,6 млн гол.[3]

Сучасні підприємства-виробники, які працюють у галузі птахівництва, розвиваються дуже швидко. В основі розвитку галузі лежить не тільки нарощування виробничих можливостей, але й запровадження міжнародних стандартів якості та безпечності продукції.

У разі переходу на промисловий рівень виробництва продукції галузі стає якіснішою та конкурентоспроможною як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Про це свідчать дані Союзу птахівників України. Нині вона постачає свою продукцію в 23 країни світу, в тому числі азіатські, африканські, а також США. Також ЄС дав дозвіл на експорт продукції птахівництва з України. Враховуючи, що європейське законодавство одне із найбільш жорстких у галузі птахівництва, вихід на ринок ЄС є свідченням відповідності якості українського м'яса птиці міжнародним стандартом. З цих показників можна зробити висновок, що українське птахівництво має всі шанси зайняти лідируючі позиції на міжнародних ринках.

УДК 006.83:334.7

Залізко А. О.
студентка
Гераймович В. Л.
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

АНАЛІЗ ЕКСПОРТУ М'ЯСА КУРЯТИНИ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ

На даний момент серед виробників продукції птахівництва спостерігається тенденція зростання виробництва. Саме птахопереробна та птахівництво є ключовими галузями промисловості України з досить високою ефективністю, оскільки забезпечують населення цінним м'ясом і яйцями. Важливу роль відіграє зростання виробництва за рахунок якісних методів та технологій в даних галузях та задоволення відповідно потреби як внутрішнього, так і зовнішніх ринків.[2]

На основі викладеного можна сформулювати дослідження, яке полягає в здійсненні аналізу експорту м'яса курятини в Україні, діагностика стану та тенденцій розвитку ринку курятини на вітчизняних підприємствах та можливості виходу на нові ринки за рахунок впровадження експортних стратегій. Вплив асоційованого членства в ЄС на експорт м'яса.

На сьогоднішній день створена мережа птахофабрик на території України, яка більш-менш рівномірно займає географічну територію країни в регіональному розрізі. Постійне впровадження прогресивних технологій при будівництві індустріальних птахофабрик, використання сучасних підходів до вирощування птиці дають свої результати станом на даний момент. Найбільше господарське значення мають кури. Забійний вихід потрошених тушок курей, гусей, качок та індиків складає 57-60%, а напівпотрошених – 77-80%. Можемо спостерігати поступове підвищення продуктивності праці, а також зменшення витрати кормів на одиницю годованої особи.[1]

Сьогодні в Україні функціонує Асоціація «Союз птахівників України», до якої входять птахівничі підприємства, що є високорентабельними, та частка яких є найбільшою у сфері виробництва вітчизняної продукції. На сьогодні у світі всього близько 30 країн, які є нетто-експортерами м'яса, тобто продають за кордон більше, ніж завозять. У 2014 році вперше до переліку цих країн приєдналася і Україна та зайняла 24 місце в світі, а станом за 9 місяців 2016 року – 21 місце. У найближчі 5 років Україна може увійти до 15 найбільших нетто-експортерів . Зростання виробництва курятини відбувається за рахунок нарощування обсягів продукції птахівництва на 6,3% протягом 2016 року. Продукція птахівництва поставляється в основному до Іраку, Нідерландів і Єгипту.[3] На даний момент птахівництво – це єдиний сегмент українського тваринництва, який має доступ до ринків ЄС. Також досить ефективно ця продукція експортується на ринки країн Азії та Африки. Частка імпорту у внутрішньому продовольчому споживанні займає 7%. Станом на 2016 рік досить очевидна тенденція до монополізації ринку на тлі перекроювання його на користь кількох великих гравців: якщо в 2005 році в сфері птахівництва було

зареєстровано близько 500 підприємств, до 2011-го їх число скоротилося до 200, то в даний час в Україні виробництвом курячого м'яса займаються 20 підприємств, перші п'ять з яких займають 89,5% ринку.

З вище наведеного можна зробити наступні висновки, що Україна має достатньо сприятливе середовище для розвитку промислового птахівництва як для задоволення потреб внутрішнього так і зовнішнього споживача. Саме ця галузь на даний момент динамічно розвивається і не вимагає значної підтримки зі сторони держави. Основними чинниками розвитку даної галузі є стабільність процесу купівлі-продажу, а також встановлення такого рівця цін, який би задовольняв суб'єктів ринку. Провідною компанією, яка має перспективи та можливості росту є ПАТ «Миронівський хлібопродукт», оскільки саме використання унікальної бізнес-моделі вертикальної інтеграції дає можливість уникати ризиків та забезпечувати стабільність виробництва та реалізації продукції за допомогою меншої волатильності цін на комбікорми на енергоносії, порівняно з іншими підприємствами виробниками.

Список використаних джерел:

1. Лисицын А.Б. Мировая практика формирования качества мясного сырья и требования к нему перерабатывающей промышленности. Мясная индустрия. 2016. № 9. С. 6-9.

2. Кузьмичева М.Б. Рынок мяса и мясных продуктов Украины. Мясное дело. 2015. № 11. С. 5-15.

3. Асоціація «Союз птахівників України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.poultryukraine.com/

4. ПАТ «Миронівський хлібопродукт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mhp.com.ua/ uk/operations/poultry

УДК 338.432:620.952

Чебан І. В.
аспірантка
Діброва А. Д.
д.е.н, професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ
Україна

СТАЛИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ – ОСНОВА ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ВИРОБНИЦТВА БІОЛОГІЧНИХ ВИДІВ ПАЛИВА В УКРАЇНІ

Агропромисловий комплекс (АПК) є одним з найважливіших секторів економіки України. «Стабільний розвиток аграрних підприємств гарантує продовольчу безпеку держави, сприяє перетворенню аграрного сектору на високоефективний та конкурентоспроможний сектор економіки на внутрішньому та зовнішньому ринках, формує ефективний ресурс зовнішньоекономічної діяльності,

створює надійне джерело бюджетних надходжень і потужний виробничо-економічний потенціал для розвитку сільських територій та економіки держави загалом» [1].

Сталий розвиток аграрного сектору є одним з пріоритетних завдань для України, адже сільське господарство залишається базисом економіки країни та найбільш перспективним вектором її зростання. Питанню сталого розвитку суспільства в широкому сенсі цього поняття (захист довкілля та здоров'я людей, заміщення викопних палив альтернативними джерелами енергії, доступ до водних ресурсів та ін.) стала приділятися особлива увага після проведення так званого Саміту Землі у 1992 році у Ріо-де-Жанейро [3].

Найчастіше розглядають поняття «сталого розвитку» як розвиток, який задовольняє потреби нинішнього покоління без шкоди для можливості майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби [3]. Сталий розвиток має три компонента: економічний розвиток, соціальний розвиток та захист навколишнього середовища. Вважається, що базова концепція сталого розвитку і стратегія його досягнення мають бути спільними для всіх країн. Натомість інтерпретації можуть відрізнятися в різних країнах, беручи до уваги їх соціальні, економічні та політичні особливості.

Виходячи із вищезазначеного, доцільно розглянути пріоритети сталого розвитку аграрного сектору України. Серед стратегічних цілей сталого розвитку агарної сфери акцентується увага на економічному та соціальному компонентах, а екологічна проблема проходить, як пріоритетний вектор розвитку інноваційних можливостей. Інноваційними можливостями для розвитку вітчизняного сільського господарства у контексті сталості є розвиток органічного сільського господарства; продукування біосировини для виробництва біопалив; розширення участі сільгоспвиробників у збереженні навколишнього середовища внаслідок їх використання [4].

До тих пір поки ціни на енергоносії були низькими, а проблеми екології практично не піднімались, на аграрний сектор економіки як на можливого постачальника паливних ресурсів не звертали уваги. Суть поняття агросировинних ресурсів для біоенергетики полягає в тому, що одні й ті ж сільськогосподарські культури вирощуються і продаються не тільки як традиційно продовольчі товари, а й як біосировина для одержання біопалива. Подібний підхід кардинально замінює традиційне розуміння ролі сільського господарства в економіці країни, змінює структуру розподілу новоствореної вартості з перебудовою фінансових потоків в економічних відносинах учасників ринку біосировини і біопалива.

Комплекс фундаментальних досліджень із вирішення питань розвитку біотехнологічних виробництв, використання біомаси сільськогосподарських культур на енергетичні цілі та регулювання щодо формування конкурентоспроможного виробництва біопалив широко розкрили у своїх наукових працях відомі вітчизняні та зарубіжні вчені: серед яких Г. Гелетуха, Т. Желєзна, О. Макарчук, В. Савчук, В. Месель-Веселяк, С. Кудря, Н. Мхітарян, В.Ф. Резцов, Т. Джохансон, А. Конеченков, В. Гавриш, М. Нілсон, Г. Калетнік В. Дубровін, О. Шпичак та ін.

Визначальним напрямом аграрної політики України в контексті європейської інтеграції та вступу до Світової організації торгівлі є нарощування виробничого потенціалу аграрного сектору економіки держави. При цьому розвиток аграрного сектору нашої країни на сучасному етапі має відбуватися зі зменшенням енерговитратності та імпортоенергозалежності в результаті створення умов для впровадження проектів з виробництва та/або використання твердих, рідких видів

біопалива та біогазу, а також дотриманні принципів збереження навколишнього природного середовища від процесів деградації та промислового забруднення.

Попит на продукцію агропромислового виробництва існує завжди і не залежить від сезонного характеру виробництва, це ж саме стосується і біологічних видів палива. Сьогодні експортується значна кількість основної продукції сільськогосподарських культур за кордон, яка в подальшому використовується не на продовольчі цілі, а для виробництва біопалива. Окремо слід відзначити кукурудзу та ріпак, призначені для переробки на біопаливо. У липні-грудні 2018/19 маркетингового року експорт насіння ріпаку з України склав близько 2,3 млн. т, що на 14% перевищує показник аналогічного періоду попереднього сезону. Майже 90% експортованого в першій половині сезону обсягу української ріпакової олії було поставлено в країни ЄС. Зазвичай 70-80% українського ріпаку в ЄС використовується на біодизель [5].

У цьому контексті аграрні підприємства України, як основні виробники енергетичних культур, об'єктивно мають всі підстави одержувати максимум вигоди від вирощування енергонасичених рослин через кооперацію та інтеграцію процесів виробництва сировини, її переробки і реалізації продукції кінцевого споживання. У свою чергу, розвиток альтернативних видів палива може сприяти розриву зв'язку між цінами на нафтопродукти і продовольство, тобто вберегти продовольчий ринок від подальшого неконтрольованого подорожчання продуктів харчування з одночасним покращенням екологічної ситуації в селах і містах.

Проаналізовані загальносвітові тенденції вказують на те, що розвиток конкурентоспроможного виробництва біопалив виступає каталізатором піднесення економіки не тільки окремих регіонів, але й держави загалом. Це потребує розробки дієвого механізму формування конструктивного відношення в економіці нашої країни до промислового виробництва й використання біопалив, розглядаючи їх як інноваційний продукт, що закладає підґрунтя до формування ринкової конкуренції в енергетичній сфері діяльності та дозволяє перетворити її в самостійну енергетичну галузь. Збільшення виробництва біопалив в Україні виступає фундаментальним фактором у забезпеченні міжнародної конкурентоспроможності національної економіки, а також її зростання на інноваційних засадах, а сталий розвиток АПК є запорукою становлення конкурентоспроможного виробництва біопалива в Україні та стабільного його розвитку.

Список використаних джерел:

1. Конєва І.І. Державна фінансова підтримка підприємств АПК: стан та стратегія розвитку. [електронний ресурс]. Режим доступу: http://global-national.in.ua/archive/14-2016/160.pdf.
2. Гелетуха Г.Г., Желєзна Т.А., Трибой О.В., Баштовий А.І. Аналіз критеріїв сталого розвитку біоенергетики. [електронний ресурс]. 2016. Режим доступу: http://uabio.org/img/files/docs/sustainable_bioenergy_development.pdf.
3. Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future, March 1987. Retrieved from http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf
4. Н.В. Грищук, В.Ф. Бабійчук. Ринок біопалив як елемент сталого розвитку аграрного сектору економіки України. [електронний ресурс]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/efmapnp_2017_7_13.pdf.
5. Експорт українського ріпаку досягнув десятирічного максимуму. 2019. [електронний ресурс]. Режим доступу: https://agravery.com/uk/posts/show/eksport-ukrainskogo-ripaku-dosagnuv-desatiricnogo-maksimumu.